

Täysistunto

Keskiviikko 7.10.2020 klo 10.00—21.09

3. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Hallituksen esitys HE 146/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle muut valiokunnat voivat antaa työjärjestyksen mukaisesti lausunnon 30 päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan eli viimeistään 12.11.2020.

Valtiovarainministeri Matti Vanhasen esittelypuheenvuoron jälkeen lähetekeskustelu jatkuu ryhmäpuheenvuoroilla, joiden pituus on enintään 7 minuuttia. Ryhmäpuheenvuorojen ja debatin jälkeen keskustelu jatkuu nopeatahtisena ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia.

Ryhmäpuheenvuorojen jälkeen seuraa 2 tunnin debatti, joka jakaantuu kahteen tuntiin mittaiseen osaan siten, että ryhmät voivat vaihtaa debatin puolessavälissä debatoijia.

Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4.—18. asiasta.

Keskustelu

10.06 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saimme toissa päivänä valtiovarainministeriön tuoreen arvion siitä, miten koronaviruksen aiheuttama epävarmuus runtelee niin Suomen, Euroopan kuin maailmankin taloutta. Suomi on tähän mennessä pärjännyt sekä talouden että terveyden kannalta kohtuullisen hyvin. Hallituksen toimet ja kansalaisten vastuuntuntoisuus ovat lieventäneet koronan iskuja. Nähtäväksi jää, kuinka suuria kielteisiä vaikutuksia vientimarkkinoilta tulee viiveellä. Juuri nyt monet yritykset ovat ajautuneet suuriin vaikeuksiin. Epidemian leviämistilatot tältä syksyltä kertovat myös siitä, että kaikki eivät ole tarpeeksi varovaisia, ja se luo syvän varjon syksyn taloudelle.

Mutta lopulta globaali pandemia ja sen aiheuttama epävarmuus tulevat väistymään. Tarkkaa ajankohtaa emme tiedä. On kuitenkin ilmeistä, että epidemian väistyminen kiihdyttää merkittävästi maailmantalouden kasvua. Markkinoilla on paljon patoutunutta kysyntää. Siksi Suomen kansantalouden menestyksen ratkaisee pitkälti se, miten Suomessa toimivat yritykset ja niiden verkostot kestävät kriisin yli ja saavat kiinni epidemian jälkeen viriävästä kansainvälisestä kysynnästä ja asiakkaiden muuttuneista tarpeista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tehtävänä on vuoden 21 talousarvioesityksellä varmistaa, että koronan väliaikaiset vaikutukset eivät muodostu pysyviksi. Korostan edelleen, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

koronakriisin hoito on nyt tehokkainta talouspolitiikkaa, ja hallitus rakentaa budjetillaan kriisin yli siltaa niin yrityksille kuin ihmisillekin.

Myös EU:n elpymisväline on osa tätä sillanrakennustyötä. Suomen reitti maailmantalouden kasvuun käy Euroopan kautta, joten Euroopan nopea elpyminen on erityisen tärkeää meille. Hallitus antaa marraskuun lopulla eduskunnalle selonteon Suomen kestävästä kasvun ohjelmasta. Selonteko kertoo, miten käytämme mahdollisimman vaikuttavasti EU:n elpymisvälineen tarjoamat investointien ja uudistusten mahdollisuudet. Nämä linjaukset viedään ensi vuoden alkupuolella täydennyksenä nyt annettavaan talousarvioon. Pidän Suomen edun mukaisena, että eduskunta näyttäisi omalta osaltaan vihreää valoa elpymisvälineen hyväksymiselle.

Maailmantalouden isoja vetureita ovat ilmastomuutokseen vastaaminen ja digitalisaatio. Vihreän siirtymän sekä digitalisaation edistäminen muodostaa yhdessä noin puolet EU:n elpymisvälineen mukaisista investoinneista. Ilman elpymisvälinettä emme pystyisi tarvittavaa loikkaa uuteen aikaan tekemään.

Koronan jälkeen on ajateltava asioita uusiksi. Esimerkiksi etätyö on lisääntynyt räjähdysmäisesti. Koulutuksessa onkin otettu suuri digiloikka. Olemme keskellä työn sisällön murrosta. Se johtaa merkittäviin yritysrakenteiden muutoksiin ja pääomien uudelleenjakautumiseen globaalisti. Suomen ja Euroopan on menestytävä tässä kisassa.

Arvoisa puhemies! Kertaan vielä: Suomen kansantalouden menestyksen ratkaisee pitkälti se, miten Suomessa toimivat yritykset ja niiden verkostot saavat kiinni epidemian jälkeen viriävästä kansainvälisestä kysynnästä.

Suomessa toimivien yritysten pitää olla kilpailukykyisiä kansainvälisillä markkinoilla. Hallitus linjasi budjetissa useita toimenpiteitä, joilla kilpailukykyä tuetaan. Teollisuuden sähköveroa alennetaan EU:n minimitasolle, energiantensiivisille yrityksille luodaan uusi sähköistämistuki ja väylämaksujen puolittamista jatketaan. Näillä on merkitystä, ja ne vastaavat myös elinkeinoelämän toiveisiin.

Hallitus voi luoda edellytyksiä yrityksille. Menestys uudessa kilpailutilanteessa ratkaistaan kuitenkin yrityksissä itsessään ja niiden kyvyssä vastata asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. Yritysten kilpailutilanteet poikkeavat jatkossa paljon jopa saman toimialan sisälläkin. Siksi yritys kohtaisten ratkaisujen merkitys korostuu. Voi hyvinkin käydä niin, että koko työelämä ja tapamme tehdä työtä muuttuvat pysyvästi. Suomessa toimivat yritykset ja työntekijät ovat tässä kisassa samassa joukkueessa. Työntekijöiden ja työnantajien yhteiset edut tunnistaen on uudistettava työmarkkinoiden toimintaa. Hallitus ja eduskunta reagoivat koko kriisin ajan ajassa, ja meillä on syytä odottaa, että myös työmarkkinoilla kyetään tarvittaessa samaan.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma osoitti vielä reilu vuosi sitten polun julkisen talouden tasapainoon vuonna 23. Koronakriisi sysäsi meidät pois tasapainoon johtavalta polulta. Siitä huolimatta julkisen talouden vakauttaminen ei ole ylivoimainen tehtävä, eikä se saa sellaiseksi muodostua.

Hallitus määritteli julkisen talouden kestävyystiekartassa keskeiset toimenpidekokonaisuudet julkisen velan vakauttamiseksi suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosikymmenen loppuun mennessä. Tämä edellyttää julkisen talouden vahvistamista valtiovarainministeriön arvion mukaan noin viidellä miljardilla eurolla. Toimenpiteitä ovat työllisyystoimet, kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistaminen, julkisen talouden tuottavuus ja kustannusvaikuttavuus sekä sote-uudistus. Kestävyystiekartta viimeistellään kehysriihessä ensi keväänä. Myös eduskunta voi budjettikäsittelyn yhteydessä antaa tähän työhön evästyksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Arvoisa puhemies! Luotan siihen, että Suomi on selviytyjä. Meillä on kansakuntana erinomaiset eväät vahvistaa markkinoiden luottamusta Suomen kykyyn selvitä tästäkin kriisistä. Nämä eväät ovat ensinnäkin tehokas koronaviruksen hallinta, toiseksi siltanrakennus uuteen aikaan oman budjettimme ja EU:n elpymisvälineen avulla sekä kolmanneksi uskottava julkisen talouden kestävyystiekartta.

Vahva terveysturvallisuus, loikka uuteen investointien ja uudistusten avulla sekä julkisen talouden vakautus ovat myönteinen signaali kotimaassa ja ulkomailla. Ne ovat signaali sekä Suomen valtion lainoittajille maailmalla että Suomessa toimiville ja Suomeen investoiville yrityksille. Viestimme on, että Suomi tarjoaa vakaan ja ennustettavan investointiympäristön, jossa äkillisiä veronkorotuksia tai muita muutoksia ei ole odotettavissa.

Arvoisa puhemies! Koko vaalikaudella verotus hieman kiristyy, mutta ensi vuonna valtion verotuloja pienennetään hallituksen päätöksillä. Ansiotulojen verotuksen kiristymisen hallitus on pyrkinyt omilla päätöksillään minimoimaan. Hallituksen päätösten ansiosta palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu nousee ensi vuonna vain 0,15 prosenttiyksikköä.

Kaikkein merkittävimpänä verotukseen vaikuttavana toimenä pidän kuitenkin kunnille ja sairaanhoitopiireille annettavaa tukea. Jo keväällä hallitus tuki kuntia ja sairaanhoitopiirejä merkittävällä tukipaketilla, ja ensi vuoden talousarvioon sisältyy mittava tukikokonaisuus koronan aiheuttamien lisämenojen ja tulonmenetysten sekä hoitovelan kasvun vuoksi. Hallitus on halunnut turvata toimillaan välittömät, välttämättömät palvelut ja hillitä paineita kuntaverojen korotukseen.

Arvoisa puhemies! Salissa keskusteltiin viime viikolla välikysymyksen tiimoilta. Siinä kohtaa taidettiin kuitenkin lopulta saada yhteisymmärrys siitä, että ensi vuoden valtion budjetin vajetta, joka on siis 10,8 miljardia, ei sinällään oppositiokaan taida kyseenalaistaa. Ymmärsin teidän pitävän asianmukaisena sitä, että valtio ottaa vastaan koronakriisin iskuja yritysten, ihmisten ja kuntien puolesta sekä takaa riittävät määrärahat viruksen torjunnan edellyttämään testaukseen ja muihin tarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjettiesitys huolehtii resursseista selvitä epidemiasta sekä rakentaa ihmisille, yrityksille ja kunnille siltaa kriisin yli. Budjetin yhteydessä tehdyt muut linjaukset muodostavat pohjan kriisin jälkeiselle uudelle kasvulle ja paluulle vakaaan julkiseen talouteen.

Päätökset ja valittu toimenpidekokonaisuus sekä ovat realistinen reaktio kriisin oloissa ja sen vaatimuksiin että ylläpitävät luottamusta nyt, kun ihmisten usko saattaa muutoin olla perustellusta syystä koetuksella. Tästäkin selvitään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt siirrymme ryhmäpuheenvuorokierrokselle, ja tässä yhteydessä totean, että täältä puhujakorokkeelta on mahdollista puhua ilman kasvomaskia. — Tässä keskustelun aloittaa edustaja Lindtman.

10.15 Antti Lindtman sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ryhdymme käsittelemään talousarviota tilanteessa, jossa maailma jatkaa edelleen kamppailua koronavirusta vastaan. OECD:n arvion mukaan talous saattaa tänä vuonna supistua euroalueella jopa 12 prosenttia. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomessa voidaan päästä kuitenkin jo ensi vuonna kasvu-uralle.

Pääministeri Sanna Marinin hallitukselta ei työlistä puutu. Tämän keltaisen kirjan esityksillä vastataankin moneen yhtäaikaiseen haasteeseen: koronan testaus varmistetaan, riskiryhmiä suojellaan, hoitovelkaa puretaan ja samalla ikäihmisten hoivan epäkohtiin tartu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

taan, työpaikkoja puolustetaan, yrittäjiä autetaan ja samalla luodaan eväitä tulevaisuuden kasvulle.

Talousarvio on 10,8 miljardia alijäämäinen. Se on kiistatta suuri summa. Aina kun valtio velkaantuu, herättää se monenlaisia näkemyksiä. Nytkin on tullut hallitusta kohtaan paljon kritiikkiä, sillä on ymmärrettävää, että velkaantumiseen ja elvytykseen voi suhtautua monin eri tavoin.

Nojaan seuraavassa erääseen viime vuosien talouspolitiikan vaikuttajaan: ”Kyllähän elvytys jatkuu massiivisella tavalla koko ajan. Sen keskeisin elementti on se, että me olemme yhdessä päättäneet, että annamme valtion velkaantua 13 miljardia euroa tänä vuonna. Se menee eri puolille yhteiskuntaa ja elvyttää mitä parhaimmalla tavalla.” Tätä arviota velkaantumisen vaikutuksista ei esittänyt Sanna Marin, ei Antti Rinne, Matti Vanhanen tai Li Andersson. Tämän arvion esitti kansanedustaja Petteri Orpo vuonna 2010, jolloin valtion budjetin alijäämä ei ollut 10 miljardia vaan peräti 13 miljardia euroa.

Arvoisa puheenjohtaja Orpo, silloin te piditte tätä järkevänä politiikkana. Nyt kymmenen vuotta myöhemmin ollaan taas tilanteessa, jossa talouden kasvua pitää tukea ja koronan hoitoon tarvitaan iso pelastuspaketti. Se on vastuullista työpaikoista ja ihmisistä huolehtimista, ihan kuten elvytys finanssikriisin jälkeen vuosina 2009—2010. Myös professori Vesa Vihriälä on pitänyt hallituksen esitystä suhdannepoliittisesti oikeana, ja Vihriälä nyt ei liiasta vasemmistolaisuudesta voi syyttää.

Ärade talman! Den ekonomiska tillväxten måste stödjas och corona kräver ett stort räddningspaket. Det är att ta ansvar för att värna om arbetsplatser och våra medmänniskor.

Loputtomiin emme voi kuitenkaan velkaantua, ja siksi on tärkeää tehdä työllisyyden ja tulevan kasvun kannalta oikeita, tulevaisuuteen suuntautuvia päätöksiä. [Välihuutoja kokouksen ja perussuomalaisten ryhmistä]

Arvoisa puhemies! Viime keväänä Suomi selvisi vähemmällä vaurioilla kuin suurin osa Euroopan maista. Meillä yhteiskunnassa säilyi luottamus, josta hoitajat, opettajat, nuorisotyöntekijät, keittäjät ja kaikki ammattilaiset kunnissa ja alueilla pitivät päivittäin huolta. Siksi varmistamme peruspalveluiden toimivuuden 1,4 miljardin kuntapaketilla. Myös korvaamatonta työtä tekevien kansalaisjärjestöjen toiminta turvataan ensi vuonna. Arjen turvallisuudesta pidetään huolta lisäämällä poliisien määrää 300:lla vaalikauden aikana ja vahvistamalla oikeuslaitoksen resursseja.

Arvoisa puhemies! Budjettiriihessä hallitus teki työllisyyden eteen sen, minkä lupasi. [Ben Zyskowiec: Ei tee! — Sari Sarkomaa: Ei tee!] Vuosia on puhuttu, että tarvitsemme paremmat ja yksilöllisemmät työllisyyspalvelut. Siksi Suomessa siirrytään nyt pohjoismaiseen työnhaun malliin. [Timo Heinonen: Aktiivimalli kakkonen!] Työllisyyden kannalta on tärkeää, että jokainen nuori saa vähintään toisen asteen koulutuksen eikä yhdenkään nuoren opiskelu tyssää lompakon paksuuteen. Siksi oppivelvollisuutta laajennetaan ja toisesta asteesta tehdään vihdoin aidosti maksuton.

Työn vastaanottamista helpotetaan alentamalla päivähoitomaksuja 70 miljoonalla eurolla. [Ben Zyskowiec: Oikein!] Panostus lisää esimerkiksi sairaanhoitajan, bussikuskin kahden pienen lapsen perheen käytettävissä olevia tuloja vuodessa 2 000 eurolla. Se on muuten viisi kertaa enemmän kuin mitä tämä perhe hyötyisi jopa miljardin euron yleisestä tuloveron kevennyksestä. Päivähoitomaksujen alennus on seitsemän kertaa tehokkaampi työllisyystoimi kuin yleinen veroale. [Ben Zyskowiec: Sekä että!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Viime viikon välikysymyskeskustelussa oikeisto-oppositio — kokoomus ja nyt myös perussuomalaiset — vaati vuorotteluvapaan, ansiosidonnaisen työttömyysturvan ja työttömien eläkkeiden leikkaamista. [Paavo Arhinmäki: Perussuomalaiset! — Eduskunnasta: Ei pidä paikkaansa!] Palkansaajien kannalta onnellista on, että nämä teidän lääkkeenne eivät kuulu Marinin hallituksen esitykseen. Yli 55-vuotiaiden työllisyyden parantamisessa katseet kohdistuvat työmarkkinajärjestöihin. Sosiaalidemokraatit odottavat näistä neuvotteluista tasapainoista kokonaisuutta, joka voi tarkoittaa esimerkiksi ikääntyneempien työsuhdeturvan parantamista tai osaamisen päivittämistä. Eduskuntaryhmämme on valmis puolustamaan turvallisia työsuhteita ja sopimusyhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen teollisuuden menestyminen on hyvinvoinnin kannalta ratkaisevan tärkeää. Siksi sähkövero lasketaan nyt vihdoinkin EU:n sallimaan minimiin. [Eduskunnasta: Vihdoinkin!] Hallitus myös tukee teollisuuden uudistumista.

Sellaisiakin äänenpainoja tässä on sieltä salin oikealta laidalta kuulunut, että ilmastonmuutoksen torjunta, päästöjen vähentämistavoitteet pitäisi nyt koronan takia laittaa vähäsi aikaa hyllylle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Mietitäänpäs hetki, mitä tämä tarkoittaisi. Tällä hetkellähän maailmalla pääomat hakeutuvat kiihtyvällä vauhdilla kohti hiilivapaita ratkaisuja. Meidän on valittava: pidämmekö me kiinni vanhasta fossiilitaloudesta ja näivetyimme sen mukana vai uudistummeko kohti päästöttömyyttä ja tartumme uusiin mahdollisuuksiin? Nyt Suomessa lukuisat modernit yritykset ovat investoineet valtavia summia uusiin työllistäviin ja innovatiivisiin ratkaisuihin luottaen siihen, että maailma kulkee kohti päästöttömyyttä. Kannonkoskella tehdään ekobetonia, joka tuottaa vain kymmenesosan hiilidioksidipäästöjä tavanomaiseen verrattuna. Hollolassa tarjotaan maailmanluokan ratkaisuja hukkalämmön varastointiin ja päästöjen vähentämiseen. Mikä olisi varmin tapa estää näiden yritysten investoinnit ja pärjääminen maailmanmarkkinoilla? [Vilhelm Junnila: Uusi hallitus!] Se olisi nyt perääntyminen ilmastotavoitteista. Arvoisat perussuomalaiset, kuunnelkaa suomalaisia eturivin vientiyrityksiä, Fortumia, Wärtsilää, SSAB:tä. Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka mahdollistaa sen, että näistä uusista innovaatioista tulee kannattavia ja ne työllistävät suomalaisia.

Sosiaalidemokraatit ovat vahvasti sitoutuneet ilmastonmuutoksen pysäyttämiseen. Samalla me haluamme, että suomalaiset yritykset pääsevät kiinni miljardien dollarien puhtaan teknologian markkinoihin. Myös EU:n elvytysvälineen varat [Puhemies koputtaa] on suunnattava kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen.

Arvoisa puhemies! Luottamus on koko yhteiskuntaa koossa pitävä liima. [Puhemies koputtaa] Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee pääministeri Sanna Marinin hallituksen budjettia, jolla rakennetaan luottamusta yli kriisin. [Ville Tavio: Unelmoida aina saa!]

10.23 Jari Koskela ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme koronan mukanaan tuomaa aikaa. Meillä täällä Suomessa asiat ovat paremmin kuin monessa muussa maassa. Kiitokset lankeavat Suomen kansalaisille. Viranomaisten ohjeistuksia on noudatettu — ohjeita pitää tarkasti noudattaa jatkossakin. Voimia myös menehtyneiden läheisille. Yksikin uhri on liikaa. Me teemme täällä kaikkemme, että yhtään uhria ei enää tulisi.

Käsittelyssä on nyt hallituksen laatima vuoden 2021 talousarvioesitys. Meidän perussuomalaisten oma vaihtoehtobudjetti tulee myöhemmin. Tänään ei ole sen vuoro.

Arvoisa hallitus! Nyt on syytä olla huolissaan. Me perussuomalaiset olemme huolissamme Suomesta ja suomalaisista, niin maaseudulla kuin kaupungeissakin asuvista, vauvasta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

vaariin. Meidän huolestamme suomalaisten työpaikoista on suuri. Mitä te vastaatte 330 000 suomalaiselle, jotka tällä hetkellä ovat ilman työtä ja joiden määrä kasvaa kaiken aikaa? Teidän tavoitteenne 60 000 uudesta työpaikasta vuoteen 2023 ei auta tähän hetkeen, puhumattakaan tavoitteestanne 80 000 uudesta työpaikasta vuodelle 2030. [Ben Zyskowitz: Kumpikaan ei toteudu!] Ne ovat tästä hetkestä käsin tarkasteltuina valovuosien päässä. Te siirrätte vastuuta tuleville hallituksille. Ei näin voi toimia.

Työllisyystoimenpiteenne eivät ole riittäviä eivätkä myöskään realistisia. Muutamia nostoja: TE-toimistoihin olette valmiita panostamaan 70 miljoonaa 1 200 uuteen virkailijaan tekemään suunnitelmia työnhakijoiden kanssa — muu työllisyysvaikutus jää nähtäväksi. Oppivelvollisuuden laajentamisella tavoittelette 15 000:ta uutta työpaikkaa — siis hamassa tulevaisuudessa. Sivistysalan ammattilaiset ja myös järjestöt näkevät, että uudistuksen tuki ei kohdennu niihin, joita varten uudistuksen olette tehneet. Ensimmäisen asteen läpikäyneistä pojista 10 prosenttia ei omaa riittävää lukutaitoa. Maahanmuuttajien kohdalla luku on vielä merkittävästi suurempi, ja arviointineuvoston esiin nostama huoli suuresta keskeyttäneiden määrästä on myös aiheellinen. Eikö olisi tärkeämpää rakentaa pohja ensin kuntoon, ennen kuin lähdetään toteuttamaan sokeasti näin suurta uudistusta? Mutta jos tämä on tulonsiirtoa hyväosaisille, niin ymmärrän tarkoituksenne. Todelliset työllisyysvaikutukset jäävät kuitenkin hämärän peittoon. Se, että annatte työmarkkinaosa-puolille toimeksiannon, jolla edistetään 55-vuotiaiden työllistämistä, on kyllä työllistämistoimen sijaan ennemminkin vastuunpakoilua. No, metsäteollisuus teki omat ratkaisunsa. Nyt tarvitaan johtajuutta eikä päätä pensaaseen.

Energiapoliittiset linjaukset eivät suosi koko maata tasapuolisesti. Erityisesti ihmettelen keskustan toimia. Työkone- ja lämmityspolttoaineiden verotusta kiristämällä ajatte alas Suomen maaseutua. Polttoturpeen tuotannon alasajo on virhe. Onko teidän täysin väärin ajoitetuilla päätöksillänne nykyisessä tilanteessa varaa ajaa huoltovarmuutta varmistava ja toimiva ala alas? Tuhansia yrittäjiä, työntekijöitä ja veronmaksajia joutuu kilometritehtaal-le. Tuontikivihiihellä ja hakkeellako korvaatte syntyvän aukon? Uskotteko, että nyt koko Suomi hankkii kalliin sähköauton ja pyöräilee työsuuhdepyörällä pitkienkin matkojen päästä töihin — siis ne, joilla vielä on työpaikka? [Antti Kurvisen välihuuto] Työsuuhdepyörän 1 200 euron verovapaa etu on kyllä houkutteleva, mutta Kehä kolmosen ulkopuolella tämä yhtälö ei vain yksinkertaisesti toimi. Sähköautojakin tuetaan, mutta niitä ei osteta. Vuosille 2018—2021 määrätystä 24 miljoonan hankintatuesta on vain 30 prosenttia käytetty. Me olemme jo kokoamme suurempi ilmastopolitiikassa. Nyt ei ole oikea aika ylimitoittaa tavoitteita. Onko nyt päässyt käymään, arvoisa hallitus, niin, että teillä on kivihiihellä ja tuontisähköllä ladattu sähköpyörä karannut käsistä? [Naurua]

Yritystukien osittain epäonnistunut kohdentaminen aiheuttaa sen, että osa erityisesti pk-yrityksistä on jo omat puskurinsa käyttänyt, ja hätä iskee niiden kohdalla rajuimmin vasta nyt. Samaan aikaan pääministeri peräänkuuluttaa yritysten yhteiskuntavastuuta. On kuitenkin hyvä muistaa, että työntekijät ovat aina jokaisen menestyvän yrityksen tärkein pääoma. [Antti Kurvisen välihuuto]

Arvoisa hallitus, juuri te vaikutatte siihen, pysyvätkö yritykset Suomessa vai onko heidän järkevämpää toimia muista maista käsin. Te voitte vaikuttaa myös siihen, ovatko kansainväliset yritykset kiinnostuneita maastamme. Näillä päätöksillä se ei toteudu. Sen sijaan olette valmiita tukemaan Italian kaltaisten maiden työllisyyttä ja heidän vientiään. Nyt pitää mennä Suomi edellä. Meillä on jo tällä hetkellä OECD-maiden viidenneksi korkein

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

verotusaste, sitä ei ole varaa korottaa. Taloutemme ja työllisyytemme eivät tule kasvaamaan verottamalla ja muita maita tukemalla.

Me perussuomalaiset olemme huolissamme siitä, että te, arvoisa hallitus, olette lähdesä mukaan EU-tukipakettiin. Oletteko valmiita myymään itsenäisyytemme? Meidät suomalaiset on kasvatettu rehellisyyteen. Kun tehdään sopimus, sitä myös noudatetaan. Joko on sopimus tai sitten ei ole. Ei ole olemassa mitään välimuotoa. Kuitenkin te, arvoisa hallitus, käytätte muotoa ”sopimuksia tulkitaan tai niitä hieman venytetään”. Ei sellaisia sopimuksia ole. Nyt EU:n perussopimuksia rikotaan ja omaa perustuslakia myös rikottaneen. Samalla budjettivalta luovutetaan maille kuten Italia, Bulgaria ja Puola.

Täällä kovasti vasemmalta peräänkuulutetaan, kuinka saamme yli 3 miljardia euroa tukipaketista — siis ”saamme”. Arvoisa hallitus, tukipaketti tulee meidän lapsillemme maksamaan korkojen ja kulujen kanssa tämänhetkisten asiantuntija-arvioiden mukaan noin kahdeksan miljardia. Onko nyt niin, että me ”saamme”, ja lapsemme ja lastenlapsemme maksavat sen lähes kolminkertaisesti takaisin? Tässäkin siirretään vastuuta ja laskunmaksua tuleville sukupolville. Kiitos ei.

Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiesitys vuodelle 2021 on täynnä ylimitotettuja ja väärin ajoitettuja ilmastotoimia, jotka vähentävät kakun tekijöiden määrää maassamme. [Antti Lindtman: Päinvastoin!] Rahaa riittää kyllä jaettavaksi ideologisiin hankkeisiin, kuten oppivelvollisuusiän nostoon ja sähköautoihin ja -pyöriin sekä muiden maiden talouden pönkittämiseen. Kehitysavusta ja maahanmuutosta ette tietysti uskalla leikata, ja vaikuttavat työllisyystoimet puuttuvat tai ne on siirretty kauas tulevaisuuteen. Mittavasta lisävelanotosta huolimatta suomalaista työtä ja yrittäjyyttä ajetaan nyt ahtaalle, vaikka juuri ne ovat hyvinvointimme ja hyvinvointivaltiomme perusta.

Arvoisa hallitus! Poukkoilun sijasta kansalaiset ja yritykset [Puhemies koputtaa] kaipaavat vakautta, selkeyttä ja ennen kaikkea uskottavuutta. — Kiitoksia.

10.30 Sari Sarkomaa kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka koronaepidemia mullistaa maailmaa, sitä se ei muuta, että suomalaisten hyvinvointi perustuu työntekoon. Siksi hallituksen budjettiesityksen pääviesti on hyytävä. Jo ennen koronaepidemiaa aloitettu päätöstenlykkäyslinja jatkuu. Vaikka suomalaiset ovat kohdanneet sotien jälkeen pahimman kriisin, hallitus jatkaa maamme jaloilleen pääsemiseksi välttämättömien päätösten lykkäämistä.

Hallitus lupasi ohjelmassaan, ettei se elä tulevien sukupolvien kustannuksella. Nyt lupaus on rumasti rikottu. Hallituksen velkaviisikko kasaa 60 miljardin lisätaakkaa veronmaksajien harteille.

Ongelma ei ole kuluva tai ensi vuoden velanotto. Ihmiset, yritykset ja kunnat on kannateltava kriisin yli, jotta vältymme pysyviltä vaurioilta. Siihen on hyväksyttävää ottaa velkaa. Koronan testaamiseen, hoitoon ja taltuttamiseen on oltava voimavarat. Tämän puolesta kokoomus on tehnyt työtä ja kirittänyt hallitusta. Vihdoin maskisuosituskkin saatiin, mutta kyllä se kesti. Kokoomus on vahvasti mukana toimissa, joilla suomalaisten terveyttä suojellaan.

Ongelma on se, että hallitus rakentaa koko vuosikymmenen velanoton varaan. On vastuutonta, että tulopuoli, eli päätökset työllisyyden ja kestäväen talouskasvun vauhdittamiseksi, laiminlyödään. Hallituksen työllisyyspäätökset kokivat budjettiriihessä mahalaskun. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan työllisyys vahvistuu noin 15 000 henkilöllä, vaikka hallituksen tavoite edellyttäisi pitkälti yli 100 000:ta uutta työllistä. Jos las-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kemme sitten yhteen hallituksen jo tekemät päätökset, myös työllisyyttä vähentävät päätökset, niin työllisten määrä jopa vähenee, ollaan jopa pakkasen puolella — kylmää politiikkaa [Leena Meri: Se näkyy vielä!] sadoillettuhansille työttömille ja lomautetuille ihmisille sekä heidän perheilleen. Lisäksi hallitus siirsi työllisyystavoitteen aikataulun vuosikymmenen loppuun. Minkä takia? [Vasemmalta: Koronan takia!] Ihmisethän tarvitsevat työtä nyt eivätkä vasta kymmenen vuoden päästä.

Yhteiskuntavastuuta tarvitaan vaikeina aikoina meiltä kaikilta. Arvoisa hallitus, miksi te ette edellytä sitä myös itseltänne? Miksi korona estäisi tekemästä kaikki työllisyysuudistukset, jotka helpottaisivat työpaikan saamista lähivuosina? Miksi te jätätte tekemättä? Hallituksen on lopetettava koronan takana kyyristely. Koronakriisi ei ole syy tehdä vähemmän, vaan on tehtävä enemmän. Suomalaisilla ei ole varaa hallituksen rakentamaan menetettyyn vuosikymmeneen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tekemättömyydelle on olemassa vaihtoehto. Kokoomus on esittänyt uudistuksia, joilla työtä tekevien määrä kasvaisi yli 100 000:lla. [Antti Kurvisen välihuuto] Tavoitteena on oltava pohjoismainen 80 prosentin työllisyysaste. Me haluamme Suomen, jossa on työtä, ja Suomen, jossa saa yrittää ja tehdä sitä työtä.

Puolet ehdotuksemme työpaikoista tulisi valtiovarainministeriön elokuudesta esityksestä — pois jättäisimme siitä opiskelua vähentävät kohdat: Ansiosidonnainen on porrastettava. Ikäsyrrjintää lisäävä eläkeputki on poistettava. On tehtävä toimia, että työelämästä ja yhteiskunnasta kitketään ikäsyrrjintä juurineen.

Lisäksi esitämme tasa-arvoa ja työllisyyttä vahvistavaa perhevapaaudistusta, jatkaisimme varhaiskasvatustuksumaksujen alentamista ja toteuttaisimme terapiatakuun, jotta apua mielenterveyden ongelmiin saisi ajoissa. [Antti Kurvisen välihuuto] Korottaisimme myös opintotuen tuloarvoja ja tekisimme seniorien superkotitalousvähennyksen ikäihmisten kotona asumisen tueksi.

Lisäksi keventäisimme verotusta — kyllä, keventäisimme verotusta — jotta ahkeruudesta palkittaisiin. Mielestämme jokaisesta työtunnista pitää jäädä vähintään puolet teki-jälle. Mielestämme on väärin, että tavallinen suomalainen opettaja, asiantuntija maksaa yli neljä prosenttiyksikköä enemmän veroa kuin naapurimaassa Ruotsissa. [Välihuutoja] Myös eläkeläisten verotus on kovin kireä, se ei ole oikeudenmukaista.

Vauhdittaisimme paikallista sopimista, jotta työpaikka löytyisi yhä useammalle. Edistäisimme kansainvälisen rekrytoinnin voimakasta lisäämistä. Me toivotamme Suomeen tervetulleiksi kaikki työn perässä muuttavat osaajat.

Puhemies! Talouden pyörät on saatava pyörimään terveyden kannalta turvallisesti. Valtiokeskeisyyden sijaan keinoja on etsittävä ja luotava yhdessä työntekijöiden, yrittäjien ja kuntien kanssa. Haitallisia normeja on purettava, edes kokeiluksi. Runsaista lupauksista ja kansanedustajien enemmistön tuesta huolimatta esimerkiksi pienpanimoiden verkko-myynti ei etene. Miksi ei edes se? [Timo Heinonen: Vihreät vastustavat!]

Hallituksen rakenneuudistuslistakin on tynkä, ja nekin vähät ovat vakavissa vaikeuksissa. Suomen osaavat rehtorit eivät syytä vastusta oppivelvollisuuden pidentämistä, joka muuten osoittautui koulutusleikkaukseksi, eikä takaa toisen asteen tutkintoa.

Vieläkin vahvempi kritiikki vyöryy kuntataloutta romuttavaa maakunta- ja sote-uudistusta kohtaan. Josko pääministeri tai koko hallitus kuuntelisi sitä viestiä, jonka myös pääministeri Marin on valtuutettuna sote-lausunnossaan Tampereelta lähettänyt hätähuutona. Siinä vaadittiin maakuntahallinnon sijaan etenemään kuntapohjaisesti ja ihmisten palvelut edellä. Kokoomus antaa tälle täyden tukensa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Arvoisa hallitus, vaihtoehtoja on. Kestävän kasvun ja hyvinvoinnin siemenet ovat koulutuksessa, osaamisessa ja sivistyksessä. Kokoomus on esittänyt korkeakoulujen pääomittamista miljardilla eurolla ja tki-panostusten nostamista vuosittain 100 miljoonalla vuosikymmenen loppuun. Oppivelvollisuuden pidentämiseen tarkoitettut eurot kohdistaisimme lasten varhaiseen tukeen ja opetukseen laatuun, niin että ihan joka ikinen nuori saa koulusta sellaiset tiedot ja taidot, jotka kantavat vähintään toisen asteen tutkintoon. Se on Suomen tärkein tavoite.

Yhtä lailla on onnistuttava yhdistämään pienenevät päästöt ja kestävä talouskasvu. Me emme halua jättää lapsillemme elinkelvotonta ympäristöä. Me odotimme budjettiriihestä päätöksiä ilmastokriisin hoitoon, mutta tulokset jäivät jälleen laihoiksi. Myös kokoomuksen esittämät lisätoimet Itämeren ja erityisesti Saaristomeren pelastamiseksi jäivät tekemättä.

Arvoisa puhemies! Hyvät suomalaiset! Budjettiesitystä lukiessa tulee selväksi, että hallitus jatkaa vastuutonta tekemättömyyden linjaa. Se on hyvinvointiyhteiskuntamme [Puhemies koputtaa] ja ihmisten mahdollisuuksien näivettymiseen johtava tie. Meillä ei ole sama suunta. [Puhemies koputtaa]

Lopuksi totean, että kokoomus haluaa tehdä Suomesta hyvinvoivan maan, jossa saa tehdä työtä, yrittää ja toteuttaa unelmiaan, [Puhemies koputtaa] jossa jokainen pidetään mukana, jossa ihminen on tärkeä.

Arvoisa puhemies! Totean, [Puhemies koputtaa] että koronaepidemiasta huolimatta maamme tulevaisuus on täynnä mahdollisuuksia, jos vain tartumme niihin. Tekemättä ei saa jättää.

10.38 Katri Kulmuni kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me päättäjät voimme toimia nyt kahdella tavalla. Voimme joko luoda koteihin toivoa ja varmuutta tai lisätä huolta ja epävarmuutta. Keskusta sanoo: kyllä Suomi selviytyy.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole rutiinibudjetti. Vaikeuksien keskellä asioita täytyy laittaa tärkeysjärjestykseen, ja tässä budjetissa ne ovat työ, terveys ja turvallisuus. [Timo Heinen: Ja maakuntahallitus!] Me pidämme koronaa kurissa. Me varaudumme testaamisen lisäämiseen ja rokotteen hankkimiseen. Tuemme yritysten pärjäämistä turvaten etenkin vienti- ja teollisuustyöpaikkoja. Teollisuuden sähköveron lasku, väylämaksujen puolituksen jatkaminen sekä uusi lisävähennys yrityksille tutkimusyhteistyön tekemiseen korkeakoulujen kanssa ovat tästä esimerkkejä.

Ihmisten pitää saada tasa-arvoiset peruspalvelut koko Suomessa. Siksi puramme hoitonoja ja autamme kuntia.

Arvoisa puhemies! Koronakriisin rinnalla myös valtion velanotto huolettaa ihmisiä. Velkaa on otettu ja otetaan, jotta yritykset eivät kaadu ja työttömyys räjähdä pysyvästi käsiin, jotta kuntien terveyspalvelut ja laadukas koulutus kyetään varmistamaan, jotta uudet hävittäjät saadaan hankituksi turvaamaan itsenäistä Suomea.

Kriisivuosina velkaannutaan. Niin tapahtuu muissakin maissa. Olennaista on, miten talous saadaan kääntymään, miten velkakierre saadaan ensiksi taittumaan ja lopulta päättymään, talous tasapainottumaan. Keskustan linja on: kun yritykset pärjäävät, suomalaiset saavat töitä. Siksi varsinkin työpaikoilla tapahtuvaa sopimista pitää lisätä. Keskusta haluaa, että yritykset ovat samalla viivalla ja voivat sopia ilman kiellettyjen asioiden listaa. Kyllä suomalaiset osaavat sopia. [Arto Satonen: Sitä hallitus ei halua!] Jos päättäjät eivät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

pääse eteenpäin paikallisessa sopimisessa, tapahtuu se meistä riippumatta. Kehitys menee menojaan, kuten näemme.

Varenda arbetsplats är viktig för oss. Det är företag som skapar jobb, inte staten. Kärnfrågan är att göra investeringsklimatet stabilt och förutsägbart. Vi som beslutsfattare: försäkrar vi stabiliteten eller försvagar vi investeringsklimatet?

Suomelle jokainen työpaikka on tärkeä. Yritykset luovat työpaikat, ei valtio, ja siksi investointiympäristön vakaus ja ennustettavuus ovat kaikki kaikessa. Huolehtivatko päättäjät vakaudesta vai heikennämmekö investointi-ilmapiiiriä?

Arvoisa puhemies! Budjettiriihen päätökset varmistavat hallitusohjelman tavoitteen 30 000 työllisestä. [Ben Zyskowicz: Eivät varmista!] Tämä on silti vasta alku. Keskusta katsoo, että kevään puoliväliriihessä on päätettävä taas uusista työllisyystoimista, jotta voimme tavoittaa tälle vaalikaudelle asetetun uuden tavoitteen 80 000 työllisestä. Tavoite esimerkiksi 30 000 työllisestä puoliväliriihessä olisi keskustan eduskuntaryhmän mielestä paikallaan.

Sanon suoraan: näissä asioissa helpot konstit on käytetty aikapäiviä sitten. Onko meillä tässä tilanteessa kuitenkaan varaa ylenkatsoa mitään keinoa ihmisten työllistämiseksi? Mielestäni ei ole, ja siksi työttömyysjaksojen kestoa on lyhennettävä, työkykyä ja työssäjaksamista vahvistettava. Uudet työpaikat ovat lopulta ainoa keino pidemmällä ajalla saada velka hallintaan ja hyvinvointiyhteiskunta pelastettua. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, vasemmisto?]

Hyvinvointiyhteiskuntaa ei pelasta ylivelkaantuminen. Keskusta on edistysliike, mutta olemme sillä tavalla perinteikkäitä, että ajattelemme, että velkaa on myös maksettava. [Oikealta: Ei kai!] Lainaa on lyhennettävä, nimittäin ennen pitkää velkaantuminen uhkaa jopa omaa päättäväisyyttä kansallisista asioista, jos emme osaa hoitaa talouttamme vastuullisesti. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, vasemmisto?] Velkaantuminen uhkaa lopulta kykyämme turvata kansalaisten palvelut ja huolehtia yritysympäristöstä. Velkaantumisen sijaan valtion on talouselämän kanssa huolehdittava siitä, miten menot katetaan. Isänmaallisuutta on hoitaa velkaa.

Työllisyyden parantaminen, velkaantumisen taittaminen ja julkisen talouden vahvistaminen vaativat keskustan eduskuntaryhmän näkemyksen mukaan koko eduskunnan yhteistä työtä. Keskustan mielestä Suomeen pitää saada 150 000 työpaikkaa lisää vuoteen 2027 mennessä. Kysynkin: Onko oppositio valmis lähtemään kestävyysvajetyöhön? [Välihuutoja] Oletteko valmiita vahvistamaan taloutta? Ja onko teillä konkreettisia keinoja, kuinka velkaantumista taitetaan ja kestävyysvajetta pienennetään? Jos on todella keinoja... [Välihuutoja]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, puhuja. — Antakaa puheen pitäjän pitää puhetta. Tänne kuuluu jälleen aika paljon meteliä.

Jos on keinoja, keskustan eduskuntaryhmä on valmis parlamentaariseen työhön talouden keskipitkän ja pitkän aikavälin vahvistamiseksi. Tämä talouden iso kysymys tulee olemaan nimittäin tässä salissa läsnä läpi 2020-luvun. Kestävyysvajeen hallintaan saaminen ei ole enää yhden eduskunnan tai hallitus—oppositio-kysymys. Se vaatii yli vaalikausien työskentelyä. [Mari Rantanen: Ottakaa itse vastuu!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Arvoisa puhemies! Työntekijät ja työnantajat eivät ole eri puolilla pöytää. Me suomalaiset olemme samalla puolella pöytää. Sen sijaan meitä vastaan ovat työttömyys, eriarvoisuus ja tämä vaarallinen kulkutauti kaikkine sen seurauksineen. Suomen on oltava työn ja toivon puolella, ei työttömyyden ja epätoivon puolella.

10.45 Iris Suomela vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme ratkaisevia hetkiä Suomen tulevaisuuden kannalta. Jos nyt ei toimita oikein, nuorille ja tuleville sukupolville jää kohtuuton taakka kannettavaksi. Jo ennen koronaa nuorilla oli kova paine laittaa talous kuntoon, pelastaa hyvinvointivaltio ja pysäyttää ilmastokriisi.

Selvää on, että nuoret eivät selviä näistä tulevaisuuden haasteista, jos heidät jätetään nyt tyhjän päälle keskellä tätä kriisiä. Siksi hallituksessa tuemme lapsia ja nuoria yhteensä satojen miljoonien eurojen edestä. Oikeisto-oppositio näkee tämänkin ilmeisesti lähinnä lisävelkana. Me näemme tämän päinvastoin panostuksena Suomen tulevaisuuteen.

Nuoret ikäluokat ovat edeltäjiään pienempiä. Nuoret eivät pysty ratkomaan tulevaisuuden suuria haasteita, jos he eivät pärjää työelämässä aivan poikkeuksellisen hyvin. Tämä ei onnistu ilman kunnon panostuksia hyvinvointiin, ennen kaikkea mielenterveyteen, jonka häiriöt ovat nousseet yleisimmäksi syyksi työkyvyttömyydelle. [Ben Zyskowitz: Toteutakaa terapiatakuu!]

Tehokkaimmat panostukset työkykyyn ja tuottavuuteen tehdään siis tämän maan päiväkodeissa ja kouluissa. Näitä panostuksia meillä ei yksinkertaisesti ole varaa jättää tekemättä, sillä ilman lisätoimia minun vanhempieni sukupolvi on jäämässä tämän maan historian koulutetuimmaksi, kun samaan aikaan työelämän vaatimukset pikemminkin kiristyvät jatkuvasti.

Me emme voi jättää lapsia ja nuoria pulaan. Nuorten osaamistaso on nostettava korkeammaksi kuin ikinä aikaisemmin. Siksi tämä hallitus panostaa koulutukseen kaikilla asteilla varhaiskasvatuksesta aina korkeakoulujen aloituspaikkojen ja perusrahoituksen nostamiseen asti. Kaikille tarjotaan maksuton toisen asteen koulutus, varhaiskasvatusmaksuja alennetaan, ja yli 10 000 lasta pääsee kokeilemaan kaksivuotista esikoulua. Päiväkodeissa lisäämme tukea lasten oppimiseen ja kasvuun, jotta jokainen lapsi saa hyvän alun koulupolulle.

Arvoisa puhemies! Korona on vienyt valitettavan monelta työn, toimeentulon tai jopa rakkaan läheisen hengen. Meidän on tarjottava suomalaisille tukea kriisistä toipumiseen. Ketään ei saa jättää yksin rahahuoliensa, sairautensa tai ahdistuksensa kanssa näin rajun kriisin aikana.

Hyvinvointivaltio rakennettiin aikanaan kahden sodan raunioille juuri vaikeiden hetkien turvaksi. Nyt olemme jälleen sellaisen vaikean hetken äärellä, josta nouseminen vaatii suuren yhteisen ponnistuksen.

Keskellä kriisiä meidän tärkein tehtävämme on taltuttaa tämä epidemia ja korjata sen jättämät haavat. Se ei tule ilmaiseksi. Koronan hoito, testaaminen, heikoimmista huolehtiminen, yritysten tukeminen, lomautettujen toimeentulon takaaminen — tämä kaikki mak-saa.

Leikkausten tavoittelun sijaan nyt onkin aika varmistaa, että me kestämmme niin tämän kriisin kuin tulevat kriisit entistä paremmin. Tämä vaatii pitkäjänteistä vihreää uudelleenrakennusta, joka tähtää päästöjen ja köyhyyden vähentämiseen samalla, kun nostamme suomalaisten osaamistasoa. Samalla on nostettava talous takaisin jaloilleen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Arvoisa puhemies! Ilman elinkelpoista maapalloa lasten ja nuorten tulevaisuudelta katoaa pohja. Siksi tämän hallituksen tärkein tavoite on tehdä Suomesta maailman ensimmäinen hiilineutraali hyvinvointivaltio. Päästövähennyksistä on päätettävä nyt, jotta nettopäästöt saadaan nollaan ajoissa. Muutos on myös sitä reilumpi, mitä aiemmin ryhdymme toimeen. Vain ajoissa toimimalla voimme varmistaa ihmisille ja yrityksille aikaa sopeutua ilman, että tämä sopeutumisaika vesittää ilmastotoimien tehon. Aikaa ei siis ole hukattavaksi hetkeäkään.

Siksi ensi vuonna tehdään ilmastotoimia miljardien eurojen edestä. Turpeenpolton verotus miltei tuplaantuu ja lattiahintamekanismi varmistaa riittävät päästövähennykset. Yritystukirahoja siirretään saastuttamisen tuista kestävän toiminnan tukiin yhteensä satojen miljoonien edestä. Puolet EU:n elpymisrahastosta käytetään Suomessa ilmastotoimiin.

Vähintään yhtä olennaisia ovat kuitenkin tulevat päätökset. Hallitus on nimittäin vasta vähän yli puolivälissä tarvittavien päästövähennysten suhteen. Päätöksiä tarvitaan vielä miltei 15 megatonnin edestä. Se on lähes yhtä suuri urakka kuin mitä tähän mennessä on päätetty. Lisää ilmastopäätöksiä onkin tulossa yhä kiihtyvään tahtiin. Meidän on sovittava tarkat käyttötavat kestävän elvytyksen rahoitukselle, jotta tuet vähentävät päästöjä mahdollisimman tehokkaasti. Yhtäkään elvytysuuroa ei saa mennä saastuttamisen tukemiseen.

Yksi isoimmista tulevista ilmastotoimista on tänä syksynä tehtävä liikenteen verouudistus. [Arto Satonen: Juuri näin!] Liikenne tuottaa noin viidenneksen Suomen päästöistä, eli kyse on yhdestä maamme merkittävimmistä päästölähteistä. Tieliikenne tuottaa 94 prosenttia Suomen liikennepäästöistä, ja yli puolet tästä johtuu yksityisautoilusta.

Ilmaston kannalta on siis keskeistä, että joukkoliikenteestä ja pyöräilystä tehdään selkeästi autoilua houkuttelevampi vaihtoehto mahdollisimman monelle suomalaiselle. Etenkään kaupungeissa tämän ei pitäisi olla rakettitiedettä. Merkittävä osa automatkoista on verrattain lyhyitä taajama-alueella ajettuja matkoja. Monesti näille matkoille olisi tarjolla kestävämpi vaihtoehto jo nyt. Se vaihtoehto saattaa olla vain epämurkavampi, kalliimpi tai hitaampi kuin autoilu. On politiikan tehtävä korjata tämä epäkohta. Siksi tämä hallitus tekee miljardiluokan panostukset kestäväan liikenteeseen. Liikenteen työsuhte-edut päivitetään tälle vuosituhannelle. Kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen tehdään historiallisen suuria panostuksia. Kuntien joukkoliikennettä tuetaan, nopeita junayhteyksiä kehitetään ja ratiakoita rakennetaan niin rakkaaseen kotikaupunkiini kuin muualle Suomeen.

On hyvä muistaa, että ilmastotoimet ovat samalla myös mitä tehokkainta elvytys- ja työllisyyspolitiikkaa. Tähän kiinnitti huomiota Vesa Vihriälän johtama taloustieteilijäryhmä jo viime keväänä. Nyt onkin aika panostaa vihreään uudelleenrakennukseen.

Arvoisa puhemies! Jos nyt leikataan siivet niin ihmisten kuin talouden toipumiselta, silloin emme ainakaan nouse tästä kriisistä. Lapsille ja nuorille on annettava kunnon eväät tulevaisuuden haasteiden ratkomiseen. [Ben Zyskowiec: Ja iso velka!] Pelkkä puhe velkataakasta ei tätä ratkaise. [Ben Zyskowiec: Ei!] Tarvitaan toimia, panostuksia hyvinvointiin, osaamiseen ja päästövähennyksiin.

Kaikista suurin riski niin lasten kuin talouden tulevaisuuden kannalta on ilmastonmuutos. Siksi maailman ensimmäisen hiilineutraalin hyvinvointivaltion rakentaminen on tämän hallituksen tärkein tavoite.

Nyt on kiire varmistaa, että maapallo on elinkelpoinen vielä 40 vuoden kuluttua, silloin kun tänä syksynä koulun aloittavat lapset yltävät tämän salin keski-ikäan eli 47 ikävuoteen. 7-vuotias ei saa äänestää vielä yli kymmeneen vuoteen. Siksi tässä salissa on puolustettava äänestäjien lisäksi myös kaikkia niitä, joiden ääni ei täällä kuulu. [Puhemies koput-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

taa] Olen muistuttanut tästä aiemminkin ja aion muistuttaa tästä niin kauan, [Puhemies ko-
puttaa] että tulevien sukupolvien huomioinnista tulee itsestäänselvyys. Heissä on nimittäin
tämän maan tulevaisuus. [Ben Zyskowicz: Annatte heille ison kasan velkaa!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohikoski. [Hälinää] No niin, ja edelleenkin edus-
taja Lohikoskella on puheenvuoro. — Olkaa hyvä.

10.53 Pia Lohikoski vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kriiseissä koetellaan
turvaverkkojen kestävyyttä. Niin on käynyt myös koronapandemiassa. Vahva hyvinvoin-
tivaltio on pitänyt huolta suomalaisten terveydestä ja toimeentulosta. Korona on iskenyt
kovaa kuntien talouteen, mutta hallitus on luvannut ottaa suurimmat iskut vastaan, ja näin
teemme myös ensi vuonna. Valtio, jolla on leveämmät hartiat, kantaa nyt enemmän vas-
tuuta, ja hyvä niin.

Meillä ei ole varaa leikata koulunkäynnin avustajista, mielenterveyspalveluista, neu-
voloista tai muista tärkeistä ennalta ehkäisevistä hyvinvointipalveluista. [Ben Zyskowicz:
Kuka sellaista on esittänyt?] On ollut surullista nähdä, miten joissain kunnissa koronan
varjolla pyritään ajamaan läpi leikkauksia ja palveluiden heikennyksiä. [Toimi Kankaan-
niemi: Ei ole rahaa!] Se käy inhimillisestä näkökulmasta kalliiksi mutta on myös lyhytnä-
köistä talouspolitiikkaa. Siksi ensi vuoden talousarviossa hallitus sitoutuu korvaamaan täy-
simääräisesti koronaviruksen hoitoon liittyvät välittömät kustannukset, kuten testaukseen,
jäljittämiseen, potilaiden hoitoon sekä rokotteeseen liittyvät menot, niin kauan kuin tilan-
ne sitä edellyttää.

Kuntien valtionapuihin osoitetaan yhteensä 12,5 miljardia euroa. Hallitus sitoutuu muun
muassa purkamaan akuutin kriisin aikana syntynyttä hoitovelkaa 450 miljoonan euron ko-
konaisuudella vuosina 21—23. Jonojen purkaminen esimerkiksi mielenterveyspalveluissa
ja terveydenhuollossa on välttämätöntä, jotta ihmiset saavat apua ajoissa. Nyt tehtävä voi-
makas panostus kuntiin ja hyvinvointipalveluihin on selkeä viesti siitä, että hallitus on si-
toutunut koronaepidemian hoitoon ja kriisin vaatimaan jälleenrakennukseen. Suomalainen
hyvinvointivaltio selviää kyllä tästäkin, ja me teemme kaiken voitavamme, jotta ketään ei
jätetä kriisin seurauksien kanssa yksin.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan on ollut hämmentävää kuunnella oikeisto-opposi-
tion sekavia kannanottoja. Heidän mielestään valtio ei saisi ottaa lainaa mutta veroja pitäi-
si tässä tilanteessa alentaa. Yrityksiä ja kuntia tulisi tukea, mutta toisessa kädessä pitäisi
silti olla leikkauslistat jo valmiina. Koronan jäljet pitäisi hoitaa, mutta siihen ei saisi käyt-
tää rahaa. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!] Tällainen velkapopulismi on kriisin keskellä eri-
tyisen vastuutonta.

Vasemmistoliitto on alusta asti korostanut, että nyt tulee kaikin keinoin välttää 90-luvun
laman virheet. Elvytys on pitkäaikaistyöttömyyttä halvempaa, ja jokaisesta suomalaisesta
on pidettävä huolta. Onneksi hallitus on määrätietoisesti ja vastuullisesti rakentanut siltaa
kriisin yli. Suomi saa tällä hetkellä miinuskorkoista lainaa jopa seuraavalle vuosikymme-
nelle. Meille siis maksetaan siitä, että vahvistamme infraa ja rakennamme uusia asuntoja,
sijoitamme lapsiin sekä torjumme sosiaalista kriisiä elvyttämällä.

Arvoisa puhemies! Elvyttävä finanssipolitiikka on tässä suhdannetilanteessa kaikkein
tehokkainta työllisyyspolitiikkaa. Se ehkäisee konkurssseja ja työttömyyden kasvua. Halli-
tus on myös osoittanut, että keppien sijaan on löydettävissä positiivisia keinoja työllisyy-
den vahvistamiseksi. Ensi vuonna osoitetaan 70 miljoonaa varhaiskasvatusmaksujen alen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

tamiseen. Tämä parantaa työnteon kannustimia samalla, kun se helpottaa monien perheiden taloustilannetta ja mahdollistaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen.

Työttömyysturvan karensseja on myös vihdoinkin päätetty kohtuullistaa. Karenssien enimmäispituus laskee, ja käyttöön otetaan huomautusmenettely, jonka myötä yksittäisen ihmisen virheen seurauksena ei enää jatkossa putoa kokonaan pois työttömyysturvalta. On erittäin tärkeää, että työttömille suunnattuja palveluita on päätetty vahvistaa 70 miljoonalla. Työttömyydestä ei pidä rangaista. Sen sijaan yhteiskunnassa on tärkeää auttaa uuden työn ja sen vaatimien taitojen hankkimisessa. Tässä yksilölliset palvelut ovat avainasemassa.

Arvoisa puhemies! Jotta lapsillamme ja lastenlapsillamme olisi elinkelpoinen planeetta, olemme sitoutuneet olemaan hiilineutraaleja vuoteen 2035 mennessä. Päätökset tällä polulla eivät aina ole helppoja, mutta ne on pakko tehdä. Samalla, kun rakennamme siltää koronakriisin yli, on tärkeä katsoa tulevaisuuteen. Siksi hallitus panostaa ilmastomuutoksen hillintään sekä lapsiin, nuoriin ja koulutukseen. Varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi luodaan uusi kolmiportaisen tuen malli, jonka toteuttamiseen varataan 15 miljoonaa vuosittain. Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaukseen ohjataan vielä 150 miljoonaa euroa ja lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelmaan yhteensä 15 miljoonaa. Aikuisväestön jatkuvaan oppimiseen käytetään ensi vuonna 40 miljoonaa.

Koulutuspanostukset ovat koronakriisin aikana tärkeämpiä kuin koskaan. Kevään etäopetusjakson aikana syntynyttä oppimisvajetta kurotaan umpeen vain huolehtimalla lasten ja nuorten tuen riittävyydestä. Aivan erityisen iloinen olen siitä, että oppivelvollisuutta nyt laajennetaan ulottumaan 18 ikävuoteen asti ja samalla toteutetaan maksuton toisen asteen koulutus. Kustannukset korvataan sataprosenttisesti valtionosuudella kunnille ja muille koulutuksen järjestäjille. [Ben Zyskowicz: Tuo ei ole totta!] Suomen kaltaiselle hyvinvointivaltiolle ainoa hyväksyttävä tavoite on, että jokainen nuori onnistuu hankkimaan elämässään ja työssä tarvittavat taidot. Tämä on yksi hallituksen tärkeimmistä työllisyystoimista. Sen puolesta liputtaa myös elinkeinoelämä, mutta oikeisto-oppositiolle tämä historiallinen uudistus ei kuitenkaan kelpaa, vaikka rakenteellisia uudistuksia niin peräänkuulutetaan.

Arvoisa puhemies! Laadukas ja tuottava työelämä, uudet innovaatiot ja teollisuuden vähähiiliset ratkaisut ovat tärkeitä rakennuspalikoita tasa-arvoisen ja kestävä talouskasvun tiellä. Ne eivät kuitenkaan tapahdu itsestään: niitä voidaan rakentaa vain korkealla osaamistasolla. Liian pitkään jatkuneiden koulutusleikkausten jälkeen Suomessa on nyt hallitus, joka ymmärtää koulutuspanostukset arvokkaina ja välttämättöminä investointeina tulevaisuuteen ja työllisyyteen.

11.00 Anders Adlercreutz r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Koronakriisin seurauksena liki 80 000 suomalaista on menettänyt työnsä. Suomen talouden ennustetaan supistuvan noin viisi prosenttia tänä vuonna, ja monet suomalaiset ovat syys-täkin huolissaan. Minäkin olen huolissani.

Nämä ovat vakavia ja synkkiä lukuja, mutta kriisin keskellä olemme saaneet myös täysin toisenlaisen viestin, jota meidän on syytä kuunnella: Pohjoismaat ovat selviytyneet koronaviruksesta johtuneista taloudellisista vaikeuksista paremmin kuin useimmat muut maat. Ja Danske Bankin tekemän tutkimuksen mukaan Suomi oli pärjännyt kaikista parhaiten — kaikista parhaiten, arvoisat kollegat. [Ben Zyskowicz: Hyvä Suomi!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Tämä on erittäin hyvä arvosana hallituksen politiikalle. Vaikeana aikana olemme onnistuneet luomaan uskoa tulevaan. Budjettikirja, jota nyt käsittelemme, sisältää monia toimenpidekokonaisuuksia, jotka antavat toivoa ja uskoa lapsille, nuorille, perheille, tavallisille palkansaajille, vanhemmille ihmisille, naisille ja miehille.

Tässä tilanteessa laadimme talousarvion, jonka 10,8 miljardin euron suuruinen alijäämä on valtava. Se on suuruudeltaan samassa mittakaavassa kuin finanssikriisin jälkeiset alijäämät, kuten edustaja Lindtmankin nosti esille, mutta esimerkiksi pienempi kuin Alankomaiden, joka tunnetusti on fiskaalisesti konservatiivinen maa.

Suomi velkaantuu nyt, ei siksi, että me haluaisimme, vaan koska meidän on pakko. Ja kuten ekonomistit laajasti ovat todenneet: koska meidän täytyy. Meidän tehtävämme on nyt pitää epidemia kurissa samalla kun huolehdimme siitä, että mahdollisimman monella suomalaisella on huomenna töitä.

Ärade talman! Om vi ser det här som en process med tre steg ser den ut så här: Först sköter vi hälsokrisen och försöker hålla maskineriet i gång. Sedan stimulerar vi ekonomin. Och efter det återuppbygger vi balansen i den offentliga ekonomin.

Vi är i dag med en fot i steg ett, och en fot i steg två. Nästa års budget innehåller en bred arsenal akuta krisåtgärder och många satsningar på framtiden. Energiskattereformen börjar genomföras 2021, och här sänks elskatten för industrin till EU:s miniminivå. Regeringen fortsätter halvera farledsavgifterna för att stärka exportindustrins konkurrenskraft. Vi hjälper småföretagare genom att höja momsgränsen och går målmedvetet fram när det gäller den gröna omställningen. Budgetanslagen för att främja klimatneutraliteten och den biologiska mångfalden överstiger två miljarder euro.

För SFP är det viktigt att vi också i detta läge stärker vårt rättssystem och rättsvården, samt att det styrs mer resurser för ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Vi vill att Finland ska bli världens barnvänligaste land, och därför sänker vi dagisavgifterna, vilket också bidrar till att skapa förutsättningar för fler jobb.

För att undvika massarbetslöshet stöder vi kommunerna. För att förhindra att ekonomin stängs ner igen ser vi till att vi har en fungerande teststrategi. Och för att eliminera osäkerheten i samhället ser vi till att vi har vaccin åt alla — när det väl finns tillgängligt. Allt detta gör vi.

Vi vet att coronan drabbat sysselsättningen för unga kvinnor. Därför välkomnar vi att regeringen nu förbundit sig till att granska sysselsättningsåtgärderna även med tanke på jämställdheten mellan könen. SFP vill se ett jämställt land.

Arvoisa puhemies! Me poliitikot emme saa ajatella vain nykyhetkeä. Meidän on nähtävä myös kulman taakse. Tässä salissa on mielellään puhuttu Ruotsista ja siitä, millainen Ruotsin talousarvio on. Analyysit ovat toki olleet puutteellisia, mutta se kaiki kuulu poliitiikkaan. Mutta on selvää, että Ruotsin liikkumavara on huomattavasti meitä suurempi, vaikkakin siellä tehdään aika pitkälti samoja asioita kuin meilläkin. Ruotsissa työmarkkinat uudistettiin 20 vuotta sitten. Ruotsin väestöpyramidi on aivan erilainen kuin meidän. Ruotsin työllisyysaste on huomattavasti Suomen työllisyysastetta korkeampi, ja koska maa on pitkään harjoittanut Suomea avoimempaa maahanmuuttopolitiikkaa, Ruotsilla ei ole samanlaista väestön ikääntymisestä johtuvaa tulevaisuuden haastetta kuin meillä.

Täällä Suomessa meidän olisi ymmärrettävä, että seuraava kriisi ei välttämättä anna odottaa itseään. Ja silloin olemme paljon vahvempia, jos nyt onnistumme tekemään ne uu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

distukset, joita tarvitaan työmarkkinoiden tasapainon kääntämiseksi siihen suuntaan, joka johtaa työllisyyden parantamiseen.

Budjettiriihessä tehtiin päätöksiä, joiden työllisyysvaikutukset ovat 31 000 työpaikan luokkaa. [Ben Zyskowicz: Ei ole totta!] Eikä tämä ole mitään toiveajattelua, edustaja Zyskowicz. [Ben Zyskowicz: Kyllä on!] — Nämä ovat valtiovarainministeriön vahvistamia lukuja. [Ben Zyskowicz: Ei pidä paikkaansa!] — Kyllä. Mutta tarvitaan enemmän. Siksi hallitus on sitoutunut tekemään lisäpäätöksiä, joiden työllisyysvaikutukset ovat 50 000 uutta työpaikkaa tämän lisäksi. [Oikealta: Milloin?]

Ärade talman! En högre sysselsättningsgrad är nödvändig. För att vi ska ha råd att satsa på utbildning. För att vi ska kunna se till att både våra barn och våra äldre har det bra. Budgeten innehåller målmedvetna steg som ska garantera att Finland är en internationellt attraktiv plats för studier, forskning och innovationer. Det arbetet kräver kreativitet. Inte bara i Statsrådsborgen, utan i hela samhället. Det är allas vår uppgift. Därför är det viktigt att vi, också här i salen, för diskussionen om åtgärder på ett konstruktivt, uppbyggande sätt.

Hyvä konservatiivioppositio, ei pelkoa, vaan pelottomuutta. Uskoa suomalaisiin, uskoa tulevaisuuteen.

Det är berättigat att kräva åtgärder för att trygga en långsiktig hållbarhet och balans inom den offentliga ekonomin. Därför har regeringen gjort en färdplan för hållbarheten i de offentliga finanserna. Samhällets välfärd kan inte kopplas loss från företagens välfärd. Om vi inte är ett stabilt samhälle med goda framtidsutsikter är vi inte heller ett attraktivt land för företagare och investerare.

Lopuksi, arvoisa puhemies, Suomen houkuttelevuutta sijoittajien keskuudessa lisäävät turvallisuus, tasa-arvo, hyvä koulutus ja olematon korruptio. [Puhemies koputtaa] Siksi vastuullinen talouspolitiikka on myös sosiaalipolitiikkaa. Tässä haastavassa tilanteessa olemme laatineet talousarvion, jossa nämä tekijät ovat tasapainossa.

11.08 Antero Laukkanen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koronapandemia ja siitä johtuva talouskriisi on iskenyt kovaa myös Suomessa. Kuluvan vuoden suunniteltu 2 miljardin euron alijäämä on paisunut vuoden aikana lähes 20 miljardiin. Ensi vuoden talousarvio ei näytä paljon paremmalta, kun alijäämä ylittää 10 miljardin rajan jo tässä vaiheessa. Mitä ensi vuosi tuo tullessaan, on vielä hämärän peitossa.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä suhtautuu tähän rajuun velkaantumiskehitykseen huolestuneena. Edellytämme, että hallitus suhtautuu julkisen talouden ongelmiin samalla vakavuudella kuin se suhtautuu tämän epidemian torjumiseen.

Tällaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa on selvää, että valtion tulee ottaa taloudellinen isku vastaan. Kunnat, yritykset, järjestöt ja erityisesti toimeentulonsa menettäneet kansalaiset tarvitsevat tukea. Hallitus onkin tämän vuoden aikana jakanut rahaa avokätisesti moniin hyviin tarkoituksiin. Samoin tässä nyt käsittelyssä olevassa talousarviossa on tarpeellisia määrärahoja kuntien tukemiseen ja koronan hoitoon.

Veronmaksajien rahoja on kuitenkin käytetty myös huonosti. Yritystukia on valunut yrityksille, jotka eivät tukea olisi tarvinneet, samalla kun toiset ovat jääneet kokonaan ilman. Suojavarusteita on hankittu hätäisesti epämääräisiltä tahoilta. Korona ei voi olla tekosyy

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

sille, että veronmaksajien rahaa käytetään harkitsemattomasti. Toivottavasti virheistä on opittu.

Arvoisa puhemies! Kaikkeen rahaa ei ole tässäkään esityksessä löytynyt. Koronatilanteen myötä vähävaraisten avuntarve on kasvanut kaikkialla Suomessa. Jopa pääministerin kotikaupungin Tampereen kaduilla ruokajonot ovat kiemurrelleet ennätyspitkinä. Jostain syystä ruoka-apua jakaville yhdistyksille ei valtion talousarviossa löydy sentin senttiä. Koko ”ruoka-apu”-sana on tästä esityksestä poistettu. [Välihuutoja] Tuhanteen sivuun ei mahtunut edes ”ruoka-apu”-sanaa, [Leena Meri: Se on eri asia kuin ruoka-apu!] tämä siitä huolimatta, että eduskunta viime syksyn budjettimietinnössä selväsanaisesti totesi, että ”jatkossa ruoka-aputoiminnan rahoitus on kuitenkin saatava kestäväälle pohjalle siten, ettei se ole eduskunnan vuosittain myöntämän lisärahoituksen varassa”. Arvoisa hallitus, miksi te olette poistaneet ruoka-avun budjetistanne? [Leena Meren välihuuto — Antti Kurvisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä haluaa talousarviokäsittelyn yhteydessä nostaa esille erityisesti vanhustenhoidon tilanteen. Korona-aika on ollut monelle ikäihmiselle ja heidän omaisilleen erityisen raskasta aikaa. Vanhusten yksinäisyys on lisääntynyt, kotihoidon työntekijät ovat olleet kovilla ja omaishoitajien jaksaminen koetuksella. Jos hallitus edes puoliksi sillä tarmolla, jolla se tarttuu ilmastonmuutoksen torjumiseen, tarttuisi vanhusten hoivaan — niiden, jotka ovat meille tämän nykyisen hyvinvoinnin työllään rakentaneet — niin nämä ongelmat olisivat ratkaistavissa. [Maria Guzenina: On tarttunut!] Valitettavasti näin ei ole tapahtumassa. [Maria Guzenina: Kyllä on!] Hallitus kyllä lisää muutaman kymmenen miljoonaa kunnille hoitajamitoituksen toteuttamiseen ja panostaa lähihoitajien koulutukseen. Nämä panostukset eivät ole kuitenkaan riittäviä. Hoitajamitoitus ei myöskään ratkaise kaikkia ongelmia. Vanhusten hyvä ja turvallinen hoito vaatii lisää resursseja.

Laitoshoidon lisäksi kotihoidon ongelmiin on tartuttava. [Maria Guzenina: Tartutaan!] Omaishoitajat tarvitsevat niin ikään lisää tukea. Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä nyt olisi oikea aika muuttaa omaishoidon tuki verovapaaksi. Se olisi sellaista veroelvytystä, joka menisi oikeaan kohteeseen ja todelliseen tarpeeseen. [Leena Meri: Se on oikein!] Omaishoitajien sijaan hallitus on tukemassa hyvätulaisia työsuhdepolkupyöräilijöitä mittavalla verotuella.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Vanhanen arvosteli oppositiopuolueita työllisyysvälityksymyksen jättämisestä ja siitä, että yritämme kaataa hallitusta kriisiaikana. Vanhasen mukaan opposition sisällä on erilaisia näkemyksiä talouden ja työllisyyden hoidosta ja siksi emme voisi esittää välityksymystä hallituksen epäonnistuneesta politiikasta. [Antti Kurvinen: Kotihoidon tuki!] On aivan totta, että meillä oppositiossa on erilaisia näkemyksiä. Uskallan kuitenkin väittää, [Sari Sarkomaa: Vähemmän kuin hallituksen sisällä!] että oppositiopuolueiden linjat ovat huomattavasti lähempänä toisiaan kuin hallituspuolueiden. Vai onko keskusta muuttunut samanlaiseksi työtä ja yrittäjyyttä vieroksuvaksi puolueeksi kuin hallituskumppaninsa? [Välihuutoja]

Kaipaamme vanhaa kunnon keskustaa, sitä valtion... [Välihuutoja] — Jospa nyt Kurvinenkin edustajaa kuuntelisi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Antakaa puhujan puhua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Kiitos, puhemies! — Siis toistan: me kaipaamme vanhaa kunnon keskustaa, sitä valtionhoitajapuoluetta, jolle valtiontalous ei ollut vitsailun ja naureskelun aihe, vastuullista puoluetta, joka uskoi kohtuulliseen verotukseen ja arvosti työtä ja yrittäjyyttä. [Antti Kurvisen välihuuto] Miten sen puolueen saisi takaisin? [Ben Zyskowicz: Sipilän—Kulmunin linja!]

Velkaantumiskehitys pitää ottaa tosissaan. Tarvitsemme lääkkeitä kestävyysvajeen hoitoon. Turhat ja vahingolliset hankkeet, kuten oppivelvollisuusiän nosto ja henkilötunnus-uudistus, pitää laittaa jäihin. Kovin järkevältä taloudenhoidolta ei tunnu myöskään se, että otetaan EU:lta kolmen miljardin laina kolmen miljardin korolla. [Naurua] Sellaisen lainan olisi saanut muualta halvemmalla.

Talouden tasapainottamiseksi on ensisijaisen tärkeää, että työllisyystoimet alkavat heti eivätkä kymmenen vuoden päästä. Auttaakseen hallitusta [Puhemies koputtaa] kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä syksyn aikana tulee esittämään oman vaihtoehtoisen talousarvionsa ja myös kestävät työllisyystoimet. — Kiitos.

11.15 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Aloitetaan sillä, että budjetti on 12 miljardia alijäämäinen. Se koostuu 10,8 miljardin lainasta ja yli miljardin omaisuuden myynnistä.

Pääministerin puheet pörssiyritysten kannattavuudesta ja yritysten yhteiskuntavastuusta ovat luoneet meille aivan turhaa vastakkainasettelua. Olen tästä ilmapiiristä todella huolissani. Pääministeri haluaa siirtää vastuun yksin yrityksille siitä, että Suomi seisoo ja velkaantuu ennätysvauhtia. Pääministeri ja hallitus ovat ylimielisiä. Pääministeri tuntuu unohtaneen roolinsa ja on enemmän ideologiansa vanki kuin kokoava voima.

Suomi nousee yritysten ja erityisesti pienten ja keski suurten yritysten avulla. Niillä pitää olla luottamusta tulevaisuuteen, uskallusta investoida, kasvaa ja palkata lisää väkeä. Hallituksen tehtävä on luoda tälle toiminnalle edellytykset, investointeihin ja kasvuun.

Yritykset ovat kyllästyneet puolueiden ja työmarkkinajärjestöjen saamattomuuteen. Metsäteollisuus avasi nyt tien, ja muita seuraa perässä. Pääministeri toivoi ”aitoa yhteishenkeä isänmaan puolesta kriisin keskellä”. Ay-liike julisti, että TES-järjestelmä lyötiin rikki. Molemmat ovat väärässä. Suomen talous on rikki. Kun työmarkkinajärjestöt ja hallitus eivät sitä pysty korjaamaan, tehdään se markkinavoimien johdolla ja Metsäteollisuuden aloittamana. Velkaelvytys ei auta vainajaa. Turvaa yritysten elinvoima.

Pääministeri on kertonut, ettei Metsäteollisuus kertonut hänelle etukäteen päätöksestä paikallisesta sopimisesta. Onko kertaakaan käynyt mielessä, miksi näin tapahtui? Haukkuminen tekee ensin hiljaiseksi, sitten vihaiseksi. Sitä niittää, mitä kylvää.

Nyt työmarkkinajärjestöjen ja hallituksen pitää kiivetä poteroistaan. Liike Nytillä on ehdotus jatkuvaan riitaan paikallisesta sopimisesta. Työntekijöillä pitää olla edustus yritysten hallituksissa. Se lisää yritysten sisäistä läpinäkyvyyttä ja tuo lisää motivaatiota työntekijöille, kun he ovat mukana yritystä johtamassa. Näin myös pienet ja keski suuret yritykset voivat siirtyä paikalliseen sopimiseen. Ay-liikkeen pitää myöntyä, että myös järjestäytymättömät yritykset voivat toimia näin. Yrityksen työntekijöiden keskuudestaan valitseman luottamusmiehen pitää voida neuvotella ja sopia ilman, että hän kuuluu mihinkään liittoon. [Arja Juvonen: Se on hyvä idea!] Nämä mallit lisääisivät joustavuutta ja toisivat lisää työpaikkoja.

Pääministerin ehdotus nelipäiväisestä työviikosta on pidemmällä tähtäimellä realistinen. Viides työpäivä pitää käyttää työntekijöiden koulutukseen ja tuottavuuden lisäämiseen. Digitalisaatio ja tekoäly tuovat paljon uutta opeteltavaa kaikkiin ammatteihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Sanotaan, että Suomi elvyttää. Energiaverotusta on tosiaan pudotettu, mutta onko oppivelvollisuuden pidentäminen ja päivähoitomaksujen alentaminen elvytystä? [Vasemmalla: On!] Oppivelvollisuuden kanssa on niin kova kiire, etteivät rahat riitä edes läppäreihin ja kirjoihin. Rehtorit ja kunnat vastustavat uudistusta. Nyt pitäisi kuunnella järjen ääntä.

Ensi vuoden budjetti on käsittämättömän kallis kompromissi, jossa velkarahalla pidetään punavihreää hallitusta kasassa. Ei meillä vaaleissa tällaista politiikkaa äänestetty.

Auto ei ole mikään lypsylehmä vaan tarpeellinen työkalu. Liikkumisen kustannusten lisääminen on väärää politiikkaa. Joukkoliikenteen käyttäjämäärät ovat koronan aikana romahtaneet. Ihmiset ovat äänestäneet jaloillaan eli käyttävät autojaan. Siitä ei pidä rangaista. Ruuhkamaksut ovat puhdasta rahastusta. Niitä ei tarvita.

SDP ja kokoomus nokittelevat toisiaan ja luulevat hyötävänsä siitä, koska politiikan toimittajat niin kirjoittavat. Sitä en tiedä, mutta sen tiedän, että kepu häviää, koska sieltä ei kuulu edes metronomin tikitystä. [Naurua]

Sote-uudistus on budjetissa arkijärjen tavoittamattomissa. Kuu Kiurusta Vapaavuoreen ja takaisin. [Naurua] Sellaista uudistusta, joka ei ole nykyistä parempi, ei tarvitse tehdä. [Antti Kurvisen välihuuto]

Työ ei ole tämän päivän hallituksen ykkösasia, vaikka pitäisi olla. Otetaan velkaa ja jaetaan avustuksia, vaikka kaikki menot lopulta pitää maksaa töitä tekemällä.

Ruotsissa on paremmat sosiaalidemokraatit, niin olen monta kertaa sanonut. Talouden elvyttämiseen ja työllisyyteen siellä on aivan erilaiset keinot. Ruotsissa on lähes kolmen miljardin euron veronalennukset. Siellä halutaan aidosti kannustaa ihmisiä tukien piiristä työhön. Ruotsi hoitaa työllisyyttä, ja talous vahvistuu. Suomi hoitaa työttömyyttä ja velkaantuu.

Yritysveroon pitää saada helpotuksia investointien lisäämiseksi. Kotitalousvähennystä pitää korottaa ja asettaa se talouskohtaiseksi, jotta se olisi oikeudenmukainen yksin eläville. Myös pienituloisimpiin kohdistetut veronalennukset tuovat lisää voimaa yksityiseen kulutukseen.

Paikallinen sopiminen vauhtiin ja työntekijöiden edustus yritysten hallituksiin. Neljän päivän työviikko on tulevaisuutta, ja viides päivä koulutukseen. Investoinnit ja kasvu ovat kaiken ydin — InKa-linja eli investoinnit ja kasvu on Liike Nytin linja.

Lopuksi vielä pitää muistuttaa, että lainaa otetaan tänä vuonna 17 miljardia: 10,8 miljardia budjettiin, ja EU:n laina on vähän yli kuusi miljardia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ennen kuin siirrymme varsinaiseen debattiin, annan ministeri Vanhaselle puheenvuoron tähän kohtaan, 5 minuuttia.

11.22 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Kiitos käytetyistä puheenvuoroista. Arvelen, että kuitenkin suuressa kuvassa yksityiskohtia lukuun ottamatta tulee hyväksytyksi se linja, että keskellä tätä kriisiä ensi vuonnakin — siis ensi vuonnakin, kuten tänä vuonna — me velkaannumme ja otamme valtion piikkiin paljon sellaista, jonka avulla yritykset ja työpaikat voisivat säilyä ja kunnat huolehtia perusvelvollisuuksistaan. Silloin kun elvytystä tehdään työllisyyden aikaan saamiseksi, kyllä siinä ylivoimaisesti tehokkainta on se, että vaikutetaan suoraan kysyntään, vaikutetaan suoraan siihen, että raha liikkuu tässä ja nyt. Se ylläpitää työpaikkoja ja voi luoda niitä muitakin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Tulevaisuuden työllisyyden parantamisessa rakennepoliittisilla toimilla on merkitys, mutta keskellä tällaista kriisiä rakennepoliittiset toimet eivät työpaikkoja luo. Niiden vaikutus on hitaampi. Sen tähden myös niiden vaikutus tulee vasta vuosien mittaan.

Kokoomus ryhmäpuheenvuorossaan odotti ja toivoi, kysyi, että miksi ette tee lähivuosi-
na päätöksiä. Kyllä teemme. Tämän hallituskauden aikana tehdään päätökset, mutta niiden vaikutukset vaikuttavat rakenteiden kautta hitaammin. Päätökset tehdään tällä vaalikaudella. [Sari Sarkomaa: Niitä odotellessa!]

Perussuomalaisten kohdalla: Te sanoitte, että oppivelvollisuus on ideologinen hanke. Toivon, että saan avausta tähän. Minä en ole niin syvällä tässä asiassa, että näkisin, mikä tässä on ideologista. Se, että lasten koulunkäyntiä vahvistetaan, on myös työllisyystoimi, mutta ennen muuta se toimii lasten eduksi, ja se toteutetaan nyt, se on totta, vaikka me olemme alijäämässä. Se on katsottu tärkeäksi teoksi.

Perussuomalaisten puheenvuorosta: Selvästi teille on näemmä vaikeata kaikki, mikä liittyy sähköautoihin, biokaasuun, yleensä uusiutuvaan energiaan, sellaiseen, joka ilmastonmuutosta hillitsee. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Päinvastoin vetoatte sen puolesta, että toimittaisiin niin, että kansainväliset yritykset kiinnostuisivat Suomesta. Minun tuntumani kansainvälisistä yrityksistä on se, että yksikään kansainvälinen yritys ei tule tänne sen takia, että se saisi fossiilisella energialla tuotettua sähköä. Olin aikanaan kannustamassa yhtä amerikkalaista suurta internetjättiä sijoittumaan Suomeen, ja sitten he aikanaan omilla perusteillaan tulivatkin tänne, tekivät Haminaan valtavan investoinnin, mutta yhtenä ehtona oli se, että he eivät kyllä käytä fossiilista energiaa täällä. Sen seurauksena nyt tuolla Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan rajalla on valmistumassa Suomen suurin tuulipuisto uutena investointina, joka on suoraan heidän pitkäaikaiseen sähkönhankintaansa perustuva hanke. Kansainväliset yritykset hakevat Suomesta korkeaa osaamista, ilmaston kannalta ja kestäväen kehityksen kannalta perusteltua toimintaa. [Jani Mäkelä: Montako työpaikkaa?] Tämä on se vahvuus, johon Suomen pitää pyrkiä tarttumaan.

Sanoitte, että hallitus tekee väärin mitoitettuja ilmastotoimia. Näistä tämän budjetin ilmastotoimista varmaan suurin, merkittävin on tämä sähköveron alennus teollisuudelta EU:n minimiin, koska sehän nimenomaan houkuttelee siirtymään sähköön käyttöön, mikä on ilmastotoimi. [Ville Tavio: Mistä sähkö tulee?]

Kokouksen puheenvuorossa oli lista veroratkaisuja. [Ben Zyskowiec: Ja työllisyystoimia!] En lähde näitä yksittäisinä käsittelemään. Meillä on selvästi eri käsitys siitä, mikä tässä taantumassa verotuksen merkitys on. Ne vähentävät valtion tuloja, niillä parhaimmillaan on dynaamista vaikutusta, mutta niiden vaikutus valtion verotuloihin nyt tehtyinä olisi merkittävä. Hallitus uskoo, että tämä kotitalouksien ja pk-yritysten varovaisuus tällä hetkellä ei liity verotuksen tasoon vaan siihen, millä tavalla turvallisuudentunne on kehittynyt, ja meidän pitää vahvistaa sitä luottamusta mahdollisimman hyvällä koronaepidemian hoidolla ja satsata sitten yritysten tukemiseen niin, että ne voisivat selvitä tämän kriisin yli. [Eduskunnasta: Pitää lopettaa turha pelottelu!]

Ja lopuksi näistä työllisyystoimista. Kokoomus ilmoitti, että te hyväksytte nämä valtiovarainministeriön virkamiesten tekemät esitykset — hyvä näin — mutta poissuljitte saman tien siitä yhden. Sanoitte, että pois jätämme opiskelijoita koskevat esitykset. Eli jos te katsoitte, että te voitte yhden toimen jättää pois, niin saattaa olla, että täällä on [Puhemies koputtaa] puolueita, joista jokainen jättäisi yhden toimen pois, ja mitään ei jäisi jäljelle. Nämä työllisyystoimet vaativat [Puhemies koputtaa] kärsivällisyyttä hallituksessa, eduskunnassa, eikä näistä suurta osaa pystytäkään tekemään myöskään irrallaan työmarkki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

noista. [Puhemies: Aika!] Te olette, kokoomus, olleet vuosien mittaan tekemässä uudistuksia. Aika harvoin työmarkkinoita koskevissa asioissa ilman järjestöjen apua näitä päätöksiä on tehty.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan omalta varsinaiselta paikaltaan V-painiketta.

11.29 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Velkaan ei pidä suhtautua neuroottisesti, oli kyse valtiosta tai kotitaloudesta. Ongelma on se, jos velalla ei rahoiteta investointeja vaan juoksevia menoja ja tuhlaamista ja jos ei ole mitään suunnitelmaa velkaantumisen katkaisemiseksi.

Ainoa tapa saada talous tasapainoon on lisätä oikeaa työllisyyttä ja leikata turhia menoja. Hallitus toimii tismalleen päinvastoin. Mitä enemmän yrityksiä ja kotitalouksia kuritetaan veroilla ja kiilusilmäisillä ilmastotavoitteilla, sitä vähemmän on työtä ja verotuloja. Siihen on olemassa syyt, että yrittäminen, työllistäminen ja työn vastaanottaminen eivät Suomessa kannata, ja niihin syihin pitää puuttua. Se edellyttää täyskäännyä veropolitiikassa, ilmastopolitiikassa, maahanmuuttopolitiikassa ja monella muulla sektorilla.

11.30 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, velkaa joudutaan nyt ottamaan ja pitää tehdä elvytystä, mutta se kolmas, ne työllisyystoimet siis, puuttuu.

Valtiovarainministeriön ylijohtaja Spolander sanoi eilen tiistaina, että valtion tulot eivät yksinkertaisesti riitä valtion menoihin. Jos näin jatkuu, että työllisyys pysyy alhaisena, työllisyystoimia ei tehdä, niin tämä ongelma vain kasvaa, ja käytännössä velka tänään on tulevaisuuden veronkorotus. Velka tänään on lasten maksettavaa velkaa.

Hallitus ei tee konkreettisia toimia, [Antti Lindtman: Tekee!] ei tee konkreettisia rakenteellisia toimia, joilla kestävästi luodaan Suomeen työtä. [Vasemmalta: Kyllä tehdään!] Niin kauan kuin konkreettiset toimet puuttuvat, [Maria Guzenina: Juuri niitä tehdään!] tämä puhe on pelkkää kuumaa ilmaa teidän suustanne. Tarvitaan konkreettisia toimia, myös niitä rakenteellisia uudistuksia, jotka luovat pysyvällä tavalla Suomeen työtä. Vain sillä tavalla me voimme turvata niin vanhusten palvelut kuin koulut, kuin terveyskeskukset myös tämän vuosikymmenen lopulla. Tämä maa ei voi velkaantua [Puhemies koputtaa] kymmenen miljardin vuositahdilla tämän vuosikymmenen loppuun asti.

11.31 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän budjetin tärkein asia, jos se yhteen sanaan pitää kiteyttää, on se, että hallitus haluaa, että luottamus yhteiskunnassa säilyy, että arjen pyörät pyörivät kunnissa. Sen vuoksi nyt täytyy taloutta, yrityksiä, kuntia, niitä ammattilaisia siellä etulinjassa tukea. Samaan aikaan pitää huoli tulevaisuudesta, siitä, että me todella sinne vuosikymmenen loppuun mennessä vakautamme, koska niin kuin Petteri Orpo tässä sanoi, tällä hetkellä valtion tulot eivät riitä menoihin.

Siksi herää kysymys, miten tämän keskellä kokoomus tässä tärkeimmässä talouspoliittisessa keskustelussa eduskunnassa vaatii tilanteessa, jossa on noin kymmenen miljardin alijäämä, 800 miljoonan euron veronkevennystä, joka kohdistuu hyvätuloisille. Tuolla teidän logiikallanne, että tämän päivän alijäämä on lasten maksettava tulevaisuuden veronkorotuksissa, te maksatte kaikkein hyvätuloisimmille — Jussi Pesoset ja muut saavat tästä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kaikkein suurimman summan — [Puhemies koputtaa] lapsien tulevilla veronkorotuksilla. Missä on huoli valtiontaloudesta?

11.32 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tätä budjettia pitäisi luonnehtia kolmella sanalla, niin luonnehtisin sitä kolmella T:llä — terveys, turvallisuus, työllisyys — ja periaatteessa neljännen T:n voisi ottaa vielä teollisuudesta. Olemme keskustassa erittäin tyytyväisiä, että teollisuutta tuetaan hyvin vahvasti.

Tämä budjetti on voimakkaasti elvyttävä, siellä on tukea kunnille. Koronatestauksesta huolehditaan, jotta testaa, jäljitä, eristä, hoida -strategia saadaan toimimaan.

Myös hävittäjiä korvaava HX-hanke lähtee tällä budjetilla liikkeelle.

Arvoisa puhemies! On otettava huomioon, että hallitus on nyt jo tehnyt päätöksen 31 000 uudesta työpaikasta. [Ben Zyskowicz: Ei ole!] Olen edustaja Kulmunin kanssa täysin samaa mieltä siitä, [Oikealta: Turve, työttömyys ja toimeettomuus!] että puolivälin riikkeen on rakennettava selkeä, aito määrällinen tavoite lisätyöpaikoista, esimerkiksi se 30 000.

Arvoisa puhemies! Lisäksi haluan tästä budjettikeskustelusta lähettää terveiset eräälle nuorelle miehelle Alajärvelle, [Puhemies koputtaa] 30-vuotiaalle tradenomille, [Leena Meri: Terveisiä kotiin!] jolla on vammoja, osatyökykyisyyttä, kovasti työhaluja. [Puhemies: Aika!] Myös tällaisille henkilöille hallitus avaa työmahdollisuuksia.

11.34 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten alun perin korostin, niin nyt on selkeästi kova huoli siitä, miten nuoret pärjäävät ja saavat pidettyä Suomen pystyssä tulevaisuudessa. Vastaus tähän kysymykseen on, että eivät mitenkään, ainakaan silloin, jos heidät nyt jätetään tyhjän päälle. Pitkälti lapsiin ja nuoriin panostamista-han tässä budjetissa on satojen miljoonien eurojen edestä, ja se tehdään juuri sen takia, että lapset ja nuoret selviäisivät tulevaisuuden suurista haasteista.

Me tiedämme 90-luvun laman jäljiltä, että jos heikoimmat jätetään oman onnensa nojaan, niin lopputulos on syrjäytyminen, mielenterveysongelmat, työkyvyttömyys ja valtava kasa ongelmia, jotka maksavat myöhemmin todella paljon enemmän, joita ei pysty helposti ratkaisemaan ja jotka ovat edessä vielä kymmenien vuosien kuluttua. Siksi nyt on toimittava oikein, siksi nyt on pidettävä kaikki mukana ja varsinkin panostettava lapsiin ja nuoriin. Muuten tämä velkataakalla pelottelu ei kyllä johda mihinkään, [Perussuomalaisien ryhmästä: Pelottelu?] sillä lapset ja nuoret eivät pysty silloin sitä velkaa maksamaan.

11.35 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä keskustelussa on paljon puhuttu lapsista ja tulevista sukupolvista. Minusta on äärimmäisen tärkeätä, että juuri heihin kiinnitetään kaikissa budjeteissa huomiota. Jos ajatellaan, mitkä ovat ne asiat, jotka tulevien sukupolvien kannalta ovat oleellisia, ne ovat ilmastotoimet, joilla pidetään maailma, maapallo, elinkelpoisena, turvallisesta hyvinvointivaltiosta huolehtiminen ja sivistykseen ja koulutukseen panostaminen.

Siinä missä kokoomus haluaa osoittaa 800 miljoonaa euroa 10 prosentille yhteiskunnan hyvätuloisimmista, [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!] niin tässä esityksessä varhaiskasvatusmaksuja alennetaan, kymmenentuhatta lasta pääsee kaksivuotiseen esikoulukokeiluun, op-pivelvollisuusikää nostetaan, on maksuton toinen aste kaikille, maksuton koulutus ja ammatillisen opetuksen kunnianpalautus viime kauden leikkausten jälkeen. Jos nämä eivät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

ole tulevaisuustoimia — sivistykseen, koulutukseen ja [Puhemies koputtaa] nuoriin panostaminen — niin kysyn, mikä on.

11.36 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Arhinmäen hehkuttamat maksuton koulutus ja varhaiskasvatusmaksujen alentaminen kaikilta, kyllähän ne ovat tulonsiirtoja nimenomaan rikkaille. [Vasemmalta: Eivätkä ole!]

Kuitenkin, valtiovarainministeri Matti Vanhanen, oppositio ei hyväksy hallituksen 10,8 miljardin velanottoa. Tämä johtuu siitä, että te ette käytä näitä rahoja tehokkaaseen elvytykseen. Aina, kun valtio tuhlailee, voidaan puhua tietenkin elvytyksestä talouspoliittisesti, mutta onko se elvytys tehokasta? Teidän rahankäyttönne ei ole tehokasta, koska se ei lisää yritysten ja teollisuuden kilpailukykyä, se ei lisää työntekijöiden ostovoimaa eikä se lisää itse työllisyyttä. Miksi te ette harkitse perussuomalaisten vaihtoehtoa säästää eli karsia turhia valtion menoja ja antaa tuntuvat veronkevennykset työntekijöille?

11.37 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä paljon yritetään väittää, että me puhuisimme vain ensi vuoden velkaantumisesta. Siitähän tässä salissa ei ole kyse. Kyse on siitä, että tässä toissa päivänä julkaistussa katsauksessa, sen luvuissa, todetaan, että työllisyys näillä hallituksen toimilla jäisi huonommalle tasolle kuin se oli tämän hallituksen aloittaessa. Vielä vuonna 2024, siis neljä vuotta tästä hetkestä, työttömyys olisi korkeampaa kuin hallituksen aloittaessa, ja se julkisen sektorin alijäämä olisi vielä kahden vuoden päästä yli kahdeksan miljardia, jolloin oletetaan, että koronasta on päästy.

Valtiovarainministeri Vanhanen, kun tilanne on tämä, niin kertokaa, mikä on se syy, että nyt ei tehdä kaikkia niitä päätöksiä, joiden tukemana suomalaiset pääsevät töihin, ja nimenomaan sen takia, että se vaikutus kestää vuosia, kuten itse täällä sanoitte.

Elinkeinoministeri Lintilä, [Puhemies koputtaa] onko meillä varaa siihen, että paikallista sopimista pallotellaan työryhmissä puoli vuotta ja taas todetaan, ettei siitä mitään tullut? Eikö nyt olisi hätähuudon paikka, kuten Kulmuni esitti? [Puhemies: Aika!] Nopeasti päätöksiä.

11.39 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihriälän koronakriisiryhmä — jota ei voida varmaan vasemmistolaisuudesta syyttää — totesi nimenomaisesti korostaen: ”On ensiarvoisen tärkeää, että elvytyspolitiikka tähtää talouden suorituskyvyn vahvistamiseen. Tämä ei puolla verotuksen yleistä keventämistä tai tulonsiirtojen ja etuuksien lisäämistä. Sen sijaan on pyrittävä panostamaan tavalla, joka ajan mittaan lisää talouden tuotantokykyä ja kasvuhakuisuutta.”

Yksittäisistä kohdista ainoan karsinnan oppositio on esittänyt oppivelvollisuuden laajentamiseen, ja se on juuri tällainen tulevaa kasvua rakentava tekijä, [Leena Meren välihuuto] jota kaikki taloudelliset tutkimuslaitokset, myös ihan Etlaa myöten, tukevat. Se luo kansantalouden pohjaa pitkälti tulevaisuuteen ja luo myös kykyä maksaa pois niitä velkoja, joita tämän valtavan koronakriisin ratkaisemiseksi joudumme nyt ottamaan.

11.40 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Koska on niin, että velka tänä päivänä on helposti veronkorotuksia tulevaisuudessa, niin on toisaalta hyvä, että tämän vuoden budjetti ei perustu perussuomalaisten varjobudjettiin, koska se olisi tunnetusti lisännyt meidän alijäämäämme jo tänä vuonna. Mutta se tarkoittaa myöskin sitä, että pitää harkiten edetä sen kanssa, miten näitä työpaikkoja luodaan, miten yritetään saada ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

loutta käyntiin ja enemmän ihmisiä töihin, ja silloin meillä ei ole sitä luksusta, että me voimme heitellä rahaa ihan summittaisesti sinne tänne. [Toimi Kankaanniemi: Näyttää olevan!]

Vaikka kaikki olemme sitä mieltä, että verotuksen pitää olla mahdollisimman matala, mahdollisimman kannustava, niin ei se voi olla ainut keino lisätä työllisyyttä, jos se näyttää olevan keinoista kallein, niin kuin aika monet asiantuntijat ovat tässä todenneet. [Ben Zyskowicz: Kuka sitä on ainoana keinona esittänyt?]

On ihan totta tietenkin — siksi mennään nyt harkiten eteenpäin — että pitää rakentaa sitä pitkän tähtäimen kestävyyttä, [Puhemies koputtaa] ja on ihan oikein, että vaaditaan [Puhemies koputtaa] työllisyystoimia, koska niitä meidän hallituksen pitää itseltämmekin vaatia. Se on kestävyuden edellytys. [Ben Zyskowicz: Hyvä, loppu meni hyvin!]

11.41 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koronalaskun maksaminen ei ole mitenkään mahdollista ilman vahvaa työllisyyttä. Me olemme odotelleet hallitukselta nyt näitä työllisyystoimia jo yli vuoden ajan, mutta tulos on varsin vaatimaton: [Antti Kurvisen välihuuto] 30 000 päätösperäistä työpaikkaa seuraavien hallitusten toimeksiantona, kun kuitenkin samanaikaisesti hallitus on kiristänyt niin asumisen, liikkumisen kuin myöskin työn sivukuluja ja sitä kautta syönyt kansalaisten ostovoimaa. Näitä päätöksiä ei enää voida lykätä, jos me haluamme pelastaa hyvinvointiyhteiskunnan.

Ainut hallituspuolueitten puheissa oleva ilonaihe oli se, että kuulin, että keskustapuolue onkin nyt tekemässä hallitukselle tuplasti paremman työllisyystavoitteen ja vieläpä kolmea vuotta nopeammin kuin mitä muut hallituspuolueet. Nyt haluaisinkin kysyä hallitukselta: onko tämä keskustan esittämä tavoite [Puhemies koputtaa] koko hallituksen tavoite vai pelkästään äänestäjien kosiskelua?

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraavaksi pienryhmä Ano Turtiainen, 2 minuuttia.

11.42 Ano Turtiainen at (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maamme hyvinvointi on ollut ja on jatkossakin yksityissektorin tekemien tulojen aikaan saamaa. Velkaantumalla saatava hyvinvointi on itsensä ja tulevien sukupolvien pettämistä.

Suomi voi menestyä, kun mahdollisimman moni ottaa itse vastuun omasta elämästään. Paras tapa vastuun ottamiseen on yrittäminen. Meidän on luotava nykyistä paremmat ja yksinkertaisemmat edellytykset yrittämiselle.

Euroopan vapaakauppa-alueella on 13 valtiota, joissa arvonlisäverovelvollisuus koskee vain yrityksiä, joissa ostovoiman mukaan laskettu myynti ylittää 60 000 euroa. 60 000 euron myynnistä yritys voi saada kulujen jälkeen 15 000—22 000 euron tuloksen. Suomalaisen keskipalkka on kaksi kertaa korkeampi. Toimiva ja kannustava raja on aivan muuta kuin nykyinen 10 000 euron myynnin raja, jota hallitus esittää korotettavaksi 15 000 euroon. Tuon tasoinen myynti ei mahdollista minkäänlaista kannattavaa yritystoimintaa.

Arvoisa rouva puhemies! Esitän arvonlisäverottoman myynnin rajan nostamista 60 000 euroon. Asian edistämiseksi on vireillä myös kansalaisaloite. Korkeampi raja vähentää yksinyrittämisen byrokratiaa puoleen nykyisestä, mikä antaa yhä useammalle mahdollisuuden katsoa, miten voi menestyä yrittämällä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

11.44 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää kaikkia kansalaisia siitä, että on noudatettu hyvin ohjeita, koska se aivan selkeästi auttaa myöskin valtionvelan hallinnassa.

Kansainvälinen taloustilanne on hyvin sumea. Kulutuskysyntä tulee muuttumaan, etenkin palvelualojen osalta. Sen takia keskeinen työllisyystoimi pitäisikin olla, että mietitään palveluelinkeinojen liiketoimintamalleja uudestaan. Meillä on myöskin olemassa 80-kohtainen työllisyystoimenpide-ehdotelma, mistä sitten otetaan sopivia nostoja tuonne vaihtoehtobudjettiimme.

Valtion velanottohan huolettaa aika paljon. Tänä ja ensi vuonna otetaan velkaa noin 5 000 asukasta kohden. Tietenkin sitä käytetään epidemian hoitoon, mutta täytyy ajatella aina sen tavallisen kansalaisen asemasta. Mitä hänelle jää siitä palkastaan tai tuestaan käteen asumisen, liikkumisen, autoilun, sähkön, [Puhemies koputtaa] näiden laskujen maksum, jälkeen? Näihin ei saa tulla [Puhemies koputtaa] lisää kustannuksia kansalaiselle.

11.46 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelin keskustan edustaja Kulmunia, ääni oli Juha Sipilän vastuullinen ääni mutta kädet Kiu-run, Anderssonin ja vasemmistohallituksen kädet. Keskusta tukee tätä vasemmistohallituksen politiikkaa, jossa korotetaan veroja: työn verotus kiristyy ensi vuonna, dieselin ja bensiinin verotusta ollaan kiristetty ennätyksellisen suurilla korotuksilla, ja leikataan kotitalousvähennystä. Te leikkaatte ihmisten ostovoimaa, ja kokonaisveroaste, arvoisa valtiovarainministeri, nousee ensi vuonna. Ruotsissa elvytetään ja kevennetään työn verotusta.

Mitä tulee näihin teidän työpaikkoihinne: Te puhutte hallituksen, omista ilmoittamistanne, luvuista, mutta tässä, arvoisa valtiovarainministeri, ovat VM:n vahvistamat luvut. Ja kun katsotaan näitä, niin teidän hallituksenne toimet lisäävät tähän maahan työttömyyttä, [Leena Meri: Oijoi!] eivät tee tähän maahan uusia työpaikkoja. Voin toimittaa tämän teille.

11.47 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotta hallitus pystyy tavoittamaan sen uuden työllisyystavoitteen 80 000:sta, on aivan selvää, että ensi keväänä täytyy tulla konkreettisia päätöksiä taas seuraavasta osiosta työllisiä. Ajatellen, että esimerkiksi 30 000 olisi paikallaan päättää ensi kevään kehysriihessä, jotta vaalikaudella päästään niihin asetettuihin tavoitteisiin.

Se, että me saamme talouden tasapainoon tällä vuosikymmenellä, saamme ylipäänsä velkaantumisen taittumaan, julkista taloutta vahvistettua, vaatii enemmän kuin menolisyksiä ja veronkevennyksiä, ja niitä on esitetty myös opposition toimesta tänään täällä varsin paljon. Ja minusta olisi hyvin arvokasta — koska se talouden tilanne kyllä odottaa aikanaan myös oppositiopuolueita epäilemättä — että me pääsisimme parlamentaariseen yhteistyöhön, jos oppositiolla on konkreettisia keinoja, haluja ja sitoutumista lähteä tekemään parlamentaarista yhteistyötä tämän kestävyysvajeen taittamiseksi, koska se ei ole yhden eduskunnan asia, ja mielelläni kuulisin, miten oppositio suhtautuu siihen parlamentaariseen työhön.

11.48 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on hoivavelkaa, meillä on osaamisvelkaa ja meillä on rahavelkaa, ja jos me emme hoida näitä kaikkia samanaikaisesti, niin me emme selviä. Jos me emme panosta hoivavelan hillintään — myös muuhun kuin siihen, joka on koronan aikana tullut, esimerkiksi mielenterveysongelmien ehkäisyyn — niin meillä ei riitä työvoima. Jos me taas emme panosta nuorten parem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

paan ammattitaitoon ja kouluttautumiseen, niin meillä ei ole sitä osaamista, jota me työmarkkinoilla tulevaisuudessa tarvitsemme, vaan me jäämme vääjäämättä kilpailussa jälkeen. Ja kun me näissä onnistumme, niin me saamme työllisyysastetta ylöspäin, mutta se tarvitsee rinnalleen myös muita työllisyystoimia, ja niitä hallitus on tehnyt ja on myös jatkossa tekemässä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kertokaa lisää!]

Kaikkein vaarallisinta on itse asiassa ilmastovelka, ja sen takia ovat olleet käsittämättömiä ne puheenvuorot, joissa tässä salissa on vaadittu, että Suomen pitäisi tehdä vähemmän ilmastokriisin ja oman ilmastopolitiikkaansa parantamiseksi, koska siellä ne kasvun avaimet ovat myös työllisyyden ja talouden näkökulmasta. Mielestäni valtiovarainministerin esimerkki oli kerrassaan oiva, koska se kuvasi sitä, mitä modernit hyvin toimivat yritykset nyt ja tulevaisuudessa investointiympäristöltä vaativat, ja sen vuoksi ilmastotoimet ovat työllisyyspolitiikkaa.

Vielä käsittämättömämpää on keskustelu siitä, että hallitus ei olisi tehnyt mitään työllisyystoimia. [Puhemies koputtaa] Hallitus on investoinut infraan, [Sari Sarkomaan välihuuto] yrityksiin ja [Puhemies koputtaa] moneen muuhun asiaan, joilla työpaikkoja on pelastettu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa myönnän ministeri Anderssonille ja ministeri Haataiselle 1 minuutin puheenvuorot.

11.50 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tuntuu hämmäntävältä kuunnella puheenvuoroja, joissa ensin ponnekkaasti linjataan, että työllisyystoimia ei missään nimessä saa lykätä, että niitä pitää tehdä, ja seuraavassa hengenvedossa esitetään, että oppivelvollisuuden uudistus, joka tulee olemaan tämän hallituksen isoimpia työllisyysreformoja, pitäisi jättää tekemättä. [Välihuutoja] Meidän ei tarvitse, emmekä aio, hallituksessa asettaa varhaisia vuosia ja toista astetta vastakkain. Me tulemme tekemään panostuksia niin varhaisiin vuosiin kuin toiselle asteelle. Ja tutkimukset kyllä osoittavat, että nuoriin kannattaa panostaa vielä siinä vaiheessa, kun he ovat 16–17-vuotiaita. Kyllä he ovat siinä iässä edelleen ihan yhtä lailla ohjauksen, investointien ja panostusten tarpeessa. [Välihuutoja]

Mitä tulee tämän hankkeen ideologisuuteen, niin kysyn valtiovarainministeri Vanhasen tavoin: mitä ideologista on siinä, että ajatellaan, että koulutuksen pitäisi olla kaikille suomalaisille nuorille maksutonta, [Puhemies koputtaa] tai että painotetaan koulutuksen merkitystä työllistymiselle, niin yksilöille kuin koko suomalaiselle yhteiskunnalle? [Puhemies: Aika!] Tämä on se ideologia, johon koko suomalainen yhteiskuntamalli rakentuu. [Ville Tavio: Kuka sen maksaa?]

11.51 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on niin, että talous ja työllisyys kulkevat käsi kädessä. Oppositiokin on samaa mieltä, että velkaa pitää ottaa, jotta voimme elvyttää, ja sen tarkoituksena on tässä pandemiakriisissä huolehtia siitä, että yritykset selviytyvät ja pystyvät kannattelemaan yhteiskuntaa eteenpäin. Samalla hallitus satsaa merkittävästi myös tulevaisuusinvestointeihin eli vihreään teknologiaan, digitalisaatioon, koulutukseen — nuoriin, joissa on se tulevaisuusnäkökulma.

Työllisyystoimissa hallitus on toimintakautensa aikana vastannut siihen, mitä asetti tavoitteekseen, [Ben Zyskowiec: Ei ole!] eli tämän syksyn budjettiriiheen mennessä piti olla 30 000 työpaikasta päätökset tehty, ja ne on tehty. [Kokoomuksen ryhmästä: Eikä ole!] —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Ne on tehty. — Me olemme tehneet päätökset, joissa nostamme työllisyyspalvelut nyt pohjoismaiselle tasolle, kunniaansa, arvoonsa. Tästä, hyvät kuulijat, oppositio ei juuri ole kantanut huolta. Leikkauksia on kyllä esitetty toinen toisensa jälkeen, mutta työllisyyspalvelut pannaan nyt kuntoon. [Sari Sarkomaa: Sekään ei pidä paikkaansa!]

Toinen asia, jonka haluan nostaa esiin, [Puhemies: Aika!] on osatyökykyisten työllisyyden vahvistaminen.

11.52 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Auto ei voi olla ikuinen lypsylehmä, vaan se on monelle täysin korvaamaton työkalu. Suomi ei lopu Hakaniemeen eikä Punavuoreen, vaan Suomi on laaja maa, ja Uusimaa on alue, josta käynti ilman autoa on mahdotonta. Joukkoliikenne tai sähköpyörä eivät riitä kaikille ratkaisuksi, vaan he tarvitsevat omaa autoa. Liikkumisen kustannusten lisääminen on täysin väärää politiikkaa. Tuntuu kuin hallitus haluaisi rangaista yksityisautoilijoita. Autovero keksittiin aikanaan vuonna 58, kun valtio oli rahapulassa. Valtion rahapula on jatkunut, ja niin on autoverokin.

Nyt hallitus suunnittelee Euroopan korkeimman autoveron jatkoksi tietulleja, ruuhkamaksuja ja polttoaineiden verotusta. Bensiinin kuluttajahinnasta on jopa 70 prosenttia jo nyt erilaisia veroja. Luulisi kehua näiden suunnitelmien kiinnostavan. Onko todella niin, että hallitus haluaa [Puhemies koputtaa] tehdä oman auton käyttämisen niin kalliiksi, ettei sitä [Puhemies koputtaa] kerta kaikkiaan voi käyttää?

11.53 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tarkoitukseni ei ollut puhua koulusta, mutta on pakko reagoida näihin hallituksesta tuleviin oppivelvollisuuden pidentämiseen liittyviin seikkoihin.

Kyseessä ei ole työllisyystoimi. Te puhutte siitä, että se vaikuttaa 60-luvulla, mutta koulussa on nykypäivänä käynnissä sellaisia prosesseja, jotka tekevät täysin tyhjäksi tämän kalliin oppivelvollisuusunäpertelyn, mitä tulee työllisyyteen, oppimiseen, osaamiseen tai hyvinvointiin. Käsittelen näistä muutamia:

1) Meidän oppimistuloksemme ovat vakavasti laskussa. Erot koulujen välillä kasvavat. Voidaan puhua osin jo luokkayhteiskunnasta. Tämä koskee sekä Suomea alueittain että erityisesti kaupunkialueilla eroja koulujen välillä, jotka sijaitsevat jossain muualla kuin maahanmuuttovaltaisilla alueilla. Meidän peruskoulusta pääsee ulos lapsia, jotka eivät hallitse yksinkertaisia taitoja.

2) Opetussuunnitelmat, jotka ovat eriarvoistavia ja haastavia osalle oppilaista.

3) Opettajan auktoriteetin lasku. Edes kouluväkivaltaan ei pystytä puuttumaan. [Puhemies koputtaa]

4) Niin sanottu digiloikka, joka aiheuttaa [Puhemies koputtaa] luokahuoneessa usein enemmän ongelmia kuin oppimista.

11.55 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otetaan tämä oppivelvollisuus yhdeksi esimerkiksi. Kysehän on siitä, mihin ne rahat käytetään oppivelvollisuuden sisällä. Ei kannata vain otsikkoon kiinnittää huomiota.

Ja nyt valtiovarainministeri Vanhaselle kysymys: Jos oppivelvollisuuden sisällä 90 prosenttia rahoista menee muualle kuin niille nuorille, joita pitäisi auttaa, niin eikö tämä ole aika ongelmallinen? Tämä maksaa 129 miljoonaa euroa vuodessa, ja 115 miljoonaa euroa ei mene niiden nuorten auttamiseen, jotka meinaavat keskeyttää opinnot. Nimenomaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

hallituksen omassa esityksessä sanotaan, että tämä 115 miljoonaa ei vaikuta nuorten opintojen keskeyttämiseen. 15 miljoonaa on okei, mutta te siis olette nyt joka vuosi laittamassa 115 miljoonaa kohteeseen, joka ei vaikuta, [Paavo Arhinmäen välihuuto] vuosikymmenen aikana miljardi euroa. Onko tämä [Puhemies koputtaa] järkevää rahankäyttöä, Vanhanen?

11.56 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio puhuu ylimalkaisesti työllisyystoimista ja lupaa uusia työpaikkoja. Työttömiä kokoomus auttaisi leikkaamalla työttömyystukia, ikääntyviä auttaisitte poistamalla eläkeputken, opiskelijoita tukisitte leikkaamalla opintorahaa. Miten nämä toimet työllistäisivät tässä tilanteessa? [Sari Sarkomaa: Tuohan ei pidä alkuunkaan paikkaansa!] Meillä on koronavirusi ja pulaa työpaikoista, ehkä työvoimapulan aikana tämä voisi painostaa ihmisiä töihin.

Rikkaimpia te kuitenkin kannustaisitte ottamalla jopa lähes miljardilla velkaa veronalennuksiin kaikkein suurituloisimmille suomalaisille. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Tämä on tyypillistä, että rikkaita oikeisto haluaa kannustaa antamalla lisää rahaa ja pienituloisimpia te haluatte kannustaa ottamalla niitä vähempiäkin rahoja pois. Tuntuu, että tässä salissa käydään sellaista keskustelua, että meillä ei mitään kriisiä olisikaan.

Oppivelvollisuudesta pitää todeta sen verran, että se on sekä ekonomistien että kaikkien asiantuntijoiden kannattama toimi, joka tuottaa työllisyysvaikutuksia tästä eteenpäin, ja totta kai [Puhemies koputtaa] ne kerääntyvät sitä enemmän, mitä pidemmälle mennään. [Ben Zyskiewicz: Koulutusasiantuntijat eivät kannata oppivelvollisuuden pidentämistä!]

11.57 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus on esitellyt omat työllisyystoimensa. Ne löytyvät meidän nettisivuiltamme ja monesta muusta paikasta. Ne ovat konkreettiset, ne ovat jokaisen tutustuttavissa. Ja minusta on ikävää, että tilanteessa, jossa meillä on puoli miljoonaa työtöntä, te valitsette sieltä joitakin ja vääristeltte ja irvistelette niistä. Me olemme tehneet työllisyystoimia. Siellä on monenlaisia. [Jussi Saramon välihuuto] Siellä on ikäihmisten kotitalousvähennysten parantaminen, pienituloisten seniorien kotitalousvähennyksen parantaminen ja sen helpottaminen, että he voivat sitä saada, terapiatakuu, jotta ihmiset jaksavat pidempään työelämässä, varhaiskasvatusmaksujen alentaminen — siis lukemattomia hyviä toimia. Minä toivon, että näihin oikeasti tutustutaan.

Mitä tulee edustaja Kulmunin esitykseen parlamentaarista ryhmästä, niin on syytä kysyä, onko tämä nyt koko hallituksen tarjous, onko tämä pääministerin tarjous. Me olemme viime aikoina kuulleet lähinnä vastakkainasettelua tai syylistämistä tai sitä, että hermostutaan opposition omista vaihtoehtoista. Onko tämä todellinen vaihtoehto, tarjous? Jos on, niin totta kai me olemme valmiita, [Puhemies: Aika!] valmiita miettimään koronan jälkeistä kestävyyttä.

11.59 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä vielä odotellaan sitä kokoomuksen todellista vaihtoehtoa: millä te nämä suurituloisten veronalennukset kustannatte, ja mikä se teidän leikkauslistanne on?

Arvoisa puhemies! Olen tänne kirjoittanut muutamia keskeisiä asioita ensi vuoden budjettiin: koronatestit, kunnat, hävittäjähankinnat, koulutus, yritystuet. Puheenjohtaja Orpo, mitä te näistä viivaatte yli? Ja puheenjohtaja Halla-aho, mitä te näistä viivaatte yli? [Välihuutoja] Ei ole tiedossa edelleenkään, mikä se teidän linjanne on, millä te nämä menoli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

säykset katatte, mistä te aiotte leikata. Onko siellä teidän selkänne takana se leikkauslista? Tulkaa jo ulos sen kanssa.

11.59 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Äskeisessä puheenvuorossani kysyin, oliko kyseessä keskustan taholta todellinen tarjous, jossa tarjottiin parlamentaarista työskentelyä. Toivoin, että tutustuisitte oikeasti meidän esitykseemme, joka on luettavissa monista paikoista. Mitä vastaa keskustan varapuheenjohtaja: jatkaa samaa vääristelevää linjaa — samaa vääristelevää linjaa — poimimalla tarkoitushakuisesti, antamalla ymmärtää väärin sitä, mitä politiikkaa me ajamme. Me kannatamme tietenkin hävittäjähankintoja, me kannatamme kuntien auttamista, me kannatamme rahojen ottamista vaikka velaksi, jotta saadaan koronan vahinkoja hoidettua. Se, mitä me peräänkuulutamme, ovat rakenteelliset toimet, kestävyysparantaminen, jotta koronaviruksen jälkeen Suomi pärjää, meillä on palveluita ja meillä on hyvinvointiyhteiskunta. Tähän toivoisin hallituspuolueilta ja keskustalta asiallista vastausta.

12.00 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja Orpo, eikö kuitenkin ole ihan tosiasia, että yksi teidän keskeisimpiä esityksiänne — olemme niihin tutustuneet — on, että te esitätte noin 800:aa miljoonaa kaikkein suurituloisimmille, veronkevennyksiä? [Kokoomuksen ryhmästä: Ei ole!] Se on — edustaja Zyskowitz nyökkää [Ben Zyskowitz: Ei ole!] — yksi teidän keskeisimpiä esityksiänne, ja meidän kysymyksemme teille on ollut, voiko olla totta, [Paavo Arhinmäki: Voi olla!] että samaan aikaan, kun me elämme tätä kriisiä, kokoomuksella on varaa siihen, että te esitätte 800 miljoonaa veronkevennyksiä kaikkein hyvätuloisimmille.

Ja, puhemies, olen todella hämmäntynyt: arvoisa Orpo, samaan aikaan te vastustatte muun muassa lasten oikeutta maksuttomaan toiseen asteeseen. Se ei sinänsä ole uutta, tähän vastustatte aikanaan peruskoulua, mutta me olemme nähneet, mitä peruskoulu on tuonut tälle yhteiskunnalle: se on tuonut tasa-arvoa lapsille. Te vastustatte tasa-arvoa lapsille ja kannatatte rikkaiden veronkevennyksiä. [Ben Zyskowitz: Ja te pyritte sosialismiin aikaan!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja edelleenkin totean sen, että terävät välihuudot on oikeinkin hyvä mutta semmoinen epämääräinen mölinän tapainen ei ole hyvä asia. [Paavo Arhinmäki: Maskin takaa kaikki muuttuu vähän mölinäksi!]

12.02 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Entinen työväenpuolue SDP puolustaa budjettiesitystä asioilla, joilla ei ole työllisyyden kanssa mitään tekemistä, kuten oppivelvollisuuden laajentamisella. Suhtautuminen työhön on sekä puheen että budjetin perusteella ylimielinen ja työntekijöitä ylenkatsova.

Annan esimerkin. Edustaja Lindtman hehkutti ilmastotoimia ja mainitsi Wärtsilän. Jo tämä kertoo, kuinka kauas punakaulukset ovat duunareista erkaantuneet. Wärtsilä käy parhaillaan kilpailukyvyyn ja kannattavuuden turvaamiseksi toisia yt-neuvotteluja, joiden johdosta yhä useampi jää työttömäksi. Niitä ei Lindtman maininnut eikä muitakaan kymmenistä ja sadoista yt-neuvotteluista.

Budjetissa on vain muutama kohta, jotka tukevat työtä ja teollisuutta. Valtion vähät resurssit te ohjaatte eturyhmillenne, joihin työntekijät eivät lukeudu — yritykset eivät ole koskaan kuuluneetkaan. Edustaja Viitanen nyökkää. [Puhemies koputtaa] Miksi keskitytte

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

teollisuuden valojen sammutukseen ja hykertelette tyytyväisinä, kun katkaisijaan [Puhemies: Aika!] saadaan ilmastonmuutoksen vastainen iskulause? [Paavo Arhinmäki: Siinä puhuttiin perussuomalaista rinnakkaistodellisuutta!]

12.03 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mukava olla taas reilun puolen vuoden tauon jälkeen täällä debatoimassa Suomen tulevaisuudesta. Kun hetken aikaa katselee tätä politiikan maailmaa hieman sivummalta sieltä pienten varpaiden ja puklutahrojen lomasta, niin hetken aikaa kaikki näyttää hieman kirkkaammalta, mikä on tärkeintä.

Me olemme yhä keskellä useita kriisejä, tietysti akuuteimpana tämä globaali pandemia mutta aivan yhtä kiireellisiä toimia vaativina myöskin ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden kriisit. Tämä vaatii poikkeuksellisia päätöksiä. Nämä kriisit uhkaavat kaikkea sitä, mitä tiedämme ja rakastamme. Näistä kriiseistä kyllä selvitään, ei itsestään, ei helpolla, mutta yhdessä. Sillä välin on valtavan tärkeää, että me kannattelemme niitä, joihin nämä kriisit kaikkein ankarimmin osuvat, ja toivon mukaan emme vain selviydy vaan nousemme jaloillemme entistä vahvempina ja valmiimpina myös tuleviin koitoksiin, ei samanlaisina vaan uudistuneina. [Puhemies koputtaa] Miljardipanostukset ilmastotoimiin, koulutukseen, varhaiskasvatukseen, lapsiin, nuoriin, tasa-arvoon, [Puhemies: Aika!] ihmisten hyvinvointiin ja osaamiseen luovat toivoa paremmasta ja reilummasta tulevaisuudesta.

12.05 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä ilmastoon liittyvissä työllisyystoimissa on näköjään kohtuullisen huono hyötysuhde, kun valtiovarainministeri joutui salissa kehuaan muutamia kymmeniä työpaikkoja tuovia investointeja siinä samalla, kun satoja ja tuhansia työpaikkoja häviää yt-neuvotteluiden myötä. Tämä on vieläkin suurempaa hölmöläisten touhua kuin EU, jonne maksamme sisään kahdeksan miljardia ja saamme takaisin kolme, ja täällä salissa hehkutetaan, että me tienamme täällä.

Toinen väärä väite, joka täällä on esitetty, on se, että Suomi olisi ollut ennen koronaa tiellä talouden tasapainoon. Näin ei ole. Hallitus ei silloinkaan esittänyt toimia, joilla talous olisi saatu tasapainoon, työllisyys nousuun ja julkiset menot kuriin. Tämä väite on suorastaan paikkansapitämätön. Nämä asiat eivät paremmaksi muutu tässä salissa muunnellun totuuden puhumisella tai millään määrällä edustajien Kurvinen tai Arhinmäki välihuutoja.

12.06 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten edustaja Purra aikaisemmassa puheenvuorossaan totesi, erot lasten oppimisessa ovat olleet erittäin suuria, minkä takia on erittäin hyvä, että hallitus on puuttunut nyt tähän ongelmaan kokonaisvaltaisesti. Hallitus on muun muassa palauttanut kaikille lapsille oikeuden täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen sekä pienentänyt yli 3-vuotiaitten lasten ryhmäkokoja. Pian myös saamme eduskuntaan käsiteltäväksi lakiesityksen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta, ja tämän lisäksi on käynnistetty yli 300 miljoonan euron hankkeet varhaiskasvatuksen, perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi juuri näistä syistä, mitä edustaja Purraakin äsken totesi.

Täällä tuotiin myös suuri huoli — tai kritisoitiin — toisen asteen koulutuksen velvoittavuudesta ja maksuttomuudesta. Tosiasia on se, että me olemme kokeilleet vapaaehtoisesti jo useita vuosia kohdentaa [Puhemies koputtaa] tukitoimia nuorille onnistumatta siinä, ja tästä syystä on ehdottoman tärkeää, että tähän asiaan nyt vihdoin puututaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

12.07 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kriiseistä kyllä selvittää, mutta ei itsestään, sanoi edustaja Hyrkkö, ja olen samaa mieltä tästä asiasta. Ja siitä itse asiassa tässä keskustelussa onkin kysymys, että kun me emme selviä näistä kriiseistä itsestään, vaan tarvitaan niitä tekoja eli työllisyyttä vahvistavia toimia, niin me kummastelemme, missä ne antavat itseään odottaa. Eli minkä takia hallitus viivyttelee kaikkein tärkeimmässä asiassa eli siinä, että saamme työttömyyttä vähennettyä tästä maasta, ihmisiä nostettua köyhyydestä työelämään?

Nostan yhden ehdotuksen esiin. Eduskunnan enemmistö Ylen kyselyn mukaan kannattaa kotitalousvähennyksen nostamista, koska se toisi aktiivisuutta talouteen, yrittäjyyttä lisää ja ennen kaikkea helpotusta ihmisten arkeen: elvytetään kotitalouksien ja ihmisten oman kukkaron kautta. Miksi tämä ei kelpaa hallitukselle? Hallitus leikkasi kotitalousvähennyksestä, eduskunta haluaa korottaa sitä. Mikä ideologia teitä estää toimimasta tässä asiassa?

12.08 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 45 vuotta sitten presidentti Kekkonen runnoi maahan hätätilahallituksen, kun meillä oli 63 000 työtöntä. Nyt meillä on yli viisi kertaa enemmän työttömiä, tehtaita suljetaan, ihmiset ovat vailla tulevaisuudennäkymiä, mutta hallitus odottaa, että seitsemän työryhmää, jotka ovat yli vuoden istuneet, tekisivät jotakin esityksiä työllisyystoimenpiteiksi. Tämä on mielestäni täysin edesvastuutonta. [Arto Satonen: Kyllä, näin on!] Nyt tarvitaan hätätilahallitus.

Tarkoittiko keskustan ryhmäpuhujia, edustaja Kulmuni parlamentaarisella työllä sitä, että tällainen hallitus olisi jonkun mielessä? [Paavo Arhinmäen välihuuto] Keskusta, teillä on nyt suuri vastuu, että tartutaan näihin asioihin, ei lykätä niitä eikä puhuta mistään virtuaalisista työpaikoista, joita mahdollisesti 30 000 jossakin nurkan takana on. [Puhemies koputtaa] Suomessa on hätätila.

12.09 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvostan kokoomuksen puheenjohtajan Petteri Orpon rakentavaa otetta siihen, mistä on kysymys, kun mietitään ei vain kiistelyä kuluvan vuoden budjetista, josta varmasti löytyy erimielisyyksiä, vaan sitä, kuinka me käänämme, saamme velkaantumisen ylipäänsä vakautettua ja saisimme julkista taloutta vahvistettua. Finanssikriisin jälkeen me emme saaneet tilannetta missään vaiheessa siihen suuntaan, että olisimme pystyneet loppuviimein lähtemään vahvemmassa iskussa eteenpäin — tai kun mietitään 90-luvun jälkeistä työtä.

Tämä sama kysymys on tietenkin edelleenkin auki myös perussuomalaisille opposition suurimpana puolueena: jos halutaan lähteä tekemään työtä, kuinka todella myös pitkällä aikavälillä saadaan velkaantumista taitettua? Se ei onnistu sillä, että me lisäämme vain menoja ja kevennämme veroja, vaan silloin täytyy miettiä myös jotain muuta. Tämä on tietenkin se kysymys, minkä keskustan eduskuntaryhmä voi esittää, ja hallitus tekee sitten [Puhemies koputtaa] omalta puoleltaan tarjoukset. [Ben Zyskowitz: Esittäkää demareille ja vihreille!]

12.11 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin vasemmistoliiton kansanedustajille sanoisin, että minun mielestäni ei ole kovin eduskunnan arvovallan mukaista, jos me lähdemme täällä nimittelemään joitakin väestöryhmiä ja sor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

mella osoittelemaan rikkaita tai köyhiä. Itse välttäisin sitä, koska he kaikki ovat suomalaisia, joiden asioita [Hanna Sarkkisen välihuuto] meidän pitää ajaa.

Kyllä tämä keskustelu on todella mielenkiintoinen, sillä tämän keskustelun voi tulkita niin, että keskustan eduskuntaryhmä on tehnyt hallitukselle välikysymyksen, [Leena Meri: Kyllä!] ja sen välikysymyksen aihe on työllisyys, työllisyyden hoito ja talous. Ja jos oikein kuulin valtiovarainministerin vastauksesta, niin ensi keväänä on se aika, milloin tähän keskustan välikysymykseen hallitus antaa sitten oman vastauksensa. Minä vähän epäilen, että hallitus ei tule kovin helposti lähtemään niihin rakenteellisiin uudistuksiin, mitä oikeasti työllisyys vaatii. Eihän kyse ole siitä, että niitä pitää nyt tehdä kriisin keskellä, vaan sen takiahan niitä tehdään, että ne otetaan sitten [Puhemies koputtaa] aikanaan käyttöön. Ei tämä talous muuten oikene.

12.12 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, te ette käytä yhteisiä rahoja viisaasti. Te romutatte kansantaloutta, kasvatatte verokiilaa, heikennätte yritysten toimintaedellytyksiä, näivetätte ostovoimaa, paisutatte julkista sektoria. Te kuvittelette, että oppivelvollisuuden pidentäminen, työvoiman tarjonnan lisääminen, temp-putyöllistäminen ja julkisen sektorin paisuttaminen lisäävät yksityisen puolen työpaikkoja ja tasapainottavat taloutta. No eihän se toimi näin. Yritykset eivät pysty kustantamaan alati kasvavaa julkista taloutta. On priorisoitava suomalaista hyvinvointia, suomalaista turvallisuutta. On pienennettävä verokiilaa, parannettava yritysten kilpailukykyä, trimmattava julkista sektoria. Milloin te aiotte aloittaa verokiilan pienentämisen, hyvinvointipalvelujen perustan turvaamisen?

12.13 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten todettu, niin ympäristö ja työ, kättä lyö. Hallituksen ajamat ilmastotoimet tukevat suomalaista työtä, kasvua ja vientiä sekä tietenkin investointeja. Ilmastotoimilla on suuri työllisyyspotentiaali, ja jos pääomat koko ajan etsivät, kuten Lindtman totesi, hiilivapaita vaihtoehtoja, kannattaa meidän olla mukana siinä. Niihin meidän pitää pystyä panostamaan ja tarttumaan.

Se, miten niitä investointeja tänne saadaan, johtuu myös siitä, kuinka luotettava ja vakaa maa me olemme. Suomen täytyy olla sisäisesti vakaa ja luotettava, jotta täällä voidaan myös lisätä luottamusta niin, että investoija tänne haluaa tulla. [Paavo Arhinmäki: Siinä, perussuomalaiset, puhuu pääluottamusmies — onko teillä ensimmäistäkään?]

12.14 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetti pitää sisällään työtä, terveyttä, turvaa, toivoa ja teollisuuttakin mukanaan.

Edustaja Tavio esitti, että tässä budjetissa on turhia menoja. Olisin ihan kysynyt tässä vaiheessa, mihinkä nämä turhat menot kohdentuvat. Liittyvätkö ne tähän koronaan? Liittyvätkö ne hävittäjähankintoihin, kuntarahoitukseen, vai minkä alijäämän te tulette hyväksymään? Kysyimme tätä teiltä viime viikollakin, joten teillä on ollut viikko aikaa ehkä vastata. Saisiko siihen nyt vastauksen, vai onko tämä sama tilanne kuin viime vuonna, että sitten kun tuli vaihtoehtobudjetti teiltä, niin se oli tyhjää täynnä? Halla-aho leikkasi tai keksi omasta hatustaan sitten näitä omia arvioitaan. Toivon toden teollakin, että saisitte tällä kertaa nyt jonkinlaisen budjetin, ettei se ole pelkästään valesokkelin perusteella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

12.15 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetti viimeksi oli erittäin hyvä, koska se antoi keskituloisille palkansaajille lisää ostovoimaa, [Välihuutoja] se antoi työntekijöiden itse päättää, mihin he verovaransa käyttävät sen sijaan, että pöhöttynyt julkishallinto ja vihervasemmistohallitus päättävät, mihin verovarot käytetään.

Perussuomalaiset esittivät monia hyviä säästökohteita, kuten kehitysapurahat, maahanmuuton kustannukset. Hallitus nostaa tässä koronakriisin aikana pakolaiskiintiötä. [Keskeltä: Se on hyvä!] Sitä on pakko ihmetellä, miksi keskusta tahtoo käyttää lisää rahaa pakolaispolitiikkaan koronakriisin keskellä.

Perussuomalaiset esittivät muuten muitakin säästökohteita. Esitimme esimerkiksi, että Yle-veroa pienennetään, jolloin ne Yle-veron varat suunnattaisiin työssäkäyvien hyödyksi.

12.16 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten Tavio äskeisessä puheenvuorossaan kritisoi muun muassa hallituksen työllistämistoimia ja aikaisemmassa puheenvuorossaan kritisoi esimerkiksi päivähoitomaksujen alentamista ja kysyi, miksei sen sijaan oteta yleistä tuloveronalennusta.

No, ensinnäkin jos katsotaan vaikkapa juuri sen sairaanhoitajan ja bussikuskin perheen näkökulmasta, niin tämä päivähoitomaksujen alentaminen pienilapsisille perheille tuo viisi kertaa enemmän rahaa, jos verrataan esimerkiksi miljardin euron veronkevennykseen. [Jani Mäkelä: Mitä se tuo lapsiperheille?] Tämä teidän työllisyystoimenne, tuloveronalennus, ei ole mikään rakenteellinen toimi. Siinä hinnaksi tulee 170 000 euroa per työpaikka, kun näillä päivähoitomaksuilla laskennallisesti se on 24 000.

Hallituksella ei ole varaa katsoa työllisyystoimia välittämättä julkisesta taloudesta. Sen takia teemme tehokkaita toimenpiteitä emmekä näitä miljardilupauksia.

Kertokaa, Tavio, [Puhemies koputtaa] kun te vaikenette siitä, että halusitte kaataa hallituksen sen vuoksi, että se leikkaa vuorotteluvapaita: vieläkö olette samalla linjalla?

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vielä ennen ministeripuheenvuoroa otetaan edustaja Zyskowicz ja sitten edustaja Meri ja sen jälkeen valtiovarainministeri.

12.18 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä hallituspuolueiden edustajat, jopa puolueiden johtotehtävissä olevat edustajat, eivät ole ymmärtävinään sitä, miten kokoomus samanaikaisesti tukee panostuksia muun muassa kunnille peruspalveluiden vahvistamiseen, terveydenhuoltoon, muun muassa testaamiseen, ja yritysten tukemiseen yli koronakuilun ja samanaikaisesti moittii valtavaa velkaantumista. No, minäpä selitän ja oikein rautalangasta, edustaja Honkonen: Kun hallitus tekisi enemmän työllisyystoimia, nopeasti vaikuttavia työllisyystoimia, niin tämä työllisyys lisäisi julkisen talouden tuloja. Ja kun niitä tuloja on enemmän, niin silloin sitä velkaa tarvitaan vähemmän. Näin tämä toimii. Me emme siis, vihreät ja muut, ole vastustamassa testaamista, peruspalveluja ja yritysten tukemista, vaan me olemme panostamassa työllisyyteen, joka osin nämä rahoittaa.

12.19 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos yhteiskunnassa annetaan maksuttomia palveluita kaikille, niin toki ne kohdistuvat kaikkiin yhteiskuntaluokkiin, kuten varmasti myös sosiaalidemokraateissa tiedetään. Ja näinhän se on: jos veronkevennyksiä annetaan, ne kohdistuvat myös hyvätuloisille. Kun tässä varmaan moititte oi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

keaa puolta siitä, että olemme vaatineet veronalennuksia, niin tämä on tosiasia, että jos kaikille, niin silloin ne ovat kaikille, ja jos on maksutonta, niin se on sitä kaikille, myös niille hyvätuloisille.

Haluaisin vielä todeta sen tästä oppivelvollisuudesta, että edustaja Purra nimenomaisesti painotti sitä, että se sisältö ratkaisee, ei se käytetty aika, se, että joku istuu jossakin väkisin. Se oli hänen — minusta erittäin tärkeä — sanomansa, ei pelkästään se, että käytetään rahaa siihen istumiseen.

Kankaanniemen hätätilahallitushavainto oli hyvä. Nyt en ole vielä ministeriaitioista saanut vastausta, mikä tässä on tilanne, onko täällä hallitus hajoamassa. Tuossa välikysymyskeskustelussa kysyin tätä jo aikaisemmin, kun silloin edustaja Kurvinen huuteli Halla-ahon ykköshallituksen perään, [Puhemies koputtaa] ja nyt minun täytyy kyllä ihan uudestaan kysyä: [Puhemies koputtaa] onko teillä jonkinlaisia neuvotteluja siitä, [Puhemies koputtaa] että hallitus olisi kaatumassa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen, 2 minuuttia. — Jatkamme tätä ensimmäistä debattia puoleen saakka.

12.20 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla sanomatta, että jos tämän keskustelun perusteella pitäisi muodostaa kaikkien puolueiden hätätilahallitus, niin kyllä siinä hallituksessa keskustelua riittäisi mutta päätöksiä tulisi vähän. Tämä on lähetekeskustelu budjetin syksyn käsittelyä varten, ja tämän perusteella on pääteltävissä se, että näihin suuriin, varsinaisesti alijäämää aiheuttaviin kohtiin ei ilmeisesti vastalauseita tule, niin että kaikki hyväksyivät valitettavasti koronan aiheuttamat menot, kuntien menot, hävittäjähankinnat — valitettavasti sen tähden, että totta kai se aiheuttaa meille ison maksutaakan, joka tulevaisuudessa pitää maksaa.

Sen sijaan yksityiskohdissa tulee erimielisyyksiä. Oppivelvollisuudesta täällä selvästi on yksinkertaisesti eri käsitys siitä, mitkä sen yhteiskunnallinen merkitys ja järkevyys ovat. Samoin verotuksesta tulee ilmeisen paljon veronkevennysvaatimuksia hyvin laajalla skaalalla. Tuloverotuksen kohdalla olen yrittänyt kuunnella tarkalla korvalla, mitkä ovat ne keskeiset parametrit, joilla tuloverotusta opposition perusteella pitäisi alentaa. Perussuomalaisen edustaja Ranne vaatii verokiilaan puuttumista. Se yleensä kytketään korkeimpien tuloluokkien korkeaan progressiiviseen verotukseen. [Pia Viitanen: Kyllä!]

Samoin ainoa konkreettinen kohta, joka kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa tuli, oli se, että siinä nostettiin esille tämä 50 prosentin raja, jota enempää ei pitäisi maksaa. [Leena Meri: Täältä löytyy vaihtoehto!] Näiden perusteella on tietysti hahmotettavissa, missä molempien pääoppositi puolueiden tuloverolinja menisi, mutta näihin palataan joulukuussa, kun palataan näihin äänestyksiin.

Hallitus tekee systemaattisesti ja johdonmukaisesti työllisyystoimia. Ne tuodaan tänne sitä mukaa kuin ne valmistuvat. Ensimmäisestä paketista on päätetty. Siitä osa on vielä [Puhemies koputtaa] jatkovalmistelussa, ja sitä seuraa, [Puhemies koputtaa] ja hallitus nosti itse sitä omaa tavoitettaan [Puhemies: Aika!] 60 000:stä 80 000:een. Se kertoo siitä tarpeesta, millä tavalla hallitus hahmottaa tämän talouden tarpeiden mukaisen työllisyystavoitteen. [Ben Zyskowitz: Mihin mennessä 80 000? 10 vuodessa!]

12.22 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy palata vielä hiukan tähän oppivelvollisuuteen ja siihen liittyviin työllisyystoimiin. Nimittäin vuoteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

2029 tämä maksaa lähes kaksi miljardia laskennallisesti, mikä tarkoittaa sitä, että yksi mahdollinen työllistyjä tämän perusteella maksaa noin miljoona euroa per vuosi. Ja sopii tietysti kysyä, ovatko näin kalliit työllisyystoimet tässä koronatilanteessa ja ylipäättänsä järkeviä.

Palaisin sitten muutoin tähän budjettiin. Hallituksen piiristä on viime viikkoina kuulunut yhteiskuntavastuun ja isänmaallisuuden hakemista, ja tämän budjetin osalta sopii kysyä, toteutuuko se. Tässä nousee suomalaisen elämisen, liikkumisen, energian kustannukset, mutta rahaa hassataan samaan aikaan Eurooppaan, pitkin Afrikkaa, ja jopa Kirgisian tupakoinnin vähentämistä maksellaan suomalaisten rahoilla. Kysyisin: [Puhemies koputtaa] onko tämä hallituksen mielestä isänmaallinen budjetti? [Leena Meri: Ja Lindtman sanoi, että rahaa ei ole!]

12.24 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä useat hallituksen kansanedustajat, edustaja Lindtman viimeksi, puhuivat täysin virheellistä tietoa kokoomuksen veronalennuspolitiikasta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Tässä herää kysymys, oletteko ylimielisiä, ettekö osaa lukea vai haluatteko vain viedä aiheen pois siitä, mistä olemme puhumassa, [Leena Meri: Ehkä kaikkia näitä!] eli siitä, että Suomi velkaantuu kovaa vauhtia ja teiltä puuttuvat työllisyystoimet täysin tästä budjetista. Mitä aiotte tehdä sen eteen, kun Suomi velkaantuu ja yhä useampi suomalainen on vailla työtä? Meillä on lähes 400 000 työtöntä jo tällä hetkellä, ja määrä lisääntyy koko ajan. Haluan vastauksen, arvoisa puhemies.

12.24 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kokoomuksen edustaja Kaumalle: Eduskunnan tietopalvelu on laskenut, kenelle tämä teidän 800 miljoonan euron marginaaliveron alennus suuntautuisi. Se suuntautuisi lähinnä kaikkien hyvätuloisimmalle 10 prosentille. [Ben Zyskiewiczin välihuuto]

Perussuomalaiset ovat vastustaneet työllisyystoimia, varhaiskasvatusmaksujen alentamista, sillä, että se menee rikkaille. [Perussuomalaisten ryhmästä: Työllisyystoimiin!] Aikoinaan Laura Räty ihmetteli, tienaako joku alle 2 600 euroa kuukaudessa. Ja jos katsoo, ketkä hyötyvät tästä varhaiskasvatusmaksun alentamisesta, niin suurin hyöty menee 1 750—2 500 euroa kuukaudessa tienaa-ville. Kysymys kuuluukin: onko todella niin, että perussuomalaisten mielestä ovat rikkaita ne, jotka tienavat 2 500 euroa [Puhemies koputtaa] kuukaudessa? He ovat kyllä alempaa keskituloa [Puhemies: Aika!] saavia tavallisia työläisiä. Heitäkö te ette halua puolustaa enää?

12.26 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Parasta työllisyyden turvaamista on se, että pystytään säilyttämään olemassa olevia työpaikkoja. Juuri tällä hetkellä monet pienyritykset miettivät sitä, miten he pystyvät henkilöstönsä työllistämään, ja kun tulee se iso muutos, mihin valtiovarainministeri viittasi, että koronan jälkeen tämä kilpailutilanne täysin muuttuu, he miettivät, miten he tulevat siinä selviytymään ja miten he siinä pärjäävät. Nyt jos koskaan tarvitaan paikallista sopimista enemmän kuin missään muussa tilanteessa. Ja meillä tuli jo Metsäteollisuuden ilmoitus, joka kertoo siitä, että nyt ollaan kyllästytty siihen, että on neuvoteltu vuosikausia saamatta mitään aikaiseksi. Samaa viittasi moni muu elinkeinoelämän edustaja viikonloppuna.

Haluan nyt vakavasti kysyä valtiovarainministeri Matti Vanhaselta: Kun hallitus koko ajan siirtää näitä työllisyystoimia, palauttaa niitä niihin seitsemään työryhmään, jotka ei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

vät ole mitään saaneet aikaiseksi, niin uskotteko te oikeasti, että tällä pystytään auttamaan suomalaisia yrittäjiä ja turvaamaan työllisyyttä? [Puhemies koputtaa] Vai onko tämä vain niin, että me näyttelemme, että asiat olisivat kunnossa?

12.27 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen talousarvioesitys on totta kai ajankuva, elikkä meillä on koronakriisistä aiheutuva tilanne, joka on päällä. Sitä pitää hoitaa. Soittelin tänä aamuna muutamalle kunnanjohtajalle, ja he olivat hyvin tyytyväisiä siitä, että kunnat ovat saaneet apua — totta kai eivät riittävästi, vaikeuksia on, mutta he selviävät niistä kyllä.

Kun edustaja Satonen puheenvuorossaan äsken mainitsi tästä metsäasiasta, niin en malta olla sanomatta sitä alaa jonkun verran tuntevana, että me voisimme oikeastaan ilmastopolitiikkaan nyt pikkuisen ottaa järkeä enemmän mukaan. On siinä toki ollut sitä järkeä, mutta vielä lisää ei tekisi pahaa. Nimittäin nyt kun tuntuu, että ilmastotavoitteisiin menään hinnalla millä hyvänsä, niin tehdään nyt kerrankin niin kuin minä olen esittänyt sata kertaa, että hoidetaan tämä homma vaikka turvemaiden lannoituksella, saadaan 20 miljoonaa mottia lisää kasvua, saadaan päästöt hoidettua pois, käytämme puuenergiaa enemmän, käytämme vähän turvetta, tuemme suomalaista työtä. Ja ennen kaikkea, arvoisat kollegat, jos nyt emme anna metsäteollisuudelle signaalia, että tänne kannattaa investoida, meidän hukka perii.

12.28 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy oikoa edustaja Arhinmäen tahallista väärinymmärrystä. Perussuomalaisena vastasin teille siihen, että kun te puhutte tämän toisen asteen oppivelvollisuuden maksuttomuudesta, [Paavo Arhinmäki: Puhuitte varhaiskasvatuksesta!] niin se rikkaiden perheiden lasten lukiokirjojen maksaminen, esimerkiksi ministerien lasten lukiokirjojen maksaminen valtion piikistä, on nimenomaan rikkaita hyödyttävää. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Perussuomalaisethan ovat nähneet siinä, että meillä on jo tarveharkintainen apu varmasti näiden lukiokirjojen hankintaan käytössä. [Välihuutoja]

Varhaiskasvatusmaksujen osalta sanoin saman vastaavasti. En puhunut, että perussuomalaiset vastustavat niitä teidän tekemiänne alennuksia keskituloisille tai pienempituloisille, vaan puhuin siitä, että siellä on se 10 prosentin varhaiskasvatusmaksujen alentaminen, oliko 50:stä 40 prosenttiin, joka tietysti menee myös hyvätuloisille. [Puhemies: Aika!] Oikaisin vain siinä.

12.29 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän, että keskustalla on paha olo vasemmistohallituksen pönkänä, sillä samaan aikaan työn verotus kiristyy, bensiinin ja dieselin verotus kiristyy, valmistelette tiemaksuja, jotka kohdistuvat maaseudulla asuville, [Pia Viitasen välihuuto] ja työryhmässä teillä valmistellaan jälleen uusia bensiinin hinnankorotuksia. Ja keskusta sitten tämän pahan olon helpottamiseksi tilaa tietopalvelulta itse keksimäänsä kysymykseen itse keksimänsä vastauksen.

Kokoomuksen verolinja lähtee siitä, että työn verotusta kevennetään. [Paavo Arhinmäki: Kyseenalaistatteko eduskunnan tietopalvelun puolueettomuuden?] Kenenkään työn verotus ei kiristyisi. Kautta linjan pieni-, keskituloisiin painottaen me huolehdimme siitä, että kokonaisveroaste ei nouse.

Arvoisa valtiovarainministeri Vanhanen, voitteko kertoa eduskunnalle, mitä tämä ensi vuoden talousarvio tarkoittaa kokonaisveroasteen näkökulmasta?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä kolme puheenvuoroa tähän debattivaiheeseen, ja ensimmäisen ottaa edustaja Kurvinen.

12.30 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen analysoinut kyllä tätä kokoomuksen verolinjaa, ja sehän on hyvin samantyyppinen kuin aikanaan oli kansandemokraateilla, SKDL:llä, eli verot valtion maksettavaksi, autovero pois, varainsiirtovero pois, ansiotuloverotukseen hyvätuloisimmille veronkevennys. [Paavo Arhinmäki: Ei sitä SKDL vaatinut!] Minustakin olisi, puhemies, oikein mukavaa, kun ei tarvitsisi yhtään veroja maksaa ja vielä saisi lisää rahaa joka paikkaan, lisää yritystukia, lisää terapiatukia, mutta kyllähän te tiedätte, kokoomus, vanhana valtiovarainministeripuolueena, että näinhän tämä ei toimi.

Haluaisin kysyä edustaja Ranteelta ja edustaja Taviolta, kun te puhutte, että julkinen sektori on liian suuri, perussuomalaiset sanovat, että julkinen sektori on liian suuri: kertoaka nyt, kumpia aletaan irtisanoa ensin, lähihoitajia vai opettajia sieltä julkiselta sektorilta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei kumpiakaan!] Minä olen luullut, että perussuomalaiset ovat pienen ihmisen puolella, mutta ilmeisesti linja on nyt muuttunut tässä viime aikoina. [Paavo Arhinmäki: Ei ole ollut aikoihin enää!]

Puhemies! Totean nyt vielä selvyudeksi, että 31 000 työpaikkaa on jo tulossa hallituksen linjauksilla, [Puhemies koputtaa] ja keskusta toivoo, että oppositio on mukana talouden pitkän aikavälin kestävyysrakentamisessa.

12.32 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen pitkä linja on ollut työn verotuksen keventäminen. Me haluamme luoda kannusteita työn tekemiseen kaikissa tuloluokissa, ahkeruuteen, osaamisen kasvattamiseen, [Paavo Arhinmäki: Erityisesti kaikkein suurituloisimmille!] ja tässä työssä keskusta oli meidän mukana viime vaalikaudella: 140 000 työpaikkaa, ahkeruuden kannusteet lisääntyivät tässä maassa.

Ja nyt tämä hätähuuto, mikä keskustasta tuli äsken, että voisiko oppositio tulla mukaan laatimaan ”kestävyysvajetiekarttaa”. [Antti Kurvinen: Tervetuloa!] No, mikä on kestävyysvajeen kannalta tärkein teko? Työllisyystoimet. Ei tähän tarvita mitään parlamentaarisia työryhmiä, vaan, keskustasta, kantakaa vastuu ja tehkää työllisyystoimia. Valtiovarainministeri Vanhanen, te ette nyt vastaa keskeiseen kysymykseen: mikä estää hallitusta ja keskustaa tekemästä nyt ja tässä ajassa niitä työllisyyspäätöksiä eikä tulevana vuosina, tulevana vuosina? [Timo Heinonen: SAK!]

12.33 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt poikkeuksellisen yrittäjäystävällistä politiikkaa. Tämän totesi myös Suomen Yrittäjien Mikael Pentikäinen eilisillan tv-haastattelussaan. Yritystukia on jaettu järkevän anteliaasti, ja hallitus on tehnyt verotuksessa monia hyviä, yrittäjyyttä tukevia ratkaisuja: sähköveron alentaminen EU-minimiin, arvonalisäverovelvollisuuden alarajan nostaminen, lisävähenyksen yritysten tutkimusyhteistyön tiivistämiseen korkeakoulujen kanssa, investointien tuplapoistot ja henkilöstöantien uudistus, joka auttaa kasvuyrityksiä.

Tärkeää on myös se, mitä ei tehdä. Hallituksen veropolitiikka on kaiken kaikkiaan vaaka. Yrittäjyyteen kannustava listaamattomien yritysten osinkoverotus ja yrittäjävähenyksen on turvattu jo hallitusohjelmassa. Selvää on, että lisätoimia tarvitaan. Hallitus on lu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

vannut selvittää myös kotitalousvähennystä, sen laajentamismahdollisuuksia, budjettiriihessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt vaihdamme miehistöä ja tyhjennämme vastauspuheenvuoropyynnöt. Voi sitä mukaa omalta paikalta täyttää näitä puheenvuoropyyntöjä, kun tulee.

12.35 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä verokeskustelusta: Nyt edustajat Heinonen, Kauma ja useat muut täällä kiistävät, että kokoomus ajaisi erityistä tuloveron kevennystä kaikkein suurituloisimmille. Laatu-lehti Verkkouutiset uutisoi tänään kokoomuksen ryhmäpuheenvuorosta, edustaja Sarkomaan puheenvuorosta, näin: ”Verotusta kokoomus keventäisi siten, että jokaisesta työtunnista jäisi vähintään puolet työntekijälle.” Viime viikolla kokoomuksen varapuheenjohtaja Lepomäki toisti saman täällä ryhmäpuheenvuorossa ja MTV Uutisten mukaan lisäksi myöntää, että korkeintaan 50 prosentin marginaaliveroasteen toteuttaminen ansiotuloverotusta rukkaamalla kohdistuisi vain yli 50 000 euroa vuodessa tienaaviin. [Vasemmalta: Huh huh!] Edustaja Heinonen, teidän olette kokoomuksen keskeisin talouspoliittinen vaikuttaja täällä eduskunnassa. [Puhemies koputtaa] Seisotteko te tämän Sarkomaan [Puhemies: Aika!] ja Lepomäen linjan takana vai ette?

12.36 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vihriälän raportissa, sivulla 81, todetaan, että ”veroelvytyksen etuna on se, [Antti Lindtman: Kyllä tai ei!] että se parantaa kannusteita työntekoon ja yrittäjyyteen”. Kokoomuksen veropolitiikka lähtee siitä, että kokonaisveroaste ei nousisi, että työn verotus kevenisi kaikilla työntekijöillä, että työn verotuksen kevennys tehtäisiin pieni- ja keskituloisille painottaen ja että työllisyys paranisi tämän kautta. Viime kaudella tätä politiikkaa toteutettiin. Työn verotusta kevennettiin 1,5 miljardia, tähän maahan syntyi 140 000 uutta työpaikkaa, ja vaikka työn verotusta kevennettiin — prosenttia pienennettiin — niin valtion kassaan tullut euromäärä kasvoi sen takia, että työllisyys parani. Tätä politiikkaa, arvoisa puhemies, Ruotsin hallitus [Puhemies koputtaa] sosiaalidemokraattien, vihreiden ja keskustan johdolla [Puhemies: Kiitoksia!] myös ensi vuonna noudattaa. Miksi eivät Suomen demarit?

12.37 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on se iso ero, miten me uskomme veronkevennysten vaikuttavan työllisyyteen eri aikoina. Itse muistan, kun 2000-luvulla oli Suomessa minilama, tai koko Euroopan tasolla. Silloin Suomessa kevennettiin verotusta, sillä saatiin ostovoimaa ja sillä saatiin työllisyysvaikutuksia. Samaan aikaan Saksassa kevennettiin verotusta, mutta sen rahoittamiseksi leikattiin voimakkaasti sosiaaliturvaa, ja vaikutus oli päinvastainen. Ihmiset alkoivat säästämään, he pelkäsivät, ja työllisyysvaikutusta ei tullut.

Itse asiassa me olemme Suomessa mitä todennäköisimmin tällä hetkellä siinä tilanteessa, että jos me keventäisimme voimakkaasti verotusta ja toteuttaisimme niitä rakenteellisia uudistuksia, joita sieltä porvaripuolelta on kuultu, jotka muun muassa leikkaisivat työttömyysturvaa voimakkaasti, ihmiset pelästyisivät, he eivät uskaltaisi kuluttaa ja ahdinkomme ja työllisyytemme olisi huonompi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

12.38 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu olisi paljon rakentavampaa ja suomalaisille ihmisille parempaa, jos keskusteltaisiin niin, että pysyttäisiin totuudessa. Te keskitytte sieltä hallituspuolueiden osalta vääristelemään niitä asioita, joita kokoomus on sanonut ajavansa. Me kannatamme tuloveron alennusta kautta linjan, ja miksi? Sen takia, kuten Vihriälän raportissa todetaan, että se luo edellytyksiä työhön ja yrittäjyyteen, niiden kannattavuuteen. Sehän on se asia, jota me juuri tarvitsemme. Me tarvitsemme työllisyystoimia.

Sosiaalidemokraattien ryhmäpuheessa todettiin, että te olette tehneet hallituksessa sen, mitä te olette kansalle luvanneet. Oletteko te todella? Edustaja Lindtman, jos katsotaan valtiovarainministeriön lukuja ja lasketaan yhteen ne työllisyystoimet, joita te olette tehneet — myös ne, jotka vähentävät työllisyyttä, kuten kotitalousvähennyksen leikkaaminen — olette pakkasen puolella. Kuinka te voitte puhua noin ja sanoa, että olette pitäneet lupausenne? Se, mitä te olette tehneet, on se, että olette palauttaneet aktiivimalli kakkosen. Oliko se se, mitä te [Puhemies koputtaa] kansalle lupasitte? Kysynkin nyt [Puhemies koputtaa] valtiovarainministeri Vanhaselta: kuka ja mikä hallituksessa estää... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

12.39 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritin kysyä edustaja Heinonselta, seisovatko kokoomuksen eduskuntaryhmä ja valtiovarainvaliokuntaryhmä tämän Sarkomaan ja Lepomäen linjan takana. En saanut vastausta. Nyt en ole ihan varma, seisooko Sarkomaa enää itsekään tämän puheen takana.

Kyllä, viime vaalikaudella, kun verotusta kevennettiin, siellä oli myös työtulovähennys mukana, kohdistumista pieni- ja keskituloisiin. Ja äsken Heinonen sanoi, että te kannattatte pieni- ja keskituloisiin painottaen. Mutta tämä marginaalivero maksimissaan 50 prosenttiin, joka oli siis kokoomuksen linja tänään ryhmäpuheenvuorossa, kokoomuksen linja viime viikolla välikysymyksessä, [Timo Heinonen: Onko huono tavoite?] on päinvastainen linja kuin se, että veronkevennykset suunnataan pieni- ja keskituloisille. Se on 800 miljoonaa, josta 650 miljoonaa menee rikkaimmalle kymmenykselle, hyvätuloisimmalle kymmenykselle. Nyt kysymys kuuluu: seisotteko te tämän Lepomäen—Sarkomaan linjan takana [Puhemies koputtaa] vai ette?

12.40 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan hieman edellisestä puheenvuorosta, jossa esitin, minkä takia oppivelvollisuusiän pidentäminen ei tule tekemään niitä toimia, joita hallitus väittää. Nyt palaan resursseihin ja rahaan.

Tosiasia on, että kunnille ei tulla korvaamaan vaadittavia menoja. Kuten me tiedämme, esimerkiksi oppimateriaaleja ei pystytä kokonaan täyttämään näillä saatavilla rahoilla. Sääliävässä kunnossa oleva kuntatalous tulee olemaan entistä suuremmissa vaikeuksissa, mistä seuraa se, että tämä hallituksen toimenpide on lopulta koulutusleikkaus, koska mikäs muu siellä sitten joustaisi kuin opettajat ja muu kouluhenkilökunta.

Sen lisäksi, kuten on sanottu, tämä on tulonsiirto hyväosaisille. Myös oma esikoiseni menee ensi vuonna lukioon, ja kyllä minulla olisi varaa ostaa ne kirjat, kuten kaikilla muillakin täällä, mutta myös minun lapseni oppikirjat maksaa veronmaksaja.

12.41 **Noora Koponen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, ihmiset voivat hyvin, kun he kokevat, että heistä huolehditaan ja he voivat elää turvassa, ja täällä on suora vaikutus myös kestävään talouteen. Me olemme valinneet, että emme leikkaa koulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

tuksesta tai sosiaaliturvasta vaan panostamme niihin, ja se on ainoa oikea tapa tukea heitä, jotka tarvitsevat apuamme eniten.

Ilman tervettä ja elinkelpoista maailmaa meillä ei ole kuitenkaan yhtään mitään. Siksi meidän on panostettava hiilineutraaliuteen, sillä myös se on ihmisten hyvinvointiin ja kestäväan tulevaisuuteen panostamista. Ei kai oppositio hyvinvointia ja kestäväan tulevaisuutta vastusta? Hyvinvoivat ihmiset ovat kaikkein tärkein osa eheää yhteiskuntaa, ja muistutan, että he vahvistavat taloutta.

Tukea ja yhdenvertaisempaa varhaiskasvatusta ja koulutusta saavat lapset ja nuoret turvaavat myös tulevaisuutta, ja siihen hallitus haluaa panostaa. [Puhemies koputtaa] Niitä tekoja, joilla ihmiset vahvistuvat... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

12.42 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korona vie keuhkot potilailta, mutta se vie myös palkeet yhteiskunnalta, ja se on suora isku ihmisen pallean. Samaan aikaan pääministeri kyseenalaistaa yhteiskuntavastuuta, että löytyykö sitä yrityksiltä. Kysynkin keskustalta: oletteko te samaa mieltä?

Kun perussuomalaiset puhuvat siitä, että julkista sektoria ei tule paisuttaa, meidän puhumme siitä, että maakuntahimmeleitä ja hallintoa ei pidä kasvattaa. Kysyisin, arvoisa ministeri: millä palkeilla viette sotea eteenpäin?

Oppivelvollisuuden nostamisesta toteaisin sen, että toisen asteen rehtorit ovat kommentoineet, että tämä on täysin väärä liike. Sen sijaan pitäisi keskittyä koululaisten ja oppilaiden elämänhallintatilanteisiin, mielenterveyteen ja siihen, miten näissä voisi tukea. [Vasemmalta: Niin me teemme!] Kysynkin teiltä: Tuotteko terapiatakuun? Millä tavalla se liitetään soteen, koska suuri pelko on, että palvelut menevät niin kauas, että niitä ei riitä lapsille ja nuorille, nuorille aikuisille, saati aikuisille?

12.44 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veronkiristyksillä työllisyys ei parane vaan päinvastoin se heikkenee. Ranska, Saksa ja Ruotsi alentavat kriisin seurauksena veroja.

Me tarvitsemme työllisyystoimia. Työllisyyden parantamiseksi tarvitsemme myös perusturvauudistuksen. Se tulisi nopeasti toteuttaa, koska meidän suomalaisessa sosiaaliturvassa on selkeitä kannustinongelmia. Me tarvitsemme sellaisen kannustavan perusturvauudistuksen, joka parantaa työnteon kannattavuutta ja sujuvoittaa sosiaaliturvaa.

Kristillisdemokraatit ehdottavat uudenlaista mallia, joka korvaisi perusturvan sirpalemaisuuksien ja lisäisi työnteon kannustimia. Ehdotamme muutosta, jossa olisi nykyisten tukimuotojen sijaan yksi yleistuki. Jos hallitus haluaa nopeasti vaikuttaa työllisyystoimiin, niin kristillisdemokraattien esittämä kannustava perusturvauudistus kannattaisi viedä nopeasti eteenpäin.

12.45 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä esitetään ikään kuin totena sitä, että verotusta kiristetään. Kokonaisveroaste nousee hieman. Valtion verotulot, julkisen sektorin verotulot, ensi vuonna on laskettu pienemmiksi kuin viime vuonna. Ne muodostuvat noin 15:stä eri kohdasta siten, että valtiolla ensi vuoden tulot ovat noin 1,1 miljardia pienemmät ja vastaavasti verotuottoa lisäävät ovat noin 300 miljoonaa euroa, nettovaikutus miinus 844 miljoonaa euroa. Aika merkittävä osa tästä selittyy tietysti sillä, että yhteisöverotuotosta siirretään merkittävä siivu kuntien auttamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Ensi vuoden osalta verotus ei ole kyllä nyt rankaiseva. Kokonaisveroaste nousee vajaalla prosenttiyksiköllä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Tuloterot kasvavat!] Siihen vaikuttaa hyvin paljon se, että bruttokansantuote eli vertailupohja putoaa.

Koko vaalikauden osalla hallitusohjelma, joka tässä salissa on hyväksytty, nostaa verotusta 700 miljoonalla eurolla.

12.46 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Aikaisemmin keskustelussa on ollut aika paljon keskustelua juuri työllisyydestä. On ollut huolia, mutta on tullut jonkin verran kiitostakin.

Haluan omalta osaltani lämpimästi kiittää hallitusta kansalaisjärjestöjen rahoituksesta ja siitä, että se pysyy samalla tasolla ensi vuonna. Tälläkin on työllisyyttä ajatellen tärkeä rooli. Kaikkiaan me tiedämme, että kansalaisjärjestöt tekevät todella tärkeää ja arvokasta työtä ja tuottavat lisäarvoa meille kansalaisille muun muassa näin korona-aikana. Veikkauksen tuottojen kuitenkin odotetaan vähenevän tulevaisuudessa, ja tästä syystä on tärkeää, että me ajoissa rupeamme miettimään, millä tavalla hoidetaan elintärkeiden kansalaisjärjestöjen rahoitusta tulevaisuudessa, ja tässä kaikilla puolueilla on ihan sama vastuu.

12.47 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä valtion talousarvioletusta kun lukee, niin voisi luulla, että Elokapiina on soluttautunut hallitukseen. Hallituksen ilmastotoimet ja -tavoitteet johtavat väijäämättä tulevaisuudessa siihen, että maajussit saavat ajaa jatkossa pelloillaan vain polkutraktoreilla ja rahtiliikenne hoidetaan Nopsan sähköpolkupyörillä. Tätäkö keskusta haluaa olla hallituksessa ajamassa?

Teollisuudesta on jäänyt satojatuhansia duunareita nyt työttömäksi, ja hallituksen ainoa toimi on antaa heille nyt keppiä aktiivimalli kakkosen muodossa. Kyllä, hallitus on tuomassa nyt eduskuntaan aktiivimalli kakkosen, jonka Sipilän hallitus hylkäsi. Vielä viime hallituskaudella vasemmistoliiton mielestä aktiivimalli kakkonen kuului huonojen ideoiden romukoppaan. Ovatko hallituksen työllistämisideat nyt niin vähissä, että kaivellaan jo huonoja ideoita romukopasta?

12.48 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tästä oppivelvollisuudesta: Täällä monet, jotka sitä vastustavat, esittävät usein, että jos nämä vastaavat resurssit kohdennettaisiin johonkin muulla tavalla, vaihtoehtoisella tavalla, niin ne auttaisivat mahdollisesti paljon paremmin. Olisi mielenkiintoista kuulla, mihin tämä ajatus perustuu ja onko tästä tutkimusta. Tiedetään esimerkiksi, että pidemmältä ajalta tutkimusta ei ole. Hallitukset ovat koettaneet rakentaa erilaisia toimia, ja ollaan nähty, että eivät ne vain nyt käytännössä auttaneet tähän ongelmaan ja kysymykseen.

Onhan myöskin niin, että vuosikausia, vuosikymmeniä tässä maassa on annettu alaikäisten päättää tulevaisuudestaan ja myöskin keskeyttää opintonsa, mutta en tiedä, onko se kukaan ollut aina järkevää, kun tätä kehitystä katsoo. Osaltaan tähän oppivelvollisuuteen nimenomaan kuuluu se sana ”velvollisuus” ja huoli siitä, että pystytään auttamaan nuoria ja tukemaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia.

12.49 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ovaskalle: muun muassa lainsäädännön arviointineuvosto on näin omassa arviossaan sanonut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Tästä verokeskustelusta sen verran, että verojen alentaminen on yksi osa kokoomuksen pakettia, ja tällä meidän paketillamme loisimme yli 100 000 työpaikkaa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin hiukan kysyä tästä finanssipolitiikan virityksestä, mitä hallitus tällä hetkellä tekee. Täällä lukee: työllisyyden lisääminen, työttömyyden vähentäminen, talouskasvun edellytysten vahvistaminen, julkisen hallinnon tuottavuuden vahvistaminen ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus. No, nyt tiedämme, että työllisyys ei ole lisääntynyt eikä näitä päätösperäisiä työpaikkoja ole ollenkaan, talouskasvussa itse asiassa t&k-intensiteetti tulee laskemaan ensi vuodelle, ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta ei ole tällä vuosikymmenellä tulossa säästöjä, joten mistä nämä säästöt tulevat jatkossa?

12.51 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee opposition kritiikkiä, niin ehkä sen voi kiteyttää sanaan ”epälooginen”. Yhtäältä moititaan siitä, että velkaa otetaan liikaa, toisaalta sitä velkaa otetaan liian vähän. Toisaalta vaaditaan massiivisia veronalennuksia, toisaalta moititaan liiasta panostuksesta ihmisten hyvinvointiin. Ja luulen, arvoisa puhemies, että tämä kertoo siitä, että hallituksen toimet ovat juuri oikeita.

Heinonen moitti hallitusta äsken siitä, että hallituksesta kysytään eduskunnan tietopalvelusta omia kysymyksiä. Edustaja Heinonen, ymmärrän teidän hämmennyksenne. Nimitäin kokoomuksen kysymykset taitavat tulla Kauppakamarilta tai Etelärannasta.

12.51 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on puhuttu siitä, onko väärin tavoitella sitä, että jokainen työntekijä saisi työeurosta tai palkkaeurosta vähintään puolet käteen. Kokoomuksen mielestä pitkän aikavälin tavoitteena se on hyvä ja tavoiteltava, että aina kun ihminen tekee ylitöitä, tekee enempi töitä, niin hän saisi vähintään puolet, eurosta 50 senttiä, käteen. Jos tämä on demareiden mielestä kohtuutonta ja väärin, niin sitten se on sitä.

Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden vapaan tulon rajoista annettiin vähän vihreätä valoa, että annetaanpa opiskelijoidenkin tehdä töitä. Mihin ihmeeseen tämä hukkui? Ja te, arvoisa valtiovarainministeri Vanhanen, puhuitte siitä, että on tulossa esitys, miten eläkeläisten työntekeminen olisi entistä kannattavampaa ja kannustavampaa. Mihin tämä uudistus jäi? Sosiaalidemokraatit ovat tämänkin estäneet.

12.53 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken tässä oli hieman epäselvää, että millä linjalla kukakin kokoomuslainen on, mutta ihan hyvä, että tässä nyt tuli myös edustaja Heinoselta vahvistus sille, että toden totta kokoomus on sillä linjalla ja kokoomuksen yksi keskeinen ehdotus on se, että 800 miljoonaa [Timo Heinonen: Ei!] on varaa pistää kaikkein suurituloisimmille. Sitä tämä teidän esityksenne konkreettisesti tarkoittaa.

Puhemies, jos sallitte, sen lisäksi [Timo Heinonen: Ei sallita!] kokoomus esittää muun muassa toista 800:aa miljoonaa autoverosta pois, yhtä 800:aa miljoonaa varainsiirtoverosta pois ja tilalle pienesti, pienempiä summia. Kokoomus toki esittää veronkorotuksia, ja yllättäen ne ovatkin bensaveron korotuksia, edustaja Heinonen. Ettekö te äsken juuri kritisoineet tätä, mitä te itse esitätte? [Timo Heinonen: Ei!] Te esitätte muun muassa lämmityspolttoöljyihin [Puhemies koputtaa] enemmän korotusta kuin hallituksen esityksessä. [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

12.54 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä pyysin valtiovarainministeriötä selvittämään, millä tavalla olisi toteutettavissa eläkeläisten työhön kannustaminen verotuksella. Itse kaadoin sen mallin, koska se osoittautui hyötysuhteeltaan heikoksi. Sen hyötysuhde kyllä nyt jälkeinpäin ajatellen olisi ollut parempi kuin tämä teidän yleinen tuloveron alennus, mutta siitä huolimatta en pitänyt sitä omaa esitystänikään järkevänä.

Äsken kokoomus kertoi, että 50 prosentin raja on pitkän tähtäimen tavoite. Aivan, näemmä siirretään asioiden tekemistä tulevaisuuteen. [Naurua]

12.54 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luulin tulevani budjettikeskusteluun, mutta täällä ollaankin kiimaisen kiinnostuneita kokoomuksesta. Liittykääpä kokoomukseen, kun se teitä kiinnostaa niin kuin kiimaisia kolleja. Varjelkoon! [Naurua]

Minä tulin tänne keskustelemaan budjetista. Se julkistettiin muutama päivä sitten, ja valtiovarainministeriön virkamiehet kertoivat aika tylyjä tosiasioita tästä vuosikymmenestä. Virkamiehet ovat kohteliaita, mutta kaikesta, mitä he sanoivat, paistoi se, että yksityisen sektorin tulonmuodostus ei tällä vuosikymmenellä riitä niihin lupauksiin, joita julkinen valta on tehnyt tulonsiirroista ja palveluista. Silloin me joudumme todella puhumaan 150 000 lisätyöllisistä, niin kuin Katri Kulmuni loistavasti sanoi. Ja jos ideoita tarvitaan, niin täältä pesee! Tulkaa kysymään, ja tämänkin istunnon aikana niitä minulta tulee.

12.56 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeintä on luoda Suomelle kestävä polku tulevaisuuteen, ja sen tien täytyy olla toiveikas. Suurin haaste on, miten saadaan päästöt irrotettua bkt:n kasvusta ja samalla suojeltua luonnon monimuotoisuutta ja vähennettyä luonnonvarojen kulutusta, joka on suhteessa tähän bkt:n kasvuun ollut.

Meillä on kaikki mahdollisuudet. Meillä on osaavia yrityksiä. Me tarvitsemme kestävämpää kasvua, ja sitä me luomme nyt useimmille kaupunkiseuduille Suomeen. Samalla me edistämme muun muassa työmatkapyöräilyä, joka on hyvä keino ennaltaehkäistä terveysongelmia ja luoda sellaisia aitoja tuottavuussäästöjä myös sote-palveluihin. Pidetään huolta, että myös muutostaloudet ja sote-palveluiden riittävä rahoitus turvataan tällaisissa murroskohdissa. Aidot tuottavuushyödyt tulevat esimerkiksi tällaisten toimien avulla, joilla lisätään ihmisten liikkumista. Ne eivät tule leikkaamalla mistään päin Suomea.

12.57 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olin julkisen sektorin palveluksessa — anteeksi — yksityisen sektorin palveluksessa, [Naurua] elinkeinoelämän palveluksessa, lähes 20 vuotta, ja nyt kansanedustajana kun olen kiertänyt yrityksissä, niin viesti on ollut aivan selkeä: hallituksen pitää pitää huolta ennustettavasta toimintaympäristöstä ja Suomen kilpailukyvvystä.

Annan teille tunnustusta koronan ensivaiheen hoidosta, mutta nyt ollaan siinä tilanteessa, että hallituksen pitää auttaa yrityksiä pääsemään tämän kriisin yli ja luoda mahdollisuuksia talouden uudistumiseen. Ennusteiden mukaan maailmantalous kasvaa ensi vuonna, ja se olisi myös suomalaisille vientiyrityksille hyvä mahdollisuus.

Tästä budjettikirjasta, kun viikonlopun aikana sitä luin, en löytänyt niitä olennaisia vaikuttavia toimenpiteitä. Kysynkin teiltä, ministeri Vanhanen: miten te luotte [Puhemies ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

puttaa] luottamusta suomalaisiin yrityksiin, [Puhemies: Aika!] jotta ne uskaltavat työllistää ja investoida?

12.58 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös palata tähän kuntatalouteen, jonka edustaja Purra toi esille.

Ministeri Vanhanen, toitte esille täällä keskustelussa sitä, että kokonaisveroaste nousee ehkä hieman, ja aikaisemmissa välikysymyskeskusteluissa korostitte sitä, että kokonaisveroaste ei nouse, mutta olen hieman huolestunut siitä, koska me olemme vastuussa täällä koko maan taloudesta, ja vaikka kunnat ovat itsenäisiä yksiköjä, niin he ovat riippuvaisia valtion päätöksistä ja rahoituksesta. Oletteko tietoinen, että kunnissa on valtavat veronkorotuspaineet ja tämä tietty määrä valtionosuuksista tulee ensi vuonna vähennettäväksi kuntien talouden valtionosuuksista? Mitä konkreettisia lisätoimenpiteitä pitkällä aikavälillä teillä on kuntatalouteen? Koska itsekkin olen kuntapäättäjänä ja moni meistä istuu kunnanhallituksessa ja talouden seurantaryhmissä ja meillä on kädet aika sidottu tämän asian kanssa, niin tätä kysyn, [Puhemies koputtaa] ministeri, teiltä nyt.

12.59 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tähän oppivelvollisuuden uudistamiseen. Se lisää työllisyyttä, se vahvistaa osaamista, ja se lisää tasa-arvoa. Kustannukset korvataan kunnille sataprosenttisesti, ja tätä uudistusta kannattavat niin Opettajien Ammattijärjestö kuin lukuisat taloustieteilijätkin.

Pitkän tähtäimen velkakestävyys näkökulmasta tarvitsemme nimenomaan tällaisia rakenteellisia uudistuksia. Osaamisesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen ja ilmastokriisin ratkaiseminen ovat edellytyksiä sille, että tulevaisuudessa on työtä ja terve valtiontalous. Hallitus ei panosta ainoastaan toisen asteen koulutukseen vaan myös varhaiskasvatukseen ja nuorten ja lasten tukipalveluihin, eli nämä eivät ole nollasummauudistuksia.

Olen erittäin surullinen siitä, että oppositio vastustaa työllisyyden, tasa-arvon ja osaamisen kannalta keskeistä uudistusta. Jos oppivelvollisuudella toisella asteella ei mielestänne ole positiivisia vaikutuksia ja sitä ei kannata tehdä, niin tuotteko te pian esityksen siitä, että oppivelvollisuutta [Puhemies koputtaa] ei tarvita perusasteellekaan?

13.00 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun perussuomalaisten vaatimuksesta viisi vuotta sitten vuodelle 2016 alennettiin autoveroa, niin autoveron tuotto kasvoi ja autoalan työllisyys kasvoi ja valtio hyötyi ja ihmiset hyötyivät. Ihan sama on tässä tuloverotuksessa. Jos matala- ja keskituloisten verotusta kevennetään, se lisää miljoonien ihmisten ostovoimaa. Se näkyy välittömästi palvelualojen työpaikkojen kasvuna ja tätä kautta arvonlisävero- ja muuna tuottona. Se lisää matalapalkkaosalta myös työn kannattavuutta. Työn vastaanottaminen tulee kannattavammaksi, jolloin työllisyys paranee. Se ehkäisee palkankorotusvaatimuksia, mikä parantaa suomalaisen teollisuuden, erityisesti vientiteollisuuden, vientikilpailukykyä. Äärettömän tärkeä asia. Kaikki hyötyvät loppujen lopuksi tästä. Jos tämä annetaan myös eläkeläisille, niin kuin pitää antaa tasaisesti, niin se ostovoima [Puhemies: Aika!] nousee, ja sitä kautta hyöty on vielä suurempi.

13.01 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisten halu monipaikkaiseen asumiseen on kasvanut. Korona-aikana on huomattu muun muassa, että työnteko ja opiskelu etäyhteyksillä on täysin mahdollista kauempaakin. Keskusta ha-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

luaa rakentaa tasapainoisempaa Suomea. Viime kädessä kysymys on ihmisten valinnanvapaudesta ja siitä, kuinka valtiolta voisi sitä osaltaan olla paremmin tukemassa luomalla edellytyksiä sekä uudistamalla vanhentuneita toimintatapoja niin ihmisten palveluissa kuin valtionhallinnon sisällä. Tulossa olevaan Suomen kestävä kasvun ohjelmaan on sisällytettävä nopeiden laajakaistayhteyksien rakentaminen koko Suomeen koskien myös maa-seutua ja vapaa-ajan asuntoja. Euroopan unionin elpymisväline antaa siihen aiempaa huomattavasti paremmat mahdollisuudet. Jokaisen ministeriön tulisi tehdä omalla hallinnonalallaan yhteistyössä viranhaltijoiden ja työntekijöiden kanssa selvitys työtehtävistä, [Puhemies koputtaa] jotka voidaan monipaikkaistaa.

13.03 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tätä oppivelvollisuusiän nostoa markkinoidaan hallituksen taikana työllisyysongelmaan ja syrjäytymiseen. Olen itse sivistysvaliokunnan jäsen, ja monet asiantuntijatahot ovat esittäneet, ettei oppivelvollisuusiän nostaminen ole mahdollista nyt tässä vaiheessa eikä varsinkaan tässä aikataulussa, jossa se nyt yritetään juntata läpi, eivätkä rahat riitä.

Arvoisa herra puhemies! Oppivelvollisuusiän nostaminen ei edes auta syrjäytymiseen, koska se alkaa jo ala- ja yläkoulussa. Olen itse tullut tänne eduskuntaan lastensuojelutyöstä ja olen siellä nähnyt käytännössä sen, että pitäisi laittaa enemmän resursseja peruskouluun, jotta lapset saisivat jo siellä tukea. Kysymys on, että miksi, hallitus, ette kuuntele asiantuntijoita ja järkeä vaan runttaatte läpi mahdottomia uudistuksia väkisin. Ja koska rahat eivät riitä oppivelvollisuusiän nostoon, tarkoittaa se sitä, että muualle tulee sitten koulutusleikkauksia.

13.04 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme edelleenkin kriisin keskellä, ja siksi koronaviruksesta selviytyminen on tärkein tavoitteemme. Hallitus onkin sitoutunut tässä talousarviossa turvaamaan suomalaisten hyvinvoinnin ja yritysten selviytymisen kriisin yli mahdollisimman vähäisin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin, mutta samalla hallitus tekee tärkeitä päätöksiä, jotka turvaavat menestymisemme pidemmällä tähtäyksellä.

Tästä esimerkkinä on juuri tämä oppivelvollisuuden pidentäminen. Suomi menestyy ainoastaan osaamisella, ja siksi kaikki panostukset koulutukseen ovat niin tärkeitä. Oppivelvollisuuden pidentäminen on 2020-luvun peruskoulu-uudistus. Se vahvistaa osaamisen perustaa, nuorten työmarkkina-asemaa ja torjuu syrjäytymistä. Pitkällä tähtäimellä tämä uudistus maksaa itsensä takaisin. Tämä OAJ:nkin kannattama uudistus olisi pitänyt tehdä jo aiemmin, mutta hyvä, että edes nyt.

13.05 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun budjettiraamit paukkuvat, niin silloin on hallituksen vastuu priorisoida ja katsoa, mitä säästöjä on löydettävissä, ja tehdä niitä säästöjä. Se on hallituksen vastuu tällaisessa vaikeassa talouspoliittisessa tilanteessa. Ei siitä voi syyttää oppositiota, että näitä säästöjä ei tehdä.

Perussuomalaiset ovat esittäneet omana vaihtoehtonaan, kun sitä on kysytty tässäkin keskustelussa, että me säästäisimme Italian mafialta, kehitysavusta, turvapaikanhausta ja antaisimme Yle-veroihin veronkevennystä. Oppositiolla on vaihtoehto.

Kertokaa, ministeri Vanhanen, liittyen tähän edustaja Rantasen esittämään kysymykseen: onko tupakointi Kirgisiassa saatu vähenemään? [Naurua]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

13.06 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvästi perussuomalaisten kannattaa kerrata uudestaan, mistä tässä talousarviossa on kyse, sillä tuollaisiin kohteisiin, kuten Italian mafialle, ei tämä hallitus ole rahaa laittamassa. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä]

Kun me puhumme tässä salissa euroista, niin me puhumme todellisuudessa aina arvovallinnoista. Me puhumme siitä, minkä me koemme niin tärkeäksi, että siihen kannattaa panostaa. Me puhumme priorisoinnista, kenelle me annamme ja mistä me otamme, koska niin kuin olemme täälläkin kuulleet, rahat eivät riitä kaikkeen. Silloin me myös aina viestimme siitä, uskommeko me inhimilliseen politiikkaan eli sellaiseen, jossa me koemme, että jokainen on panostamisen arvoinen riippumatta siitä, kuinka monta veroeuroa hän tähän yhteiseen kassaan kykenee itse kantamaan.

On selvää, että taloutta pitää hoitaa vastuullisesti, ja on selvää, että velkaa ei voi ottaa loputtomiin. Mutta tästä haastavassa ja historiallisessa tilanteesta, jossa me nyt olemme keskellä korona- ja ilmastokriisiä, on ensisijaista, että me onnistumme turvaamaan ihmisten mielenterveyden, hyvinvoinnin ja elinkelpoisen ympäristön myös tuleville sukupolville, sillä me elämme myös keskellä mielenterveyskriisiä, ja siihen aikaisemmat hallitukset olisivat myös kyenneet jo aikaisemmin puuttumaan. Näin ei tapahtunut, toivottavasti tämä hallitus tekee nyt niin.

13.07 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palataanpa nyt näihin perusasioihin. Suomen julkinen talous on aivan kuralla. Meillä on yli 400 000 työtöntä työnhakijaa tässä maassa, ja tässä tilanteessa maan hallitukselta vaadittaisiin järeitä toimia, joilla maan talous laitetaan kuntoon ja ihmiset pääsevät töihin.

Nyt olemme puolitoista vuotta odottaneet, ja mitään ei näy. Syksyn budjettiriihessä hallitus pystyy — tai pystyi, kykeni juuri — tekemään päätökset 15 000 työllisestä, mutta kun otetaan huomioon myös ne toimet, jotka heikentävät työllisyyttä, niin pakkasella ollaan. Tämä on kyllä varsin mitätön suoritus. Ensi keväänä on jo edessä puoliväliriihi, eli kaksi menetettyä vuotta on kulunut tältä osin. Kysymys valtiovarainministerille: Koska ryhdytte aidosti tekemään näitä vaikuttavia päätöksiä, kuten vaikka paikallisen sopimisen edistämisestä, josta olemme tehneet lakialoitteen? Koska teette päätöksen siitä, [Puhemies: Aika!] että ihmiset pääsevät aidosti töihin?

13.08 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tässä on puhuttu työllisyydestä paljon ja hyvä niin, joskin on valitettavaa, että perussuomalaisilta ei tunnu tulevan niitä konkreettisia ehdotuksia. Sen sijaan kyseenalaistetaan ihan perustavaa laatua olevia periaatteita siitä, että tarjonnankin lisääminen on työllisyyttä nostava keino.

Tässä on puhuttu toisen asteen pakollisuudesta ja siitä, että joillakin on varaa niihin koulukirjoihin. Se on varmaan totta. Joillakin on myöskin varaa vaikka peruskoulun koulukirjoihin, joillakin olisi varaa peruskoulun koulukuljetuksiin, joillakin vaikka maksaa peruskoulusta. Joillakin olisi varmaan varaa maksaa esikoulusta, joku voisi varmaan maksaa ihan markkinahintaa päiväkodista. Joku voisi varmaan maksaa neuvolakäyntinsä yksityisellä terveysasemalla, joku ehkä synnytyksensä, ja moni voisi varmaan luopua myöskin lapsilisästä. [Puhemies: Aika!] Sinänsä on niin, että... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

13.10 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin nyt kuitenkin valtiovarainministeri Matti Vanhaselta, että kun tämä oppivelvollisuuden pidentäminen työllisyystoimenä maksaa veronmaksajille noin miljoona euroa per henkilö per vuosi laskennallisesti, niin onko tämä todella teidän ainoa työllisyystoimenne, kuten täällä todettiin, jopa hallituksen tärkein työllisyystoimi. Melko kalliilla kyllä hommataan.

Sitten täällä on kysytty, mistä perussuomalaiset leikkaisivat julkisen sektorin osalta, onko se lähihoitajat, onko se poliisi. Ei, se ei ole leikkaus sieltä, vaan tämä koko paisunut julkinen sektori pitää käydä läpi. Ja kyllä sanoisin, että tässä tilanteessa ei pidä lähettää rahaa ulkomaille kehitysavun myötä, puhumattakaan sitten mistään Kirgisian tupakoinnin vähentämishjelmista. Se, jos mikä, on isänmaallista, että tässä kohtaa suomalaiset ja itse asiassa tämä talo uskaltaa katsoa oman kansan etua ensin.

13.11 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tätä keskustelua kun kuuntelee, niin ihmettelee, että oppositio ei ole huolestunut niistä nuorista, jotka ovat ilman toisen asteen tutkintoa. Meillä on lähes 15 prosenttia alle 25-vuotiaista nuorista tällä hetkellä ilman toisen asteen tutkintoa. Mitään muita lääkkeitä ei ole tullut oppositiolta kuin oppivelvollisuusiän noston hylkääminen. [Välihuutoja oikealta] Kyllä meidän pitäisi tässä olla todellakin huolestuneita niistä syrjäytyneistä nuorista ja syrjäytymässä olevista nuorista. [Välihuuto oikealta] — Esittäkää niitä keinoja sitten. — Toisen asteen maksuttomuus ja oppivelvollisuusiän nosto ovat kyllä hyviä työkaluja tähän. Suureen osaan näistä asioista pystytään puuttumaan.

13.12 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Virolainen aiemmin kysyi, mistä syntyy se luottamus yritysten osalta. Tämä on tärkeä kysymys. Oikeastaan esittelypuheenvuorostani puolet keskittyi tähän tematiikkaan, koska se on aivan ratkaisevaa siinä, että meillä niillä talouden toimijoilla, jotka vaikuttavat siihen, että kansantalous tämän kriisin jälkeen pystyy nousemaan, pitää olla luottamusta.

Itse uskon siihen, että se luottamus on tällä hetkellä kuitenkin vahvaa johtuen siitä, että hallitus on kyennyt käytännön toimillaan osoittamaan tämän viimeksi kuluneen vuoden aikana sen, että täysin poikkeuksellisessa tilanteessa on kyetty tekemään tavattoman monipuolisia päätöksiä. Niin kuin välikysymyskeskustelussa sanoin, kun otetaan hallituksen, eduskunnan ja keskuspankin päätökset yhteensä, on yli 40 miljardin euron edestä tehty erilaisia tukipäätöksiä, takauspäätöksiä, valtuuspäätöksiä, joilla on pyritty mahdollisimman monipuolisesti vaikuttamaan niihin edellytyksiin, [Puhemies: Aika!] joilla yritykset voivat selvitä. Ja tämän pitäisi antaa luottamusta siihen, että jatkossakin osataan toimia luottamuksen arvoisesti.

13.13 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen elvyttävä talousarvioesitys rakentaa tietä ulos koronavuodesta. Nyt panostetaan perheiden hyvinvointiin, työllisyyteen, ilmastoon, ihmisten osaamiseen, kuntien peruspalveluihin sekä teollisuuden kilpailukykyyn. Näillä tehdyillä päätöksillä ja tulevilla uudistuksilla, kuten oppivelvollisuuden laajentamisella, nimenomaan parannetaan työllisyyttä ja osaamista sekä tuetaan lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta. On käsittämätöntä, että myös perussuomalaiset nyt vastustavat tätä koulutuksen tasa-arvoa vahvistavaa uudistusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Arvoisa puhemies! Nyt tämän globaalin ja vaikean kriisin keskellä oppositio kuitenkin syyttää hallitusta riittämättömistä toimista ja huonosta taloudenpidosta. Mutta todellisten vaihtoehtojen sijaan esimerkiksi te, kokoomus, itse esitätte hyvätuloisia hyödyttäviä veroleikkauksia yhteensä lähes miljardin euron edestä. Mistä te, kokoomus, otatte nämä rahat, leikkaamalla köyhiltä? Vai jauhaako kokoomuksen puoluetoimistolla [Puhemies koputtaa] jonkin sortin ihmekone, [Puhemies: Aika!] sampo kakkonen?

13.14 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun viime vaalien jälkeen hallitusta muodostettiin, niin hallituksen ohjelma rakennettiin jo valmiiksi epärealistiselle pohjalle. Menoja lisättiin kyllä voimakkaasti, mutta tulopuolella kaikki jätettiin toivomisen varaan. Kun pääministeri Rinteen hallitus erosi ja Sanna Marinin hallitus astui valtaan, niin silloin linjauksena oli se, että pilkkuakaan jo hyvin epärealistiseksi osoittautuneesta hallitusohjelmasta ei muutettu.

Nyt sitten koronakriisin aikaan näyttää siltä, että koronaa käytetään tekosyynä sille, että itse asiassa mitään ei tarvitsekaan tehdä, vaikka itse asiassa tilanne on juuri päinvastoin. Tämä kriisi nimenomaisesti alleviivaa sitä, minkä johdosta pitää tehdä enemmän, jotta myöskin tästä aikanaan jaloille päästäisiin. Ja on kuvaavaa, että ilmeisesti hallituksen edustajat eivät ole valmiita puolustamaan omaa budjettiaan senkään vertaa [Puhemies koputtaa] vaan keskittyvät lähinnä opposition kritisointiin. [Puhemies: Aika!] Se kertoo aika paljon.

13.15 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä tähän kokoomuksen veroaleen tuon vielä yhden näkökulman. Valtionverotuksessa noin 18 000 euron vuosituloilla tämä asteikko lähtee tuommoisesta 6 prosentin maksatuksesta, mutta Veronmaksajain Keskusliiton mukaan valtion tuloveroa palkansaaja alkaa vähennysten johdosta maksamaan vasta reilusta 38 000 eurosta. Elikkä jos näitä verohelpotuksia tehtäisiin pienituloisille, niin millä tavalla tämä siihen kokoomuksen veroaleen suhtautuu?

13.16 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee vasemmiston suunnalta tulevaa viestitystä tähän verokeskusteluun liittyen, niin kyllähän tässä on kyse silmänkääntötempusta, eli yritetään siirtää keskustelua pois pääasiasta eli tästä valtion budjetista. Jakolinjahan on sillä tavalla selvä, että vasemmisto haluaa jakaa olemassa olevaa kakkua ja me haluamme luoda uutta kakkua, jotta Suomi selviytyisi tulevaisuudessa.

Ja keskustalle täytyy kyllä sanoa, että kun kuuntelee näitä keskusteluja, niin tulkaa pois. Teillä voi olla hyvä olo, mutta teidän kannattajillanne on kyllä huono olo maakunnissa, kun te kuuntelette vasemmistohallituksen tämäntyyppistä viestiä.

Arvoisa puhemies! Kysyisin valtiovarainministeri Vanhaselta: miten on mahdollista, että Ruotsin työmarkkinat on uudistettu jo aikapäiviä sitten, mutta Suomi on häviämässä maaottelun näissä kysymyksissä selvin luvuin?

13.17 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Totean, että sivistysvaliokunnassa ei ole vielä kuultu asiantuntijoita oppivelvollisuuteen liittyen. Professori Roope Uusitalo sanoi vastikään: ”Oppivelvollisuuden laajentamisessa yhteiskunta asettuu tukemaan nuoria tilanteissa, joissa he eivät ymmärrä vielä omaa etuaan.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Oppivelvollisuuden historia on pitkä. Kun sata vuotta sitten se saatiin Suomeen, sitä vastustettiin liian kalliina. Kun peruskoulu-uudistus tuli, muun muassa kokoomus vastusti sitä. Suomi on kuitenkin kehittynyt köyhästä kehitysmaasta maailman parhaan koulujärjestelmän maaksi. Tämä uudistus on yhtä tärkeä kuin peruskoulu-uudistus. Siinä poimitaan väki mukaan, ja sitten kun koulutustaso nousee, niin kuin valtiovarainministeri sanoi, kvyrytykset hakevat Suomesta korkeaa osaamista. [Puhemies koputtaa] Siihenkin se vastaa.

13.18 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppivelvollisuuden nostamiseen vielä ja näihin kirjoihin: Olen ihmetellyt nyt kahden lukiolaisen äitinä sitä, minkä ihmeen takia niitä kirjoja ei voi kierrättää. Olen hämmästellyt, että on ihan uusia painoksia, mutta seuraavana vuonna tulee taas uusi painos, ja ei voi kierrättää. Eli joka vuosi ostetaan uudet kirjat opiskelijoille, ja tämä on kyllä ihmeellinen kysymys, miksi näin on. Siinäkin olisi yksi säästökohde: kierrätetään ja käytetään vanhoja kirjoja, koska eihän se tieto vuodessa mihinkään vanhene.

Arvoisa ministeri, minä kysyisin hieman tästä vanhustenhoidon tilanteesta. Nyt 1.10. astui voimaan tämä henkilöstömitoituslaki, ja se tarkoittaa kustannuksia kunnille. Vielähän ne ovat maltilliset, koska vielä se mitoitus ei juurikaan nouse. Elikkä tilanne pysyy ennallaan, mutta sitten tulevaisuuteen katsottuna kylläkin, esimerkiksi jo vuonna 24 panostukset ovat siellä paljon suuremmat. Kysyn teiltä: pidätkö huolen siitä, että se rahoitus riittää myös sinne? Pitää olla kaukaa viisas ja katsoa myös niihin tuleviin vuosiin, silloin kun se mitoitus on 0,7.

13.20 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa kaikki haluavat, että jokainen nuori pystyy suorittamaan toisen asteen — meillä on vain erilainen näkemys siitä, mikä on tehokkain tapa toteuttaa se. Siellä vasemmalla laidalla ajatellaan, että se kannettu oppilas siellä koulussa pysyy, elikkä yritetään pakolla saada oppilaat suorittamaan toinen aste. Kuitenkaan tänäkään päivänä ongelma ei ole se, etteikö sinne toiselle asteelle haeta — siellä ei vaan pysytä, tai niitä opintoja ei ollenkaan aloiteta, sen takia, että vaatimukset ja toisaalta sitten valmiudet eivät kohtaa. Sen takia koko tämä suuri rahausuma, mikä nyt ollaan kaatamassa muun muassa siihen, että kaikki vuorineuvostenkin lapset saavat sitten varmasti ne ilmaiset läppärit, kannattaisi käyttää kohdennetusti niihin lapsiin ja nuoriin, joilla on oppimisen ongelmia ja jotka tarvitsevat omaa, erityistä tukea. [Ben Zyskowiec: Tästä on kyse!] — Tästä tässä koko asiassa on kyse ja tästä erimielisyydestä. — Te tulette käyttämään valtavan summan, [Puhemies koputtaa] muistelen valtiovarainministeriön [Puhemies: Aika!] laskelmasta, 7,5 miljardia vuoteen 2065 mennessä.

13.21 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä vastattava tähän väitteeseen ja tähän käytävään keskusteluun. Siis oppivelvollisuuden pidentäminenhan vaikuttaa hyvin monella tavalla. Se tarkoittaa tätä maksuttomuutta, sitä, että meillä ei yksikään nuori tai perhe ole minkään köyhäinavun parissa saadakseen oikeuden koulutukseen, mutta se tarkoittaa myös laajaa ja kattavaa oppilashuoltoa ja kaikkea sitä tukea. Se siis saattaa myös toisen asteen opiskelijat siihen samaan asemaan, missä tänä päivänä ollaan peruskoulussa. Siitä on kyse. Oppivelvollisuuden pidentäminen yhdenmukais-taa tätä kautta myös kaikki nämä muut asiat.

Tätä taustaa vasten on hyvin harmillista kuulla, kuinka oppositio jatkuvasti asettaa nämä muut tarvittavat tukitoimet myös koulutuksen muilla asteilla: peruskoulussa ja varhaiskas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

vatuksessa. Hallitus käsittelee tätä kaikkea kokonaisuutena, ja myös perusopetusta [Puhemies koputtaa] ja varhaiskasvatusta tuetaan merkittävästi.

13.22 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Kyllähän siis todellakin, onhan meillä oppositiossa totta kai olemassa omat työllisyysohjelmamme, niitä vain ei ole julkaistu — osa ehkä julkaistaan sitten vaihtoehtobudjetin yhteydessä. Muun muassa tämmöistä väliaikaista vapaata poisto-oikeutta olemme pohtineet myöskin. Sitten tämän työtulovähennyksen osalta, että saataisiin ihmisille ostovoimaa enemmän, pitäisi saada pieni- ja keskituloisille panostuksia. Meidän pitäisi edistää mielestäni kansainvälistä ilmastotullien käyttöönottoa. Ulosoton taulukkomaksuja pitäisi alentaa. Valtion omistaja-ohjauspolitiikkaan työllisyyden huomioon ottaminen. Velkaneuvontaa pitäisi tehostaa. Opiskelu ja asevelvollisuus katkeamattomaksi kokonaisuudeksi. Valtion budjettiin työllisyysvaikutukset. Ammatillista koulutusta täytyisi kehittää lyhentämällä opintoaikoja ja nostamalla tasoa. Täytyisi kehittää oppisopimuskoulutusta, mahdollistaa epätyypilliset koulutuspolut ja moduulipohjaiset opinnot ja lisätä koko työiän [Puhemies koputtaa] aikaista täydennys- ja uudelleenkoulutusta.

13.23 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsissa tosiaan demarihallitus keventää työn verotusta noin kolmella miljardilla ja lisäksi korottaa kotitalousvähennystä 7 000 euroon talouskriisin vuoksi eli elvyttää siten, että antaa ihmisten päättää enemmän omista rahoistaan. Suomen hallitus elvyttää vain julkisia menoja lisäämällä.

Paitsi että Ruotsissa on paremmat demarit, niin Ruotsissa on myös paremmat keskustalaiset ja liberaalipuolueen edustajat. Ruotsin keskusta ja liberaalipuolue ovat vaatineet tukemaltaan Löfvenin hallitukselta työmarkkinauudistuksia ja veronkevennyksiä, ja ne ovat saaneet tahtonsa läpi. Mitä tekevät Suomen keskusta ja RKP, joka liberaalipuolueeksi itseään kutsuu? Te istutte sosialismin syleilyssä täysin antautuneina.

Edustaja Adlercreutz kutsui meitä konservatiivioppositioksi. Katsokaa, RKP:läiset, itseänne peiliin: kuinka monta talousliberaalia päätöstä tai uudistusta tämä hallitus on tehnyt? Ei ainuttakaan. [Puhemies koputtaa] Te olette [Puhemies: Aika!] taloustaantumuksen tuulet.

13.24 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin täällä salissa on väitetty opposition suulla, niin hallitus on tehnyt monia tekoja suomalaisen teollisuuden ja yrittäjyyden edistämiseksi: [Perussuomalaisten ryhmästä: Ajatte ne pois!] Teollisuuden sähkövero lasketaan Euroopan unionin minimiin kertarysäyksellä. Teollisuuden päästökauppakompensaatiota uudistetaan teollisuuden sähköistymistä edistäväksi uuden päästökauppajakson alkaessa — ja tämä tuki teollisuudelle siis säilyy, vaikka nimi hieman muuttuu.

Mitä sen sijaan tekee oppositio? Kokoomuksen puoluehallitus suunnitteli päästökauppakompensaation romuttamista, ja tämä olisi ollut erityisesti paperiteollisuudelle kova isku. Kysymys kuuluukin, onko tämä opposition yhteinen linja, ja lakkauttaako Halla-ahon ykkönen suomalaisen teollisuuden. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kannattaa seurata, mitä pääministeri tviittaa!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

13.26 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kunnat ovat taloudellisessa kriisissä, ja mahdollinen maakunta-sote-uudistus pahentaa tilannetta entisestään. Maakunnat tyhjenevät, Suomi tyhjenee, väestö pakkautuu etelään ja kaupunkeihin.

Kysyn valtiovarainministeri Vanhaselta mielipidettä siihen, miten suhtaudutte kaksoiskuntalaisuuteen. Asiasta tehtiin selvitys vuonna 2018 valtiovarainministeriössä, ja sen valmistelun laitoi vireille silloinen vastuuministeri Anu Vehviläinen. Muun muassa kansanedustaja Pia Viitanen otti menneellä viikolla kantaa hyvin myönteisesti tähän asiaan, ja itsekin pidän sitä selvittämisen arvoisena. Ongelmina ovat tietysti verotukseen liittyvät kysymykset ja äänioikeuteen liittyvät kysymykset, mutta siinä on myös paljon mahdollisuuksia tässä tilanteessa. Hallitusohjelmasta ja talousarvioesityksestä ei vielä löydy viitteitä tähän.

13.27 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä keskustelussa kyse on ensi sijassa vaihtoehtoista, ja hallitus on kertonut oman budjettiesityksensä. Se perustuu kahteen pääasiaan, joista toinen on se, että nyt sitoudumme hoitamaan tätä kriisiä ja torjumaan tautia, ja siihen tarjotaan kaikki keinot ja resurssit, ja toinen on se, että hallitus haluaa taloutta tukea, talouskasvua tukea elvyttävällä talouspolitiikalla — jota muuten koko maailma tällä hetkellä noudattaa.

Ja nyt me kysymme, mikä on tämä opposition vaihtoehto. Ettekö olisi samalla tavalla valmiita tähän velanottoon, jolla tuetaan muun muassa kuntia 4 miljardin euron tukipaketilla, kun sitä täällä kokoomusedustajat ja perussuomalaiset kysyivät? Ettekö tähän olisi valmiit, tukemaan näitä meidän peruspalveluita: päivähoitoa, koulutusta, terveydenhoitoa? Ja sitten täällä edustaja Virolainen sanoi, [Puhemies koputtaa] että hallitus ei pidä [Puhemies: Aika!] huolta tästä toimintaympäristöstä.

13.28 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvästi tuntuu, että kokoomuksen vaihtoehtobudjetti kiinnostaa täällä enemmän kuin tämä varsinainen budjettiesitys, mutta nyt käsitellään kuitenkin sitä, ja vaihtoehtobudjetista on sitten ihan oma sessionsa, niin että voidaan siihen vielä palata.

Haluaisin tuoda esille sen, mikä on sen päättämättömyyden seuraus, jos nyt näitä työllisyystoimia ei saada aikaan. Hallitus itsekin puhuu siitä, että mennään sinne, mitä tapahtuu vuosikymmenen lopulla. Ja mitä siihen mennessä on muuta tapahtunut? Meidän velkaantumisen on noussut kymmeniä miljardeja siitä, missä me olemme tällä hetkellä, ja meidän lopputulemamme on sellainen, että me olemme Italian tiellä, paitsi että meille ei ehkä kukaan järjestä tukipakettia. Mutta me olemme Italian tiellä siinä tilanteessa, että vaikka meillä sitten olisivat menot ja tulot tasapainossa, niin meidän velanhoitokulut ovat niin suuret, että se syö meidän kykyämme järjestää ihmisille tärkeitä palveluita. Ja se tulee olemaan aikamoinen ongelma, jos velan korot lähtevät nousuun, niille tuleville päättäjille, [Puhemies koputtaa] jotka täällä ovat seuraavalla vuosikymmenellä.

13.29 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin äsken tuolla omassa työhuoneessani kokoomuksen ryhmäpuhetta, tuli melkein semmoinen déjà-vu-olo. Mieleen tuli kokoomuksen edellisen pääministerihallituksen karttatarjoitus, jossa kunnista hävisi suuri osa ja maakuntien päälle vedettiin rukseja, ja täytyy kyllä sanoa, että edustaja Kiuru jatkoi äsken kokoomuksen ryhmän linjalla aivan linjakkaasti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Seurasimme silloin maakunnissa kauhulla niitä karttajarjoituksia. Suuruuden ihannointi on näköjään palannut takaisin, ja sote-uudistus ei teille suurkuntien kannattajille käy.

Voin kertoa terveiset Pohjois-Karjalasta. Me haluamme monen muun maakunnan tavoin, että uudistus onnistuu ja kaikki se työ, mitä on vuosien ajan tehty muun muassa Siun sotessa, toteutuu ja kaikki ne ihmisten palvelutarpeet saadaan toteutettua. Työ ei saa mennä hukkaan.

Oppositiossa on huudeltu rakenteellisten uudistusten perään. Voin kertoa teille: sote-uudistus on rakenteellinen uudistus, ja keskusta on erittäin sitoutunut, niin kuin koko hallituskin, toteuttamaan sen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin debattiin varattu aika on päättymässä. Ministeri Vanhanen vielä.

13.30 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru nosti esille suuren kysymyksen tästä sotesta. Se liittyy kyllä budjettiin, erityisesti kestävyystiekarttaan. Se on rakenteellinen uudistus, aivan niin kuin edustaja Huttunen äsken totesi. Sillä on myös suuri vaikutus kuntiin, joita nyt väliaikaisesti tuetaan muutoin, mutta soten myötä, kun sosiaali- ja terveystoimen rahoitus siirretään kunnilta valtiolle, samalla kunnilta poistuu se ehkä kaikkein vaikeimmin ennakoitava menoerä. Niille, jotka ovat ajaneet voimakkaasti isoja kuntaliitoksia, tämä on tietysti ikävä yllätys, koska tämän jälkeen kuntien on paljon helpompi ennakoita omaa talouttaan ja antaa edellytyksiä sille, että kunnat suorittavat sitä lähidemokratiatehtävää, joka niillä on.

Omalta osaltani kiitän tästä debatista. Niin kuin aiemmin ennakoisin, syksyn keskustelussa tullaan paljon käymään kiistelyä veroista, mutta minusta tuntuu, että siitä isosta kuvasta, reagoinnista koronan välittömiin toimiin, kuitenkin valtaosaltaan on yhteisymmärrys olemassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt siirrytään puhujalistalle.

13.32 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Olemme siis tänään aloittaneet keskustelun ensi vuoden talousarvioesityksestä. On selvää, että tilanne on kaikin puolin hyvin epävarma, tautitilanne meillä, Euroopassa ja maailmalla määrittelee omalta osaltaan kaikkien tulevaisuuden suunnan. Silti katseen on oltava tiukasti tulevaisuudessa: kun onnistumme koronan leviämisen estämisessä, onnistumme myös taloudessa. Uskoisin, että jokainen edustaja on huolissaan kasvavasta valtionvelan määrästä. Ei meistä kukaan halua jättää suurta velkapottia tulevien päätöksentekijöiden ja seuraavien sukupolvien taakaksi, mutta onhan tälle velanotolle nyt aidot ja pakottavat syyt.

Kuntien taloudellinen tilanne on jo valmiiksi, ennen tätä kriisiä, ollut erittäin haastava. Hallitus toisensa perään on antanut kunnille lisää tehtäviä oikeastaan koko 2000-luvun ajan osoittamatta kuitenkaan riittävästi rahaa tehtävien toteuttamiseen. Se on pitkällä aikavälillä johtanut kuntien velkaantumiseen ja haasteisiin järjestää tarvittavat tehtävät asiallisesti. Vuodessa tai kahdessa tässä tilanteessa ei tämäkään hallitus voi ihmeitä tehdä. Huolet on kuitenkin otettu vakavasti, ja apua on tulossa. Ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin korvata esimerkiksi kaikki koronasta aiheutuneet kustannukset sairaanhoitopiireille ja kunnille. Siksi tällä ehdotuksella suunnataan pelkästään koronavirustilanteen välittömiin kustannuksiin, hoito- ja palveluvelan purkuun ja kuntatalouden tukemiseen menevä 4 miljardin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

euron potti. Se on erittäin tärkeä ja tarpeellinen. Kunnissa huolehditaan ihmisistä ja heidän tarvitsemistaan palveluista, eikä kunnilla ole varaa koronasta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoden 2021 talousarvioesityksen merkitys minulle, kotikaupungilleni ja maakunnalleni Keski-Suomelle muutti merkitystään erityisen tärkeäksi elokuun lopussa tulleen UPM:n uutisen jälkeen. UPM:n tavoitteena on siis sulkea Kaipolan paperitehdas vuoden loppuun mennessä ja irtisanoa sen 450 työntekijää. Vaikutus alihankintaketjun kanssa alueelle on noin 1 500 työpaikkaa, 15 prosenttia kaikista Jämsän työpaikoista.

Keski-Suomen maakunta on vahva metsäteollisuuden maakunta tämänkin uutisen jälkeen, eikä meillä ole aikomustakaan luovuttaa tässä tilanteessa. Teollisuutemme kilpailee kansainvälisillä markkinoilla, niin EU:n sisällä kuin globaalisti. Meidän on kyettävä tekemään pitkän aikavälin suunnitelmia energia-, vero- ja koulutuspolitiikan saralla. Teollisuuden kilpailukykyämme parantamiseksi ja teollisuuden toiveesta hallitus laskeekin teollisuuden sähköveron EU:n minimitasolle tällä esityksellä. Se on yksi niistä pitkään kaivatuista, ennustavuutta parantavista ja kilpailukykyä tasoittavista Marinin hallituksen teoista. Samassa yhteydessä on todettava, että nykyinen päästökauppakompensatio lakkaa vuodenvaihteessa, ja sen tilalle onkin saatava uusi, kilpailukykyä edelleen parantava ja kehittävä, kannustava malli.

Tässä kohtaa en voi kuitenkaan olla kiittämättä siitä tuesta, jota Jämsän seutu tällä esityksellä saa. Hallitus kohdentaa EU:n rakennerahastovaroista, kansallisesta yritystuesta, alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman määrärahaa yhteensä noin 8,7 miljoonaa euroa kohdennettavaksi Jämsän seudun yrityksille. Se on hyvä alku tässä pitkän aikavälin tarpeessa, kun pelkästään alueen ensimmäisen vaiheen yritystuen tarpeen on ajateltu olevan noin 20 miljoonaa euroa.

Keski-Suomen kannalta pitkän aikavälin iso tavoite on ollut myös Tampere—Jyväskylä-välin ratayhteyden parantaminen. Nyt tämäkin hanke on suunnittelun jälkeen pääsemässä konkreettisen rakentamisen vaiheeseen, ja hallitus osoittaa sille 19 miljoonan euron rahat. Lisäksi Äänekoski—Viitasaari-välille rakennetaan erittäin tarpeelliset ohituskaistojen keskikaiteet. Molempien hankkeiden tarkoitus on siis parantaa teollisuuden, elinkeinoelämän ja työssäkäynnin edellytyksiä.

Kokonaisuutena tämä talousarvioesitys on elvyttävä, mikä taas omalta osaltaan tukee talouden kasvua ja työllisyyttä. On siellä sisällä minullekin vaikeita asioita, mutta sellaista politiikka on: yhdessä sovituista asioista pidetään kiinni ja tehdään töitä paremman tulevaisuuden eteen. — Kiitos.

13.37 Ville Tavio ps: Herra puhemies! Veronkevennyksiin hallitus ei löydä rahaa, mutta ei-työperäiseen maahanmuuttoon kyllä löytyy. Tämä on oman maan kansalaisia laiminlyövä politiikka. Koronakriisin aikana valtion talousarvioesitykseen on kirjattu, että vuoden 2021 pakolaiskiintiö nousee 1 050 henkilöön. Ei-työperäinen maahanmuutto on haitallista Suomen taloudelle ja turvallisuudelle. Vihervasemmistohallituksen ajamien kevenysten sijaan nyt olisi hyvä aika tiukentaa lainsäädäntöä ja vähentää korona-ajan jälkeen uudelleen käynnistyvää pitkälti elintasoon perustuvaa siirtolaisuutta.

Herra puhemies! Perussuomalaiset ovat aina korostaneet kansallisen edun merkitystä. Tällä kertaa tässä vaikeassa taloustilanteessa se on entistäkin tärkeämpää. Koronavirusepidemia on osoittanut lähes kaikkialla maailmassa, että tiukan paikan tullen valtiot perustel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

lusti asettavat oman kansan hyvinvoinnin etusijalle. Itsestään huolen pitäminen auttaa pitkässä juoksussa myös muita.

Valtiovarainministeriön tuoreen katsauksen mukaan talous supistuu tänä vuonna 4,5 prosenttia. Samalla valtio velkaantuu tämän budjettiesityksen mukaan yli 10 miljardia euroa. Tässä tilanteessa vastuullinen hallitus pitäisi entistä tiukemmin kiinni julkisista rahoista, jotta ne pysyisivät Suomessa, mutta mitä tekee Suomen hallitus? Se kannattaa Euroopan unionissa koronaviruksen varjolla suunniteltua elpymisrahastoa, jossa Suomelle suunniteltu kokonaisvastuu on valtavat 13 miljardia euroa takausvastuut mukaan lukien. Suomen maksuosuus EU:n elpymisrahastoon on 6,6 miljardia euroa, ja Suomi voi vastaanottaa hätärahoitusta 3,2 miljardin edestä vuoteen 23 mennessä. Nettomaksettavaa on siis 3,4 miljardia olettaen, että Suomi osaa hakea kaikkea sille kuuluvaa rahoitusta.

Perussuomalaisten kanta on, että jokainen valtio vastaa itse taloudestaan. On vastuuton ja lyhytnäköistä tässä tilanteessa antaa miljardeja pois Suomesta, sillä me emme edes tiedä, miten koronaviruksen taloudelliset vaikutukset tulevat jakautumaan eri maiden välillä. Kriisi on edelleen käynnissä, ja sen vaikutukset heijastuvat talouteen mahdollisesti pitkäänkin. Keskustalainen valtiovarainministeri Matti Vanhanen sanoi vain neljä kuukautta sitten: ”Kummastelen, että komissiolla on jo alustava laskelma siitä, miten tuki jakautuisi eri maihin. Emme voi vielä tietää koronan aiheuttamia kustannuksia.” Tämä epätietoisuus ei kuitenkaan vaikuta hallituksen toimintaan käytännössä mitenkään. Suomalaisten rahaa aiotaan antaa nöyrästi pois EU:n käsiin Saksan ja Ranskan pyytämällä tavalla. Hallituksen halulla pelastaa etelän euromaita ja lisäksi EU-liittovaltiota hinnalla millä hyvänsä on valtava vaikutus niihin raameihin ja reunaehtoihin, joiden puitteissa me voimme täällä eduskunnassa tulevaisuudessa tehdä kansallisia budjetteja.

Puhuttaessa ensi vuoden talousarviosta on tärkeämpää ajatella myös pidempää aikaväliä. Vaikka suomalaisten rahoilla elvytettäisiin nyt Italiaa, Italian talouden rakenteelliset ongelmat eivät siitä katoa. Euroopassa hyvin luultavasti tullaan näkemään eri syistä uusia talousongelmia myös tulevina vuosikymmeninä. Mistä silloin haetaan rahat? Nykyään käsitellyssä olevien lainojen takaisinmaksuaika koittaisi vuosien 27 ja 58 välillä. Kuinka pitkään voidaan silloin ottaa uutta velkaa vanhan päälle? Vaikka koronavirus on aiheuttanut kriisin, ei ole järkevää sitoa meitä vuosikymmenien mittaisiin maksusuunnitelmiin. Me sidomme omat — ja lastemme — kädet pitkäksi aikaa, jos suostumme tähän EU:n suunnitelmaan.

Kansallisen elvytyksen lisäksi syventyvä lama edellyttää valtiolta erittäin vastuullista taloudenpitoa. Vaikka lainarahaa saisi nyt markkinoilta pienellä korolla, sitä ei kannata ottaa yhtään enempää kuin tarvitaan. Valtiontalouden alijäämän arvioidaan tänä vuonna olevan noin 18 miljardia euroa eli 7,7 prosenttia bruttokansantuotteesta. Vuoden 2021 alijäämäksi ennustetaan 5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Ensi vuoden lopussa julkisen velan ennustetaan olevan jo 73 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Realistisesti odotettavissa oleva talouskasvu ei riitä muuttamaan sitä, että julkinen talous pysyy nykyisellä politiikalla selvästi alijäämäisenä. Turvataksemme suomalaisen hyvinvoinnin [Puhemies: Aika!] tarvitsemme säästävää talouspolitiikkaa. Perussuomalaiset ajavat tätä.

13.42 Antti Häkkänen kok: Arvoisa puhemies! Talouspolitiikan iso kuva: Äsken salissa käytiin keskustelua — erityisesti hallituspuolueiden toimesta — siitä, että nyt kaikki kriitikki kohdistuu tähän velan määrään. Tämähän on tahallista osittain poliittista propagan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

daa. Pyritään kiertämään se itse ongelma eli hyvinvointiyhteiskunnan talouden perusrakenteiden syvät ongelmat, joita hallitus omalla politiikallaan vauhdittaa nyt korona-aikana entisestään. Eli kyse on talouspolitiikassa samaan aikaan lyhyen aikavälin politiikasta, josta nyt täällä pääosin keskusteltiin koronaelvytyksen suhteen, josta lähestulkoon kaikki ovat samaa mieltä, lyhyestä aikavälistä, mutta pidempi aikaväli on se suurempi ongelma.

Kuten valtiovarainministeriö omassa ennusteessaan sanoi, Suomi oli ennen koronakriisiä elämässä velaksi, ja koronakriisin jälkeen Suomi elää voimakkaasti velaksi. Vuonna 24 tällä menolla Suomi elää vielä 7 miljardia euroa velaksi joka vuosi, ja tämä on hämmästyttävää, kuinka ei valtiovarainministeri eikä pääministeri tunnusta näitä tosiasioita.

Siis tässä salissa koko aika vastataan esimerkiksi kokoomuksen esittämiin kysymyksiin niin, että ettekö te halua elvyttää, kun kyse on näistä rakenteellisista ongelmista, hyvinvointivaltion peruspalvelujen, eläkkeiden, toimeentuloturvan turvaamisesta, kohtuullisen verotason turvaamisesta. Ja näiden talouskriisien — tämän talouskriisin ja viime talouskriisin, finanssikriisin, ja myös 90-luvun laman — keskeinen viesti ja opetus tälle salille on se, että hyvinvointiyhteiskunnan kansantalouden pohja pitää pitää ennakolta kunnossa. Jos kriiseihin ei varauduta, niin käy kuten Etelä-Euroopan tietyille maille tällä hetkellä on käynyt: ne eivät kykene talouden suhdannekriisissä elvyttämään, ne eivät selviydy yksin, ja ne tarvitsevat tukipaketteja. Se pitäisi tässä salissa ymmärtää nyt myös hallituspuolueiden, keskustan, vasemmistoliiton ja monien muiden. Suomen pitää ennalta varautua tulossa oleviin kriiseihin, ja tätä kokoomus on pyrkinyt tuomaan esiin. Työllisyyskeinojen tekeminen on keskeinen hallituksen toimenpide, jota täytyisi nyt tehdä.

Valtiovarainministeriö, talouspolitiikan arviointineuvosto ovat huomauttaneet hallitusta talouspolitiikan linjan huonoudesta jo ennen koronakriisiä, ja nyt koronakriisin yhteydessä tämä ongelma on vain kärjistynyt. Tämän takia keskusta ja kokoomus viime vaalikaudella teimme voimakkaan työllisyystoimien ohjelman, jolla tuli 140 000 työpaikkaa tähän maahan. Tämän takia viime vaalikaudella kokonaisveroastetta laskettiin 2 prosenttiyksikköä, jotta yritystoiminnan, työllisyyden, ahkeruuden kannusteet paranisivat tässä maassa. Tämän takia näitä toimenpiteitä tehtiin ja julkisen talouden tehokkuutta kasvatettiin. Tämä oli se iso linja: pyritään pelastamaan hyvinvointiyhteiskunnan palvelut tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Kymmenen vuotta Suomessa on tehty tätä hyvinvointiyhteiskunnan kestävyysvajeen poistamista eli sitä, että tulot ja menot vastaavat myös kymmenen vuoden päästä.

Ja nyt keskusta tänään tässä salissa sitten ehdottaa, voisiko oppositio tulla avuksi kestävyysvajetta kurovan parlamentaarisen työryhmän perustamiseksi. Aivan hämmästyttävä kysymys, koska tämä kysymyshän oli se, minkä takia hallitusneuvotteluissa syntyi kiista kokoomuksen ja SDP:n välille aikanaan: me emme lähde semmoiseen hallitukseen, joka käytännössä hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjan murentaa ja heikentää vanhuspalvelujen, koulutuksen, eläkkeiden pohjan. Ja nyt keskusta sitten esittää hätähuudon hallituksesta, että tällainen kestävyysvajetta kurova parlamentaarinen työryhmä pitäisi saada, missä olisivat kokoomus ja perussuomalaiset apuna. Te olette väärässä hallitusporukassa.

Nyt tähän oppivelvollisuuteen vielä: Työllisyystoimet puuttuvat hallitukselta, ja tulos on vielä nolla sen osalta, mutta järkevän rahankäytön yhteydessä nyt keskustan kansanedustajien kannattaisi lukea tämä oppivelvollisuuslakiesitys. Siis 5 prosenttia ikäluokasta vuosittain ei saa tutkintoa lopultakaan valmiiksi. 95 prosenttia saa, mutta silti me teemme tällaisen mallin näköjään nyt, jossa 129 miljoonaa jaetaan rahaa koko ikäluokalle eikä räätäloidysti [Puhemies koputtaa] niille 5 prosentille nuorista. [Puhemies: Aika!] 115 miljoonaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

naa euroa menee joka vuosi hukkaan. [Puhemies: Kiitoksia!] Tämän tehottomampaa julkisen talouden hoitoa saa hakea.

13.48 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvio on jouduttu tekemään koronakriisin ehdoilla. Joudumme edelleen varautumaan koronakriisin hoitoon, ja se johtaa ennakoitua suurempaan velkaantumiseen. Hallitus ei ota lisävelkaa kevyin perustein. Tässä tilanteessa se on välttämätöntä ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä taloustilanteessa tuemme työllisyyttä ja kuntia parhaiten elvyttävällä politiikalla. Näin tekevät myös muut Euroopan maat.

Vihreä elvytys on kestävä ja vastuullinen tie ulos paitsi koronakriisistä myös elämänmuotoamme uhkaavista ilmastomuutoksen ja luontokadon aiheuttamista kriiseistä. Hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään ensi vuoden talousarviossa miljardeilla euroilla. Lisäksi vihreille on tärkeää, että vähintään puolet Suomen miljardien eurojen osuudesta EU:n elpymisvälineestä käytetään elvytykseen, joka edistää ilmastomuutoksen torjuntaa. Tämä mahdollistaa merkittävän loikan kohti hiilineutraalia Suomea ja vauhdittaa reilua muutosta, jonka myötä eri puolille Suomea syntyy uutta työtä ja uusia mahdollisuuksia elää kestäväällä tavalla hyvää elämää. Samalla luomme vientimahdollisuuksia uusille ympäristöteknologian ratkaisuille. Tämä on sitä reilua muutosta, josta me puhumme.

Arvoisa puhemies! Työllisyystilanteen parantaminen, se, että Suomessa riittää töitä jatkossakin, on asia, jonka eteen hallitus tekee määrätietoista työtä. Korona on heikentänyt erityisen paljon nuorten työllisyyttä, mikä on todella huolestuttavaa. Meidän on luotava nuorille toivoa ja varmistettava, että jokainen nuori löytää paikkansa ja pääsee kiinni työelämään.

Kotikaupungissani Espoossa alle 30-vuotiaita työttömiä oli heinäkuussa lähes 5 000. Määrä kasvoi yli 80 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Nyt Espoossa on asetettu tavoitteeksi puolittaa nuorisotyöttömyys vuoden 22 loppuun mennessä. Tämä on tarkoitus tehdä osana työllisyyden kuntakokeilua. Nuorten työllistämistä edistetään moniammatillisella yhteistyöllä, joka on kuntakokeilun myötä mahdollista.

Juuri tällaisia toimia me tarvitsemme, jotta pystymme tehostamaan työllisyyspalveluja. Niiden merkitys korostuu koronakriisin ajettua aivan liian monen työttömäksi. Kunnat tuntevat oman alueensa ja asukkaansa ja pystyvät arvioimaan työttömäksi jääneiden palvelutarpeita laajasti. Näin autamme ihmisiä takaisin työelämään.

Arvoisa puhemies! Korona on vaikuttanut suuresti lasten oppimiseen. Ylen tuoreen selvityksen mukaan jopa kolmannes lapsista tarvitsee tänä syksynä apua koulunkäyntiin. Siksi opetukseen panostaminen on entistäkin tärkeämpää. Ensi vuoden budjetissa tuemme nuoria ja panostamme koulutukseen: vahvistamme varhaiskasvatusta, pidennämme oppivelvollisuutta, uudistamme oppisopimuskoulutusta ja lisäämme nuorten Ohjaamoiden resursseja. Nämä ovat tärkeitä uudistuksia toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuuden ja saatavuuden parantamiseksi sekä lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Osaamisen vahvistaminen on myös tärkeä osa vaikuttavaa työllisyyspolitiikkaa.

Samalla on huomioitava, että oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste tarkoittavat merkittäviä lisäyksiä kuntien tehtäviin ja talouteen. Hallitus onkin sitoutunut siihen, että kunnille osoitetaan täysimääräinen korvaus lisääntyvistä tehtävistä.

Arvoisa puhemies! Koronakriisin arvioidaan heikentävän kuntataloutta vielä ensi vuonakin 1,7 miljardilla eurolla. Kuntien tukeen on varauduttava jatkossakin, jotta pystymme turvaamaan laadukkaan varhaiskasvatuksen ja koulutuksen sekä muut asukkaiden hyvin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

vointiin ja hyvään elämään liittyvät palvelut. Kunnat kannattaa valjastaa vahvasti myös vihreään elvytykseen. EU:n elpymisvälinerahoitusta on ohjattava kuntien vihreisiin investointeihin. Näitä ovat muun muassa ei-polttoon perustuvaan kaukolämmön tuotantoon siirtyminen, rakennusten energiatehokkuusinvestoinnit ja kestävä liikunnan ratkaisut, kuten raideliikenteen ja pyöräilyn edistäminen.

Arvoisa puhemies! Suomi on selvinnyt koronaviruksesta olosuhteisiin nähden hyvin. Nyt meidän on siirrettävä katsetta pidemmälle tulevaisuuteen ja rakennettava yhdessä kestävää hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa päästöjä vähennetään samaan aikaan, kun ihmisten hyvinvointi lisääntyy.

13.53 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Ensi vuoden budjetti on valtavasti alijäämäinen, yli 10 miljardia euroa, mutta niin sen pitääkin tässä tilanteessa valitettavasti olla. Minusta on hyvin järkevää, että budjettiin pyritään jo etukäteen tuomaan sisälle niitä kustannuksia, joita mahdollisesti on ensi vuonna tulossa. Esimerkiksi noin 1,5 miljardia euroa on varattu testaukseen. Toivottavasti kaikkea sitä ei tarvitse käyttää, mutta on parempi, että se on varattu valmiiksi sen arvion mukaan, että testauskapasiteettia joudutaan käyttämään koko tämä vuosi, tai että budjetissa valmistaudutaan hankkimaan rokotteita, jos niitä valmistuu. Se on hyvä, että ne ovat valmiiksi sisällä. Samoin on äärimmäisen tärkeää, että nyt jo budjetilla tulee selkeä viesti siitä, että koronan kustannukset korvataan sairaanhoitopiireihin ja kuntiin. Nyt kun tässä budjetissa on sisällytetty kunnille satoja ja satoja miljoonia euroja, kunnilla on se näkymä, kun tehdään tänä syksynä ensi vuoden talousarvioita, että ei tarvitse tässä tilanteessa — eikä pidä — esimerkiksi lomauttaa tai irtisanoa työntekijöitä. Nämä ovat niitä syitä, minkä vuoksi budjetti kasvoi valtiovarainministeriön budjettiesityksestä siihen esitykseen, joka on täällä eduskunnassa. Ja kun tätä budjettia on kritisoitu liian suureksi, niin silloin pitää kysyä, mistä pitäisi siis leikata: rokotteista, testauksesta, kunnilta — mikä olisi se, josta otettaisiin pois?

Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa on toisaalta kritisoitu budjettia liian suureksi ja samaan aikaan vaadittu miljardien eurojen veronkevennyksiä. Yhtä aikaa pitäisi pienentää budjettia ja vielä jakaa miljardien eurojen veronkevennyksiä. Se ei ole mahdollinen yhtälö, ja kun mietitään niitä tulevia sukupolvia ja lapsia, niin mitkä ovat heidän kannaltaan kaikkein oleellisimpia asioita? Ne eivät ole veronalennukset tässä ja nyt, vaan ne ovat kestävä ilmastopolitiikka, turvallisesta hyvinvointivaltiosta huolehtiminen ja sivistyksestä ja koulutuksesta kiinni pitäminen.

Arvoisa herra puhemies! Nimenomaan vaikeina aikoina, aikoina, jolloin tarvitaan uskoa tulevaisuudesta, silloin pitää panostaa lasten ja nuorten koulutukseen, ja tämä budjetti on nimenomaan sitä. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen on työllisyystoimi — arviolta 2 700—3 500 työllistä valtiovarainministeriön mukaan — mutta sillä ennen muuta saadaan myös nostettua toivon mukaan varhaiskasvatukseen osallistumista, joka on lasten kannalta hyvä asia, ja samalla se helpottaa nimenomaan perheiden taloudellista tilannetta. Suurin hyötyjä varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta ovat ne varsin pienituloiset työssäkäyvät perheet. Heille tämä osuu kaikkein eniten, ja siksi se on myös tärkeää ostovoiman ja perheiden talouden kannalta.

10 000 lasta pääsee ensi vuonna kaksivuotisen esikoulun piiriin. Tämä kokeilu on merkittävä. Tämä on merkittävä avaus ja uudistus siihen suuntaan, että meillä varhaiskasvatus on entistä paremmalla tasolla tulevaisuudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Oppivelvollisuuden nostaminen: Kukaan ei pärjää yhteiskunnassa ilman toisen asteen tutkintoa. Tämä on ollut vasemmistoliiton tavoite parinkymmenen vuoden ajan. Yli kymmenen vuotta sitten teimme ensimmäisen toimenpidealoitteen, ja nyt se toteutetaan. Tällä tuetaan kaikkia koululaisia. Tällä tuetaan niitä, jotka ovat nyt putoamisvaarassa, mutta myös niitä perheitä, joissa esimerkiksi oppimateriaalit, kirjat — ammatillisella puolella vaikkapa keittiöopinnoissa veitset tai kirvesmiesopinnoissa turvakengät — ovat olleet suuri ongelma. Tällä tuetaan kaikkia näitä. Ja kun täällä on kritisoitu, miksi toisella asteella pitää maksaa oppimateriaalit, niin kysymys kuuluu: Pitäisikö siis peruskoulustakin tehdä maksullinen, niin kuin toinen aste on ollut? Eikö se ole hyvä asia, että meillä on maksuton koulutus aina sieltä ensimmäisestä luokasta korkea-asteelle asti? Samalla kiihkolla, millä aikoinaan peruskoulua vastustettiin, nyt vastustetaan sitä, että laajennetaan peruskoulua, ja juuri samojen toimesta.

Viimeisenä haluan nostaa esille sen, että viime kaudella tehtiin rajuja koulutusleikkauksia, ja nyt niitä korjataan. Kaikkein suurimmat kohdistuivat toisen asteen ammatilliseen opetukseen. Tämä budjetti on toisen asteen ammatillisen opetuksen [Puhemies koputtaa] kunnianpalautus. Nyt huolehditaan siitä, että lähiopetusta ja opettajia on toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.

13.58 Mats Löfström r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Talousarvioesitys sisältää nyt ensimmäistä kertaa Ahvenanmaan itsehallinnon uuden talousjärjestelmän. Tämä on osa suurta itsehallintolain uudistusta, jossa on vielä jäljellä kaksi kokonaisuutta. Näistä toinen on eduskunnan käsittelyssä ja sisältyy talousarvioesitykseen. Toinen annetaan eduskunnalle ensi vuonna Ahvenanmaan itsehallinnon täyttäessä 100 vuotta.

Uusi talousjärjestelmä on tärkeä Ahvenanmaalle ja kehittää Ahvenanmaan itsehallintoa. Se on tulosta pitkäjänteisestä työstä, johon moni on osallistunut. Haluan kiittää sekä nykyistä että edellistä hallitusta kuin myös nykyistä ja edellistä eduskuntaa yhteistyöstä asian parissa.

Kuten tiedätte, Ahvenanmaan itsehallintolakia voidaan muuttaa vain perustuslain säätämisyjärjestyksessä kahden kolmasosan enemmistöllä toisessa käsittelyssä. Prosessi on siten ollut riippuvainen laajasta yhteistyöstä ja -ymmärryksestä. Tulevina vuosina käsitellään Ahvenanmaan ja itsehallinnon kannalta uusia prosesseja ja tärkeitä kysymyksiä, missä tämä työ voi toimia hyvänä esimerkkinä poliittisesta lainsäädäntötyöstä ja sen edistämisestä.

Uuden järjestelmän myötä Ahvenanmaa saisi takaisin hieman enemmän niistä valtion veroista, joita Ahvenanmaan asukkaat maksavat. Samalla itsehallinto kantaa suuremman taloudellisen riskin. Asukkaat ja yritykset Ahvenanmaalla maksavat valtiolle veroa samalla perusteella kuin muutkin suomalaiset. Ahvenanmaan takaisin saamat verovarot käytetään itsehallinnon toimivaltaan kuuluvien julkisten palvelujen rahoittamiseen. Näihin palveluihin lukeutuvat muun muassa sosiaali- ja terveydenhuolto, koulutus, liikenne ja tiet sekä kuntien rahoitus.

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaa elää nyt keskellä nykyajan pahinta talouskriisiä. Reilun kymmenen vuoden takainen finanssikriisi oli kevyt henkäys verrattuna koronaviruksen aiheuttamaan taloudelliseen myrskyyn. Tartuntatilanne Ahvenanmaalla on erittäin maltillinen, mistä olemme iloisia, mutta taloudelliset vaikutukset ovat katastrofaaliset, sillä kriisi on iskenyt erityisesti Ahvenanmaan talouden sydämeen eli merenkulkuun, palveluihin ja matkailuun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Ahvenanmaalla on ollut yhteensä 22 vahvistettua tartuntatapausta. Viimeisin vahvistettu tapaus oli 21. syyskuuta, sitä ennen 20. heinäkuuta ja sitä ennen 26. kesäkuuta. Viimeisen neljän kuukauden aikana Ahvenanmaalla on ollut kolme tapausta. Vaikutukset talouteen ovat kuitenkin raakoja. Useat Suomen lipun alla purjehtivat alukset ovat teloilla. Matkustusrajoitusten ja kysynnän vähenemisen takia monet muut liikennöivät pienemmällä miehistöllä. Suuri osa merimiehistä ja päällystöstä on lomautettuna. Matkailuala on kärsinyt historiallisen huonosta sesongista. Muun muassa tästä syystä työttömyys nousi toukuussa 13,4 prosenttiin 3,2 prosentista vuotta aikaisemmin.

Siksi olemme kiitollisia siitä, että myös Ahvenanmaa on sisällytetty valtion taloudelliseen tukeen, sekä siitä, että merenkulun hyväksi on toteutettu toimia, jotka sisältyvät myös talousarvioesitykseen. Ehdotus väylämaksujen puolittamisen jatkamisesta on tärkeä ja tukee suomalaista merenkulkua samalla, kun se tukee Suomen vientiä. Tämän vuoden lisätalousarvioiden kautta on tehty vielä enemmän, mutta jos tilanne ei parane, toivon, että hallitus on valmis lisätukiin, sillä merenkulku on tärkeä niin Ahvenanmaan kuin Suomen liikenneyhteyksien ja työllisyyden kannalta.

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaan taloudellinen tilanne on erittäin huolestuttava. Normaalioloissa Ahvenanmaalla ei käytännössä ole työttömyyttä, se on hyvin harvoin yli 4 prosenttia. Nykyinen yli 10 prosentin työttömyys on erittäin huolestuttava, koska historia on osoittanut, että työttömyys Ahvenanmaalla on merkinnyt muuttoliikettä. Siksi olemme hyvin huolissamme pitkän aikavälin vaikutuksista ja siitä, että Ahvenanmaan väestömäärä laskee koronapandemian aiheuttaman työttömyyden ja taloudellisen šokin seurauksena. Tästä syystä hallituksen ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen välinen aktiivinen vuoropuhelu tänä poikkeuksellisen aikana on tavanomaista tärkeämpää. — Kiitos.

14.03 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa debatin aikana kävimme jo tätä työllisyyskeskustelua, ja kyllä täytyy sanoa, että tämä työllisyyskehitys on kuitenkin aivan keskeinen osa sitä, miten suomalainen talous tulee selviytymään, miten me selviydymme tästä koronalaskun maksamisesta. Jos me emme saa vahvaa työllisyyskehitystä käyntiin, niin se ei ole mitenkään mahdollista.

Niin kuin tuolla jo totesin, niin näitä työllisyystoimia on odoteltu kovasti hallitukselta yli vuosi, puolitoista, mutta vaikuttavia keinoja ei ole vielä juuri tarjoiltu. Nämä 30 000 päätösperäistä työpaikkaa, jotka nyt tässä budjettiriihen yhteydessä kerrottiin, on kuitenkin ajoitettu tuleville kahdelle seuraavalle hallitukselle, mutta näitä päätöksiä ei mielestäni pystytä kyllä enää lykkäämään, jotta me voimme tämän meidän hyvinvointiyhteiskuntamme säilyttää.

KD on valmistelemassa omaa työllisyyspoliittista ohjelmaa, ja me tulemme esittelemään laajemmin vielä nämä omat toimemme vaihtoehtobudjetin yhteydessä. Tässä tilanteessa me haluamme kyllä korostaa sitä, että nyt talouden pelastamiseksi ja sen nostamiseksi tarvitaan laajasti erilaisia toimia. Ei siis hyödytä se, että tietyillä toimenpiteillä luodaan jonkunlainen määrä päätösperäisiä työpaikkoja, jos sitten samalla toisella kädellä tehdään sellaista politiikkaa, joka itse asiassa hävittää niitä työpaikkoja toisaalla. Kun verotusta kiristetään, kun työn sivukulut kasvavat, kun bensapumpulla maksaa enemmän, kun lämmityskulut kasvavat, niin kaikki nämä syövät kansalaisten ostovoimaa. Samalla on myöskin huomioitava se, mitä yrityskentässä tapahtuu, millä tavalla yritysten kilpailukyky pystytään parantamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Täällä hallituspuolueet ovat kuin mantrana sanoneet kahta asiaa: sähköveron alennusta ja väylämaksuja. Kyllä, ne ovat tärkeitä toimenpiteitä, mutta on hyvä muistaa, että näillä toimenpiteillä Suomi itse asiassa tulee samalle viivalle kuin kilpailijamaat, koska meidän maantieteellinen sijaintimme itsessään ja ilmasto-olosuhteemme tekevät sen, että me olemme lähtökohtaisesti takamatkalla, ja kun näillä toimenpiteillä saadaan meidät nyt suurin piirtein sille samalle viivalle toisten kanssa, niin tämän ei varsinaisesti voi sanoa olevan lisää kilpailukykyä parantavaa. Sen takia näissäkin asioissa me edelleenkin odotamme sitä, että uskallettaisiin nyt tehdä niitä päätöksiä, joilla yritysten kustannuskilpailukyky pystyttäisiin paremmin parantamaan.

Tuossa juttelin erään suomalaisen suuryrityksen johtajan kanssa ja kysyin sitten, mikä yksittäinen asia tällä hetkellä olisi sellainen, mikä kaikkein eniten helpottaisi yritysten kilpailukykyä, ja kyllä, tuo yritysjohtaja nosti esille veronalennukset, ja hän sanoi, että jos ne vielä pystyisi kohdentamaan, niin se olisi nimenomaan tähän polttoaineeseen liittyvä kulu, koska yritys toimii sellaisella alalla, jolla kuljetuskustannukset ovat huomattava osa raaka-ainevirtaa.

Sitten kun mietitään tätä meidän työelämäämme, niin kyllä myöskin niitä rakenteellisia uudistuksia olisi uskallettava siellä puolella tehdä. Me olemme kuitenkin siinä tilanteessa, että meillä käytiin nämä palkkaneuvottelut ennen koronakriisiä. Nyt nämä palkkaratkaisut ovat hyvin joustamattomia, ja sitten vielä kun nämä sosiaalivakuutusmaksut nousevat, niin tämä kyllä ehdottomasti heikentää suomalaisen työn kilpailukykyä ja siinä mielessä yritysten mahdollisuuksia saada lisää kansainvälisiltä markkinoilta markkinaosuuksia ja lisätä työpaikkoja täällä Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän oppivelvollisuuskeskusteluun vielä haluaisin muistuttaa, että niin kuin tuolla debatisinkin kävimme mittelöä, niin eihän tässä ole kysymys ollenkaan siitä, etteivätkö kaikki tässä salissa haluaisi toisen asteen suorittamista meidän jokaiselle nuorelle, vaan siitä, millä tavoin tätä yritetään tehdä. En usko, että meillä pakolla saadaan aikaiseksi niitä toimenpiteitä, joilla nuoret saavat suoritettua sen toisen asteen, koska kyllähän tänäkin päivänä nuoret hakevat sinne toiselle asteelle — hehän eivät pääse työkkärin kirjoille, elleivät hae toiselle asteelle — mutta ne opinnot eivät joko käynnisty ollenkaan tai sitten sieltä tiputaan muutaman kuukauden jälkeen pois, koska yksinkertaisesti valmiudet ja vaatimukset eivät kohtaa. Siinä mielessä voisi sanoa, että kun toisella asteella on hyvin erilaisia opintoja hyvin laajalla kirjolla, niin se, että me ajattelemme siitä samalla tavalla bulkkimaisesti kuin peruskoulusta, että kun vain nostetaan pakolla oppivelvollisuuskäskyä, niin se auttaa tässä tilanteessa, ei todellakaan auta. Sen takia minä toivon, että nämä isot rahasummat [Puhemies koputtaa] kohdennettaisiin nyt niille lapsille ja nuorille, jotka oikeasti niitä tarvitsevat, ja kehitettäisiin heidän valmiuksiaan, jotta he pääsevät toiselle asteelle ja saavuttavat [Puhemies koputtaa] sen unelma-ammattinsa, johon he haluavat. [Sinuhe Wallinheimo: Juuri näin!]

14.09 Ano Turtiainen at: Arvoisa rouva puhemies! Selattuani ensi vuoden talousarviota olen huolissani työelämän yksinäisistä puurtajista eli yksinyrittäjistä.

Arvonlisävero on merkittävästi heidän työllisyyttään haittaava vero. Arvonlisävero on työn verottamista. Työllisyyttä heikentävät sekä korkea arvonlisäveroprosentti että verovelvollisuuden ja siitä aiheutuvan byrokratian määrääminen myös mikroyrityksille. Suomessa arvonlisäveroraja on 10 000 euron myynti. Hallitus esittää rajan korottamista 15 000 euroon. Tuon kokoisella myynnillä ei ole mahdollista ansaita elantoaan. Yksinyrittäjän tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

lee saada edes pieni tulo elantoon varten ilman arvonlisäverotukseen liittyvää byrokraatia. Työllisyyden kannalta byrokratian poistuminen onkin isompi asia kuin verohyöty.

Arvoisa rouva puhemies! Alv-rajaa tulee tarkastella kunkin maan ostovoima huomioiden. Virossa yhdellä eurolla saa yli puolet enemmän tavaroita ja palveluja kuin Suomessa, siksi Viron arvonlisäveroraja, 40 000 euroa, vastaa ostovoima huomioiden Suomessa 62 000 euron rajaa. Tuoreet ostovoimatilastot huomioiden EU-yhteisössä on 13 maata, joissa arvonlisäveroraja ylittää 60 000 euroa, Viron lisäksi muun muassa Italia ja Ranska.

Suomessa on 55 000 yritystä, joiden liikevaihto toissa vuonna oli 25 000:n ja 50 000 euron välillä. Näistä tappiollisia oli 7 000. Tappiolliset yritykset maksavat arvonlisäveroa. Voitollisten, ammatinharjoittajina toimivien tuonkokoisten yritysten tuoma yrittäjätulo ennen veroja oli keskimäärin 19 000 euroa. Pieni tulos saadaan tinkimällä eläkemaksuista. Suomalaisen keskipalkka vuodessa on yli kaksinkertainen eli 40 000 euroa, jolla saa monin verroin suuremman eläkkeen kuin yksinyrittämällä.

Arvoisa rouva puhemies! Meille kaikille tärkeää on, että yksinyrittäjät työllistävät itsensä. Jokainen yritys on joskus ollut pieni, joten arvonlisäverorajan korottaminen tuo myös uusia palkansaaajia työllistäviä yrityksiä Suomeen. Rajan korottamisesta hyötyvät myös maahanmuuttajat, jotka voivat aloittaa yritystoiminnan nykyistä puolta pienemmällä byrokratialla, mikä pienentää myös kirjanpitolukuluja. Rohkaisuksi valtiojohdolle työllisyyden merkittäväksi edistämiseksi on tehty kansalaisaloite arvonlisäverottoman myynnin rajan korottamiseksi 60 000 euroon vuodessa. Aloitteen voi allekirjoittaa ensi maanantaista lähtien.

Arvoisa rouva puhemies! Kannustan kaikkia suomalaisia edistämään suomalaisten työllistymistä ja allekirjoittamaan kyseisen kansalaisaloitteen. — Kiitos.

14.13 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Marinin hallitus on oikeassa siinä, että Suomen talouden tulevaisuus on täysin riippuvainen siitä, kuinka hyvin ja nopeasti me saamme yhteisen vihollisemme, koronaviruksen, taltutettua. Siksi kaikki määrärahalisäykset, joilla tavoitellaan tätä päämäärää, ovat hyviä ja kannatettavia, ja tätä me tuemme. Ilman akuuttikriisin ratkaisua ei voi olla tulevaisuutta.

Toisaalta, arvoisa puhemies, hyvät linjaukset terveyskriisin selättämiseksi eivät peitä sitä faktaa, että koronan jälkeiseen aikaan varautumisen osalta Marinin hallitus on pulassa. Sen näkee konkreettisimmin tästä ensi vuoden budjettiehdotuksesta ja budjettiriihen päätöksistä. Hallituksella ei ole esittää uskottavaa keskipitkän tai edes pitkän ajan tiekarttaa, jolla se turvaa julkisen talouden kestävyys. Viime viikon keskustelu hallituksen työllisyyspolitiikasta kertoi tästä kaiken. Siinä omien toimien tai pikemminkin toimimattomuuden selättämisen sijasta hallituksen linja oli syyllistää tilanteesta huolestunutta oppositiotia. Pystyisitte kyllä halutessanne parempaan.

Hallitus ei myöskään esitä budjetissa merkittäviä lisätoimia suomalaisen työn ja yrittäjyyden kilpailukyvyn parantamiseksi tilanteessa, jossa monilla muilla keskeisillä kilpailijamailla valmistautuminen koronan jälkeiseen kiihtyvään kilpailuun on jo valmiina. Kuvaavaa hallituksen asenteille kilpailukykytoimiin on budjettiriihessä tehty linjaus, jonka mukaan EU:n elpymispaketin varoja ei käytetä puhtaasti Suomen talouden lähtökohtien parantamiseen, vaan osa, ehkä merkittäväkin, käytetään hallituksen surullisenkuuluisien tulevaisuusinvestointien rahoittamiseen. Tällaista koplausta voisi pitää jo melko härskinä toimintana. Voikin sanoa, että Marinin hallitus pelaakin ideologisista syistä uhkapeliä suomalaisten tulevaisuudella, kun se jättää työnsä tekemättä. Kokoomus tulee tänäkin syk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

synä tarjoamaan hallitukselle vastuullisemman vaihtoehdon, rohkean uudelleenrakennusohjelman. Siihen teillä, arvoisa hallitus, on mahdollisuus tarttua. Se tosin edellyttää ideologisesta takajarrusta hölläämistä.

Arvoisa puhemies! Toki hallituksen talousajattelun yksisilmäisyys ja itsepäisyys näkyy myös muissa sen toimissa. Se on parhaillaan puskemassa läpi sote-uudistusta, jota harva kannattaa ja jonka vaikutukset julkiselle taloudelle käyvät kalliiksi. Jopa SDP:n sote-asiantuntijoihin kuuluva edustaja Guzenina on pitänyt kuulemani mukaan Espoon valtuustossa sote-uudistukselle kriittisen puheenvuoron. Sama pätee myös pääministeri Marinin kaupunkiin Tampereeseen: kritiikkiä tulee. Miksi siis edistätte tätä virhettä? Sama pätee toiseen hallituksen lempilapseen eli oppivelvollisuuden mekaaniseen pidentämiseen. Sitä vastustaa valtaosa toisella asteella toimivista rehtoreista, ja mikä erikoisinta, tässä ensi vuoden talousarviossa hallitus ei ole taannut koulutuksen tarjoajille riittäviä taloudellisia resursseja uudistuksen toteuttamiseksi. Tämä ajaa monet koulutuksen järjestäjät ja kunnat erittäin vaikeaan tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Keski-Suomen asioiden osalta hallitukselle on annettava myös kiitosta. Voikin sanoa, että alkukauden kylmäkiskoisuuden jälkeen Keski-Suomi on nyt huomattu hallituksessa. Valitettavasti sen huomaamiseen tarvittiin satojen ja taas satojen ihmisten työpaikkojen menetykset. Mutta, kuten sanottua, jatkuva reagointi asiassa kuin asiassa tuntuu olevan Marinin vasemmistoviisikon tapa toimia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kalli. — Samalla haluan täällä huomauttaa, kun ensimmäistä päivää teemme niin, että täältä puhujakorokkeelta voi puhua myös ilman maskia: pyydän edustajia ystävällisesti laittamaan likaiset maskit sitten roskakoriin tässä puhujakorokkeen äärellä.

14.18 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Elämme keskellä maailmanlaajuisia terveys- ja talouskriisiä. Suomi on monella mittarilla arvioiden pärjännyt verrokkimaita paremmin. Joidenkin arvioiden mukaan Suomen koronaviruksen hoito on ollut jopa maailman parasta. Tästä huolimatta moni suomalainen on joutunut kärsimään ja kokenut suuria menetyksiä. Vielä useampi on kokenut tai kokee suurta huolta — huolta omasta terveydestä, epävarmuutta omasta työpaikasta, oman yrityksen pärjäämisestä ja tätä kautta omasta ja perheensä toimeentulosta. Monia meistä huolettaa myös valtion nopea velkaantuminen.

Tämä kaikki on syytä tunnistaa. Ne, jotka tämän ymmärtävät, näkevät myös, että juuri nyt kaikkein tärkeintä on luottamuksen vahvistaminen — luottamuksen vahvistaminen omaan terveyteen, työhön ja turvallisuuteen. Hallitus on laatinut budjettiesityksensä näihin tavoitteisiin vahvasti nojaten, ottaen talousarvion kulmakiviksi siis suomalaisten terveyden, työn ja turvallisuuden edistämisen. Ja tämä on mielestäni oikea linja.

Miten tämä sitten tuossa keltaisessa kirjassa konkreettisesti näkyy? Aloitetaan terveydestä. Terveyden turvaaminen ja koronaviruksen taklaaminen näkyvät budjettiesityksessä vahvasti. Koronavirukseen liittyvät kustannukset, kuten testaukseen, jäljittämiseen ja potilaiden hoitoon liittyvät menot, korvataan täysimääräisesti. Pelkästään testaamiseen varataan 1,4 miljardin euron määräraha. Terveyteen ja hyvinvointiin panostetaan myös mittavalla lähes puolentoista miljardin euron kuntapaketilla, jolla torjutaan leikkauksia kunta-laisten peruspalveluihin, kuten terveydenhuoltoon.

Entä sitten näkymä työhön, miten se budjettikirjassa näkyy ja etenee? Luottamusta työhön ja toimeentuloon edistetään nyt ennen kaikkea elvyttävällä finanssipolitiikalla sekä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

välttämällä leikkauksia ja veronkorotuksia. Elvyttävää politiikkaa tekevät myös muut Euroopan maat. Tähän liittyy myös EU:n yhteinen elpymispaketti, jolla koordinoidaan yhteisesti rahoitettavia investointeja ja saadaan näin vipuvoimaa Euroopan talouden elpymiseen. Tätä ovat myös lukuisat taloustutkijat suositelleet, sillä Suomen talous ja työllisyys ovat vahvasti muun Euroopan talouden kehityksestä riippuvaisia. Kuten valtiovarainministeri Vanhanen viisaasti totesi, Suomen reitti maailmantalouden kasvuun käy Euroopan kautta, joten Euroopan nopea elpyminen on erityisen tärkeää meille suomalaisille.

Luottamusta työhön ja toimeentuloon tukevat myös hallituksen esittämät toimet elinkeinoelämän kilpailukyvyn parantamiseksi. Näitä ovat muun muassa teollisuuden sähköveron alentaminen EU-minimiin, energiaintensiivisille yrityksille luotava uusi sähköistämistuki, väylämaksujen puolittamisen jatkaminen, tutkimusyhteistyön lisävähennys yrityksille, henkilöstöantien verouudistus ja arvonalisäverovelvollisuuden alarajan nosto. Myös suorat koronatuett ovat edelleen tarpeen, vaikka kilpailukyky ei niiden varaan tietenkään voi perustua. Myös työllisyystoimissa hallitus pääsi budjettiriihessä hyvään alkuun, mutta yhtä selvää on, että työ niihin liittyen on vielä pahasti kesken. Eli työn on jatkuttava, kuten edustaja Kulmuni keskustan ryhmäpuheessa linjasi.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi vielä pari sanaa turvallisuudesta, johon tämä hallitus niin ikään vahvasti panostaa. Kokonaisturvallisuuteen panostetaan voimakkaasti aina puolustuksesta peruspalveluihin ja poliisista Rajavartiolaitokseen. Poistuvat Meri- ja Ilmavoimien suorituskyvyt korvataan hallitusohjelman mukaisesti täysimääräisesti, mikä näkyy myös ensi vuoden budjettiesityksessä. Niin ikään Rajavartiolaitoksen vanhentuneiden ulkovartiolaivojen korvaaminen etenee. Poliisin henkilöstöresurssien kasvattamiseen esitetään ensi vuodelle reilun neljän miljoonan euron lisämäärärahaa. Tuomioistuimille ja Syyttäjälaitokselle esitetään lisärahoitusta muun muassa oikeudenkäyntien sujuvoittamiseen ja rikosvastuun toteutumisen turvaamiseen.

Tässä muutamia tärkeitä nostoja ensi vuoden talousarvioesityksestä, jotka turvaavat oikeusvaltion toimintaa ja vahvistavat suomalaisten kokonaisturvallisuutta. Pidän näitä esityksiä erittäin tervetulleina ja annan tälle hallituksen esittämälle kokonaisuudelle tukeni suomalaisten terveyden, turvallisuuden ja työn tukemiseksi.

14.23 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden budjetti on samaan aikaan varovainen, vastuullinen ja silti osin jopa innostava. Varovaista on erityisesti talouspolitiikka. Vaikka velkaantumista ei voi talouskriisissä estää, ottaa Suomi lainaa verrokki-maita vähemmän.

Suomi valitsi täsmäelvytyksen tien, jossa tehotonta opposition vaatimaa veroelvytystä ei ole tehty. Tähän asti tulos on ollut talouden mittareilla Euroopan paras, ja sitä tämä budjetti jatkaa. Kaikkein vastuuttominta ja tehottominta olisi toimia kokoomuksen vaatimalla tavalla ja ottaa valtavasti velkaa kaikkein suurituloisimmille kohdennettaviin veronalennuksiin.

Vastuullista budjetissa on myös hyvinvointivaltion palveluiden turvaaminen kuntia tukemalla. Kunnat järjestävät lähes kaikki ihmistä lähellä olevat palvelut päiväkodeista kouluihin ja terveyspalveluista vanhushoivaan.

Nykyisen hallituksen aloittaessa kunnat olivat Kuntaliiton mukaan historiansa heikoimmassa taloustilanteessa. Tätä korjattiin jo hallitusohjelmassa, ja nyt koronan myötä kunnille korvataan sekä kriisin aiheuttamat veromenetykset että etenkin terveyspalveluille aiheutuneet lisäkustannukset.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Edellinen hallitus kaunisteli valtion budjettia tuottavaa omaisuutta myymällä ja kuntia velkaannuttamalla. Nyt on toimittu vastuullisesti toisin, valtio kun saa velkaa kuntia halvemmalla, jopa miinuskoroilla. Näin nettovelka pienenee ja tulevaisuuden päättäjilläkin on mahdollisuus rakentaa hyvinvointivaltiota.

Peräti 1,45 miljardin tukipaketin ansiosta kunnissa ei jouduta leikkaamaan ja lomauttamaan ainakaan koronan takia. Samoin uusiin ja laajeneviin tehtäviin kunnat saavat täyden ja pysyvän valtionrahoituksen. Nyt vastuu siirtyykin kuntiin. Kevään vaaleissa valintaa tehdään hyvinvointivaltion vahvistajien ja leikkaajien välillä.

Kuntien koulutus- ja hyvinvointipalveluihin panostaminen on koronakriisin aikana tärkeämpää kuin koskaan. Koronakevään etäopetusjakson aikana mahdollisesti syntyneitä oppimis- ja hyvinvointivajetta kurotaan umpeen vain huolehtimalla lasten ja nuorten tuen riittävydestä nyt ja ensi vuoden aikana. Samaten akuutin kriisin aikana syntyneitä hoitovelkaa muun muassa mielenterveyspalveluissa ja terveydenhuollossa on päästävä purkamaan, jotta ihmiset saavat ajoissa apua.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikeasta tilanteesta huolimatta budjetti on myös innostava, kun se sijoittaa lapsiin, nuoriin, osaamiseen ja tulevaisuuteen.

Työllisyys ei etenkään tällaisena aikana parane sellaisilla rakenneuudistuksilla, joilla ikääntyneitä, irtisanottavia tai peruskoulun varassa olevia nuoria ohjataan työttömyyskoristoon hakemaan töitä, joita ei heille olisi tarjolla paremmassakaan tilanteessa. Lyhyellä ajanjaksolla työllisyys paranee vain elvyttämällä ja pitkällä ajanjaksolla sellaisilla uudistuksilla, joilla varmistetaan, ettei etenkään yhtään lasta ja nuorta syrjäytetä. Niinpä nyt onkin vihdoin aika toteuttaa oppivelvollisuuden laajentaminen, jota meille on suositellut muun muassa OECD ja viimeksi Vihriälän ekonomistiryhmä. Pelkkä velvollisuus ei takaa tilanteen paranemista, mutta osana laajempaa rakenteellista uudistusta, jossa oppimateriaaleista tulee maksuttomia ja nuorten tukeen panostetaan selvästi aiempaa enemmän, on oppivelvollisuuden laajentaminen parhaita tulevaisuusinvestointeja, joita voimme tehdä. Se maksaa itsensä takaisin ja paljon enemmän.

Tehokkaimpiin sijoituksiin kuuluu myös varhaiskasvatukseen luotava uusi kolmiportaisen tuen malli, sillä syrjäyttämiskehitys alkaa usein jo varhaisessa lapsuudessa. Mallilla vahvistetaan varhaiskasvatuksen laatua ja tasa-arvoa ja siten annetaan lapsille paremmat valmiudet myös menestyä koulussa.

Itse olen pitänyt aiemmin esillä erityisesti ammatillisen koulutuksen resurssien vahvistamista. Amiksissa tehdään yhä myös upeita juttuja, mutta on järkyttävää, kuinka alas koulutus on joiltain osin viime vuosina ajettu. Tunnin parin koulupäivät ja rahoitusmallin käytännön toteutus ovat johtaneet osin täysin kestäättömään tilanteeseen, jossa nuoret on jätetty heitteille oman onnensa nojaan. Nyt tilannetta parannetaan tuntuvalla lisäresurssilla, jonka avulla opetusta ja tukea saadaan lisättyä. Se on tehokkainta kestävyysvajeen vähentämistä.

Myös lukiokoulutuksen laadun kehittämiseksi käynnistettävä laatuohjelma sekä jo hallitusohjelmassa päätetyt [Puhemies koputtaa] panostukset peruskoulutukseen takaavat suunnanmuutoksen, jossa opetuksen ja tulevaisuuden leikkaamisesta siirrytään tulevaisuuden rakentamiseen. — Kiitos.

14.29 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Vi går till behandling av nästa års statsbudget mitt i en global hälsokris, en kris som nu krupit oss allt närmare. Till exempel i min hemregion är den på väldigt stark framfart för tillfället. Här är det

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

jätteväiktigt att vi är försiktiga och följer rekommendationerna, och den kommer nog att ta en tid den här krisen ännu, vilket också märks i den statsbudget som vi nu debatterar, den gula boken som pryder borden här i plenum i dag.

Här finns många åtgärder som hjälper till att bygga en bro över krisen. Det gäller såväl ur ett hälsovårdsperspektiv, men även ekonomiskt. Visst, alla satsningar — underskottet är ju över 10 miljarder euro — har ett pris och visst, vi kan inte leva på skuld hur länge som helst, men i detta läge är det läge för stimulans, att hålla hjulen i rullning. Det är viktigt att vi har framtidstro. Det är viktigt att det finns incitament för företag att vilja investera, att kunna anställa. Sänkning av elskatten och halverande av farledsavgiften är bra och en del av åtgärderna som hjälper företagen.

Arvoisa rouva puhemies! Kunnilla on keskeinen rooli peruspalvelujen tuottajina. Kuntien tilanne on ja on ollut aikaisemminkin todella haastava. Tämä koskee kaikkia kuntia, niin suuria kuin pieniä. Mittavalla 1,45 miljardin kuntapaketilla torjutaan muun muassa leikkauksia ihmisille välttämättömistä ja tärkeistä palveluista, kuten terveydenhuollosta ja peruskoulusta, tasavertaisesta sellaisesta. Korona ja myös etäopetus ovat johtaneet jonkin verran oppimisvajeeseen, mutta myös tähän hallitus puuttuu.

Aikaisemmin tänään on puhuttu mielenterveydestä paljon. Koronalla on ollut vaikutuksia myös tähän. On ensisijaisen tärkeää, että myös tähän panostetaan nyt.

Osaamiseen panostetaan varhaiskasvatuksesta yliopistoihin. Varhaiskasvatuksen maksuja lasketaan, ja monelle kymmenelle tuhannelle lapselle tulee mahdollisuus kahden vuoden varhaiskasvatukseen. Se on mielestäni todella hieno ja hyvä asia.

Ärade talman! Att ha jobb är otroligt viktigt för oss alla. 80 000 personer har på grund av coronan blivit utan jobb. I nästa års budget finns åtgärder som hjälper att fler får arbetsplatser, över 30 000 arbetsplatser. Regeringen har höjt målsättningen till 80 000 nya arbetsplatser, och jag tycker det är bra att man nästa vår tar in en diskussion kring hushållsavgiften.

Det som gläder mig mycket och som det inte har pratats så mycket om är medborgarorganisationernas statsfinansiering, att den är på samma nivå också nästa år. Ursprungsförslaget från finansministeriet var ju att den skulle sänkas med 30 procent, och det här skulle ha haft katastrofala följder för många organisationer. Deras arbete är ett fint komplement till de offentliga tjänsterna och det är oftast också ekonomiskt mångfalt effektivare, och det har också sysselsättande effekt.

Men vi vet hur Veikkaus situation är, och det är en mycket utmanande situation för tillfället. Det här är någonting som vi absolut måste börja diskutera redan nu, hur vi ska lösa det här med tanke på kommande budget.

Ärade talman! I budgetförslaget finns många bra detaljer. En del saker stödjer jag varmt och en del saker har jag kanske inte själv som huvudprioritet. Men det är en del av politiken. Men jag vill ändå lyfta fram turismen i vårt land. Den har ju ökat en hel del i och med coronan. Vi har massor med fina ställen i vårt land. I hållbart resande-programmet ingår bland annat skrivningar om närturism i naturen och att vi ska förbättra tillgängligheten och igenkännandet av världsarv i vårt land. I klartext handlar det om Kvarkens världs naturarv. Och ja, vi har en mycket vacker skärgård, och det är allt fler som borde få se den. — Kiitos, tack.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

14.34 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Eduskuntaryhmämme on tukenut hallituksen koronatoimia ja tukenut myös sitä, että olemme joutuneet ottamaan lisävelkaa sekä tänä vuonna lisäbudjettien kautta että myös tulevana vuonna vieläkin tätä koronavelkaa ja että koronatoimia joudumme jatkamaan. Eli tiettyyn rajaun saakka alijäämäinen budjetti on hyväksyttävä ja itse asiassa välttämätönkin tällä hetkellä. Mutta sitä me emme hyväksy, että samanaikaisesti hallitus jättää tekemättä ne rakenteelliset uudistukset ja jättää tekemättä päätökset vaikuttavista työllisyystoimista, joilla pystyttäisiin luomaan luotamusta siihen, että tämä velka kyetään aikanaan maksamaan takaisin.

Täällä on perusteltu keskustelussa tätä hallituksen aikaansaamattomuutta sillä, että työllisyystoimet purevat joka tapauksessa täysimääräisesti, ja samoin nämä rakenneuudistukset, vasta vuosikausien kuluttua, mutta mitä pidemmälle näitä toimia lykätään, sitä kauemmas ne vaikutukset myös menevät. Kyllä nyt olisi viimeistään budjettiriihessä todellakin pitänyt näitä päätöksiä tehdä.

Niitä päätöksiä, joita tarvittaisiin, on todellakin pitkä lista. Lähden liikkeelle niistä toimenpiteistä, joilla hallitus on jo tähän saakka itse asiassa heikentänyt työllisyyttä.

Polttoaineverotuksen kiristys on tosiasiallisesti jo heikentänyt kilpailukykyämme verrattuna siihen tilanteeseen, että tätä kiristystä ei olisi tehty. Yksittäiselle ajoneuvoyhdistelmälle tämä korotus tarkoittaa noin 10 000 euron lisälaskua vuodessa ja pelkästään kuljetusalalle lähes 80 miljoonan euron lisäkustannuksia. Toki nämä kustannukset myös kertautuvat sitten muulle yritysalamalle, jolle erilaiset kuljetuskustannukset tuottavat toimintaan lisäkustannuksia. Eli tarvittaisiin polttoaineverotuksen kevennys eli se, että peruttaisiin tämä tehty korotus.

Samoin tämän vuoden alusta kotitalousvähennystä leikattiin. Nyt kuulumme kyselytutkimuksen, jonka mukaan valtaosa kansanedustajista kannattaisi kotitalousvähennyksen korotusta ja leikkauksen perumista. Tätäkään ei tässä budjettiesityksessä näy, mutta toivotavasti eduskunta tämän medialle ilmaistun tahtonsa mukaisesti myös tämän yksityiskohdan korjaa.

Paikallisen sopimisen edistäminen on asia, joka jatkuvasti tulee yrittäjiltä esiin, samoin oppisopimuskoulutuksen lisääminen, ansiosidonnaisen työttömyysturvan uudistaminen ja porrastaminen, jolla pystyttäisiin näitä työnteon kannusteita parantamaan. Sitten ehdotamme myös Viron mallin mukaisen yrittäjätilin käyttöönottoa, jolla pystyttäisiin nopeasti helpottamaan yrittäjäksi ryhtymistä ja siten myös parantamaan kilpailukykyämme.

Täällä keskustelun aikana keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja, edustaja Kurvinen huusi moneen kertaan kysymyksen, että kannattaako kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kotihoidon tukea. Vaikka edustaja Kurvinen ei nyt täällä salissa ole, kenties siellä työhuoneessa, niin vastaan nyt hänelle, että ilman muuta kannattaa, ja kristillisdemokraatit ovat kautta aikojen jokaisella vaalikaudella voimakkaasti taistelleet tämän kotihoidon tuen säilyttämisen ja myös sen parantamisen puolesta.

Arvoisa puhemies! Nostan esiin vielä yhden asian, joka oli pettymys itselleni tässä budjettikirjassa. Eduskunta nimittäin viime vuonna edellytti, että keliakiakorvauksen palauttamiseen liittyvä selvitys tehdään pikaisesti [Puhemies koputtaa] ja myös ne kustannukset otetaan huomioon vuosille 2021—2024. Tämäkin eduskunnan tulee korjata.

14.39 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiesitys ensi vuodelle on annettu tilanteessa, jossa covid-19 jatkaa jylläämistä maailmalla ja nostaa päätään taas myös meillä Suomessa huolestuttavalla tavalla. Keväällä terveydenhuollon ja yrityskentän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kriisi estettiin, mutta selvillä vesillä emme kuitenkaan vielä ole. Etenkin taloutemme kivi-jalka vientiteollisuus on isojen haasteiden keskellä, kun kansainvälinen vientikysyntä romahti. Tarvitsemme mittavaa kansainvälistä elvytystä, jotta EU:n sisämarkkinat toipuvat. Sen ohella tarvitsemme myös suhdanteeseen oikein mitoitettua talous- ja finanssipolitiikkaa täällä kotimaassa. Me vahvistamme kilpailukykyä ja tuottavuutta laskemalla teollisuuden sähköveron EU-maiden minimitasolle, rahoittamalla voimakkaasti tutkimus- ja kehitystöimintää sekä panostamalla osaamiseen.

On hyvin lyhytnäköistä ja populistista asettaa teollisuudenalan kehitysnäkymät ja ilmastotoimet vastakkain. Hallitus tukee vahvasti teollisuutta siirtymässä kohti vähähiilisyyttä. Kansainvälinen kehitys osoittaa selkeästi, kuinka jo nyt pääomat hakeutuvat kohti vähähiilisiä teknologioita. Tässä kehityksessä myös Suomen pitää olla mukana, sillä edelläkävijyys kotimaassa antaa merkittävän etulyöntiaseman myös maailmanmarkkinoilla. On aivan perusteltua sanoa ilmastotoimien tukevan myös Suomen kasvua, vientiä ja investointeja. EU:n elvytyspaketilla on tässä keskeinen rooli.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomen talouden odotetaan ensi vuonna alkavan hiljalleen elpyä ja kääntyvän hitaaseen kasvuun. Ennusteet ovat kuitenkin epävarmoja. Siksi on nyt tärkeää, että tautitilanne pysyy hallinnassa. Meidän on myös varauduttava siihen, että päätöksiä tehdään ihmisten terveys edellä — talous ja terveys kun kulkevat käsi kädessä. Me kaikki varmasti olemme yhtä mieltä siitä, että koronakriisin hoito on nyt parasta talouspolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Huoli julkisen talouden kestävydestä on aiheellinen, vaikka velkaannumme Euroopan viitekehityksessä maltillisesti. Alkuperäinen tavoite talouden tasapainottamisesta ja 75 prosentin työllisyydestä vuoteen 2023 mennessä normaalin suhdannevaihtelun ja kotimaisen talouskehityksen oloissa ei ole realistinen ajassa, jossa nyt elämme. Olemme varmasti yhtä mieltä tästäkin.

Hallitus reagoi tähän tosiasiaan ja ulottaa aikataulun nyt vuoteen 2030 tavoitteena 80 000 lisätyöllistä. Kestävyyskartta on tässä tärkeä työkalu. Se tarkoittaa paitsi voimakasta elvytystä myös rakenteellisia uudistuksia. Näitä hallitus käynnistää jo nyt, kuten budjetti osoittaa. Vastuuta ei siirretä tuleville päättäjille. Budjetin kehysmenettelyyn palataan jo ensi vuonna. Tarvittavat päätökset tehdään tämän hallituskauden aikana. Uudistukset tehdään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen, elinkeinoelämän ja kuntien kanssa.

Arvoisa puhemies! Meidän on pidettävä nyt huoli, ettei toisteta 90-luvun virheitä, jotta pahoinvointivelka ei räjähdä käsiin. On hyvä muistaa, että kuntien ensisijainen tehtävä on turvata peruspalvelut, joilla ihmisistä pidetään huolta. Hallituksen budjettiin sisältyvä mitava valtion koronatuki vahvistaa kuntataloutta merkittävästi. Koronaviruksen testaamisesta, jäljittamisestä ja hoidosta aiheutuvat kulut korvataan kunnille täysimääräisesti. Romahtaneita verotuloja kompensoidaan ja peruspalvelujen valtionosuuksia nostetaan.

On varmistettava, että tässä kriisissä etulinjassa työskentelevien hoitajien, lääkäreiden ja laitoshuoltajien turvallisuudesta ja jaksamisesta pidetään huolta. Sama koskee myös lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä. Olen henkilökohtaisesti huojentunut myös siitä, että järjestökentän hätä on kuultu ja taloudelliset menetykset kompensoidaan.

Lopuksi, arvoisa puheenjohtaja, keskisuomalaisena kansanedustajana esitän erityiskiitoksen hallitukselle, pääministeri Marinille ja liikenne- ja viestintäministeri Harakalle kahden mittavan investoinnin kohdentamisesta maakuntaan: vt 4:llä Äänekoski—Viitasaari-tieosuuden kehittäminen ja Tampere—Jyväskylä-radon ensimmäisen vaiheen käynnistäminen ovat esimerkkejä vaikuttavasta elvyttämisestä. Kiitos on syytä osoittaa myös no-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

peasta reagoinnista Jämsän vaikeaan tilanteeseen. On hienoa, että valtio oman panostuksensa kautta tukee meitä haastavassa tehtävässämme, kun kehitämme maakunnan elinvoimaisuutta ja työllisyyttä.

14.45 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Hallitus on valmistanut ensi vuodelle noin 64 miljardin budjetin, joka on reilusti yli 10 miljardia euroa alijäämäinen, jolla summalla otetaan velkaa. Me kokoomuksessa olemme sitä mieltä, että totta kai tässä tilanteessa velan ottaminen on aivan ymmärrettävää, mutta se, mikä huolestuttaa, on se, että on hyvin vähän työllisyystoimia tässä budjetissa mainittu.

Täällä on paljon noussut esiin tänään keskusteluissa se, mikä on kokoomuksen verolinja, ja mielestäni näen kyllä tässä keskustelussa vähän sen asian peittelyä, että yritetään ikään kuin viedä huomio toiseen asiaan kuin siihen, että hallituksella ei niitä työllisyystoimia ole. Me olemme sitä mieltä olleet kokoomuksessa, että korkea työn verotus on haitallinen kaikissa tuloluokissa, ei pelkästään siinä kaikkein korkeimmassa tuloluokassa, ja itse asiassa jos tarkemmin katsoo sitä meidän esitystämme veronalennuksista, nimenomaan ansiotuloverojen alennuksesta, niin 70 prosenttia suurin piirtein niistä alennuksista euromääräisesti kohdistuu alle 4 400 euroa kuukaudessa ansaitseville. Ja jos kuuntelitte tarkkaavaisesti edustaja Sarkomaan pitämän ryhmäpuheen, niin siinä todettiin, että Suomessa, jos verrataan Ruotsiin, keskituloinen opettaja tai asiantuntija maksaa noin 4 prosenttiyksikköä enemmän ansiotuloveroa kuin Ruotsissa. Näin ollen me pidämme kyllä todella tärkeänä sitä, että nimenomaan tätä ansiotuloverotusta kevennettäisiin, ja itse asiassa jos katsotaan kansainvälisiä tutkimuksia, niin esimerkiksi OECD on päätenyt aivan samaan arvioon kuin me kokoomuksessakin.

Toinen asia, mihin nämä kansainväliset laitokset ovat kiinnittäneet huomiota, on se, että Suomessa palkoista sopiminen on jäykkää, ja itse ainakin olen hyvin pettynyt siihen, että hallitus ei ole oikeastaan yhtään saanut edistettyä paikallista sopimista. Jos katsotaan esimerkiksi Suomen Yrittäjien tekemää tutkimusta, niin, arvoisa puhemies, peräti 67 prosenttia työllisistä haluaa, että työpaikoilla olisi sopimisen vapaus. Tätä me todella kannatamme myöskin kokoomuksessa. Yksi osoitus siitä, mikä jäykkyys täällä vallitsee, on se, kuten tiedetään, että metsäteollisuushan irtautui TES-järjestelmästä äskettäin. Onkin mielenkiintoista nähdä, mitä tästä sitten seuraa muilla toimialoilla tämän jälkeen.

Arvoisa puhemies! Tietenkin se, että arvostele hallituksen budjettia toimimattomuudesta tai siitä, että ei ole riittäviä toimia työllisyyden osalta, edellyttää sitä, että pystymme sitten myöskin itse esittämään joitain toimia. Me olemme kokoomuksessa esittäneet noin 120 000 työpaikan ohjelman. Ihan vain muutaman esimerkin mainitakseni siellä on muun muassa kotitalousvähennys, joka tällä kertaa kohdistuisi myöskin niille pienituloisille, jotka eivät tähän mennessä pienten tulojen takia ole sitä vähennystä pystyneet tekemään. Meidän mallimme on siis kohdennettu yli 75-vuotiaille tällaisena superkotitalousvähennyksenä, eliikkä valtio tukisi 1 200 euroon saakka vuodessa ostoja esimerkiksi pienyrittäjiltä, jos tarvitaan siivouspalvelua, kaupassakäyntipalvelua ja niin edelleen. Tällä tavalla me saisimme ikään kuin kaksi asiaa hoidettua yhtä aikaa: ikäihminen saisi palvelua ja sitten pienyrittäjä töitä.

Toinen asia, mikä meillä on — jos mietitään toista ikäluokkaa — on opiskelijoihin kohdistuva, eliikkä haluaisimme korottaa näitä tulorajoja. Tällä hetkellä opiskelija voi tienata hiukan alle 12 000 euroa vuodessa ilman, että hän menettää opintotukea, ja se on aika alhainen verrattuna muihin Pohjoismaihin. Sen kuuluisi olla 18 000—19 000 vuodessa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

jotta olisimme samalla tasolla esimerkiksi Ruotsin, Tanskan ja Norjan kanssa. Sen lisäksi meillä on useita muitakin toimenpiteitä, kuten terapiatakuun toteuttaminen ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Vanhanen totesi tänään täällä, että on tärkeää luoda turvallisuudentunnetta suomalaisille, jotta he uskaltavat kuluttaa ja katsoa tulevaisuuteen, tehdä investointeja ja niin edelleen. Olen kyllä sitä mieltä, että myöskin yritykset tarvitsevat sitä turvallisuudentunnetta, että he uskaltavat palkata ihmisiä. Meillä on hyvin vähän kuulunut puheita hallituksen taholta esimerkiksi viennin edistämisestä tämän hallituskauden aikana. Sipilän hallituksen aikana tavoitteena oli saada kaksinkertaistettua pk-yritysten vienti [Puhemies koputtaa] 2020 mennessä, mutta eipä ole valitettavasti näitä puheita enää kuulunut. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Vielä viimeisenä totean sen, että olen hyvin yllättynyt siitä, että vaikka hallituksen työllisyystoimenpiteet ovat hyvin vähäiset, niin siellä on kuitenkin yksi keppitoimenpide, [Puhemies koputtaa] ja se on se, että aktiivimalli, jota hallituspuolueen vasemmistöedustajat ankarasti arvostelivat viime kaudella, [Puhemies koputtaa] otetaan uudelleen käyttöön. [Puhemies: Aika!] Hyvin erikoista näissä olosuhteissa, että keppimalliin sitten kuitenkin tyydytään.

14.51 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaneuvoitteluiissa toukokuussa 2019 uskottiin sellaisen Suomen rakentamiseen, jossa julkisen talouden tasapaino ja 75 prosentin työllisyysaste saavutetaan tämän vaalikauden aikana. Nyt lokakuussa 2020 olemme täysin toisenlaisessa tilanteessa kuin kuvittelimme olevamme. Kukaan ei voinut aavistaa, minkälaisen globaalin ja kansallisen mullistuksen koronavirus saa aikaan. Nyt on keskityttävä selviämään, turvaamaan kansalaisten terveys ja hyvinvointi sekä pitämään talouden pyörät pyörimässä tässä poikkeuksellisessa tilanteessa.

Hallitus on asettanut uudeksi työllisyystavoitteekseen 80 000 työllistä. Sen avulla pystytään kaventamaan kestävyysvajetta noin 2 miljardilla eurolla. Tämä ei tietenkään yksin riitä, vaan muita kestävyysvajeen kaventamisen keinoja ovat julkisten palveluiden tuottavuuden ja kustannusten tehostaminen, sote-uudistus sekä kasvun edellytyksien vahvistaminen. Näillä pitkään valmistelussa olleilla ja nyt kähtäen edenneillä rakenteellisilla uudistuksilla ja toimilla voidaan vahvistaa julkista taloutta vuositasona jopa 4,5 miljardilla eurolla vuosikymmenen loppuun mennessä. Lopulliset päätökset toimenpiteistä tehdään kuulun vaalikauden aikana. Merkittävänä apuna tulee olemaan Euroopan unionin kertaluonteinen elvytyspaketti, jolla Suomen kasvuohjelmaa saadaan vauhditettua.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden vakautus ei tule onnistumaan yhden vaalikauden aikana, vaan se on usean vaalikauden urakka. Tässä hauraan elpymisen vaiheessa on varsin perusteltua, että hallitus tukee työllisyyttä, tuotantoa, taloutta ja toimeliaisuutta seuraavana vuonna. Tulevien vuosien talouspolitiikan jatko päätetään kehysriihessä 2021.

Meille keskustalaisille on kuitenkin selvää, ettei jatkossakaan voi pitää uskottavina ja kustannustehokkaina rakenteellisina uudistuksina niitä toimia, joilla pyritään kasvattamaan työllisyyttä ja talouskasvua pelkästään julkisia panostuksia lisäämällä tai veronalennuksin. Julkisen talouden vakauttamista pitää jatkaa useamman vaalikauden ajan. On tavoiteltava kestävyysvajeen umpeen kuromista, mikä on realistinen tavoite, kun se jaksotuu usealle vaalikaudelle. Taloutemme on vielä pitkään haavoittuvassa tilassa, joten velkaantumisen liian nopealla aikataululla lopettava sopeutus vaarantaisi kasvun edellytykset. Tästä seuraisi myös yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja alueellisen epätasa-arvon kasvaminen, jota emme halua. Meille on tärkeää vahvistaa kansalaisten luottamusta Suomeen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

toimintakykyisenä ja kansalaisistaan välittävänä yhteiskuntana erityisesti näinä kriisiaikoina.

14.54 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa rouva puhemies! Vuosi sitten ruskan aikaan tässä salissa odotettiin innolla uutta vuosikymmentä, uuden alkua. Niin Eduskuntatalon käytävillä kuin työpaikkojen kahvihuoneissa ja lenkkipoluilla maalattiin kuvaa tulevasta. Moni mietti, millaisia mahdollisuuksia seuraava vuosikymmen tuokaan tullessaan. Kukaan ei aavistanut, että maailmanlaajuinen pandemia odotti aivan kulman takana.

Koronavirus laittoi monet prioriteetit uusiksi Suomessa. Valmiuslakia koeponnistettiin ensimmäistä kertaa sitten sotien. Totesin, että lääkärin tietotaidoista on hyötyä eduskuntatyössä, mutta en olisi uskonut puhuvani tässä salissa tehohoidon kapasiteetista ja hengityskoneiden riittävydestä poikkeusolojen keskellä. Talvella 2010 koeponnistettu pandemiavalmius joutui tulikokeeseen keväällä 2020.

Hallitus on toiminut aktiivisesti koronaviruksen pysäyttämiseksi. Suomi on pärjännyt kansainvälisesti verrattuna hyvin niin taloudessa kuin ihmishengissä mitattuna. Akuuttien koronatoimien lisäksi hallituksella on ollut kykyä myös katsoa tulevaisuuteen, koronan jälkeiseen Suomeen. Meidän on päätös kerrallaan torjuttava koronan ohella taloustaantumaa ja ilmastokriisiä. Sitä työtä hallitus tämän talousarvion päätöksillä tekee. Meidän on huolehdittava, että kaikki pysyvät mukana. Meillä ei ole varaa jättää inhimillistä korjausvelkaa eikä ilmastovelkaa tulevien sukupolvien maksettavaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Olemme Suomessa olleet monta kertaa tilanteessa, jossa sopeuttamistoimet ovat kohdistuneet kaikista heikoimmassa asemassa oleviin. Tämä hallitus on päättänyt tehdä toisin: päättänyt nähdä ihmisen talouslukujen takana ja päättänyt nähdä luonnon itseisarvon. Hallitus on vaikeasta tilanteesta huolimatta pitänyt kiinni tahdosta suojella suomalaista luontoa. Budjetin päätöksillä varmistetaan, että luonnonsuojelun rahoitus jatkuu ennätyskorkealla tasolla. Tästä saamme olla ylpeitä Suomessa. Mitä tämä luonnonsuojelun lisärahoitus sitten käytännössä tarkoittaa? Lisää suojeltuja soita osana Helmi-ohjelmaa, parempaa vesiensuojelua osana vesiensuojelun tehostamisohjelmaa, lisää suojeltuja metsiä osana Metso-ohjelmaa — siis konkreettisia tekoja, joilla suojellaan paremmin luonnon monimuotoisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus torjuu lapsiperheköyhyyttä ja tukee työllisyyttä esimerkiksi alentamalla varhaiskasvatuksen maksuja 70 miljoonalla eurolla. Haluamme, että jokaisella lapsella on mahdollisuus aloittaa koulutiensä laadukkaassa varhaiskasvatuksessa, ja ensi syksynä alkaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu, jolla on mahdollista kaventaa oppimisen eroja entisestään. Kuten tiedämme, investoinnit koulutuspolun alkuun tuovat parempia oppimistuloksia ja luovat tasa-arvoisempia mahdollisuuksia jokaiselle lapselle.

Suomi on sitoutunut puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Se on kunianhimoinen tavoite, mutta viimeksi eilen kuultiin tutkijoiden suusta sen olevan täysin mahdollista, kunhan tahtotila siihen on vahva. Fossiilittoman liikenteen tiekartan osana tehtävät vaikutusarvioinnit kertovat, että tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan useita eritoimenpiteitä. Ei siis riitä, että tehostamme liikennejärjestelmää, uudistamme autokantaa, tarkennamme liikenteen päästökauppaa tai lisäämme päästöttömien polttoaineiden osuutta liikenteessä. Meidän on tehtävä se kaikki. Sosiaalinen ja alueellinen oikeudenmukaisuus ovat kestävien päästövähennysten ehdottomia edellytyksiä. Ensi vuoden talousarviossa otetaan uusia askelia kohti fossiilitonta liikennettä. Yhtenä vaikutuksiltaan suurimpana

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

päätöksenä tässä talousarviossa on liikenteen työsuhte-etujen uudistaminen ilmastoaikaan — vihdoinkin.

Arvoisa puhemies! Kun korona runtelee Suomen taloutta ja työllisyyttä, on kohtuullista ja oikein, että kovimman iskun ottaa vastaan valtio. Valtion lainalla on pienin korko. Kuntia ja sairaanhoitopiirejä tuetaan 200 miljoonalla eurolla, jotta saadaan koronaviruksen aiheuttamia välittömiä kustannuksia katettua. Samalla turvaamme hyvinvointiyhteiskunnan työpaikkoja kunnissa. Hallitus sitoutuu purkamaan terveydenhuollon hoitovelkaa ja sosiaalihuollon palveluvelkaa 450 miljoonan euron kokonaisuudella vuosina 2021—2023.

Vihreät linjasivat, että ilmastotoimien lisäksi toimivat mielenterveyspalvelut ovat työllisyyspolitiikan kovaa ydintä. Hoitojonoja puretaan ja nuorten matalan kynnyksen palvelut mielen hyvinvoinnin tukemiseen keskitetään Ohjaamoihin. Näin pidetään kaikki mukana kolmoiskriisin keskelläkin.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen koronatilanne on tähän saakka ollut kansainvälisesti vertaillen hyvä. Meidän on huolehdittava yhdessä siitä, että näin on myös tulevana kuukausina. Nyt kun epidemiatilanne monin paikoin Suomessa on kiihtymisvaiheessa, tarvitsemme erityistä tarkkaavaisuutta jokaiselta. Suojautumiskeinot me jo tiedämme. Nyt jos koskaan ne on otettava täysimääräisesti käyttöön.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja nyt siirrymme puhujalistalta pääministerin puheenvuoroon ja sen jälkeen debattiin. — Pääministeri, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

14.59 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvioesitys on tehty epävarmassa tilanteessa, jossa koronatilanteen kehitys on yhä merkittävin talouteen vaikuttava tekijä. Talous ja terveys ovat vahvassa yhteydessä toisiinsa. Siksi tässä hetkessä parasta talouspolitiikkaa on viruksen leviämisen tehokas ja määrätietoinen estäminen. Suomi on tähän asti selvinnyt moniin muihin nähden vähäisemmin taloudellisin vaurioin ja vähemmällä velanotolla juuri siksi, että olemme onnistuneet ihmisten terveyden suojelemissa. Talousarvioesityksessä on tässä vaiheessa varauduttu koronatilanteen akuuttiin hoitoon lähes 2 miljardilla eurolla. Välittömät kustannukset, kuten testaukseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, hoitoon ja matkustamisen terveysturvallisuuteen liittyvät menot, korvataan täysimääräisesti niin kauan kuin tautitilanne sitä edellyttää.

Arvoisa puhemies! Kuntien taloudellinen tilanne oli vaikea jo ennen kriisiä, ja korona on syventänyt ahdinkoa. Samaan aikaan kuntien järjestämien palvelujen tarve on kasvanut. Hallitus haluaa turvata ihmisten peruspalvelut. Kunnille esitetään mittavaa uutta 1,45 miljardin euron tukikokonaisuutta, josta osa esitetään toteutettavaksi jo tämän vuoden lisätalousarvioissa. Tämä kokonaisuus osaltaan turvaa terveydenhuollon, koulujen, varhaiskasvatuksen, sosiaalityön, kirjastojen ja muiden palvelujen toimintaa myös ensi vuonna.

Syrjäytymisen ehkäisy, työttömyyden pitkittymisen ehkäisy ja sosiaalisen kriisin hoito ovat tässä tilanteessa välttämättömiä. Kun niissä onnistutaan, vauriot jäävät pienemmiksi sekä talouskasvun että ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Siksi on tärkeää turvata myös yleishyödyllistä työtä tekevien järjestöjen toiminnan edellytykset. Talousarvioesityksessä esitetään, että järjestöjen rahoitus turvataan täysimääräisesti ensi vuonna.

Arvoisa puhemies! On selvää, että ainakin ensi vuosi on yhä elvyttävän talouspolitiikan aikaa. Riittävän suuri ja riittävän pitkään kestävä elvytys vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä ja luo niille näkymää kriisin yli. Se on tässä suhdannetilanteessa myös tehokasta politiikkaa työllisyyden tukemiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Pandemian paheneminen maailmalla luo merkittäviä riskejä Suomen viennille. Elvytyksen rinnalla hallitus on linjannut useista muista toimista, jotka luovat yrityksille vakaata ja ennakoitavaa toimintaympäristöä. Energiaverouudistus on tässä talousarvioesityksessä niistä merkittävin.

Hallituksella on yhä valmius myös nopeisiin uusiin taloudellisiin reaktioihin ihmisten ja yritysten tukemiseksi, jos tilanne sellaisia edellyttää.

Arvoisa puhemies! Hallitus linjasi talousarvioneuvotteluissa Suomen kestävä kasvun ohjelmasta, jolla toimeenpannaan EU:n elpymisvälineen rahoitus. Ohjelma osaltaan rakentaa siltaa kriisin yli, ja samalla se vahvistaa tulevaisuuden kasvun pohjaa. Rahoitusta kohdennetaan ilmastotoimiin ja vihreään siirtymään, koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaan, digitalisaatioon, työllisyystoimiin sekä sosiaali- ja terveystalouden saatavuuden vahvistamiseen. Selonteko kestävä kasvun ohjelmasta annetaan eduskunnalle syysistuntoaikana.

Arvoisa puhemies! Akuuttiin taloudelliseen ja terveydelliseen tilanteeseen vastaamisen ohella ensi vuoden talousarvioesitys jatkaa Suomen kehittämistä taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Hallitusohjelman mukaisesti oppivelvollisuutta laajennetaan 18 ikävuoteen asti ja samalla toteutetaan maksuton toisen asteen koulutus. Koulutuksen resurssien vahvistamista jatketaan kaikilla koulutusasteilla. Hoitajamitoituksen rahoitus toteutuu voimassa olevan lainsäädännön mukaisena. Ilmastotoimet jatkuvat.

Teemme vastuullista kriisiajan politiikkaa. Hallitus on sitoutunut turvaamaan suomalaisten hyvinvoinnin ja koko yhteiskunnan selviämisen kriisin yli.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan omalta varsinaiselta paikaltaan V-painiketta.

15.04 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa pääministeri, kirjoititte MTV:n nettikolumnissa, että ymmärrystä ei löydy sille, että irtisanotaan syvän kriisin keskellä, jotta voidaan maksaa osinkoja.

Arvoisa puhemies! Pääministeri, miksi te lietsotte tällaista vastakkainasettelua yritysten ja hallituksen välille, yritysten ja työntekijöiden välille? Onko kyse poliittisesta pelistä, vastakkainasettelun hakemisesta, vai onko kyse siitä, että hallituksessa te ette ymmärrä yritysten toiminnan logiikkaa? Yritykset palkkaavat ihmisiä siksi, että voivat tuottaa palveluita ja tuotteita. Jos yritys ei kannata, niin ei voida palkata, ja tässä tilanteessa, missä työllisyys on kaikki kaikessa, me tarvitsemme jokaisen työpaikan, jokaisen yrityksen, ja meidän pitää toimia tässä yhteiskunnassa yhdessä, jotta yritykset pärjäävät ja jotta ihmisillä on töitä. Kysyisinkin teiltä: Olisitteko te valmiit laajempaan yhteistyöhön, kuten täällä aamupäivän keskustelussa keskustan eduskuntaryhmän puhuja, [Puhemies koputtaa] edustaja Kulmuni esitti? [Puhemies koputtaa] Hän puhui jopa parlamentaarista työstä, [Puhemies koputtaa] jolla yhdessä katsoisimme, miten tästä kriisistä selvitään [Puhemies: Aika!] ilman vastakkainasettelua.

15.05 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sanna Marin on viime viikkoina peräänkuuluttanut erilaisissa yhteyksissä yhteiskuntavastuuta ja isänmaallisuutta. Nyt kuitenkin tästä valtion talousarvioesityksestä uupuvat työllisyystoimet. Täällä on paljon laitettu rahaa ideologisiin hankkeisiin, ja keskellä kriisiä te jopa nostatte kiintiöpakolaisten määrää ja kehitysapua ja syydätte samalla rahaa EU:n sairaille mie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

hille. Samaan aikaan kuitenkin suomalaisten elämisen, liikkumisen ja lämmityksen kulut kasvavat. Voitteko kertoa, missä kohtaa tässä on isänmaallisuutta ja missä on yhteiskuntavastuu suomalaisille?

Puhemies Anu Vehviläinen: Totean tässä kohtaa, että vastauspuheenvuoroja voi edelleen pyytää. Kaikki eivät olleet tuossa hetki sitten, kun tämän totesin.

15.06 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, minusta te olette hyvin toiminut ikään kuin unilukkarina tässä yhteiskunnassa ja herättänyt sitä keskustelua, mitkä toimet missäkin ajassa ovat välttämättömiä ja miten niitä kannattaa ajoittaa, ja siitä kiitos.

Kun me äsken kävimme tässä vero-, talous- ja työllisyyspoliittista keskustelua, silloin kun valtiovarainministeri oli läsnä, niin itselleni tuli sellainen olo, että meillä keskustelussa menevät vähän sekaisin suhdannepolitiikka ja pitkän aikavälin rakenteelliset toimet. Siinä vaiheessa kun vastaatte keskusteluun, toivoisin, että hahmottaisitte hieman enemmän hallituksen ajattelua tässä, että miten on ajateltu ikään kuin juoksuttaa tätä pitkää tiekarttaa, koska monet niistä asiantuntijoista, joita me olemme kuulleet, ovat puhuneet ikään kuin pidemmän aikavälin toimista ja nyt tehtävistä toiminnoista ja valmistautumisesta niihin pidemmän aikavälin toimiin, ja tuntuu, että meillä ei täällä salissa aina ole ihan selvää, mitä missäkin ajassa tehdään.

15.07 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri, tänään salissa on keskusteltu siitä valitettavasta tosiasiasta, että kun katsotaan kaikki ne toimet, myös työllisyyttä vähentävät toimet, niin hallituksen työllisyysaldo alkaa olla pakkasen puolella. Huolestuttavaa on myös se, että rakenteellisten uudistusten lista on kovin tynkä. Oppivelvollisuuden pidennysesitys osoittautuu koulutusleikkauksiksi, ja koulutuksen arviointineuvoston mukaan se ei auta siinä, että toisen asteen tutkinto suoritettaisiin.

Mutta eniten olen huolissani sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta. Se pitäisi nyt saada maaliin. Kokoomus haluaa, että mennään ihmiset ensin ja oikeasti tehdään uudistuksia, joilla ihmiset saisivat palveluita, ja ilahduin, kun te Tampereen kaupunginvaltuutettuna olette lähettäneet sote-lausunnon, jossa roimitaan maakunta-sotea, että se vie kunnat konkurssiin — se on tietenkin vakavaa — ja te olette lausunnossa todenneet, että edettäisiin kuntapohjaisesti, ihmisten palvelut edellä. Tällainen oli kotikaupunkinne Tampereen lausunto, ja kun te olette myöskin valtuutettu, niin olette varmaan tämän myöskin lähettänyt tänne hallitukselle. Kysynkin: onko nyt niin, [Puhemies koputtaa] että hallitus aikoo muuttaa suunnitelmaansa ja edetä kuntapohjaisesti, [Puhemies koputtaa] kuten te olette lausuneet, ja oikeasti keskittyä ihmisten palveluihin? [Puhemies: Aika!] Sille kokoomus antaa tukensa.

15.09 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuluva vuosi on ollut maailmanlaajuisesta pandemiasta johtuen erittäin poikkeuksellinen. Tällä on ollut merkittäviä taloudellisia vaikutuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä ja tulee edelleen olemaan. Jälkisyklinen ja vientivetoinen taloutemme kärsii pandemiasta viiveellä verrattuna esimerkiksi moneen muuhun OECD-maahan.

Hallituksen talousarvio on hyvin harkittu, ja siitä täytyy antaa suuri kiitos myös teille, arvoisa pääministeri. Harvoinhan Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja on kehunut hallitusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Nyt eilisillan tv-lähetyksessä Yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen kehui hallitusta erittäin yrittäjäystävällisestä politiikasta. [Sari Sarkomaa: Niin, suhteessa siihen, miten pääministeri puhui yrityksistä!]

Kun en oikein mitään muuta keksi, niin kysyn: aikooko hallitus jatkaa edelleen tätä erittäin yrittäjäystävällistä politiikkaa, [Naurua] ja mitä hallituksella vielä on takataskussaan? [Eduskunnasta: Huumorimiehiä!]

15.10 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Vanhanen piti talousarviokeskustelun esittelypuheessaan pitkän ja ansiokkaan puheen luottamuksen palauttamisesta yhteiskuntaan, ja hyvä niin. Kuitenkin esimerkiksi yrittäjiltä on loppunut usko hallitukseen. EK:n tuoreen kyselyn mukaan luottamus hallituksen kykyyn edistää yrittäjyyttä ja työllisyyttä suorastaan romahti budjettiriihen jälkeen. Selvästi puheet ja teot eivät nyt kohtaa tai joku tai jokin on laittanut yrityskenttämme sekaisin.

Pääministeri Marin, te olette puhunut paljon yrityksen yhteiskuntavastuusta selvästikin viestillä, joka ei ole tavoittanut suomalaisuuden ydintä eli yrittäjiä. Voisitteko nyt tässä eduskunnan edessä kirkastaa sanomaanne, joka on jäänyt epäselväksi yrittäjäkentässä?

15.11 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä budjetissa tosiaan vastataan niin akuuttiin terveys- kuin talouskriisiin ja samalla rakennetaan parempaa, hiilineutraalia tulevaisuutta.

Tässä budjetissa tuetaan yrityksiä ja suojellaan työpaikkoja, ei rakenneta vastakkainasettelua. Yrityksiä tuetaan todella merkittävästi, ja kiitosta on kyllä näistä tuista ja erilaisista kädenojennuksista tullut paljonkin. Yrityksiä tuetaan niin merkittävästi, että oppositio kritisoi budjetin alijäämää. Ja eikö olekin niin, että parasta talouspolitiikkaa on korona-kriisin torjuminen, sillä se pitää talouden pyörät pyörimässä.

Kestävyyssvajeessa on pohjimmiltaan kuitenkin kysymys siitä, että meidän väestömme ikääntyy. Ilmiselvä ratkaisu tähän on vauhdittaa työ- ja opiskeluperäistä maahanmuuttoa, ja tässä budjetissa onkin merkittäviä toimia työperäisen maahanmuuton lisäämiseksi, kuten alueellinen kokeilu, [Puhemies koputtaa] jossa lievennetään ulkomaalaisten työntekijöiden tarveharkintaa.

15.12 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Viime vuonna 84 000 suomalaista jäi yli yhdeksän päivän sairauslomalle mielenterveyden häiriöistä johtuen, lähes 10 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Mielenterveyssyistä ennenaikaiselle eläkkeelle jäi vuoden aikana yli 6 000 ihmistä. Viestejä kentältä tulee päivittäin, tässä yksi: ”Ihan jäätävää tuo touhu mielenterveyspuolella. Täällä meidän kaupungissa on muutama, ketkä tekee. Potilaita tulee ovista ja ikkunoista, ja ei ole ihmisiä auttamaan. Keväällä palkattu muutamia lisää, mutta tänään ilmoitettiin, että työsuhteita ei jatketa, säästetään. Jengi sekoaa tähän maailman tilanteeseen eivätkä saa apua. On taksikuski, kuka haluaa ajaa itsarin rekkaa päin, on nuori, kuka miettii ampumista julkisella paikalla. Hoitajat yrittävät auttaa ja ohjata hoitoon eteenpäin, ei ole resursseja.”

Pääministeri Marin, hallituksenne ei osaa priorisoida. Miksi rahaa riittää kaikkialle muualle mutta ei kotimaisiin ennaltaehkäiseviin, oikeasti vaikuttaviin toimiin, mitkä toisivat tulevaisuudessa valtavia säästöjä? Tässä esittelypuheenvuorossa oli hyvä esimerkki sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

tä. Sanoitte, että kaikille koulutusasteille tulee lisää rahaa, mutta ne ovat oikeasti ihan pähkinöitä. Niillä ei ole mitään vaikuttavuutta.

15.13 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos Suomen alijäämä olisi se, mikä on OECD-maiden keskiarvo, niin alijäämä ei olisi 10 miljardia. Se olisi 17 miljardia. Eli voi sanoa, että OECD-vertailussa siinä, miten hallitus on tähän mennessä hantteerannut korona- ja sen taloudellisia vaikutuksia, on pärjätty kaikin puolin hyvin. Tällä tiellä pitää jatkaa.

Kun ollaan tällaisen kriisin keskellä, niin kyllä silloin pitää kaikkialta yhteiskunnasta löytyä kohtuullisuutta — ja näin minä ymmärsin pääministerin viestin. Hän nimenomaan peräänkuulutti kohtuullisuutta yhteiskunnassa kaikkialla. Sitä on hirveän vaikea nähdä — en minä ainakaan näe sitä — vastakkainasetteluna. Vai, puheenjohtaja Orpo, kun presidentti Niinistö keväällä sanoi, että osingot eivät sovi korona-keväeseen, niin pidittekö te sitä vastakkainasetteluna? Toivottavasti ette. Mielestäni kohtuullisuutta voi vaatia, ja pääministerillä on täysi oikeus herättää keskustelua sekä yhteiskuntavastuusta että kohtuullisuudesta tilanteessa, [Puhemies koputtaa] jossa todella ihmisiä joutuu irtisanomisten piiriin.

15.15 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Emme voi valitettavasti luottaa siihen, että yritykset huolehtivat ihmisistä ja ympäristöstä.” Tämä on sanatarkka lainaus pääministerin Talouselämä-lehdelle antamasta haastattelusta edellisviikolta.

Edustaja Lindtman täällä jo viittasi mahdollisiin väärinkäsityksiin, ja sen takia pyydänkin, että te, pääministeri, avaisitte ajatusmallianne tässä, kun täällä aiemmassa keskustelussa valtiovarainministeri Vanhanen vakuutteli, että tässä yhteiskunnassa on luottamusta. Haluaisin todellakin kuulla, että sitä luottamusta on puolin ja toisin. Se ei ole ainoastaan tämän salin asia, vaan se on koko suomalaisen yhteiskunnan asia. Siinä ovat mukana myös ne yritykset, jotka työllistävät, jotka luovat lisäarvoa tähän maahan. Toivon todellakin, että nytten ei olisi väärinkäsitysten aika eikä vastakkainasettelun aika vaan että kerrotte, miten sitä luottamusta hankitaan.

15.16 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman puhui kohtuullisuudesta. Pääministeri puhui siitä, että budjetti turvaa suomalaisten hyvinvointia ja on sosiaalisesti kestävä. Minä kysyn tässä yhteydessä: Miten ajattelette kohtuullisuutta ja oikeusturvan toteutumista erityisesti oikeusministeriön hallinnonalalla? Turva- paikanhakijoiden oikeusturvaan lisätään 5,9 miljoonaa. Samaan aikaan tuomioistuinten muuhun ruuhkaan purkuun 2,7 miljoonaa, eli noin puolet vähemmän. Käsittelyajat ovat maahanmuuttoasioissa nyt viisi kuukautta ja muissa asioissa, esimerkiksi lastensuojelun asioissa ja kaavoitusasioissa, yhdeksän kuukautta. Onko tämä sitä oikeudenmukaisuutta ja kohtuullisuutta, jota suomalaiset veronmaksajat odottavat?

15.17 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutamien yritysjohdajien puheenvuorot viime viikkoina ovat osoittaneet selvää ohipuhumista. Niissähän on esitetty osaksi vääriä väittämiä, mutta olennaista on myös se, että ei tavallaan ole käytetty niitä suoria neuvottelukanavia, jotka ovat tarjolla. Historian saatossahan on ollut erilaisia malleja: on ollut talousneuvostoa tällaiseen korkean tason vuoropuheluun, on ollut eri tasoisia tulopoliittisia neuvottelumekanismeja, on ollut tällaisia sektorikohtaisia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

neuvonpitoja. Onko pääministerillä nyt mielessä niitä malleja, millä tätä vuoropuhelua voitaisiin tiivistää ja parantaa, jotta tällaista ohipuhumista vähemmän jatkossa esiintyisi?

15.18 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällaisena aikana meillä todellakin tarvittaisiin sitä yhteistyön henkeä, ei vastakkainasettelua työmarkkinoilla työnantajien ja työntekijöitten kesken. Yksi vaikea tilanne, mikä nyt tämän koronakriisin kohdalla on huomattu, on se, että nämä meidän palkkaratkaisut tehtiin juuri ennen koronakriisiä ja ne ovat joustamattomia. Tässä tilanteessa on aivan selvä, että yrityksillä on vaikeuksia, ja nämä palkkaratkaisut omalta osaltaan ovat lisäämässä sitä kustannuspainetta. Tietenkin tässä tilanteessa, kun yritykset ovat vaikeuksissa, hallitus on sanonut, että se on tullut vastaan kahdella asialla elikkä sähköveron alentamisella ja myöskin väylämaksujen alentamisella. Mutta näettekö, arvoisa pääministeri, että nämä ovat kuitenkin sellaisia keinoja, joilla suomalaiset yritykset tulevat vasta samalle viivalle kuin meidän kilpailijamaamme? Elikkä kun meillä ovat nämä luonnonolosuhteet ja meillä on toisaalta tämä sijainti, niin on aivan selvä, että näillä olemme vasta samalla viivalla kuin muut maat. [Puhemies koputtaa] Eli mitä näette, mitä esityksiä teillä on siihen, [Puhemies: Aika!] että me voimme varmistaa yritystemme kilpailukyvyn?

15.19 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin suomalaista yleistä keskustelua kuin tätä eduskuntasalin keskustelua seurattessa tulee sellainen fiilis, että me olemme itkuvirsien luvattu maa — mikään ei toimi, mikään ei ole hyvin, mikään ei ole riittävästi — kun itse asiassa me olemme yksi maailman hyvinvoivimmista ja vakaimmista maista ja kansakunnista. [Eduskunnasta: Aivan paras!] Sen takia tuntuukin hassulta, että siinä, missä hallitus yrittää vääntää yhteisesti sotea maaliin niin, että vihdoin ja viimein meillä pystyttäisiin keskittymään ennalta ehkäisevään työhön, saataisiin ihmiset hoitoon niin psyyken kuin fysiikan osalta ajoissa ja hyvät käytännöt jalkautettaisiin — tänäkin päivänä meillä on yksiköitä, joissa samalla olemassa olevalla rahalla hoidetaan ihmiset niin fysiikan kuin psyykenkin osalta, mutta se ei ole kertaantunut kaikissa toimipisteissä — meillä tehdään energiauudistusta, meillä tehdään polttoaineuudistusta, meillä tehdään fossiilittoman liikenteen tiekarttaa, [Puhemies koputtaa] jatkuvalla syötöllä uusia asioita, mutta mikään ei riitä. Olisiko joskus aika tehdä sellainen positiivisuuden [Puhemies: Aika!] tiekartta Suomelle?

15.20 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on nostanut yhdeksi kärkihankkeekseen oppivelvollisuuden laajentamisen toiselle asteelle. Se tulee koskemaan koko ikäluokkaa. Minulla on 20 vuoden ura suomalaisessa perus- ja erityisopetuksessa. On todettava, että tämä ajatus kuulostaa jalolta mutta realiteetit tulevat vastaan nopeasti niiden keskuudessa, jotka tätä työtä konkreettisesti tekevät. Laaja joukko opetusalan ammattilaisia on sitä mieltä, että kohdennetut toimet olisivat oikea tapa antaa käsi syrjäytyvälle nuorelle. Hallitus esittelee hankkeen työllisyystoimena, mitä se tietenkin on. Valitettavasti tämä työllisyystoimi jää kuitenkin puolitiehen. Ikäluokista lähes 20 prosenttia kärsii oppimisvaikeuksista ja syrjäytymisestä. Kohdistamalla panokset parempaan perus- ja erityisopetukseen saadaan parempia tuloksia myös työllisyyden näkökulmasta. Eikö näin ole?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

15.22 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellisessä debatissa kerroin siitä, että kun kuuntelin kokoomuksen ryhmäpuheenvuoroa, niin mieleen tuli semmoinen déjà-vu-elämys siitä, että silloin edellisellä pääministerikaudella te olitte ajamassa alas kuntia ja laittamassa rakseja maakuntien päälle ja samaan ääneen olitte puhumassa rakenteellisten uudistusten puolesta. Nyt meillä on käynnissä sote-uudistus, joka on edennyt pitkälle ja edennyt aikataulussa, ja olemme aidosti tuomassa suomalaisille varmat palvelut jokaiseen kuntaan ja jokaiseen maakuntaan ilman, että on tarvetta lakkauttaa kuntia tai tehdä kuntaliitoksia. Haluaisinkin kysyä pääministeriltä: eteneehän sote-uudistus aikataulussa? Samalla haluaisin sanoa kokoomukselle: On olemassa ihmisiä, jotka eivät ihanno i suurluntia vaan uskovat alueisiin ja alueitten elinvoimaan. Kesusta kuuluu tähän porukkaan.

15.23 **Ben Zyskowiez kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tiedämme, hallitus on tänä ja ensi vuonna panostamassa aivan oikein siihen, että voidaan tässä koronakriisissäkin turvata kuntien peruspalveluja, voidaan turvata terveydenhuollon voimavarat, voidaan auttaa yrityksiä selviämään tämän koronakuilun yli. Ja tämä vaatii paljon velkaa, velkarahoitusta, ja sekin on välttämätöntä.

Meidän kritiikki on se, että samanaikaisesti hallitus ei riittävästi panosta työllisyystoi-
miin, koska jos työllisyys kehittyisi riittävän myönteisesti, silloin tämä velkamäärä piene-
nisi huomattavasti.

Nyt äsken käydyssä keskustelussa keskustan ryhmäpuhuja sanoi, että keskusta tavoitte-
lee 80 000:ta uutta työllistä tämän vaalikauden aikana. Hallitus on aikaisemmin päättänyt
tavoitella 80 000:ta uutta työllistä tämän vuosikymmenen aikana. Onko hallitus nyt kes-
kustan kanssa samaa vai eri mieltä?

15.24 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meille kaikil-
le on tullut tämän päivän aikana selväksi, että kokoomus, perussuomalaiset ja kristillisde-
mokraatit vastustavat maksuttoman oppivelvollisuuden laajentamista. Heidän mielestään
tämä uudistus on liian kallis. Heidän mielestään tukea pitäisi kohdistaa niihin nuoriin, jot-
ka sitä tarvitsevat. Tätä on tehty jo useita vuosia mutta onnistumatta. Muun muassa nuo-
risotakuu on ollut yksi vaihtoehto. Tällä hetkellä noin 15—16 prosenttia ikäluokasta jättää
suorittamatta toisen asteen tutkinnon, joten tähän eivät enää entiset toimet riitä.

Tosiasia on, että myös työelämä edellyttää tänä päivänä vähintään toisen asteen tutkin-
toa. [Sari Sarkomaa: Totta kai edellyttää!] Selvitykset osoittavat sen, että työelämä edel-
lyttää entistä korkeampaa osaamista, mikä näkyy muun muassa siinä, että korkeakoulutut-
kinnon omaavia osaajia tarvitaan entistä enemmän. Juuri näistä syistä myös Sixten Kork-
man, talousneuvoston puheenjohtaja Roope Uusitalo, OAJ [Puhemies koputtaa] ja muun
muassa Sakki kannattavat tätä uudistusta.

15.25 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääminis-
teri, te olette käynyt keskustelua yhteiskunnassa kohtuudesta, yritystoiminnasta, osakeyhtiöiden olemuksesta. Sanoitte aika rajusti reilu kuukausi sitten, että ”jos olisin itse saanut
päättää, tehdas tulevaisuudessa edelleen pyörisi”, tarkoittaen Kaipolan paperitehdasta
Jämsässä.

Olen miettinyt, mitä se kannattavuus ja kohtuus tarkoittaisi. Siinähan puhutaan sijoite-
tun pääoman tuotosta. Oletteko te aikeissa antaa ohjeita Valtion Eläkerahastolle? Toivot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

teko, että suomalaiset työeläkeyhtiöt meidän eläkevaroja hoitaessaan osoittaisivat kohtuutta niin, että ne hyväksyvät pienemmän tuoton vaikkapa saksalaisesta yhtiöstä, joka päättää jatkaa heikosti kannattavaa tehdasta, eivätkä vaihtaisi sijoituskohdetta kannattavampaan yhtiöön, joka sulkee vähemmän kannattavan yksikön pitääkseen sijoitetun pääoman tuoton hyvänä? [Puhemies koputtaa] Tästähän tässä loppujen lopuksi on kysymys. Ja onko teillä mahdollisuus tähän vaikuttaa, [Puhemies koputtaa] vai pitäisikö kuitenkin vaikuttaa siihen, että Suomessa nimenomaan kilpailukyky ja sijoitetun pääoman tuotto [Puhemies: Aika!] olisivat parasta Euroopassa?

15.27 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Elämme keskellä talous- ja terveyskriisiä, ja on selvää, että täällä ei ole maailman paras tunnelma, mutta silti täytyy muistaa, että Suomella pienenä maana on kaikki mahdollisuudet myös pärjätä tulevana kymmenenä vuotena. Jos katsoo maailman mahdollisuuksia, pelkästään energia- ja ympäristöteknologiaan investoidaan 2 000—3 000 miljardia globaalisti kymmenen vuoden aikana eräiden arvioiden mukaan. Ja muun muassa talousvaliokunta ja tulevaisuusvaliokunta ovat vahvasti korostaneet, että nimenomaan Suomen kaltaisten pienten maitten tulisi panostaa energia- ja ympäristöteknologiaan, systeemitason tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Miten näette, että valtio voisi olla paremmin mukana tässä, tehdä julkisen ja yksityisen sektorin tki-kumppanuutta globaalilla tasolla?

Puhemies Anu Vehviläinen: Tähän perään otetaan pääministerin vastauksia. 3 minuuttia.

15.28 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille kysymyksistä.

Ensimmäisenä tämä yritysten, yrittäjyyden ja yhteiskuntavastuun kokonaisuus:

Minä kannan syvää huolta tästä tilanteesta, jossa me olemme, ja olen todennut, että en usko, että me selviämme tästä syvästä kriisistä yksin valtion voimin. Me tarvitsemme vastuullisuutta, yhteiskuntavastuuta ja kohtuullisuutta aivan kaikilta, jotta me selviämme tästä kriisistä yhdessä. Tässä ajassa on syytä kantaa huolta jokaisesta ihmisestä, jokaisesta irtisanomisesta, ja niitä irtisanomisia, jotka eivät ole välttämättömiä tässä ajassa, ei minun mielestäni pitäisi nyt tehdä. Niitä ei pitäisi nyt tehdä, koska ihmisillä on tällä hetkellä paljon vaikeampi työllistyä kuin aikana, jolloin elämme kasvusuhdanteen aikaa, jolloin työpaikkoja on myös enemmän olemassa. Eli juuri tässä tilanteessa, tämän syvän kriisin keskellä, pitäisi välttää irtisanomisia, jotka eivät ole välttämättömiä.

Minä uskon, että ihmiset ymmärtävät kyllä myös irtisanomiset tilanteissa, joissa niitä ei voida välttää. Jos yrityksellä menee niin huonosti, että on välttämätöntä irtisanoa, kyllä ihmiset sen ymmärtävät, mutta jos irtisanotaan tällaisen kriisin keskellä ihmisiä, jotka tippuvat käytännössä tyhjän päälle — heillä on vaikeaa työllistyä, koska suhdannetilanne on erittäin vaikea, meillä on olemassa erittäin syvä kriisi — niin tätä ihmiset eivät ymmärrä. Käytetään kaikki ne toimet ja keinot, joita nyt yrityksissä on käytettävissä siihen, että näitä toimia voitaisiin lykätä edes tämän pahimman ja syvimmän kriisin yli. Siinä on kyse kohtuudesta, siinä on kyse siitä, että kannettaisiin tässä tilanteessa yhteiskuntavastuuta.

Hallitus on tukenut yrityksiä miljardeilla tämän kriisin keskellä, koska me haluamme, että yritykset selviytyvät. Me emme halua, että yritykset ajautuvat konkurssiin. Me emme halua nähdä työttömyyttä, joka siitä syntyy. Me olemme sen vuoksi tukeneet yrityksiä mitavasti. Nyt peräänkuulutamme myös yrityksiltä kohtuullisuutta, yhteiskuntavastuuta, niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

että me voimme yhdessä selvittää tästä erittäin vakavasta tilanteesta, jossa me olemme. Siitä on kyse, kun olen peräänkuuluttanut yhteiskuntavastuuta.

Toinen keskeinen kysymys, joka täältä useista puheenvuoroista nousi esille, oli oppivelvollisuus. Se on mielestäni tämän hallituskauden yksi tärkeimmistä uudistuksista. Meillä on valtavan iso ongelma siinä, että iso osa ikäluokasta tippuu pois työelämän mahdollisuuksista sen vuoksi, että he eivät saa toisen asteen koulutusta. Oppivelvollisuuden laajentaminen takaa sen, että joka ikinen nuori suorittaa vähintään toisen asteen koulutuksen, [Kokoomuksen ryhmästä: Ei takaa!] ja samalla uudistus myös muuttaa oppimateriaalit, oppikirjat maksuttomiksi eli muuttaa toisen asteen koulutuksen aidosti maksuttomaksi. Tämä on tämän hallituskauden yksi tärkeimmistä uudistuksista, ja pitkällä aikavälillä tämä myös luo Suomeen 15 000 ihmisen työllisyysvaikutuksen, eli kyse on myös merkittävästä rakenteellisesta työllisyyden ja talouden uudistuksesta.

Lopuksi kysymys vielä tästä sotesta: Kyllä sote-uudistus etenee aikataulussa. [Puhemies koputtaa] Tavoitteena on tuoda se vielä tämän syksyn aikana eduskuntaan.

15.31 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Väitättäkö te, arvoisa pääministeri, nyt ihan kirkkain silmin, että suomalaiset yritykset irtisanovat huvin vuoksi? [Sari Sarkomaa: Järkyttävä puheenvuoro!] Yksikään suomalainen yritys ei, arvoisa pääministeri, irtisano huvin vuoksi, ei kiusatakseen, ei tehdäkseen työttömiä, vaan sen takia, että ne yritykset selviäisivät tässä tilanteessa, ja te ette ole antaneet heille riittäviä keinoja toimia tässä tilanteessa.

Yksi tehokas olisi paikallinen sopiminen, että työntekijä voisi yhdessä yrittäjän, työnantajan kanssa samassa pöydässä sopia, miten me teemme sen sillan yli tämän vaikean ajan. Te ette ole halunneet tätä mahdollisuutta yrityksille antaa, ja nyt te kehtaatte tässä salissa suomalaisia työllistäviä yrittäjiä osoittaa sormella, että he muka irtisanoisivat huvin vuoksi.

Arvoisa pääministeri, jos käyttäisin teidän retoriikkaanne, niin sanoisin: Eikö teitä...?

15.32 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väite siitä, että hallitus ei olisi tarjonnut työkaluja yrityksille tämän kriisin yli, on kyllä posketon väite. Heti kun tämä kriisi tuli ja nähtiin, että tämä tulee iskemään kovaa talouteen ja työpaikkoihin, hallitus hyvässä yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa erittäin nopeassa aikataulussa sopi esimerkiksi lomautusten helpottamisesta, jonka tavoitteena oli nimenomaan pelastaa niitä työpaikkoja. Samaan aikaan maksuja on helpotettu ja monia muita asioita tehty, joilla nimenomaan on yrittäjiä, yrityksiä tuettu. Ja itse asiassa eilen Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja totesi, että hallitus on tehnyt yritysmyönteistä politiikkaa. Uskon, että tämä koko vuosi on vaikuttanut siihen.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä kohtuullisuuden vaatimus tässä yhteiskunnassa, jota muun muassa kyllä presidentti Niinistö on useiden vuosien aikana pitänyt esillä, sopii aivan erityisesti vaikeisiin aikoihin, ja sitä viestiä kannattaa pitää yllä. [Puhemies koputtaa] Toivoisin, että se näkyisi myös kokoomuksen veropolitiikassa.

15.33 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kohtuullisuuden vaatimus on oikein hyvä. Sitä pitää käyttää tasapuolisesti, muun muassa siten, miten perussuomalaiset ovat kertoneet, miten sen pitäisi vaikuttaa menopuolelle. Täällä kysy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

tään usein, että no mistä koronatoimista te olisitte luopuneet. Kysymys on väärä, kun emme kritisoi ensisijaisesti koronatoimia vaan tätä muuta menopuolta.

Mutta mennään nopeasti takaisin tuonne EU-puolelle. Tässä talousarviossahan sanotaan, että budjetin kehitykset astuvat normaalisti voimaan 21 alusta. Euroopan komissio kuitenkin ilmoitti, että kasvu- ja vakaussopimusta ei tarvitse noudattaa ensi vuonnakaan. Ranskahan on jo esittänyt, että tästä luovuttaisiin kokonaan, ja Saksa on valitettavasti viime aikoina vähän tykännyt peesata Ranskaa ja muitakin tuhlauspoliitiikan kannattajia. Ja itse asiassa elvytyspakettiakin on toivottu jo hyvinkin korkealta tasolta ihan pysyväksi mekanismiksi. Haluaisin pääministeriltä tietää: missä joukossa Suomi tässä asiassa seisoo?

15.35 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomella on kaikki edellytykset pärjätä. Valitettavasti kokoomuksella on mennyt usein sekaisin se, mikä on yritysten tärkeä rooli ja mikä on yhteiskunnan tärkeä rooli. Kyllä yhteiskunta luo reunaehdot lainsäädännön avulla, niitä pelisääntöjä, joilla toimitaan, jotta kaikki toimii kohtuullisesti. Se virhe, mikä on tehty Suomessa, on se, että on kuunneltu liikaa tiettyjä yrityksiä, ja me näemme sen lopputuloksen: meillä on liian keskittynyt elinkeinorakenne. Mehiläisen etu ei ole sama kuin meidän yhteiskunnan etu. Molemmilla on oma roolinsa. Me olemme aika pitkälle rakentaneet esimerkiksi metsäteollisuudelle infraa, mutta meidän pitäisi katsoa, mihin suuntaan maailmanmarkkinat menevät, ja satsata uuteen teknologiaan, tutkimukseen, osaamisintensiivisiin palveluihin. Sitä kautta me pärjäämme. On tärkeätä, että me satsaamme esimerkiksi siihen osaamistarpeeseen, ja sitähan ollaan tekemässä nyt näillä päätöksin, koulutusleikkausten jälkeen.

15.36 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyyden parantaminen on leikkausten ja veronkorotusten vastavoima. Hallituksen velkaviisikko ei ole kyennyt tekemään päätöksiä, joilla luotaisiin edellytyksiä uusien työpaikkojen syntymiselle ja tulevaisuuden toivoa ihmisille. Hallituksen politiikalle on olemassa vaihtoehto. Kokoomus on esittänyt keinot yli 100 000 uuden työpaikan luomiseksi.

Ruotsista kannattaa ottaa mallia elvytykseen. Siellä luodaan ostovoimaa perheille, työsäkäyville ja eläkeläisille. Keinoja ovat palkkaveron ja eläkeläisten veronkevennykset sekä esimerkiksi kotitalousvähennyksen korottaminen. Nämä keinot olisivat meillä Suomessakin käytettävissä. Kysyn: miksi ette peru tekemiänne leikkauksia kotitalousvähennykseen ja toteuta näitä keinoja, [Puhemies koputtaa] joita kokoomus on esittänyt ja jotka Ruotsisakin toimivat? [Puhemies koputtaa] Saisimme aktiivisuutta talouteen, lisää työtä ja uskoa tulevaisuuteen ja [Puhemies: Aika!] pääsisimme tästä koronakurimuksesta.

15.37 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset yritykset ovat nyt kyllä tavattoman vaikeassa ajassa. Viime keväänä pankit myönsivät yritysten lainoille lyhennysvapaata sen verran kuin mitä Euroopan keskuspankki antaa lupaa eli puoli vuotta, ja seuraavaa jaksoa ei voi enää myöntää säädösten mukaan. Tämä johtaa siihen, kun nyt alkaa olla puoli vuotta siitä kulunut, kun näitä lyhennyksiä alettiin myöntää, että usealla suurellakin yrityksellä tilaukset ovat lähes loppuneet mutta kustannukset eivät. Miten te olette varautuneet siihen, että yrityksistä tulee suuri lasku mahdollisesti valtion piikkiin, jos näitä säädöksiä ei voida muuttaa? Oletteko olleet yhteydessä EKP:hen ja Euroopan unioniin, että näitä säädöksiä tehtäisiin väljemmiksi, että emme olisi sellaisessa kriisissä vähän päästä, mikä nyt on uhkaamassa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

15.38 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa monessa kohti on vedottu siihen, että meillä on ollut biotalous kasvuala, vaikka metsäteollisuuden ja metsätalouden on tässä maassa sanottu jo kauan sitten olleen auringonlaskun ala. Sitähän se ei ole. Ja mitä tulee suomalaisiin yrityksiin, olkoot ne sitten metsäkoneyrittäjiä, mitä tahansa, pieniä sahoja, vaneritehtaita ja niin edelleen, ne toimivat edelleen vahvasti ja niillä on näköalaa tulevaisuuteen. Ja nythän tämä pitkäkuituinen suomalainen havusellu on maailmalla menestyvä tuote aivan varmasti.

Meidän pitää nyt rakentaa, arvoisa pääministeri, silta tästä vaikeasta ajasta siihen uuteen aikaan, jolloin tätä mahdollisuutta hyödynnetään, ja nyt meidän on ymmärrettävä se, että meidän on pantava metsäasioihin paljon enemmän painoa. Tarjoan siihen oman asiantuntijuuteni, jos sillä on käyttöä. Tunnen sen alan neljännesvuosisadan ajalta, ja näkisin mielelläni sellaisen yhteistyön syntyvän, jossa ovat kaikki suomalaiset yritykset, suuretkin. Suuret metsäyhtiöt ovat meille valtava aarre energiantuotannossa, metalliteollisuuden kannalta, kemiassa, vaikka missä. Toivoisin, että tämä uusi aika saataisiin nyt alkamaan, [Puhemies koputtaa] koska se on meille valtava mahdollisuus. Ei mikään uhka, vaan valtava mahdollisuus.

15.40 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työllisyystoimista täällä on paljon puhuttu ja tulevaisuudesta ja tulevaisuuden koulutuksesta. Minusta se paras mahdollinen keino turvata meidän tulevaisuus ja työllisyys on oppivelvollisuuden pidentäminen. Se tukee ammatin saantia ja yrittäjyyttä, millä parannetaan työllisyyttä. Pitää muistaa, että meillä tällä hetkelläkin on yli 60 000 nuorta ilman toisen asteen koulutusta. Meillä ei ole varaa menettää näitä nuoria yhtään tässä yhteiskunnassa. Suomi on maailmanlaajuisesti pieni kansa, ja meidän pitää tehdä koko ajan koulutuksen avulla sitä hyvää työtä, jotta meidän nuoret pärjäävät tulevaisuudessa täällä.

Otan esimerkin: Kun kansainvälisessä kilpailussa teknologiayritys miettii sijoituspaikkaa, niin Varkaus voitti pari semmoista merkittävää kilpailua, missä konepajat sijoittautuivat Varkauteen, [Puhemies koputtaa] ja siinä tuli satoja työpaikkoja. [Puhemies: Aika!] Siksi meidän vasemmistoliiton tärkein tavoite on, että koulutuksella tähdätään tulevaisuuteen.

15.41 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Toisin kuin pääministeri antoi tuossa lausunnossaan äsken ymmärtää, yritykset eivät irtisano työntekijöitä ilkeyttään. Yrityksillä on kaikki intressit pitää kiinni työvoimastaan. Kannattavassa yritystoiminnassa hyötyvät kaikki: yrityksen omistajat, yrityksen työntekijät ja heidän perheensä. Tässä tulee väistämättä mieleen, että SDP:llä on jonkinlainen tietoinen strategia pyrkiä luomaan vastakkainasettelua yrittäjien ja työntekijöiden välille — vastakkainasettelua, jota ehkä 2020-luvulla ei enää luonnollisesti olisikaan. [Anneli Kiljunen: Todella uskomaton väitel!] Yritysten täytyy olla kilpailukykyisiä ja kannattavia, että ne voivat toimia, ja tässä vaikeassa tilanteessahan on aika selvää, että suomalaiset yritykset tarvitsevat sellaista tukea, että ne voivat tulevaisuudessa toimia kannattavasti ja että niillä on hyvät tulevaisuudennäkymät, ja nyt tällaisia toimia oppositio on hallitukselta odottanut. Milloinka te annatte yrityksille jotain tulevaisuudentoivoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri, 3 minuuttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

15.42 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen — ja nyt myös edustaja Tavio — käytti kohtuullisen värikästä kieltä ja antoi minun mielestäni kyllä myös väärän todistuksen siitä, mitä äsken täällä totesin. Voimme kaikki lukea eduskunnan pöytäkirjoista, mitä sanoin, ja mielestäni oma viestini oli kyllä se, että kaikissa niissä tilanteissa, joissa on mahdollista välttää irtisanomisia, nyt tässä kriisiaikana niitä irtisanomisia pitäisi voida välttää. Minä en ole sanonut täällä kuten edustaja Tavio totesi, enkä ole sanonut täällä kuten edustaja Heinonen totesi. Olen peräänkuuluttanut yhteiskuntavastuuta, olen peräänkuuluttanut kohtuutta, koska me olemme syvässä ja vakavassa kriisissä.

Esimerkiksi Kaipolan tehtaan sulkeminen on paitsi kova isku työntekijöille ja heidän perheille, myös erittäin kova isku koko alueloudelle, Jämsän seudulle ja myös alueen yrityksille, alihankintaketjun yrityksille. Ja se, mitä kysyin, oli: Oliko nyt välttämätöntä tehdä päätös lakkauttamisesta? Olisiko voitu odottaa — siis odottaa — tämän syvimmän ja pimeimmän kriisin yli, kantaa vastuuta tämän syvimmän ja pimeimmän kriisin yli, kun toimia tehdään? Juuri nyt ihmisillä on vaikea työllistyä, avoimia työpaikkoja ei ole, ja se, mitä tässä on peräänkuulutettu, on kohtuus, kohtuus ja yhteisvastuu siitä, että me yhdessä selviäisimme tästä kriisistä. Ja kun täällä opposition puolelta peräänkuulutetaan tai kysytään näillä sanoin, mitä äsken käytitte, hyvät edustajat, niin kysyn vain: kuka vastakkainasettelua tässä luo?

15.44 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En usko, että salissa on kukaan eri mieltä siitä, että yksikin suomalainen työtön lisää on huono asia. Kaikki haluavat, että suomalaiset firmat menestyvät ja yrityksillä on mahdollisuus työllistää Suomessa. Mutta sitten tullaan siihen, millä sävyllä sitten sanotaan yrityksille, mikä on teidän tulevaisuuden roolinne tässä maassa. Oikeusvaltiossa ja markkinataloudessa pitää riittää se, että toimii lain ja järjestyksen mukaan ja pyrkii kansainvälisessä taloudessa luomaan yrityksille menestyksen vuosia myös tulevaisuuteen, ja tällaisessa tapauksessa, pääministeri, te tiedätte itsekkin, te olette omalla sävyllänne nyt ylittänyt tietyn rajan. Te annatte sellaista viestiä yrityksille tällä hetkellä, että ne toimivat epäisänmaallisesti, ja siinä te ylitätte rajan. Te tiedätte sen itsekkin. Kyse on siitä, että salissa on aika laaja yksimielisyys siitä, että kyllä, työttömyys, yhdenkin työpaikan menettäminen, on huono asia, [Puhemies koputtaa] mutta kyse on äänensävyistä, ja siinä te olette mennyt tietyn rajan yli.

15.45 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen tätä keskustelua. On erikoista, jos pääministeri ei saa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja olla hallituksen äänitorvena [Oikealta: Totta kai saa!] ja puhua ja puolustaa hallituksen linjaakin. [Jussi Halla-aho: Eikö saa arvostella?] Kyllä tämä keskustelu liikkeelle lähti tuolta EK:n ja Etelärannan suunnalta, kaikki me tiedämme tämän, ja pääministeri minusta vastasi siihen.

Käykääpäs lukemassa viime lauantain Karjalainen ja Kyösti Kakkosen kirjoitus. Mistä näitä asioita nostetaan koko ajan esille? Jotenkin tämä vastakkainasettelun aika tämmöisissä tilanteissa on aivan turhaa. Kyllä meidän pitää pystyä tämä yhdessä viemään kriisin yli ja pelastamaan Suomi ja suomalaiset työpaikat.

15.46 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, budjetti tuo meille työtä, terveyttä, toivoa ja turvaa, eli tässä on iso paketti ja paletti meillä käsissä. Mutta kun tässä salissa, aikaisemmissakin keskusteluissa ja nytkin, meistä on aika

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

moni myös kuntien valtuustoissa ja niissä päättävissä elimissä, niin kyllähän tämä kuntien taloudellinen tilanne tällä hetkellä on kriittinen — on jopa siten, että velkaantuminen olisi vuonna 24 jopa 33 miljardia euroa. Tähän kuitenkin hallitus nyt satsaa ison osan ensi vuoden budjetissakin, siihen, että kunnat pärjäisivät ja ne arjen turvan palvelut säilyisivät kunnissa. Se on erittäin tärkeää. Esimerkiksi tämä näkyy ihmisten arjessa siten, että hoitojonoja lyhennetään ja apua tarvitsevien perheiden kotipalveluja lisätään. Nämä ovat erittäin hienoja asioita.

Kunnissa myös se toinen rooli, mitä tässä on nytkin ehkä peräänkuulutettu, on se elinvoimaisuus ja minkälaisen yritys ympäristön kunnat antavat yrityksille. Ja kuten Kaipolas-takin mainittiin, tämä on yhteinen synergia, [Puhemies koputtaa] mutta puolin ja toisin.

15.48 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Väyläverkon kehittämiseen 658 miljoonaa euroa, mikä sisältää myös uusia hankkeita. Sinällään jo yleensä korjausvelka on yli 2 miljardia euroa, ja Suomi on harvaan asuttu maa — täällä tosiaan tarvitaan niitä autoja, kun joka puolella eivät ratikat eivätkä rautatiet viuhahtelee. Meillähän tiepolitiikka alkaa olla semmoista kuoppa kuopassa -politiikkaa. Eihän se voi olla näin.

Toisaalta hallitus laittaa Afrikan hiilineutraaliutta edistäviin kohteisiin rahaa. Jotenkin tuntuu, että eikö tätäkin rahaa voitaisi enemmän käyttää oman Suomemme, maamme tietön kuntoon laittamiseen. Suomalainen veronmaksaja siis maksaa vielä Afrikankin hiilineutraalisuutta. Nyt jotain tolkkua tähän.

15.49 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ymmärtää vastuullisuuden laajasti. Me kannamme vastuuta taloudesta mutta myös ihmisistä ja ympäristöstä. Siksi olemmekin hakeneet ratkaisuja, joilla ratkotaan useita ongelmia yhtä aikaa. Pannostaminen ihmisten hyvinvointiin vahvistaa myös työllisyyttä, ja energiatehokkuuden parantaminen vahvistaa myös kilpailukykyä. Muutos hiilineutraaliin aikaan on tehtävä reilusti. Yhteiskunnan tehtävänä on ohjata ja tukea yrityksiä siirtymään kestäväan tuotantoon ja energiankulutukseen, ja se luo myös uusia työpaikkoja ja vientipotentiaalia, kuten täällä salissa on todettu. Tästä on kyse, kun kohdennamme esimerkiksi leikkauksia ympäristölle haitallisiin tukiin. Samalla autamme teollisuutta uudistumaan, jotta se säilyttää kilpailukykyänsä myös tulevaisuudessa.

Hallitus on osoittanut pystyvänsä tekemään tarvittavia päätöksiä kestäväan tulevaisuuden rakentamiseksi myös keskellä koronakriisiä, ja tätä työtä meidän on määrätietoisesti jatkettava.

15.50 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pääministeri Marin, eivät yritykset sulje kannattavaa tuotantoa tahallisesti kriisin keskellä eivätkä muulloinkaan, mutta hallituksen teoilla ja viesteillä on vaikutusta teollisuuden näköaloihin ja myös tuleviin investointeihin ja työpaikkojen syntymiseen sitä kautta. Te peräänkuulutat usein kohtuullisuutta. Me olemme odottaneet teiltä ja hallitukselta avauksia työllisyydestä ja talouskasvun parantamisesta, mutta sen sijaan olemme kuulleet esityksen, epärealistisen palkansaajia koskelevan vision, kuuden tunnin työpäivästä entisellä palkkatasolla. Mihin unohtui kohtuullisuus?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

15.51 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä maa tarvitsee luottamusta, vakautta, nopeita toimia ja pidemmän aikavälin toimia. Pitää olla visioita tulevaisuuteen, pitää olla tekoja, joita tehdään nyt. Teollisuutta on tuettu, teollisuutta tullaan tukemaan, ja koko tämän keskustelun täällä pitäisi olla luottamusta herättävää, jotta tulevaisuudessa myös niitä investointeja tänne saadaan. On tehty sähköveron alennusta, on väylämaksuja alennettu, on mietitty vaikka minkälaisia tekoja, ja tehdään koko ajan, [Välihuutoja] mutta sen luottamuksen pitää lähteä täältä, jotta sitä viestitään koko Suomen ulkopuolelle, niin Eurooppaan kuin maailmalle.

15.52 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä edustaja Malmin kanssa siitä, että täältä on lähetettävä viesti, joka luo toivoa, mutta sitä toivoa ei tule, jos ei tehdä tekoja. Valitettavasti on nyt se tilanne, että pääosa meidän kritiikistämme ei liity siihen, mitä sieltä budjettikirjasta löytyy, vaan siihen, mitä sieltä ei löydy.

Valtiovarainministeri Vanhanen kertoi täällä aiemmin, että se syy siihen, miksi nyt ei tehdä niitä rakenteellisia uudistuksia, jotka pitkällä aikavälillä vaikuttaisivat työllisyyteen, on se, että ne vaikuttavat pitkällä aikavälillä. Eikö pitäisi juuri tämän olla se syy, miksi niitä toimia tehtäisiin ja päätöksiä niistä toimista tehtäisiin nyt?

Kysyisin vielä uudelleen, kun ette äsken siihen vastannut, kun täällä edustaja Zyskovicz kiinnitti huomiota keskustan ryhmäpuheeseen, jossa kerrottiin, että hallituksen tavoite 80 000 työllisestä koskisikin jo tätä vaalikautta. Minä ymmärsin budjettiriihen päätöksistä, että olitte lykanneet sen tavoitteen vuoteen 2030. Kumpi nyt pitää paikkansa, tämä keskustan ryhmäpuheen kanta, joka olisi toivoa luova, vai se, mitä päätitte budjettiriihesä?

15.53 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Äskeisessä debattissa täällä kävi ilmi, että näinä aikoina kokoomuksen ykkösvaateita on se, että laskisimme kaikkein suurituloisimpien verotusta 800 miljoonalla. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Se ilmeisesti on kokoomuksen mielestä kohtuullista.

Minun mielestäni on aivan kohtuullista vaatia kohtuullisuutta, kunhan se on kohtuullista, ja esimerkiksi presidentti Niinistö on täysin oikein kertonut, että koronakevääseen eivät kuulu suuret osingot. Hän sai siitä lähinnä kiitosta ja ymmärrystä, niin kuin ansaitsee, ja, ministeri, mielestäni te olette aivan oikein vaatinut kohtuullisuutta. [Oikealta: Mites Kojamon asiat?] Kaikki samassa veneessä soudetaan, kaikki.

Puhemies! Tämä 800 miljoonaa ei vielä riitä. Kun sen purkaa osiin, niin, arvoisa kokoomus, teidän päävaateenne on se, että kaikkein hyväosaisin, kaikkein hyvätuloisin yksi prosentti saa tästä 300 miljoonaa, [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] eli kolmanneksen. [Puhemies koputtaa] 300 miljoonaa veronkevennyksiä kaikkein suurimmalle yhdelle prosentille. [Puhemies: Aika!] Se on kokoomuksen keskeinen vaade — kohtuullistako?

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraavaksi puheenvuorot edustajille Orpo ja Lohi, ja sen jälkeen pääministeri, mikäli siellä halukkuutta on.

15.55 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Emme voi valitettavasti enää luottaa siihen, että yritykset huolehtisivat ihmisistä ja ympäristöstä.” Tämä oli pääministeriltä lainattu. Minusta tuo on aivan eri asia kuin se, että te peräänkuulutat koh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

tuullisuutta. Kohtuullisuus on jotain aivan muuta, mutta se, että sanotaan, että ei voi luottaa siihen, että yritykset huolehtivat omista työntekijöistään [Pia Viitasen välihuuto] tai ympäristöstä, on eri asia, ja mielestäni kun te nyt sanotte, että te puhutte kohtuullisuudesta, niin teidän pitäisi silloin pahoitella yrittäjille tätä aikaisempaa viestiänne, koska se on se ongelma, mitä te olette antanut ymmärtää aikaisemmin.

Nämä yritykset, nämä 93 000 Suomessa työllistävää yritystä, ovat ne, joiden me kaikki toivomme jatkossakin työllistävän ihmisiä, ja me tarvitsemme ne 80 000 työllistä, jonka keskusta muun muassa ryhmäpuheessaan tänään linjasi, ja me tarvitsemme yhteistyötä, ja meidän tehtävämme ja hallituksen tehtävä on tehdä toimia, että he voivat toimia, työllistää ja uskoa tulevaisuuteen.

15.56 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ollut kuulevinani tässä keskustelussa hieman toisten syyttelyä, ja ajattelen, että se ei vie tätä maata eteenpäin. Meillä on niin moni suomalainen yritys ahdingossa ja niin moni työpaikka uhatuna, että toivoisin, että tästä salista voisi lähteä yksimielinen viesti, kolme viestiä: 1) Me pidämme yhdessä huolta vakaasta toimintaympäristöstä ja kilpailukyvyistä, mikä on edellytys sille, että työpaikkoja säilytetään ja voidaan uusia luoda. 2) Me arvostamme sekä suomalaista työntekijää että yrittäjää ja yritystä ja toimimme myös sen mukaisesti. 3) Se yleinen viesti, että tästäkin koronan aiheuttamasta terveys- ja talouskriisistä me selviämme ja me selviämme yhdessä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri, 1 minuutti.

15.57 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Zyskowieczin ja Multalan kysymykseen 80 000 uudesta työllisestä: Päätökset tullaan tekemään tällä hallituskaudella, mutta niiden vaikutukset tulevat voimaan niin nopeasti kuin myös pidemmällä aikavälillä, eli tämän vuosikymmenen loppuun mennessä sen 80 000:n vaikutukset tulevat kasaan, mutta päätökset kyllä tehdään tällä hallituskaudella. Siitä ei ole kahta kysymystä. [Sari Sarkomaa: Keskusta ja hallitus ovat siis eri tiellä!]

Mitä tulee tähän lainaukseen, jota edustajat Orpo ja Sarkomaa käyttivät, niin tästä puuttuu kokonaan toinen osa. Me emme voi valitettavasti luottaa siihen, että yritykset huolehtivat ihmisistä ja ympäristöstä, vaan me tarvitsemme tulevaisuudessakin vahvaa hyvinvointivaltiota ja yhteisiä pelisääntöjä. Siitähän on kyse. Me emme voi luottaa siihen, että nämä asiat toteutuvat itsestään, vaan meidän täällä lainsäätäjinä pitää huolehtia siitä, että meillä on riittävää ja toimivaa ympäristölainsäädäntöä, meillä on lainsäädäntöä työntekijöiden suojaksi, meillä on lainsäädäntöä ihmisten suojaksi. Siitä on kyse. Mehän täällä yhteisesti näistä asioista päätämme. [Puhemies koputtaa] Me emme voi luottaa siihen, että vain yksityinen toimija toimii näiden asioiden eteen, vaan me tarvitsemme myös yhteistä sääntökehikkoa.

15.59 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Häkänenhän tässä juuri sanoi ihan samaa, että yritysten pitää noudattaa lakia ja se riittää, eli minusta tämä keskustelu on tässä hyvin linjassa.

Kiitän pääministeriä ja hallitusta: tulokset ovat olleet Euroopan parhaimpia, maailman huipputasoa. Mutta silti ei tietenkään voida juhlia. Uhat vientiteollisuudessa ovat vakavia. Mutta on jatkettava vastuullista täsmäelvytyksen linjaa, ja tänään on peräänkuulutettu par-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

lamentaarista yhteistyötä. Se olisi varmaan arvokasta, mutta tänään viimeksi on nyt valitettavasti käynyt ilmi, että kokoomuksella ei ole annettavaa tällaiseen yhteistyöhön. [Kokoomuksen ryhmästä: Ja höpö höpö!] Te leikkaisitte työttömiltä, ja kutsutte sitä työllisyyspolitiikaksi, työllisyyden parantamiseksi. Te elvyttäisitte rikkaimmille annettavilla veronalennuksilla, vaikka se on kaikkein tehottomin tapa elvyttää ja lisäisi rajusti velkaa. Perussuomalaiset taas haluaisivat palata ajassa taaksepäin ja hylätä syntyvät tulevaisuuden työpaikat ilmastopolitiikka mukana, ja se kyllä tuhoaisi Suomen kilpailukyvyn. Kysynkin pääministeriltä: kai hallitus nyt jatkaa tätä vastuullista, hyvää, toimivaa linjaansa [Puhemies koputtaa] eikä lähde parlamentaarisen yhteistyön nimissä tuhoamaan sitä kaikkea hyvää, [Puhemies koputtaa] mitä nyt on rakennettu?

16.00 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP:stä nyt toistuvasti esitetään väitteitä tästä verokysymyksestä. Kokoomus on ajanut siis pidemmän aikaa, jo useamman vuosikymmenen, työn verotuksen kauttaaltaan keventämistä, nimenomaan sen takia, että kaikissa työtehtävissä ahkeruuden, osaamisen ja itsensä kehittämisen kannusteet paranevat ja siitä palkitaan, että ihminen käytännössä tekee ahkerasti työtä.

Mitä tulee nyt näihin väitteisiin vasemmalta ja demareista siihen, että kokoomus ei ole esittänyt täällä työllisyyskeinoja, niin viimeisen kymmenen vuoden ajan SDP ja vasemmistoliitto ovat estäneet lähestulkoon kaikkia työllisyyskeinoja, eläkeuudistuksesta lähtien. Kataisen hallituksessa kaikki melkein vesitettiin. Viime vaalikauden aikana oli 80 työllisyyspääöstä, joista SDP vastusti lähes kaikkia. Ja nyt kun me olemme tuoneet esitykset 120 000 työpaikan lisäämiseksi, niin nyt SDP:n ja vasemmistoliiton lisäksi myös keskusta vastustaa työllisyyskeinoja. Vai viettekö te niitä eteenpäin? Eli nyt on kyse teoista, mitä tehdään, eikä siitä, mitä vain puhutaan täällä.

16.01 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti olette täällä kuulleet — ja siihen on viitattukin täällä — keskustan edustaja Kulmunin ryhmäpuheenvuoron, jossa hyvin selkeästi tuotiin esille keskustan linja, vastuullinen talouslinja. Se on se linja, jota keskusta ajaa myös hallituksessa, ja meillä on hallituksessa yhteinen linja, [Oikealta: Se on eri linja!] joka myös lähtee siitä, että me tulemme parantamaan työllisyyttä. Me olemme nyt jo tehneet päätöksiä 30 000 työpaikan lisäyksestä. Ne tulevat pikkuhiljaa voimaan, mutta päätöksiä on nyt tehty, ja se on erinomainen asia.

Samalla haluan kuitenkin nostaa esiin sen, että olen monesta veroasiastakin kokoomuslaisten kanssa samaa mieltä, mutta ajatelkaapa nyt, että kun Suomi on poikkeuksellisessa ahdingossa, niin onko nyt oikea aika lähteä hakemaan työpaikkoja miljardin euron tuloveron alennuksella, jossa työpaikkavaikutukset ovat 6 000 työpaikkaa, eli käytettäisiin 168 000 euroa per työpaikka. Tämä ei ole järkevää politiikkaa tällä hetkellä, kun me velkaannumme huippuvauhtia.

16.02 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Häkkäselle ensinnäkin: Eläkeuudistus sovittiin työmarkkinajärjestöjen kesken ja hallituksen hyvässä yhteistyössä vuonna 2014, jolloin SDP oli hallituksessa. Me olimme mukana sitä osaltamme rakentamassa. Toiseksi, kun te sanotte, että työllisyyskeinot eivät käy: itse vastustatte VM:n laskemaa työllisyyskeinoja, oppivelvollisuutta.

Arvoisa puhemies! Edustaja Häkkänen, se varsinainen kritiikki liittyy siihen, että kun te olette tänään esittäneet täällä ryhmäpuheenvuorossanne, että marginaalivero saisi olla vain

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

50 prosenttia, ja teidän varapuheenjohtajanne Lepomäki on viime viikolla tämän saman esittänyt, niin tästä veroalesta 300 miljoonaa menee yhdelle prosentille kaikista hyvätuloisimpia ja puolet menee kahdelle prosentille hyvätuloisimmista. Seisotteko te todella tämän esityksen takana ja oletteko sitä mieltä, että koronakriisissä, [Puhemies koputtaa] juuri nyt, tarvitaan jättiveroale kaikkein hyvätuloisimmille? Seisotteko te tämän esityksen takana?

16.04 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä kai pitäisi ottaa tämä myönteisenä asiana, että kokoomuksen verouudistukseen kohdistuu niin suuri mielenkiinto, että siitä toista viikkoa keskustelee koko eduskunta, kiitos siitä, koska viikko sitten kävimme tätä ihan samaa debattia, ja silloin erittäin seikkaperäisesti selostin, että meidän palkkaverouudistuksessamme tehdään kaikkiin veroluokkiin tasainen veronalennus. Olemme julkaisseet sen yksityiskohtaisesti edellisen vuoden vaihtoehtobudjetin yhteydessä ja tulemme julkaisemaan tämän vuoden vaihtoehtobudjetin yhteydessä, ja siitä palkkaveronalennuksesta voi euromääräisestikin laskea, minkä olen myös tviitannut tänään, että 70 prosenttia euroista menee muille kuin sille korkeimmalle desiilille, eli alle 4 500 euroa kuussa tienaaaville.

Ja sitten on toinen asia, että meillä on periaateohjelmassa, tavoiteohjelmassa lähtökohta, että puolet saisi jäädä käteen. Puolet saisi jäädä käteen niin silloin, kun joku työtön työllistyy — kun hänellä päivähoitomaksut nousevat tai asumistuki pienenee, puolet saisi jäädä käteen — kuin sitten silloinkin, kun hankkii lisätöitä. Tähän pitää pyrkiä tasaisilla veronalennuksilla pitkällä aikavälillä, mutta se, mitä me teemme ensi vuodelle, on miljardin veronalennus kaikkiin tuloluokkiin. [Puhemies: Aika on täynnä!] Tervetuloa mukaan!

16.05 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kauhistellaan veronalennuksia, kuinka paljon maksaa yksi työpaikka näillä veronalennuksilla, mutta haluan muistuttaa tässä kohtaa, että tämä hallituksen tärkein työllisyystoimi eli oppivelvollisuuden pidentäminen maksaa miljoonan per mahdollinen työpaikka per vuosi. Tämä jos mikä on kallista työllistämistä.

Toinen asia, mitä tähän asiaan haluan sanoa, on se, että kun tämä oppivelvollisuus pidennetään 18 ikävuoteen, niin eiväthän nämä ihmiset ehdi suorittaa sitä toisen asteen tutkintoa, kun ne, jotka nyt keskeyttävät, tulevat todennäköisimmin keskeyttämään myös silloin, kun täyttävät 18. Eli tämä ei kyllä mikään hokkuspokkustemppu ole, ja näillä rahoilla, jopa vähemmällä rahalla selvittäisiin, kun ne suunnattaisiin oikein ja kohdennettaisiin sinne, minne se kuuluu, eli siihen noin 16 prosenttiin, jotka tällä hetkellä eivät sieltä toiselta asteelta selviä.

16.06 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osaaminen on pääomaa, jota me nyt kasvatamme tällä budjetilla ja joka rakentaa mahdollisuuksia tulevaisuuteen. Koulutuksella tuotamme yrityksille osaajia, mikä, kuten ehkä moni meistä muistaa, ennen koronaa oli yksi yritysten kasvun tulpista, siis osaamisvajae.

Koulutuksella me ennen kaikkea kuitenkin mahdollistamme lasten ja nuorten hyvän elämän. Hallitus on jo lisännyt korkeakoulujen aloituspaikkoja elinkeinoelämän rakennemuutoksen vuoksi, joka tapahtuu koko ajan koronasta huolimatta. Me vastaamme siihen elinikäistä oppimista ja työssä tapahtuvaa oppimista tukemalla. Me muun muassa toteutamme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

vihdoin maksuttoman toisen asteen ja laajennamme oppivelvollisuutta, sillä ilman toisen asteen tutkintoa ei tulevaisuuden työelämässä enää pärjää.

Me myös panostamme varhaiseen puuttumiseen muun muassa tuomalla kolmiportaisen tuen mallin varhaiskasvatukseen. [Puhemies koputtaa] Nämä ovat panostuksia niin ihmisiin kuin yrityksiin ja etenkin tulevaisuuteen.

16.07 Juho Kautto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla palaa-matta vielä vähän tähän yhteiskuntavastuuseen, kun Paperiliiton aikana ainakin 10 000 työpaikkaa lähti aikanaan sieltä.

On mielestäni aivan toivottavaa, että pääministerikin osallistuu tähän yhteiskunnalli-seen keskusteluun ja vaatii kohtuullisuutta, niin kuin tässä on monta kautta tullut ilmi. Nämä yritykset ovat kuitenkin saaneet vuosikymmenten aikana niin paljon koulutettua työvoimaa ja monia muita etuja. Ihan viime vuosina on yhteisöveroa alennettu, on Kela-maksuja poistettu, on tehty kiky-sopimukset, niin että kyllä tässä jotain on oikeus vaa-tiakin.

Mitä tulee sitten siihen, kun täällä erityisesti kokoomuksen puolelta toivotetaan aina pai-kallista sopimista, miksi te ette nyt sano sitä, että halutaan vain yleissitovuudesta eroon? Se olisi paljon reilumpaa näin kaikkien kannalta. [Sari Sarkomaa: Mitä jos jokainen puolue kertoo itse tavoitteistaan? Kertokaa teidän työllisyystavoitteista!] — Me olemme kerto-neet, ja ne ovat hallitusohjelmassa, ja hyviä tavoitteita siellä onkin, ja seisomme kyllä niit-ten takana täysin.

16.09 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin vielä tähän Ta-louselämä-lehden otsikointiin: ”Emme voi valitettavasti luottaa, että yritykset huolehtivat ihmisistä ja ympäristöstä.”

Arvoisa puhemies! Olin yli 20 vuotta yritysmaailmassa ennen kuin lähdin politiikkaan mukaan, ja voin vakuuttaa teille, pääministeri, että tänä päivänä sellaiset yritykset eivät edes pärjää markkinoilla, jotka eivät huolehtisi ihmisistä ja ympäristöstä. Se on edellytys sille, että ne voivat toimia ylipäättään.

Jos nyt mietitään tätä Kaipolan tilannetta, niin siinähan oli tilanne, että tuotteen kysyntä maailmanmarkkinoilla oli vähentynyt. Ja ylipäättään jos yritys on tällaisessa tilanteessa, että tuotteen kysyntä vähenee ja on useita tehtaita, joissa sitä tuotetta valmistetaan, niin tot-ta kai yritys miettii silloin, missä sitä jatketaan ja missä sitä ei jatketa. Silloin mietitään nii-tä olosuhteita — kustannuksia, työvoimaa, logistiikkakustannuksia, palkkoja ja niin edel-leen. [Puhemies koputtaa] Ja valitettavasti Suomen tilanne on se, että kun meillä ei ole pai-kallista sopimista, [Puhemies koputtaa] niin meidän työelämämme on joustamaton tässä suhteessa. [Puhemies: Aika on täynnä!] Mitä teette asialle?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri, ja sen jälkeen pääministeri vastaa.

16.10 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan Kurvinen ky-syi viime viikolla Halla-aho I -hallituksen perään. Edustajat Lohi ja Kulmuni puhuvat hy-vin poikkeavasti työllisyydestä ja taloudesta verrattuna siihen, mitä hallituksella esimer-kiksi tässä keltaisessa kirjassa ja puheissa on. Edustaja Hoskonen, ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, puhuu järjen käytöstä ja usein poikkeaa hallituksen ilmastopoliittisista ja turpeen käytön linjauksista. Te, hallitukset edustajat, olette täällä usein sanoneet, että op-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

positiolla pitää olla yhteinen ohjelma teille vaihtoehdoksi, mutta eikö olisi kohtuullista vaatia, että teillä olisi jonkinlainen yhteinen ohjelma? [Vasemmalta: On se hallitusohjelma!]

Keskusta kutsuu hätäryhmää koolle, parlamentaarista ryhmää. En tiedä, onko se entisen pääministerin kutsu, puolueen puheenjohtajan vai kenen kutsu. Olen kysynyt, onko hallitus eroamassa, kun nämä puheet alkavat olla tällaisia. Voisitteko te tuoda tänne nyt yhteisen uuden hallitusohjelman, että me tiedämme, mikä teidän linjanne on? [Puhemies koputtaa] Minä en ainakaan enää tiedä.

16.11 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella on yhteinen ohjelma, ja hallitus ei ole eroamassa. Tässä suorat vastaukset näihin kysymyksiin.

Edustaja Kauma viittasi täällä tähän Talouselämän juttuun, johon myös edustajat Orpo ja Sarkomaa kiinnittivät huomiota. Todella sanoin siinä, että me emme voi luottaa siihen, että asiat hoituvat vain vapaaehtoisuuden pohjalta, vaan me tarvitsemme sääntelyä, me tarvitsemme yhteisiä pelisääntöjä, joilla turvataan se, että myös ympäristöstä ja ihmisistä pitää huolehtia, [Ben Zyskowicz: Tästähän kukaan ei ole eri mieltä!] ja voin sanoa, että valitettavasti tällä hetkellä nämä meidän yhteiset pelisääntömme eivät ole riittävän vahvoja. Me näemme siivousalalla, rakennuslalla, monella muulla alalla [Ben Zyskowiczin välihuuto] sellaista työntekijöiden hyväksikäyttöä ja jopa ihmiskauppaan rinnastettavaa toimintaa, että tähän on pystyttävä puuttumaan paljon tehokkaammin. Näissä tapauksissa yksittäiset yritykset, yksittäiset yrittäjät ovat toimineet täysin moitittavalla tavalla, mutta ongelma on myös siinä, että meidän lainsäädäntömme on jälkeenyäännyt. Me tarvitsemme paljon vahvempia keinoja puuttua alipalkkaukseen, me tarvitsemme paljon vahvempia keinoja puuttua ihmiskauppaan, [Välihuutoja] ja tämän eteen hallitus tekee töitä, ja toivon, että myös oppositio tulee näiden toimien tueksi, sillä me todella tarvitsemme vahvempia pelisääntöjä. [Ben Zyskowicz: Vaihdatte aihetta lennosta!]

16.13 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olikohan toukokuuta, kun täällä käsitelimme taas yhtä hallituksen koronapakettia, jossa haluttiin työlupa laittomasti maassa oleville, ja kun käytin täällä salissa sellaisen puheenvuoron, missä kerroin, kuinka paljon väärinkäytöksiä maataloilla, marjabisneksessä ja muualla on, niin sisäministeri mainitsi minulle tuolta jotakin tähän tapaan, että ”edustaja Purra taitaa liioitella”, ja hänen mielestään oli epäsopivaa, että edustaja tällä tavalla viittaa siihen, että yrittäjät voisivat toimia jotenkin väärällä tavalla. Kuitenkin muutamaa kuukautta myöhemmin, kun maan valtaalehdet ovat alkaneet enemmän uutisoida näistä asioista, siitä on tullut nyt hallituksellekin huolenaihe. Perussuomalaisethan ovat pitäneet tätä samaa asiaa esillä vuosikausia. Kysykää ihmeessä — meillä on paljon ratkaisuehdotuksia.

16.14 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos mentäisiin vähän eteenpäin ja mietittäisiin nyt sitä 80 000:ta työpaikkaa. Kun hallituspuolueiden ja jopa ministerien ja pääministerinkin puheita kuuntelee, niin näistä mahdollisista työllisyyskeinoista on vedetty yli lähes kaikki: Ei voi koskea työttömyysturvaan. Minä en jaksa tällä hetkellä uskoa, että eläkeputken poisto toteutuu. Tämän niin sanotun aktiivimallin kaltaiset eivät käy. Mutta myöskään toisenlaiset, kuten joustojen lisääminen ja paikallinen sopiminen, eivät käy. Sosiaaliturvan uudistaminen on jossakin pitkässä kuusessa, ja verouudistus on ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

van kauhistus — että ihmisille jäisi enemmän rahaa käteen, jos tekevät enemmän töitä ja ahkeroivat.

Minä nyt haluaisin kysyä teiltä, arvoisa pääministeri: Mitä työllisyyskeinoja teillä on mielessä? Mistä te ajattelette, että löytyvät nämä 80 000 työpaikkaa? Me nimittäin tarvitsemme ne päätökset. Me tarvitsisimme ne heti. Mielelläni kuulisin, mitä ne teidän keinonne sitten ovat. [Puhemies koputtaa] Palkataanko loppukin porukka sitten töihin julkiselle sektorille, jossa sinänsä väkeä tarvitaan?

16.15 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän työmarkkinakeskusteluun, joka on osin hämmäntävää: Keskustassa todella ajatellaan, että yrittäjät ja työntekijät ovat samalla puolella. Siellä toisella puolella, vastakkaisella puolella, on työttömyys tai koveneva kansainvälinen kilpailu, ja tätä ymmärrystä toivon meiltä kaikilta löytyvän, ehkä kaikista erimielisyyksistä huolimatta.

Todellakin tärkeintä tulee olla työpaikkojen turvaaminen. Suomi on täysin poikkeuksellisessa tilanteessa. Työttömänä tai lomautettuna on yli 300 000 ihmistä. Meidän täytyy luoda luottamusta — sitä suomalaisissa kodeissa toivotaan. Eikä ole myöskään salaisuus, että keskusta katsoo, että työpaikoilla tapahtuvaa paikallista sopimista on edistettävä, yksiselitteisesti. [Välihuutoja] Tämä on keskeinen toimi sille, [Puhemies koputtaa] että joustavuus ja ketteruus työpaikoilla ja työpaikkojen luomisessa lisääntyvät.

16.16 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on tässä useissa puheenvuoroissa — edustaja Orpo myöskin — peräänkuuluttanut rakenteellisia uudistuksia, joilla työllisyyttä kohennetaan. [Petteri Orpo: Juuri näin!] Pääministeri käytti tuossa hyvin painavan puheenvuoron kertoen siitä, että oppivelvollisuuden pidentäminen on erittäin merkittävä työllisyysvaikutuksiltaan. Siitä olen täysin vakuuttunut, pääministeri, että oppositio tulee ennemmin tai myöhemmin kiittämään teitä siitä, että teitte tämän uudistuksen.

Toinen uudistus, rakenteellinen uudistus, jota peräänkuulutatte ja josta on aika ajoin täällä puhuttu, on työajan lyhennys. Me tiedämme, että sillä on merkittäviä työllisyysvaikutuksia, jos me työaikaa pystymme lyhentämään. Pääministeri, olen täysin vakuuttunut, että oppositio tulee ennemmin tai myöhemmin esittämään myöskin sitä, että työaikaa aidosti lyhennetään ja sillä työelämää ja perhe-elämää pyritään yhdistämään.

Nämä ovat merkittäviä rakenteellisia uudistuksia, ja niiden työllisyysvaikutus on merkittävä. Kiitos, oppositio, että tulette tukemaan hallitustakin niissä.

16.17 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki en nyt väitä, että pääministeri olisi näin väittänytään, mutta edustaja Kiljunen nyt puhuu ehkä vähän eri tavoin tässä. Jos olette, edustaja Kiljunen, perehtynyt niihin oppivelvollisuusuudistuksen työllisyyslaskelmiin, ne ulottuvat vuoteen 2065. Eli täytyy nyt jo olla rehellinen siinä, kun sitä pidetään teidän hallituksenne merkittävimpana työllisyystoimena, kun siitä summasta, joka siihen laitetaan, valtaosa — yli 100 miljoonaa, muistaakseni 115 miljoonaa — menee oppikirjoihin ja kuljetuksiin, ei siis siihen tukeen, jolla ne nuoret saataisiin kuljetettua sen toisen asteen loppuun.

Toisen asteen tutkinto tarvitaan, siitä olemme kaikki yhtä mieltä, mutta tämä uudistus ei nyt sisällä niitä elementtejä, joilla nämä nuoret saisivat sen tuen. Rahat menevät väärin kohteisiin. Jos tarvitaan apua ja tukea opintoihin rahallisesti, sitä voidaan tehdä esimerkik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

si viime kaudella tehdyllä oppimateriaalilisällä, joka on nyt käytössä. Sitä voidaan myös parantaa, jotta kenellekään ei tulisi rahallisia esteitä suorittaa toista astetta. [Puhemies ko-
puttaa] Mutta pääasiallisesti tuki pitäisi kohdentaa niille oppilaille opintoihin, opetukseen.

16.18 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Siinä hyvä puheenvuoro edus-
taja Multalalta. Tosiaan Lohi puhui kalliista työllisyystoimista, ja kuten täällä kuulumme,
oppivelvollisuuden nosto työllisyystoimena on miljoona per työllinen per vuosi. Se ei ko-
vin halpa työllisyystoimi ole.

Ja miten tämä pakko takaa nuorelle toisen asteen koulutuksen? [Kokoomuksen ryhmäs-
tä: Ei millään lailla!] Heitä keskeyttää jo nyt. Olisiko ehkä parempi, että saisimme ehjiä,
perustaidot omaavia, hyvinvoivia nuoria, kun satsaisimme varhaisiin vuosiin? [Välihuuto]
— Ne ovat aika peanutseja. [Välihuutoja]

16.19 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä keskus-
telu antaa ymmärtää, että hallitus ei panostaisi varhaisiin vuosiin, ei panostaisi perusope-
tukseen, vaan ainoastaan tähän oppivelvollisuuteen. Ja tähän ei pidä paikkaansa, vaan
hallitusohjelman pitkä ketju menee aina sieltä varhaisista vuosista sinne kouluasteen lop-
pumiseen asti, aina tuonne korkeakoulutuksen loppumiseen asti.

Haluaisin, arvoisa puhemies, huomauttaa siitä, kun edustaja Orpo puhui muun muassa
sosiaaliturvan uudistamisesta. Täytyy sen verran muistuttaa, että se on kuitenkin parlamen-
taarisessa työssä valmistelussa — ja hyvä niin. Jos se olisi kokoomuksen käsissä, niin se
olisi aivan varmasti kovaa keppiä perusturvan varassa eläville. [Eduskunnasta: Voi kau-
heeta sentään!]

Kyllä tämä keskustelu valitettavasti osoittaa sen, että SDP:n ja kokoomuksen välille on
syntynyt todella suuri railo. Kokoomus on mennyt todella kovaa oikealle, lupaa sellaista
veropolitiikkaa, mitä tässä maassa ei pystytä toteuttamaan. Ja edelleenkin ei ole vastausta
Viitaselle: onko tämä, kokoomus, kohtuullista?

16.20 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla itselläni
on se kuva, että yrityksissä loppujen lopuksi yrityksen johto, omistajat ja työntekijät ovat
paljon enemmän samassa veneessä kuin tässä salissa puheista päätellen luullaan. Kyllä he
ymmärtävät varsinkin teollisuuden ja vientiteollisuuden parissa työskennellessään, mitä se
kilpailukyky tarkoittaa, jatkaako tehdas ja miten tuotteet kansainvälisesti käyvät kaupaksi.
Ei se ymmärryksen puute siellä ole, mutta sitä minä en tiedä, minkälainen sitten ymmärrys
tällä hetkellä hallituksessa on siitä dynamiikasta, miten yritykset globaalisti toimivat ja
kilpailukykyä parantavat. Silloin me, arvoisa pääministeri, joudumme tässä salissa pohti-
maan, mikä on kulurakenne yrityksellä, mitä kiinteistöt maksavat verrattuna Unkariin,
Puolaan tai Viroon, mitkä ovat yksikkötyökustannukset. Ne ovat niitä realiteetteja, millä
suuret kansainväliset konsernit tekevät päätöksiään siitä, missä heidän toimipisteensä si-
jaitsevat. Se ei ole meidän vika, emmekä me voi siihen puuttua, ja monet meidän suoma-
laisessa pörssissä olevat yritykset ovat käytännössä jenkkien omistuksessa.

16.21 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos pääministe-
rille aktiivisesta osallistumisesta keskusteluun. Tänään on varmasti hyvää aikaa sitä tehdä,
kun käsittääkseni teillä on oikein skarppi tuuraaja Girls Takeover -kampanjan osana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Täällä on käyty mielenkiintoista akateemista keskustelua sääntelyn ja markkinoiden roolista. Veisin kuitenkin taas keskustelun näihin tärkeimpiin haasteisiin eli ilmastomuutokseen ja luontokatoon. Niiden ratkaisemisessa teollisuuden ja liikenteen sähköistäminen on keskeisessä osassa. Sähköveron lasku ja työsuhteautojen edistäminen ovat tärkeitä toimia, joita muitakin sitten budjetista löytyy.

Nämä kiilusilmäisiksiin haukutut ilmastotoimet ovat osa globaalia liikettä, jossa ilmastomuutoksen uhka vihdoinkin aletaan ottaa tosissaan. EU:n parlamentti kiristi tänään EU:n tavoitetta. Kiina on jo ilmoittanut olevansa hiilineutraali. Financial Timesissa oli eilen arvio, jonka mukaan ne maat, jotka tekevät heikkoa ilmastopolitiikkaa, tulevat kokemaan sen myös luottoluokituksestaan. Tässä kannattaa olla edelläkävijä. Se on myös eettisesti oikein. [Jussi Halla-ahon välihuuto] Oppositiosta kaikuva hinku ylläpitää riippuvuutta tuontifossiilienergiasta [Puhemies koputtaa] ja luonnon köyhdyttämisestä osoittaa välinpitämättömyyttä tiedettä ja tulevaisuutta kohtaan.

16.23 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sain tämän istunnon aikana puhelinsoiton tuolta maakunnasta. Eräs yrittäjä, joka ennen koronaa teki hyvää tulosta, pyysi minua pääministeriltä kysymään, ja lupasin välittää hänen viestinsä. Hän kysyi, miten hänen pitää toimia tilanteessa, kun omat puskurit on syöty, niin sanotusti perämetset on myyty, pankki ei enää anna lisäapua, kaikki kortit on käännetty. Omasta mielestään, hän kokee, hän on kantanut täyden yhteiskuntavastuun, niin hyvin kuin on vain mahdollista. Kaikki on siis pelissä, ja hän nyt pyytää neuvoa, mikä on pääministerin viesti tällaiselle yrittäjälle. Näitä on useampia, eli tämä ei ole ainutkertainen, mutta tämä nyt juuri hetki sitten tuli vastaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on tullut pääministerille monta kysymystä. Annetaan pääministeri Marinille 3 minuuttia aikaa vastata.

16.24 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Minä jaan kyllä sen huolen, joka yrittäjillä ja ihmisillä on eri puolilla Suomea. Moni yritys on vaikeuksissa koronatilanteesta johtuen, ja juuri tämän takia hallitus on tukenut erittäin mittavasti yrityksiä tämän kriisin keskellä. Me olemme tehneet toimia niin suorien tukien osalta kuin myös erilaisten takausvälineiden kautta pyrkineet auttamaan sitä, että yritykset eivät tässä kriisissä kaadu vaan he kestäisivät tämän erittäin vaikean tilanteen yli, selviäisivät ja voisivat työllistää tulevaisuudessaakin. Juuri tämän vuoksi hallitus on näitä toimia tehnyt, että tästä tilanteesta yhdessä voidaan selvitä.

Tähän edustaja Purran puheenvuoroon on kyllä sanottava, että hallitus on itse asiassa jo hallitusohjelmassa listannut niitä lukuisia toimia, joilla me tulemme parantamaan työelämää ja puuttumaan niihin räikeisiin epäkohtiin, joita meillä tällä hetkellä on työelämässä. Hallitusohjelmassa on jo sovittu, että alipalkkaukseen puututaan, valvontaa tehostetaan, ihmiskauppaan puututaan paljon tehokkaammin kuin mitä tähän asti on kyetty, ja säädämme myös yritysvastuulain, jonka osalta itse asiassa lausuntokierros ehdotelmista, joita on tehty, mitä polkua voisimme edetä, on juuri päättynyt. Tätäkin työstetään juuri sen vuoksi, että voimme varmistaa, että kaikki yhteiskunnassa toimivat reilulla tavalla, pelisäännöt ovat selvät ja myös toimimme tavalla, joka takaa tasapuolisemman kilpailuympäristön yrityksille itsellensä, koska myös yritykset tarvitsevat sellaista kilpailuympäristöä, jossa osa toimijoista ei voi esimerkiksi käyttää törkeällä tavalla työntekijöitä hyväksi ja saada tätä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kautta kilpailuetua. Me puutumme näihin räikeisiin epäkohtiin, joita meillä on tällä hetkellä työmarkkinoilla, sen vuoksi, että voimme varmistaa sen, että ihmiset pärjäävät ja rehelliset yrittäjät pärjäävät.

Hallitus on tukenut yrityksiä kriisin keskellä ja on valmis tukemaan vastakin, koska emme me halua nähdä konkurssveja, emme me halua nähdä työttömyyttä, ja tätä peräänkuulutan tietenkin kaikilta yhteiskunnan toimijoilta. Tästä kriisistä selviämme vain, jos toimimme yhdessä. Nyt tarvitaan kaikilta vastuullisuutta, nyt tarvitaan kaikilta kohtuullisuutta ja nyt tarvitaan kaikilta myös sitä isänmaan henkeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan vielä hetki debattia.

16.26 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työ on tällä hetkellä ainoa asia, joka tuo meille tien ulos tästä kurimuksesta, johon olemme menossa. Täällä on peräänkuulutettu opposition työllisyyskeinoja, ja tässä tulee nyt kolme ehkä maailmankaikkeuden yksinkertaisinta keinoa lisätä työllisyyttä heti:

Ensinnä: Kotitalousvähennyksen reilu korottaminen. Aivan selkeä keino, mutta ei hallitus sitä huomioi. [Leena Meri: Ei tietenkään!]

Toinen: Paikallinen sopiminen. Hyvän aika sentään, kaikin tavoin on todistettu kaikkialla, että paikallinen sopiminen lisää yrittäjän intoa palkata lisää työntekijöitä.

Kolmas: Aloittavan yrittäjän tukeminen. Starttirahan korottaminen tasolle, joka tässä tilanteessa antaisi heti ulospääsyn mahdollisesta pitkittyvästä työttömyyden uhasta.

Arvoisa pääministeri, [Puhemies koputtaa] kolme konkreettista keinoa, joilla on välitön työllisyysvaikutus. Miksi näitä ei toteuteta?

16.27 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Marinin hallitus on tukenut ja tukee kuntia, yrityksiä ja järjestöjä miljardeilla, jotta yhteiskunta toimii koronan keskellä. Samaan aikaan hallitus on toteuttanut määrätietoisesti ohjelmaansa ja tekee uudistuksia, kuten hoitajamitoituksen nosto, perhevapaaudistus, joka on valmistelussa, varhaiskasvatusmaksujen alennus ja niin edespäin.

Historiallinen uudistus on myös oppivelvollisuuden laajentaminen, joka on tärkeä osaaamista ja työllisyyttä nostava tulevaisuusinvestointi — siis merkittävä työllisyystoimi pitkällä aikajänteellä. Siksi se on tulevaisuusinvestointi. Ja toisen asteen maksuttomuus lisää tasa-arvoa ja on iso kädenojennus erityisesti pienituloisille perheille. Toisen asteen opiskelijan, vaikka lukiolaisen, tietokoneet ja koulutarvikkeet eivät ole halpoja. Niihin menee helposti 1 000—2 000 euroa. Kaikille pitää saada toisen asteen maksuton koulutus. Hyvä hanke.

16.28 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, viime viikolla kysyin teiltä kuntien ahdinkotilanteesta. Nyt sattumalta on sellainen tilanne, että muun muassa omassa kunnassani tämän viikon torstaina ja perjantaina on kunnanhallituksen budjettipäivät, ja edelleen pohdimme tätä kuntien ahdinkotilannetta. Voitteko ystävällisesti hieman avata, millä tavalla hallitus on valmistautunut avustamaan kuntia tässä tiukentuvassa tilanteessa? — Kiitos.

16.29 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä vihereät keuhvat, miten lapsille annetaan hyvä tulevaisuus. Jos hallitus olisi valmis tekemään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

riittäviä työllisyystoimia, velkatarve pienenisi huomattavasti ja lapsilla olisi pienemmät velkareput aikanaan.

Kokoomus on esittänyt lukuisia työllisyystoimia, ja ne löytyvät tänäkin päivänä sieltä netistä. Hallitus on lykännyt omat työllisyystavoitteensa tämän vuosikymmenen loppuun ja korottanut samalla tavoitetta 60 000:sta 80 000:een päätösperäiseen uuteen työlliseen. Keskustan ryhmäpuheenvuoro oli ymmärrettävissä niin, että keskusta kannattaa sitä, että nämä työpaikat saadaan jo tämän vaalikauden aikana. Tämä saattaa olla väärä tulkinta keskustan puheenvuorosta, ja edustaja Lohi keskustan puolesta voi siihen kommentoida. Mutta kun pääministerikin sanoi, että päätökset näistä 80 000:sta tehdään tällä vaalikaudella ja vaikutus on sitten kymmenen vuoden päästä, [Puhemies koputtaa] niin pitääkö vain sanoa, että niitä odotellessa?

16.31 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että kun tehdään työllisyystoimia, niin eiväthän ne heti välittömästi astu voimaan, vaan meillä on paljon sellaisia toimia, joita nytkin on tehty, jotka tulevat pikkuhiljaa, esimerkiksi sitä mukaa kun, voi sanoa, ikäluokat siirtyvät uusien säännösten perään.

Mutta haluan puuttua tähän oppivelvollisuusiän nostoon, jota täällä on arvosteltu, ja tietenkin tunnustan samalla, että eihän se mikään hokkuspokkuskonsti ole. Mutta pitää muistaa sekin, että ne työllisyysvaikutukset ja myönteiset vaikutukset tulevat tässäkin erittäin pitkällä aikavälillä, mutta ne ovat myönteisiä. Ja eihän tämä velvollisuus oikeastaan lisää mitään valtion kustannuksia, vaan se lisää kustannuksia, mitä siitä seuraa. Ja ajatelkaa, ketkä siitä nyt hyötyvät? Kannattaako teidän niin kiivaasti vastustaa sitä, että ne perheet, joissa on lapsia ja nuoria, saavat ilmaisia oppivälineitä? Siis tämä on kädenojennus niille, jotka täällä kasvattavat tulevia sukupolvia. [Välihuutoja] Sitäkö pitää nyt arvostella, että tässä hyödytetään perheitä? [Puhemies koputtaa] Älkää arvostelko sitä.

16.32 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palataanpa suureen kuvaan. Yritykset eivät pysty kustantamaan alati kasvavaa julkista taloutta. Jotta kansantaloudesta ja kansanterveydestä pystyttäisiin huolehtimaan, on verokiilaa pienennettävä. Ja se edellyttää julkisen sektorin trimmaamista. Ja nyt alkaa taas hallituspuolueiden huuto: oppositio haluaa leikata köyhiltä ja sairailta ja nuorilta ja lapsilta ja työttömiltä. Tämä kertoo ainoastaan siitä, että teiltä hallituspuolueiden edustajilta puuttuu se toiminta- ja talousosaaminen ja vastuullisuus tässä tilanteessa.

Julkisen sektorin trimmaus ei tarkoita heikoimmilta ottamista, vaan se tarkoittaa sitä, että heidän turvansa ja heidän palvelunsa pelastetaan. Se tarkoittaa nimenomaan sitä, se tarkoittaa sitä priorisointia. Meillä on pitkä lista asioista, joista me voimme lähteä trimmaamaan julkista taloutta. Aloitetaan hallintohimmeleistä, byrokratiasta. Säästökohteita löytyy tempputyöllistämisestä, EU:sta, maahanmuutosta, ilmastohankkeista, [Puhemies koputtaa] erilaisesta sääntelystä, jota pääministeri kaipaakin lisää.

16.33 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hämmennää kovasti se, että meillä on Suomessa pääministeri, joka ei selvästikään pysty sanomaan yhtään kaunista sanaa työllistävistä yrityksistä ja yrittäjistä. Tämä yritysvihamielisyys, joka paistaa kaikista näistä puheenvuoroista, näkyy tuolla kentällä, kun tapaa yrittäjiä, joilla on siis vastuu työllistää ihmisiä ja jotka ovat vastuussa näistä ihmisistä ja työntekijöistä. He eivät uskalla tällä hetkellä investoida tai palkata uusia ihmisiä, koska heitä säilyttää se,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

onko meillä todella tällainen ilmapiiri tässä maassa, että koska tahansa voidaan yrittäjiä syyllistää ja koska tahansa voivat yrittäjyyden edellytykset heikentyä tässä maassa esimerkiksi veronkiristysten muodossa, kuten SDP on esittänyt omassa vero-ohjelmassaan.

Haluaisin kuulla myöskin — pääministeri viittasi, että ehkä kohta voisi pitää puheenvuoron — vastauksen tähän edustaja Orpon kysymykseen, mihin työllisyyskeinoihin te olette valmiita, koska täällä on nyt listattu paljon niitä, mitkä eivät käy. Mitkä ovat niitä, jotka sitten mahdollisesti käyvät? [Puhemies koputtaa] Muutama ehdotus paikallisen sopimisen ja [Puhemies: Nyt alkaa olla aika täynnä!] työn verotuksen keventämisen rinnalla: kotitalousvähennys, työllistävä perhevapaauudistus, terapiatakuu. Käyvätkö?

16.34 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä on työllistämisen yhteydessä puhuttu mielenterveyteen liittyvistä kysymyksistä, niin se on äärimmäisen tärkeää, koska me tiedämme, että meidän työkyvyttömyyseläkkeistä tänä päivänä suurin osa syntyy mielenterveyssyistä. Mutta tässä hallitus ei ole ollut toimeton, vaan esimerkiksi niissä sote-uudistukseen liittyvissä hankkeissa, jotka paikallisella tasolla tapahtuvat, mielenterveys on voimakkaasti esillä. Esimerkiksi nuorten Ohjaamoihin on kytketty tällainen nopea terapiaan ja apuun pääsy, jonka avulla on saatu nuoria nopeasti kiinni. Tämän tyyppisiä, pienempiäkin tekoja me tarvitsemme.

Me tässä talossa puhumme usein rakenteellisten uudistusten kohdalla hyvin isoista reformeista, ja nyt oppivelvollisuutta syytetään siitä, että ne työllisyysvaikutukset tulevat vasta myöhemmin. Mutta niinhän ne tulevat aina rakenteellisissa uudistuksissa. Jos me katsomme vaikkapa sitä valtiovarainministeriön tekemää listausta erilaisista työllisyystoimista, eivät niidenkään työllisyysvaikutukset ensi vuonna näy, vaan valtaosa niistä ulottuu aika pitkälle aikavälille. [Eduskunnasta: Ei sentään 60-luvulle! — Sari Sarkomaa: Varsinkin kun niitä ei ole tehty, ne eivät näy!] Ja jos ajattelemme [Puhemies koputtaa] vaikkapa esimerkiksi sellaisia toimia, joilla pyritään kannustamaan [Puhemies: Aika on täynnä, edustaja Filatov!] ihmistä asioissa, joissa hän ei edes tiedä, mitä hänen taloudellensa tapahtuu... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

16.36 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, kun tuossa aloititte puheenne ja puhuitte suomalaisista yrityksistä, yrityksistä, jotka työllistävät ja kannattelevat suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa, käytitte sanoja ”turha irtisanominen”. Voisitteko te vielä kertoa, mitä se tarkoittaa? Itsekin olen saanut tästä useita viestejä yrittäjiltä, ja olen itsekin yrittäjäperheestä ja tiedän, että sen kovempaa paikkaa yrittäjällä ei ole kuin se, että hän joutuu irtisanomaan oman työntekijänsä, ja sitä ei kukaan turhaan tee.

Kun edustaja Grahn-Laasonen sanoi, että kuinka meillä voi olla pääministeri, joka ei kykene sanomaan yhtään kaunista sanaa yrityksistä, niin samaa itsekin mietin, ja kun penäätte sitä yhteiskuntavastuuta, niin kuinka te voitte ulkoistaa itsenne siitä? Missä teidän yhteiskuntavastuunne on, missä koko hallituksen? Kun katsotaan niitä toimenpiteitä, joita te olette tehneet, ja katsotaan VM:n lukuja, niin pakkasen puolelle menee. Meillä on 400 000 työtöntä Suomessa, [Puhemies koputtaa] ja te ette ole tehneet toimia, [Puhemies: Aika on täynnä!] jotta he saisivat työtä. Jos jokin on vastuutonta, niin se on se.

16.37 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koulutus kantaa kriisin yli pitkälle tulevaisuuteen. Oppimisen tarve ei pääty edes 18 vuoteen vaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

jatkuu läpi elämän. Siksi on myöskin menossa jatkuvan oppimisen uudistus, jolle on varattu rahaa.

Oppioikeuden laajentamisessa nuoret vaihdetaan saattaen koulusta toiseen, ja maksuttomuus oikeasti auttaa monia perheitä. Yritykset tarvitsevat osaavaa väkeä voidakseen kasvaa ja työllistää, ja toisen asteen koulutuksen tehnyt työllistyy huomattavasti paremmin, ja uusi työ syntyy aloille, joilla tarvitaan korkeakoulutusta. Pudokas jonkun arvion mukaan maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa. Syrjäytymisen ehkäisyn täsmätoimet eivät ole oikein pureet, ja siksi tarvitaan myös tämä uudistus. Kouluväen huolena on se, [Puhemies koputtaa] riittääkö perusrahoitus eri kouluasteille, [Puhemies: Nyt on aika täynnä!] ja siitä pyytäisin pääministeriltä todistusta.

16.38 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On paikkoja, joissa vastakkainasettelu on paikallaan, mutta on myös tunnistettava ne hetket, joissa yhteinen tie löytyy. Tällainen todella on ihmiskauppaan puuttuminen. Elinkeinoelämän keskusliitto on pari päivää sitten vaatinut, että näihin väärinkäytöksiin puututaan nimenomaan siksi, että kun valtaosa yrityksistä toimii reilusti ja vastuullisesti, niin kun tällainen pieni porukka epäreilua kilpailuetua hakee, monestihan isoin haitta siitä on nimenomaan niille kilpaileville yrityksille, sille 90 prosentille, joka toimii täysin vastuullisesti ja rehellisesti. Siksi tässä ei kyllä ole mitään oikeisto—vasemmisto-jakoa. Tässä on yhteinen tie eteenpäin. Tässä on vastakkainasettelu rikollisuuden ja lain välillä, ja siksi toivonkin, että tämä on nyt tämän salin yhteinen haaste todella laittaa stoppi hyväksikäytölle, laittaa stoppi ihmiskauppalle. Se oli hallituksen yhteinen linja hallitusohjelmassa, [Puhemies koputtaa] ja se oli monen hallituspuolueen linja jo pitkään ennen hallitusneuvotteluita.

16.39 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä paikallinen sopiminen on aika kummallinen asia, kun olen kuunnellut näitä keskusteluja siitä, mihinkä sitä tarvitaan. Sitä todella tarvitaan, minä olen samaa mieltä siitä asiasta, ja paikallista sopimista voidaan jo nyt tehdä hyvin paljon noudattaen TESiä ja TESin avulla, ja sillä voidaan tehostaa työtä ja työaikojen joustamista ja työtuloksen parantamista.

Kun itse aikanaan olin pääluottamusmies, niin tein yli sata paikallista sopimusta. Tein jopa semmoisen sopimuksen, mitä liitto vastusti minun tekevän, ja se on tietääkseni edelleenkin vielä voimassa, liittyen työaikoihin ja työaikojen tekemiseen. Ne ovat todella hyvin toimineet, mutta lähtökohtana on siinä ollut, että molemmat hyötyvät ja saadaan hyvä ilmapiiri työmaille.

Minulle tässä keskustelun aikana tuli semmoinen käsitys, kun olen kuunnellut näitä yrittäjiä ja yrittäjien halua tehdä sitä paikallista sopimista, että onkohan käynyt siinä silleen, [Puhemies koputtaa] että ei tunneta näitä TESejä, [Puhemies: Nyt on aika täynnä!] että yrittäjien piirissä pitäisi tiedostaa enemmän.

16.41 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Regeringen har idkat en ansvarsfull politik under coronakrisen. Vi vill inte upprepa de fel som gjorts under tidigare kriser. Vi förbinder oss att garantera finländarnas välmående och företagens överlevnad med så små skador som möjligt. Ett stimulerande budgetförslag för år 2021 hjälper oss ur coronakrisen och fortsätter bygga upp vårt välfärdssamhälle på ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Koronakriisistä selviytyminen vaatii aikaa. Taloutta on tuettava myös ensi vuonna, ja tässä tilanteessa elvyttävä politiikka tukee työllisyyttä kaikkein parhaiten. Tietääkseni myös muut Euroopan maat tekevät elvyttävää politiikkaa tänä vaikeana aikana.

16.42 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuntuu, että te demarit ette selvästi halua puhua tästä teidän vasemmistohallituksen talousarviosta, mutta me nimenomaan tänään haluamme puhua siitä, ja viesti teillä näyttää olevan selvä suomalaisille: te ette luota suomalaisiin ettekä te luota suomalaisiin yrittäjiin. Kokonaisvearoaste nousee ensi vuonna, työn verotuksen annatte kiristyä, polttoaineveroja juuri kiristettiin ennätys suuresti, yrittäjyyteen vaikuttavia veroja kiristetään, ja samaan aikaan esimerkiksi kotitalousvähennystä on leikattu.

Keskustan edustaja Lohi Uudessa Suomessa arvostelee aika kovin sanoin pääministeri Marinia. Se kannattaa lukea tuolta Uudesta Suomesta, ja ne sanat ovat nimenomaan ne, että ettekö te, arvoisa pääministeri... — mihin hän nyt hukkui? [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Lähti! — Puhemies: Jatkakaa!] — ...eikö hän näe mitään hyvää suomalaisissa yrittäjissä ja yrityksissä. [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt pääministeri Marinilta, mitkä ovat niitä hänen työllisyystoimiaan, [Puhemies: Nyt on aika täynnä!] joilla tätä maata vietäisiin oikeaan suuntaan.

16.43 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kohtuus ja hyvät tavat pitäisi säilyttää kiihkeässäkin budjettikeskustelussa. Täällä on edustaja Heinonen ehdinyt laittaa pääministerin suuhun, että pääministeri olisi sanonut, että yritykset hivin vuoksi irtisanovat työntekijöitä. Edustaja Tavio väitti, että pääministeri olisi sanonut, että yritykset ilkeyttään irtisanovat työntekijöitä, ja edustaja Grahn-Laasonen esitti, että pääministeri olisi osoittanut yritysvihamielisyyttä. Nämähän ovat tavallaan järjettömiä kärjistyksiä tällaisessa tilanteessa, kun pitäisi puhalttaa yhteen hiileen: pelastetaan mahdollisimman monta työpaikkaa, mahdollisimman monta yritystä, autetaan uusia syntymään, autetaan entisiä laajentamaan. Tästä on yhteinen tahto hallituksella ja toivottavasti myös oppositiolla. Tällaisilla kärjistyksillä ja väärillä väitteillä pilataan paljon suomalaisessa yhteiskunnassa. Odottaisin vähän rakentavampaa käytöstä, kun tätä keskustelua jatketaan.

16.44 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heinonen pyysi, että puhuisimme tästä talousarviokirjasta, ja minusta se on hyvä lähtökohta tälle keskustelulle.

Arvoisa rouva pääministeri, perussuomalaiset kysyivät aiemmin teiltä tänään tässä keskustelussa, voitteko kertoa, missä kohtaa tässä budjetissa on isänmaallisuutta. Rouva pääministeri, kun nyt panostamme Suomen puolustusbudjettiin ennätysellisen paljon euroja, selvästi yli 2 prosenttia bkt:stä, kun nyt hankimme uudet hävittäjät, kun nyt saatamme loppuun Laivue 2020 -hankkeen, kun nyt yli 20 000 reserviläistä kertaan ensi vuonna, kun nyt lisäämme kantahenkilökuntaa ja sopimussotilaiden määrää, kun nyt panostamme miljardi euroa materiaaliseen valmiuteen, panostamme lakiin ja järjestykseen, lisää poliiseja, lisää syyttäjiä, parannamme oikeusvaltion toimintaa, parannamme Rajavartiolaitoksen uusia aluksia, niin eikö tässä ole aika paljon isänmaallisuutta?

16.45 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Äsken pääministeri Marin toi esille, että tarvitaan kohtuullisuutta ja vastuullisuutta. Suomessa on raha

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

nyt tiukassa, kuten kaikki tiedämme korona-ajasta, mutta pääministeri Marinin hallituksella on budjetin mukaan 15 poliittista valtiosihteeriä ja 70 erityisavustajaa — 15 poliittista valtiosihteeriä ja 70 erityisavustajaa. Aikaisemmin sitä perusteltiin EU-puheenjohtajuustarpeella. Onko tarve vielä olemassa? Puheenjohtajuushan loppui jo. Pelkästään valtioneuvoston kansliassa on erilaisissa asiantuntijapalvelutehtävissä noin 550 henkilöä, joiden tärkein tehtävä on tukea pääministeriä. Voisiko tätä byrokratiakaartia mitenkään purkaa, voisiko sitä vähentää? Eikö se olisi juuri kohtuullistamista ja vastuullisuutta? Mitä mieltä olette, arvoisa pääministeri?

16.46 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin tuossa aikaisemmin tarkkaan pääministerin vastauksen tähän oppivelvollisuusasiaan. ”Oppivelvollisuus” ei kuitenkaan sanana tuo automaattisesti toisen asteen tutkintoa kenellekään. Pitää tuntea koulun arki, ja hallituksella on kyllä tämän asian tiimoilta parannettavaa. Niin kuin totesin, olen tehnyt pitkään työtä alalla, esimerkiksi yhdeksäsluokkalaisten kanssa, joilla on monenlaisia ongelmia. Toisen asteen tutkinnon saaminen heille on räätälintyötä, ei monistuskoneen käyttämistä.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on se ongelma, että yhteiskunta antaa tässä yhteydessä etuuksia sellaisille, jotka eivät sitä nyt välttämättä tarvitse. Jotenkin tuntui, että tässä taloustilanteessa erityisesti tarvittaisiin priorisointia. [Puhemies koputtaa] Kannattaa muistaa, [Puhemies: Aika on täynnä!] että yli 80 prosenttia ikäluokasta etenee opinnoissaan hyvin ilman pakkoa.

16.48 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on tullut kuunneltua monta tuntia tänään, kun maailman onnellisimman kansan onnellisin parlamentti käy keskustelua.

Valtio on kilpenä kriisissä, näin totesi tänään valtiovarainministeri Vanhanen, ja sitä se todella on ollut. On tuettu kuntia, on tuettu järjestöjä, on tuettu yrityksiä, ja tämä kaikki on meidän hyvinvointivaltion vankka perusta. Tuetaan työpaikkoja yritysten kautta, hyvinvointia järjestöjen kautta ja kuntalaisten ja kansalaisten peruspalveluja kuntien kautta. Valitettavasti hallitus — tämä hallitus tai mikään muukaan hallitus — ei pystyisi tässä tilanteessa kaikkia yrityksiä pelastamaan, ei kaikkia työpaikkoja pelastamaan eikä valitettavasti myöskään kaikkia ihmishenkiä pelastamaan, mutta tähän asti toimet ovat olleet isänmaallisia ja ihan kansainvälisestikin katsottuna onnistuneita. Vielä siteeraan valtiovarainministeri Vanhasta: ”Tästäkin selvitään.” [Puhemies koputtaa]

16.49 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen kansanedustajaksi valintaani toimin itsekin 25 vuotta yrittäjänä. Tiedän omasta kokemuksestani, että yrityksen suurin voimavara on osaava, motivoitunut, hyväntuulinen ja onnellinen henkilökunta. En ole koskaan ymmärtänyt tätä vastakkainasettelua yrittäjien ja työntekijöiden välillä. Itse asiassa käytännössä sitä ei ole, ja jotenkin tuntuu, että tämä sali ei ole oikea paikka ainakaan lietsoa sitä vastakkainasettelua edelleen.

Olen myös melko varma siitä, että monessa yrityksessä oltaisiin valmiita sopimaan nykyistä enemmän paikallisesti. Keskustan tavoite onkin lisätä paikallista sopimista. Koska keskusta on puolue, joka haluaa kantaa myös työnantajana vastuuta, meidän linjamme on, että kun lisätään työelämän joustoja, pitää myös lisätä työntekijöiden turvaa. Onnistues-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

saan paikallinen sopimustoiminta tarjoaa yrityksille niiden tarvitseman joustavuuden [Puhemies koputtaa] ja samalla työntekijöiden haluaman turvan.

16.50 Juho Kautto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhutaan tosiaan vähän talousarviosta, ja haluan kyllä nyt tässä heti alkuun kiittää hallitusta ennen kaikkea siitä, miten on kokonaiskriisiä hoidettu, kun kansainvälisesti pärjäämme hyvin, ja erityisesti, mitä tässä ei ainakaan ole moitittu, kuntien tukipakettia, mitä on tullut pitkin koko vuoden ja ensi vuodellekin on tulossa mittavia. Kaikki meistä, tai ainakin suuri osa, ovat kuntapäätäjiä, ja uskon, että siitä olemme hyvillämme. Ainakin tällaista viestiä on tullut.

Mutta jotta totuus ei ihan unohtuisi, edelleen tuonne kokoomuksen suuntaan, niin pikusen näitä teidän ehdotuksianne työllisyystoimista: siellä on todellakin tämä veroale ansiotuloista, mutta onhan siellä vielä perintö- ja lahjaveroakin, yli 800 miljoonaa veronalennusta, siellä on autoverosta luopuminen, 770 miljoonaa, [Timo Heinonen: Hyvä esitys!] ja sitten on vielä varainsiirtovero, toiset 800 miljoonaa. [Puhemies koputtaa] Että kyllä tässä on työllisyystoimia kerrakseen, mutta onneksi niitä ei ole tässä ensi vuoden talousarviossa.

16.52 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ei tarvita yritysten syyttelyä tai vastakkainasettelua vaan ratkaisuja työllisyyden parantamiseksi. On huolestuttavaa, että pääministeri täällä toistelee jatkuvasti sitä, että yrityksiin ei voi luottaa. Sekö todella on viestinne yrityksille? Entä onko se myös keskustan viesti yrityksille? [Anneli Kiljunen: Se on kokoomuksen viesti!] Eikö nyt pääministeriltä tarvittaisi rakentavampaa otetta ja keskittymistä siihen, miten luodaan edellytyksiä sille, että yhä useammalla suomalaisella on työpaikka? Me olemme kysyneet täällä teiltä, mitkä työllisyystoimet teille oikein käyvät. Vielä ei ole vastausta kuulunut. Käykö teille kotitalousvähennyksen laajentaminen? Oletteko valmiit perumaan kotitalousvähennyksen leikkaukset? Käykö teille palkkaveron alentaminen? [Puhemies koputtaa] Käykö teille paikallisen sopimisen mahdollistaminen? [Puhemies: Aika on täynnä!] Käykö teille työllisyyttä lisäävä perhevapaa-uudistus?

16.53 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tätä koulutuspolitiikkaa täällä on keskusteltu tänään ihan tarpeeksi, mutta muistakaahan, mitä edellisellä hallituskaudella tapahtui: 690 miljoonaa leikattiin koulutuksesta rahaa, 150 miljoonaa tki-toiminnasta rahaa. Nyt hallitus kumminkin panostaa tulevaisuusinvestointien kautta niin ryhmäkokoihin, lukion laatuohjelmaan, erityisopetukseen kuin maksuttomaan toiseen asteeseen ja korjaa ammatillisen koulutuksen reformit. Ammatillisesta koulutuksesta pelkästään leikattiin 247 miljoonaa edellisellä kaudella, ja nyt palkataan yli tuhat opettajaa eli paikataan niitä ammatillisen koulutuksen ongelmia. Kyllä tässä koulutuspolitiikassa on aika iso linjaero edellisen hallituksen ja tämän hallituksen kanssa.

16.54 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Fakta kuitenkin on se, että kyllä suomalaisilta yrittäjiltä loppui usko tähän hallitukseen tämän budjettiriihen jälkeen, mutta kyllä se usko näköjään tuntuu loppuvan myös hallituskumppaneilta: ”Kyllä sanon senkin, että kyllä meitä keskustassa häiritsee aika voimakkaasti myös viimeaikaiset pääministerin ulostulot, joissa hän maalaa pääministerinä hallitusta aika vasemmalle vaikkapa työmarkkinapolitiikassa ja suhteessa yrityksiin.” Tämän sanoi keskustan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

varapuheenjohtaja, edustaja Lohi haastattelussa. Nyt kysynkin pääministeriltä: voisitteko vielä kerran kirkastaa sanomaanne sekä yrittäjille että hallituskumppani keskustalle?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja annetaan pääministerin tässä yhteydessä vastata, ja sen jälkeen siirrytään puhujalistaan.

16.55 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Vastaan ensimmäisenä edustaja Niemen kysymykseen kuntien tilanteesta: Todella tämän budjettiriihen yhteydessä olemme sopineet 1,45 miljardin euron kokonaisuudesta kuntien tukemiseksi tässä vaikeassa tilanteessa. Osa rahoista annetaan jo tänä vuonna lisätalousarvioin ja osa rahoituksesta sitten ensi vuoden talousarvion yhteydessä, ja tämä on merkittävä vastaantulo kuntien ahdistukseen. Me tiedämme, että kuntien taloustilanne on ollut jo aikaisemmin vaikea, ja nyt koronan vuoksi se on entisestään vaikeutunut. Sen vuoksi valtio tukee myös kuntia mittavasti. Me otamme vastaan nyt tätä voimakasta iskuja valtiona niin kuntien, alueiden, yritysten kuin ihmisten ja perheiden puolesta, että yhdessä voisimme selvitä tästä syvästä kriisistä, jonka keskellä olemme. Olen myös peräänkuuluttanut kaikilta yhteiskunnan toimijoilta yhteisvastuullisuutta ja kohtuullisuutta, sillä me emme selviä tästä kriisistä vain valtion toimin. Emme selviä tästä kriisistä yksin valtion toimin, vaan me tarvitsemme vastuullisuutta ja kohtuullisuutta aivan kaikilta.

Mielestäni ei ole mitenkään tavatonta, että minä pääministerinä olen esittänyt toiveen, että jos ei ole välttämätöntä irtisanoa, älkää irtisanoko tässä vaikeassa ja syvässä kriisissä. Tämä on lähetetty jo keväällä valtionyhtiöille omistajaohjausministerin toimesta ohjeistuksena: älkää irtisanoko, välttäkää irtisanomisia kaikin keinoin, koska tilanne on vaikea. Tämän viestin olen lähettänyt kunnille: älkää lomauttako, älkää irtisanoko, kestäkää tämän kriisin yli, valtio tulee teidän tueksenne — ja nyt me tulemme kuntien tueksi, kuten me olemme aikaisemminkin tulleet. Tämän viestin lähetän kaikille muillekin yhteiskunnan toimijoille: Nyt pitää välttää irtisanomisia. Nyt pitää välttää sitä, että ihmiset jäävät syvän kriisin keskellä työttömiksi. Kaikki keinot on otettava käyttöön, jotta tämä voitaisiin välttää.

Esimerkiksi työmarkkinajärjestöt ja hallitus ovat edistäneet voimakkaasti lomautusten mahdollistamista sen vuoksi, että emme näkisi irtisanomisia. Mieluummin lomautettaisiin kuin irtisanottaisiin. Ihmiset kyllä ymmärtävät, jos ei voida välttyä siltä, että on pakko irtisanoa. En minä usko, että yritykset ja yrittäjät haluavat irtisanoa, varsinkin kun kyse on pienemmistä yrityksistä, uskon, että siellä tunnetaan työntekijät ja halutaan yhteisesti kehittää yritystä ja ymmärretään työntekijöiden arvo. Mutta valitettavasti me olemme myös nähneet, että erityisesti isot pörssiyritykset ovat tässä ajassa päättäneet sulkea tehtaita, lakauttaa toimintoja, ja mielestäni on täysin aiheellista kysyä, miksi nyt, miksi ei voida odottaa tämän syvän kriisin yli, miksi nyt. Onko nyt välttämätöntä ja juuri nyt oikea aika näiden yhtiöiden, jotka tekevät miljardien tulosta, irtisanoa? Minun mielestäni ei, ja tämän kyllä voin ihan suoraan sanoa, että mielestäni pitäisi välttää irtisanomisia silloin, kun ne eivät ole aivan välttämättömiä. Näillä isoilla irtisanomisilla on iso vaikutus paitsi työntekijöihin ja [Puhemies koputtaa] perheisiin myös alueen muihin yrityksiin, alihankintaketjuihin, koko aluetalouteen. Sen vuoksi nyt pitää välttää sitä, että irtisanomisia tehtäisiin, aina kun se on mahdollista välttää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt siirrymme puhujalistaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

16.59 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tämä budjetti on tehty historiallisen epävarmassa ja vaikeassa tilanteessa. Ja kriisitilanteessa on entistä tärkeämpää, että hallitus toimii vastuullisesti eikä toista niitä virheitä, joita aikaisemmissa kriiseissä on tehty.

Ensinnäkin tämä talouspoliittinen linja on elvyttävä, ja kuten täällä on tullut jo monta kertaa esille, niin se on tietenkin oikein. Elvytys on perusteltu tapa luoda tietä ulos tästä kriisistä. On erittäin paljon väliä sillä, miten kuljetaan ulos kriisistä, mutta myös sillä, mihin samalla suunnataan. Eli oleellista on, että tätä tietä ulos kriisistä kuljetaan inhimillisellä tavalla ja että se tie johtaa hyvinvointivaltion kehittämiseen yhä ilmastokestävämmäksi ja sosiaalisesti oikeudenmukaisemmaksi.

Kansainvälisesti vertaillen hallitus on pärjännyt koronan hoidossa pääsääntöisesti erittäin hyvin, ja keskityn nyt tässä näihin muihin keskeisiin toimiin ja aloitan ilmastotoimista, koska ne ovat minusta edelleen tämän hallituksen tärkein tehtävä.

Ilmastotoimien osalta pitäisi tietenkin tehdä edelleenkin vielä enemmän, mutta oli erittäin tärkeää, että tässä ensi vuoden budjetissa nyt saadaan myös sitä konkretiaa ilmastotoimien osalta. Ilmastotoimiin tosiaan tehdään nyt miljardiluokan panostukset. Erityisesti energiaverotusta uudistetaan ilmaston kannalta järkevämmäksi ja samalla tuetaan teollisuuden sähköistymistä. Tämä on tietenkin myös teollisuuspoliittisesti järkevää.

On erittäin tärkeää, että hallituksen ilmastotavoitteet nyt konkretisoituvat toimiksi, koska hyvistäkin tavoitteista ei tietenkään ole ilmastokriisin torjumisessa apua, jos niitä ei myös saavuteta. Haluan korostaa, että vasemmistoliitto on edelleen erittäin sitoutunut etsimään kaikilta sektoreilta myös ne tarvittavat lisätoimet, jotta voidaan saavuttaa hallituksen itselleen asettama ilmastotavoite ja jotta me aidosti teemme oman osamme ja pidämme huolta omista päästöistämme ja omista nieluistamme. Erityisesti perussuomalaisille haluaisin sanoa, että tässä ei ole kyse mistään sen ihmeellisemmästä.

Kun puhutaan ensi vuoden taloudesta, niin tärkeää on huomioida myös nämä tulevat lisätalousarviot, joissa tullaan sitten päättämään EU:n elpymisrahastosta saatavien varojen käytön ensimmäisestä vaiheesta, josta budjettiriihessä tehtiin jo nämä ensimmäiset linjaukset. Elvytysrahojen kohdentaminen on todella oleellisessa roolissa myös hallituksen ilmastotavoitteen saavuttamisessa. Ajattelen, että tämä ilmastoelvytys on nyt meille erittäin suuri mahdollisuus myös päästä tästä kriisistä ulos, ylös ja kohti jotain parempaa. Me voimme vauhdittaa ekologista jälleenrakennusta, joka meillä nyt on tässä joka tapauksessa edessämme ilmastomuutoksen ja luontokadon takia. Eli nyt on mahdollisuus tehdä kerralla oikein.

No sitten toinen erittäin merkittävä kokonaisuus, jota ei voi jättää mainitsematta, eli osaamisen vahvistaminen. Kasvatuksen ja koulutuksen puolella olen erityisen iloinen näistä ensi vuonna etenevistä isoista parannuksista. Tärkein näistä on tietenkin tämä oppivelvollisuuden laajentaminen, josta täällä on jo keskusteltu paljon. Sen lisäksi varhaiskasvatustuksien alentaminen, kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu, tulevaisuusinvestoinnit ja myös tämä pysyvä menolisäys, jolla nyt kehitetään ja toteutetaan varhaiskasvatukseen soveltuva tuen malli, ovat kaikki erittäin tärkeitä päätöksiä, joilla tehdään Suomesta entistä tasa-arvoisempi maa.

Ja sitten vielä tähän opposition kritiikkiin. Oppositio on nyt peräänkuuluttanut erityisesti näitä työllisyystoimia. Ensinnäkin myös minä haluan nostaa esille, että kun kokonaissyntää ylläpidetään ja finanssipolitiikan linjaksi valitaan elvytys, niin se on myös oikea-aikaista työllisyyspolitiikkaa. Näin voidaan ehkäistä turhia konkursseja ja työttömyyden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kasvua. Samoin nämä panostukset osaamiseen ja vihreään siirtymään ovat järkevää työllisyyspolitiikkaa.

Hiilineutraali hyvinvointiyhteiskunta on se tavoite, joka meillä pitää olla. Sitä kohti myös mennään, ja sitä työtä vasemmisto hallituksessa jatkaa. — Kiitos.

17.04 Sandra Bergqvist r: Värderade talman! Coronaepidemin har förändrat världen. Den har förändrat Finlands ekonomi och vår vardag. Det är ett faktum att coronakrisen är en enorm global kris som Finland måste lära sig leva med. Det är nu som vi står inför valet att bygga vidare på de förändringar som har skett under året. Det finns lösningar på de problem vi har. Vi kan höja sysselsättningsgraden, och vi kan stabilisera ekonomin. Det har regeringens visat i samband med budgetförslaget.

Hallitus tekee vastuullista kriisiajan politiikkaa. Nyt ei saa toistaa aikaisempien kriisien virheitä. Ollaan sitoutuneita turvaamaan suomalaisten hyvinvointi ja yritysten selviytymisen kriisin yli mahdollisimman vähäisin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin. Elvyttävä talousarvioesitys vuodelle 21 rakentaa tietä ulos kriisistä ja jatkaa hyvinvointivaltion kehittämistä sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Hallitus kantaa tässä vastuunsa.

Hallitus valmistelee elpymissuunnitelman rinnalla uusiutuvan teollisuuden strategian ja Kestävä matkailu 2030 -ohjelman ja etenee päättäväisesti myös vihreään talouteen siirtymisessä. Ilmastotoimiin tehdään miljardiluokan panostukset. Hallitus vähentää ilmastopäästöjä ja tukee talouden kehittymistä uudistamalla energiaverotusta ja tukemalla teollisuuden sähköistymistä. Suomen kestävä kasvun ohjelmalla edistetään määrätietoisesti Suomen vihreää siirtymää. Kestävä kasvun kannalta erityisen tärkeitä ovat uudistukset, jotka lisäävät tuotantopotentiaalia. Sosiaalisen kriisin torjunnassa ja syrjäytymisen ehkäisyssä onnistuminen vahvistaa työllisyyden kasvun ja talouskasvun edellytyksiä. Ekologisen kriisin ripeä ja johdonmukainen torjunta on myös talouskasvun ja julkisen talouden kestävyyskannalta välttämätöntä. Työelämän laatu ja työhyvinvointi ovat tärkeä osa työllisyyttä vahvistavaa politiikkaa.

Tämä hallitus tekee merkittäviä panostuksia työllisyyteen, ilmastoon, osaamiseen, kuntien peruspalveluihin sekä teollisuuden kilpailukykyyn. Tehdyillä päätöksillä edistetään hyvinvointivaltion kestävä kehitystä pitkällä aikavälillä. Tämä hallitus sitoutuu takaamaan vakaan liiketoimintaympäristön ja ennakoitavan verotuksen. Hallitus jatkaa väylämaksujen puolittamista teollisuuden kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Tämä hallitus kehittää pohjoismaisen mallin ihmisten palauttamiseksi nopeasti töihin ja luo rakenteelliset uudistukset työmarkkinoilla, jotta useammat ihmiset saisivat työpaikkoja. Tämä hallitus nostaa suomalaisten tietotasoa ja takaa, että jokainen todella saa ilmaisen koulutuksen toisessa vaiheessa. Tämä hallitus alentaa myös päivähoitomaksuja 70 miljoonalla eurolla.

Värderade talman! Förutom stimulerande åtgärder för att få ekonomin att rulla igen behöver vi nu långsiktiga och hållbara lösningar. Det är nu som vi måste skapa verksamhetsförsättningar för våra företag och skapa en tro på framtiden för våra barn. Budgetpropositionen innehåller välkomna satsningar på hela utbildningskedjan, forskning och innovationer. Dessa satsningar ger resultat både på kort och på lång sikt. Det är med kunnig arbetskraft som vi nu och i framtiden kan konkurrera på ett internationellt plan. Vi behöver forsk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

ning och innovationer som grund för nya miljövänliga och hållbara lösningar. Det här skapar inte bara en mer hållbar framtid utan också nya arbetsplatser.

Dessutom vet vi att det i kriser är otroligt viktigt att satsa på barn och unga för att minimera riskerna för marginalisering senare i livet. Den här vetskapen har regeringen och de här satsningarna prioriteras.

Arvoisa puhemies! Koronakriisistä palautuminen tulee vaatimaan aikaa. Monet suomalaiset kokevat nyt epävarmuutta ja huolta siitä, miltä tulevaisuus näyttää. Siksi on tärkeää, että hallitus osoittaa toimenpiteillään, että paremman tulevaisuuden luominen on mahdollista myös kriisin keskellä. Juuri tällaista politiikkaa tarvitsemme juuri nyt. — Kiitos.

17.09 Peter Östman kd: Värderade talman! Suomi on hyvä maa monella mittarilla, mutta ilman elinvoimaisia yrityksiä ja vientiteollisuutta me emme voi ylläpitää hyvinvointia. Ostamme tuotteita maailmalta — energiaa, tuotantopanoksia, jopa ruokaa ja kulutustavaroita. Tällä hetkellä viemme entistä vähemmän, mutta me velkaannumme, emme ainoastaan koronapandemian takia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen valmisteleva ensi vuoden talousarvio on yli 10 miljardia euroa alijäämäinen. Valtionvelka nousee uuteen ennätykseen, ja elpymisväline lisää sitä pahimpien arvioiden mukaan jopa kahdeksalla miljardilla. Lisäksi kunnallisverotuksessa on korotuspaineita, koska myös kunnat ovat erittäin velkaantuneita.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole tuonut pöytään todellisia toimia työllisyysasteen nostamiseksi. Hallituksella on valitettavasti hukassa suunta. Viesti ja visiot ovat väärä. Laman ja lamaan tullen aikana tarvitaan viesti yhdessä tekemisestä, ideoista, innovaatioista, investoinneista, että tehdään jotain ja annetaan mahdollisuus niille, joilla on idea.

Pääministeri Marinilta ja hallitukselta odotettiin avauksia työllisyydestä ja talouskasvun parantamisesta. Sen sijaan olemme kuulleet epärealistisen esityksen, palkansaajia koskelevan vision kuuden tunnin työpäivästä entisellä palkkatasolla. Marin totesi käyvänsä työajan lyhennyksestä jatkoneuvotteluja ammattijärjestöjen kanssa. Pääministeriltä unohdettiin pieni yksityiskohta: ennen kuin kakkua jaetaan, pitää löytää leipurit. Mihin yritykset unohtuivat? Palkathan maksetaan edelleen työnantajien ja yritysten toimesta.

Toteutuessaan esitys tarkoittaisi kustannusten kasvua ja rajua kilpailukykyä heikkenevää tilanteesta, jossa yritysten selviytyminen on muutenkin vaakaalaudalla. Julkisen puolen ammattiteissa, muun muassa vuorotyössä hoiva-alalla, esitys tarkoittaisi kymmenientuhansien uusien työntekijöiden tarvetta, vaikka työvoimapula rokottaa alaa jo tällä hetkellä. Tämä visio kuuden tunnin työpäivästä tarkoittaisi tosiasiallisesti hyvinvointiyhteiskunnan ja sen palveluiden purkamista, mikä ei voi olla kenenkään etu, sen paremmin palkansaajien kuin työnantajienkaan.

Värderade talman! Vi befinner oss mitt i coronapandemin och vi har en global ekonomisk kris och den finländska ekonomin står i fritt fall. Anser verkligen regeringen att man då ska diskutera en förkortning av arbetstiden eller att förbjuda pålsnaringen eller att strama åt stödet för de inhemska bränslena? Då vi befinner oss i en lågkonjunktur behövs gemensamma krafter för att hitta innovativa lösningar. Vi behöver mer idéer och vi behöver mer innovationer och investeringar. Vi ska försöka mer i stället för mindre och framför allt ge utrymme åt sådana som har nya idéer.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

KD har länge efterlyst förnyelser som leder till ökad produktivitet samt möjligheter att ingå lokala avtal. Men Marin regeringen uppvisar ingen vilja att reformera arbetslivet. I stället vill man dela på kakan i förväg. En sådan ekonomisk politik leder till att vårt välfärdssamhälle förr eller senare rasar samman.

Arvoisa puhemies! KD on peräänkuuluttanut työelämän uudistuksia tuottavuuden kasvun lisäämiseksi ja paikallisen sopimisen edistämiseksi. Koko Marinin hallituksessa on se henki, että työelämäuudistuksia ei haluta, mutta sen hedelmät jaettaisiin jo etukäteen. Hallituksen talouspoliittinen linja on hyvinvoinnin turvaamisen näkökulmasta suorastaan vaarallinen.

17.14 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on muutamassa puheen- vuorossa vasemmalta muisteltu menneitä, ja minäkin taas tapani mukaan aloitan siitä. 90-luvun laman jälkeen todellakin tapahtui niin, että Lipposen ensimmäinen hallitus liitti hallitusohjelmaansa liitteen, jossa oli ankara perusturvan leikkauslista, niin sanottu Liisan lista, ja se toteutettiin sitten. Muistan syksyllä 95, kun vasemmistoliittolainen sosiaali- ja terveysministeri Huttu-Juntunen tuota listaa läpi vei täällä eduskunnassa, se oli ikävää seurattavaa, hänen kannaltaan erityisesti. Tuossa tilanteessa lama oli jäänyt jo taakse, ja mitään varsinaista syytä ei olisi ollut tehdä sellaista perusturvan leikkauslistaa kuin silloin tehtiin ja niitä päätöksiä, mutta silloin varauduttiin tietysti sen hallituksen toimesta euroon liittymiseen, ja niin sitten tapahtui. Se jätti eläkeläisiin ja moniin muihin heikommassa asemassa oleviin ihmisiin pitkät jäljet, jotka vielä näkyvät.

Tätä vastaavaa perusturvan, työttömyysturvan leikkausta ei ole nyt todellakaan syytä tehdä. Meillä on oltava varaa pitää ihmisistä huoli, ja siksi yhdyn siihen näkemykseen, että niin ei pidä tehdä kuin 90-luvun loppupuolella tehtiin.

Arvoisa puhemies! Täällä on nostettu aika paljon esille tätä kuntapakettia, ja on syytä antaa kiitos hallitukselle siitä, että niin tämän vuoden kuin ensi vuoden budjetin osalta kuntapaketti on kohtuullisen hyvä, mutta heti perään on todettava, että ennen korona-aikaa kuntataloudessa oli jo 2 miljardin euron suuruinen aukko, eli kaksi miljardia oli tulojen määrä pienempi kuin olivat menot, ja tuo on nyt meillä edelleen pohjana. Nämä suuret lisäykset, jotka meillä ovat tässä budjettiesityksessä ja jotka tänä vuonna on lisäbudjeteilla annettu, ovat kyllä korvanneet melko hyvin koronan aiheuttamat lisäkustannukset kunnille ja sairaanhoitopiireille mutta eivät ole kuntatalouden pohjaa parantaneet, ja siksi meillä on edessä se tilanne, että kunnissa tänä syksynä ja tulevina syksyinä joudutaan pohtimaan leikkausten, veronkorotusten ja velkaantumisen vaihtoehtoja. Se näkyy raskaana kuntapäätäjien käsissä.

Täytyy muistaa, että meillä kriisikuntakriteerit ovat voimassa, vaikka ne ovat nyt tois- taiseksi ikään kuin jäädytettyinä, ja sitten edelleen muistaa myös se, että sote, jos se järjes- tettäisiin sillä lailla, kun tämä hallituksen kaavailu nyt on, vie kunnilta investointimahdol- lisuudet ja elinvoiman kehittämismahdollisuudet erittäin vähiin. Kunnat ovat siis siinä suh- teessa hyvin suurissa vaikeuksissa tulevina vuosina, ja sen tähden korostan, että tätä kun- tapakettia täytyy kyllä arvioida pitemmällä aikavälillä ja hyvinkin kriittisesti.

Arvoisa puhemies! Budjettikirjan sivulla Y 20 on kestävyystiekartta ja siihen liittyen neljä keskeistä keinoä. Niissä keinoissa ei ole yhtään säästökohdetta. Totean, että kunta- puolellakin on vielä paljon säästämisen paikkojakin, sellaisia menoja, joista voivat kunnat säästää, vapaaehtoisia menoja, hallinnon menoja ja kaikenlaisia operaatioita, joista voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

daan saada säästöjä aikaiseksi, mutta se, että hallituksen budjettiesityksessä ei ole ensimmäistäkään säästökohdetta tässä talouden tilanteessa, on anteeksiantamatonta. Esimerkiksi ulkomaille maksettavat vastikkeettomat rahat ovat valtavia ja kasvavat tässä tilanteessa — aivan käsittämätöntä. Olen muistuttanut presidentti Mauno Koiviston sanoista, kun hän sanoi, että velkaantuva valtio ei voi antaa vastikkeetonta rahaa ulkomaille, ja tämä hallitus toimii juuri päinvastoin tässä suhteessa.

Listassa ei myöskään ole sotu-uudistusta eli sosiaaliturvan uudistusta, mutta budjetissa on pysyviä menolisäyksiä. Niinpä velka kasvaa, verotus kiristyy, ja kun meillä väki vanhenee, niin ongelmat kärjistyvät. Tämä vaatii sen suunnanmuutoksen, jota olemme peräänkuuluttaneet: [Puhemies koputtaa] säästeliästä, vastuullista talouspolitiikkaa ja kiireesti niitä työllistäviä toimenpiteitä.

17.20 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin tuossa edustaja Kankaanniemen hyvää puheenvuoroa, niin tuli mieleen, kun muistaakseni edustaja Kankaanniemi muistutti tämänpäiväisessä keskustelussa tästä Kekkosen hätätilahallituksesta 70-luvulla, ja täytyy todeta, että tämä hätätilahallitus oli kyllä mainettaan huonompi sillä tavalla, että hätätilahallitus kun lopetti työnsä, niin työttömiä oli enemmän Suomessa. Eli siltä osin sitä ei nyt kuitenkaan kannata haikailla, mutta ihan hyvä muistelu.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjettiin liittyvät toimet koronaviruksen nujertamiseksi ja akuutin kriisin torjumiseksi ovat tärkeitä, ja voidaan myös täältä opposition suunnalta niitä kiittää. Ne antavat tilaa taloudelle toipua. Mutta yhtä tärkeää on kantaa huolta ajasta koronaviruksen jälkeen. Maamme velka kasvaa tällä hetkellä ennennäkemätöntä vauhtia. Vauhti on jopa nopeampi kuin finanssikriisin aikana esimerkiksi Italiassa ja Kreikassa. Tämänhän ei pitänyt olla mahdollista. Toki ajat ovat poikkeukselliset, se on selvä, ja ymmärän hyvin, että valtion pitää tässä yhteydessä kannatella Suomea myös velkainstrumentilla, mutta jatkoon tarvitaan tiekarttaa, ja kompassin suunta tämän tiekartan osalta on kyllä hallituksella hakusessa.

Kokoomuksen ehdotus kompassin suunnaksi ovat oikeat, aidot työllisyystoimet. Suomalaiset haluavat tehdä työtä, me olemme ahkera kansa. Suomalaiset haluavat paremman näkymän tulevaisuudesta, mutta myös yritykset tarvitsevat tästä vaikeasta ajasta huolimatta tiedon vakaasta toimintaympäristöstä. Hyvä esimerkki ovat ne keskustelut, mitä on käyty suomalaisen metsäteollisuuden ympärillä, ja se, mitä esimerkiksi arvostamani edustaja Hoskonen tuo näissä keskusteluissa esille. Suomi elää metsästä kyllä jatkossakin. Meidän on ehdottomasti huolehdittava vientiteollisuuden keskeisistä edellytyksistä myös jatkossa, ja se edellyttää kyllä sitä, että maan hallitus on kristallinkirkkaasti tukena isojen vientiyri-tysten ponnisteluissa tästä kriisistä ulos.

Tämän hallituksen työllisyystoimia on tässä nyt ruodittu. Täytyy todeta, että eiväthän nämä nyt riitä mihinkään. Päätöksiä myös siirretään aina kuukausilla eteenpäin, kuten tänäänkin on kuultu, että ensi keväänä olisi sitten tämän tiekartan osalta tulossa päätöksiä. — Hienoa, että valtiovarainministeri on täällä kuuntelemassa. — Silloin ollaan jo ajallisesti-kin hallituskauden puolivälissä, joten mielestäni ehkä olisi kohtuullista toivoa ripeämpää tahtia.

Arvoisa puhemies! Mitä tekee naapurimaamme Ruotsi? Ruotsin sosiaalidemokraattinen valtiovarainministeri totesi sikäläisen budjetin luovan ensi vuonna 75 000 uutta työpaikkaa — kuulitte oikein — 75 000. Tämä on melkoista yhteiskuntavastuuta. Samaan hengenvetoon naapurimaa arvioi budjettinsa olevan ylijäämäinen jo vuonna 2023. Velka-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

suhde painuu alle 40 prosentin, kun Suomessa ollaan aivan eri lukemissa. Totta kai tätä voidaan selittää teollisuuden erilaisella pohjalla, niillä eroavaisuuksilla, mitä meidän maiden välillä on, mutta kyllä näitten toimenpiteiden jälkeen, joita Ruotsin hallitus tekee, joita Suomen hallitus tekee, talousmaaottelu Suomi—Ruotsi näyttää kääntyvän pysyvästi länsinaapurin eduksi.

Arvoisa puhemies! Hallituksessa on päivän ryhmäpuheenvuorojen perusteella puolueita, jotka kipuilevat vasemmiston linjauksien edessä. Toivon kuitenkin, että hallitus [Puhemies koputtaa] löytää myös talouden näkökulmasta selkeän linjan Suomen viemiseksi ulos tästä tilanteesta. Niin kuin totesin, niin tämän koronan [Puhemies koputtaa] hoitamiseen liittyvistä asioista kyllä annan myös kiitosta.

17.26 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Maailmanlaajuinen pandemia on tehnyt kuluvasta vuodesta erittäin poikkeuksellisen. Pandemiassa tulee olemaan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä siitäkin huolimatta, että kun rokote keksitään ja hoito saadaan kuntoon, todennäköisesti koemme varsin nopean talouspyrähdyksen. Tätä on ennustettu talousennusteissa, ja se on todettavissa myös vastaavissa tilanteissa taloushistoriassa.

Suomen lähitulevaisuuden näkymät ovat aika arvaamattomat. Taloutemme perustuu aika pitkälti investointitavaroiden vientiin ja kärsii pandemiasta viiveellä verrattuna esimerkiksi moneen muuhun OECD:n jäsenvaltioon. Talousarvioesitys vuodelle 2021 on 10,8 miljardia euroa alijäämäinen. Vuoden 2020 alijäämä on lisätalousarviot mukaan lukien tämän hetken tiedon mukaan lähes 19 miljardia euroa. Alijäämät rahoitetaan valtion velalla, joka ensi vuonna nousee ainakin 135 miljardiin euroon. Bruttokansantuotteen määrää vuonna 2021 on mahdoton arvioida, mutta valtion velka ylittää joka tapauksessa 55 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Arvoisa puhemies! Koronavirus on heikentänyt kuntien taloudellista tilannetta merkittävästi, kun pandemia on alentanut kuntien verotuloja. Monet kunnat olivat jo ennen pandemiaa suurissa talousvaikeuksissa. Valtio tukee kuntataloutta myös vuonna 2021 mittavalla miljardiluokan ylimääräisellä tukipaketilla. Peruspalvelujen valtionosuuksiin tulee kertaluonteinen 300 miljoonan euron korotus. Lisäksi valtio luopuu edelleen yhteisöveron jako-osuudestaan 10 prosenttiyksikön verran kuntien hyväksi. Yhteisöverossa on kysymys lähinnä osakeyhtiöiden ja osuuskuntien tuloverosta, jonka lisäyksen kokonaisvaikutus jako-osuuden siirto huomioon ottaen on 550 miljoonaa euroa kuntien tuloihin vuonna 2021. Yhteisöveron kuntaosuuden kasvusta hyötyvät vahvimmin kaupunkikunnat, joihin suuret yhteisömuotoiset yritykset ovat valtaosin keskittyneet. Peruspalvelujen valtionosuuksien korotus kohtelee kuntia tasapuolisemmin.

Tässä tilanteessa tarvitaan elvyttävää budjettia, ja sellainen on nyt myös saatu. Akuutissa kriisitilanteessa velanotto on välttämätön paha, sillä vaihtoehdot eli rajut leikkaukset tai veronkiristykset vain tukahduttaisivat taloutta. Tärkeintä on tukea työpaikkojen säilymistä. Siihen kuuluu myös vientiponnistelujen ja investointien tukeminen.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt verotuksessa monia hyviä teollisuutta ja yrittäjyyttä tukevia ratkaisuja. Teollisuuden sähkövero lasketaan EU-minimiin kertarysäyksellä, siis alle kymmenesosaan nykyisestä: nyt vero on 7 euroa megawattitunnilta, ensi vuoden alusta lähtien puoli euroa. Yrityksiä kannustetaan verotuksen lisävähennyksellä tiivistämään tutkimusyhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Henkilöstöantien verotusta uudistetaan eli toteutetaan Lex Sipilä. Tämä mahdollistaa henkilöstön sitouttami-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

sen kasvuyrityksiin ja muihinkin listaamattomiin osakeyhtiöihin ja vahvistaa suomalaista omistajuutta. Pienyrityksiä ja yritystoiminnan aloittamista helpotetaan arvonlisäveron alarajan korotuksella 10 000 eurosta 15 000 euroon ensi vuoden alusta.

Teollisuuden päästökauppakompensaatio uudistetaan teollisuuden sähköistymistä edistävaksi uuden päästökauppajakson alkaessa. Tuki teollisuudelle siis säilyy, vaikka nimi muuttuu. Meillä on jo tämän vuoden alusta ollut voimassa irtaimen käyttöomaisuuden tuplapoistot teollisuudessa ja maataloudessakin, ja ne jatkuvat vuoden 2023 loppuun. Tärkeää on myös, että listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotus on päätetty säilyttää ennallaan. Se sovittiin jo hallitusneuvotteluissa. Samoin yrittäjävähennys [Puhemies koputtaa] on turvattu jo hallitusneuvotteluissa.

17.31 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Kun me tässä salissa näinä päivinä puhumme euroista, näistä summista, me puhumme aina silloin myös arvovalinnoista. Me puhumme siitä, minkä me näemme niin tärkeäksi, että olemme siihen valmiita panostamaan, ja minä verran. Me puhumme aina priorisoinneista, siitä, kenelle annamme ja mistä otamme, sillä raha ei riitä kaikkeen. Ja näillä valinnoilla me viestimme sitä, uskommeko me inhimilliseen politiikkaan, sellaiseen, jossa on tahtotila pitää mukana jokainen huolimatta siitä, kuinka monta euroa hän tähän valtionkassaan itse kykenee kantamaan.

On selvää, että taloudesta täytyy pitää huolta vastuullisesti. On selvää, että velkaa emme voi ottaa loputtomiin. Mutta tässä haastavassa ja historiallisessa tilanteessa, jossa me nyt tätä talousarviota käsittelemme, on kuitenkin ensisijaista, että onnistumme turvaamaan ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elinkelpoisen ympäristön myös tuleville sukupolville. Meidän tulee nyt onnistua yhdessä puolustamaan jokaisen lapsen lapsuutta. Meidän tulee onnistua turvaamaan ehjä nuoruus, mahdollistamaan oppiminen, työelämä, vanhemmuus ja luomaan edellytykset arvokkaalle ikääntymiselle. Meidän tulee onnistua pitämään väestöstämme huolta, sen olemme suomalaisille velkaa. Ja meidän tulee onnistua pitämään huolta myös siitä, että tämä maailma on elinkelpoinen tulevaisuudessakin. Meidän tulee onnistua estämään luonnon monimuotoisuuden hupenemista, ja meidän tulee nähdä ilmastonmuutoksen vastainen taistelu myös mahdollisuutena elinkeinoelämällemme. Sillä nämä päätökset eivät ole vain numeroita, vaan ne ovat päätöksiä, joilla me parhaimmillaan pelastamme ihmishenkiä ja pahimmillaan annamme ihmisten pudota. Näillä päätöksillä tai niiden tekemättä jättämisellä on vaikutusta ihan oikeaan arkeen tämän salin ulkopuolella. Niillä on vaikutusta siihen, minkälaiset mahdollisuudet me luomme kasvaa ja elää Suomessa. Ja näillä päätöksillä on vaikutusta Suomeen ensi vuonna, mutta niillä on vaikutusta myös siihen, miten Suomessa voidaan vuosien ja vuosikymmenten päästä.

Nyt me laitamme rahaa liikkeelle niin, että pidämme heidän puoltaan, jotka tässä yhteiskunnassa ovat haavoittuvassa asemassa. Kun me panostamme turvalliseen lapsuuteen, me panostamme siihen, ettei yksikään mieli särkyisi. Me panostamme siihen, ettei yksikään lapsi pelkäisi kotonaan ja että jokaisella lapsella tässä maassa olisi mahdollisuus tavoitella unelmiaan omana itsenään. Ja kun me nyt pyrimme pitämään huolta siitä, että laadukas varhaiskasvatus ja peruskoulu ovat jatkossakin Suomen kulmakiviä, meidän tulee jatkuvasti pyrkiä kehittämään näitä tahoja, mutta meidän tulee myös pitää huolta siitä, että se suuri, upea järjestelmä, joka meille on jo rakennettu, pysyy ja säilyy. Meidän tulee varmistaa lasten ja nuorten parissa arvokasta työtä tekeville ammattilaisille resurssit. On tärkeää, että oppilas- ja opiskelijahuollon palveluita nyt vahvistetaan ja laatu- ja tasa-arvo-ohjelman toteuttamista jatketaan. Jokaisella lapsella tulee olla myös mahdollisuus harrastaa ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kokea onnistumisia. Panostukset lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksiin ovat korostamisen arvoisia tässä talousarviossa.

Arvoisa puhemies! Jokainen lapsiin panostettu euro on samalla sijoitus tulevaisuuteen ja tulevaisuuden aikuisiin. Ja kun me panostamme perheiden hyvinvointiin, me panostamme silloin siihen, että sukupolvien haitallisia ketjuja katkeaa, me mahdollistamme siis uusia alkuja. Koronaviruksen yhteiskunnalliset vaikutukset lisäävät oikeudellisen palvelun tarvetta. Vaikka me nyt tässä salissa pyrimme tekemään kaikkemme, ettei kenenkään talous tämän kriisin mukana romuttuisi, emme kuitenkaan kykene estämään jokaista konkurssia tai tulonmenetystä. Uusia alkuja tarvitsee mahdollistaa, ja on tärkeää pyrkiä vähentämään ylivelkaantumista ja siihen liittyviä ongelmia nyt tehokkaasti. Yhdenkään lapsen ei tule joutua kasvamaan köyhyudessa eikä yhdenkään vanhemman kasvattamaan lapsia taloushuolien keskellä. Meidän tulee madaltaa yrittäjyyden kynnystä ja parantaa yrittäjän sosiaaliturvaa. Rekrytükikokeilu, jonka hallitus käynnistää, on mielestäni tärkeä keino mahdollistaa pienyritysten kasvua. On kuitenkin ymmärrettävä, että uusien työpaikkojen luominen ei riitä, jos meillä ei ole työkykyistä väkeä näitä töitä tekemään. Panostukset opetukseen eivät koskaan pääse toteutumaan elinkeinoelämässämme, elleimme me pidä huolta ihmisten mielenterveydestä ja jaksamisesta. Jos me annamme meidän nuorten uupua jo ennen kuin he edes pääsevät työelämään, nämä päätökset ovat turhia. Meidän tulee siis panostaa mielenterveyteen, sillä silloin me panostamme myös talouteen.

Arvoisa puhemies! Jokaisella on oikeus turvaan, turvalliseen kotiin ja ehjään arkeen. Haluan kiittää hallitusta näistä panostuksista, joilla se nyt pyrkii turvaamaan viranomaisresurssit lapsiin kohdistuvien rikosten torjuntaan sekä lähi- ja perheväkivallan ehkäisemiseen, sekä niistä päätöksistä, joilla oikeudenkäyntien sujuvoittamista nyt pyritään tekemään.

Lopuksi haluan sanoa, että vaikka tilanne, jossa me nyt tätä talousarviota käsittelemme, on poikkeuksellinen ja hyvin haastava, tärkeintä on, että me uskallamme toimia, että me uskallamme luottaa huomiseen ja siihen, että tästä kyllä selvitään, kunhan pidämme jokaisen mukana.

17.37 Juho Kautto vas: Arvoisa puhemies! Tämän vuoden aikana varsin moni puhe on alkanut sanoilla ”elämme poikkeuksellisia aikoja”, mutta siihen on ollut syynsä. Koronakriisin myötä arki on muuttunut niin meillä lainsäädäntötyössä kuin lähes jokaisen suomalaisen arjessa. Näistä poikkeuksellisista ajoista selviämiseksi on vaadittu myös poikkeuksellisia toimia, ja niitä hallitus on onneksi läpi kriisin onnistunut meille tarjoamaan. Olenkin tyytyväinen, että hallituksemme on tällä talousarvioesityksellä jälleen kerran osoittanut olevansa sitoutunut turvaamaan suomalaisten hyvinvoinnin ja yritysten selviytymisen tämän kriisin yli mahdollisimman vähäisin vahingoin. Hallitus tarjoaa kriisistä selviytymiseen poikkeuksellisia elvyttäviä toimia, joiden avulla rakennamme yhdessä sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä huomista.

Arvoisa puhemies! Koronakriisi on iskenyt kovaa myös kuntiin. Monissa kunnissa huoli tulevaisuudesta on suuri, ja juuri kunnissa tuotetaan suomalaisten hyvinvoinnin kannalta kenties keskeisimpiä palveluita, kuten terveydenhuoltoa, lasten ja nuorten koulutusta, sosiaalihuollon palveluita sekä huolenpitoa ikäihmisistä. Siksi olenkin erittäin tyytyväinen, että hallitus esittää lisää miljardiluokan panostuksia kuntatalouteen. Erityisen tärkeänä pidän peruspalveluiden valtionosuuksiin osoitettavaa kertaluontoista 300 miljoonan euron korotusta. Tällä varmistamme, että koronasta huolimatta kunnat pystyvät tulevaisuudessa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kin tuottamaan laadukkaita ja saavutettavia palveluita. Koronakriisi ei saa olla syy leikkauksille tai lomautuksille kunnissa. Hyvinvointipalveluihin panostaminen on nyt koronakriisin aikana tärkeämpää kuin koskaan. Akuutin kriisin aikana syntynyttä hoitovelkaa muun muassa mielenterveyspalveluissa ja terveydenhuollossa on päästävä purkamaan, jotta ihmiset saavat apua ajoissa. Tällä tukipaketilla mahdollistamme sen, että kunnat voivat olla mukana tekemässä suomalaisten hyvinvointia ja Suomen elpymistä tukevia päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Kriisin keskellä on tärkeää osata katsoa tulevaisuuteen. Sen lisäksi, että hoidamme tämän hetken hätää, on suunniteltava ja panostettava siihen, että reittimme kriisistä ulos johtaisi meidät aiempaa vahvempaan yhteiskuntaan. Vain tulevaisuusinvestoinneilla voimme aidosti siirtyä joku päivä tästä koronasta eteenpäin. Ja mikä olisikaan osuvampi tulevaisuusinvestoinnin kohde kuin lapset ja nuoret.

Julkisessa keskustelussa on aiheestakin nostettu paljon esiin hallituksen esitys laajentaa oppivelvollisuutta. Uudistus on kauan odotettu ja tarpeellinen, ja kiitän hallitusta siitä. Sivuhuomiolle on kuitenkin jäänyt, etteivät oppivelvollisuuden laajentamiselle kohdennetut määrärahat ole suinkaan ainoat panostukset koulutukseen. Hallituksen tavoite nostaa Suomen koulutus- ja osaamistasoa sekä kaventaa oppimiseroja kaikilla koulutusasteilla toteutetaan laajalla kirjolla erilaisia panostuksia.

Oppivelvollisuuden laajentamisen lisäksi hallitus esittää esimerkiksi merkittäviä panostuksia varhaiskasvatuksen saavutettavuuden, laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi, korkeakouluopiskelijoiden ateriatukeen, lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen sekä jatkuvaan oppimiseen. Näistä jälkimmäisimmällä on myös merkittävä rooli ikääntyneiden tai muuten vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen helpottamisessa. Suuri päätös on myös esittää aiemmin sovitun 100 miljoonan lisäksi jopa 150 miljoonaa euroa lisää ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaukseen. Tämä mahdollistaa laadukkaan lähiopetuksen määrän kasvattamisen ja oppilaiden tarvitseman yksilöllisen tuen tarjoamisen.

Arvoisa puhemies! Tämä talousarvioesitys on mielestäni konkreettinen näyte siitä hyvästä työstä, mitä hallituksemme tekee. Se on lupaus siitä, että hallitus kuulee suomalaisten huolet. Talousarviota lukiessani olenkin entistä vakuuttuneempi siitä, että rohkeilla ja oikein kohdistetuilla panostuksilla me voimme yhdessä välttää aikaisempien kriisien virheet ja tehdä aidosti hyvinvointia lisäävää ja tulevaisuuteen katsovaa politiikkaa. — Kiitos.

17.42 Veronica Rehn-Kivi r: Värderade talman! I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen ett anslag på cirka 17,6 miljarder euro för social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Den summa som nu föreslås är 2,7 miljarder euro större än anslaget i den ordinarie budgeten för detta år. Målsättningen är att lappa de hål som uppstått under året, och nödvändiga anslag föreslås för både bekämpningen av covid-19-viruset och för vård och skötsel av det som epidemin har förorsakat.

Det pågående året har medfört en situation som ingen kunde förutspå. Coronaepidemin har lämnat djupa sår i ekonomin. Antalet arbetslösa och permitterade har ökat och folkets välmående har drabbats.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuoltoon esitetään nyt parannusehdotuksia, jotka ovat todella välttämättömiä. On tärkeää, että hallitus esittää laajaa tukea kaikille niille, jotka nyt tarvitsevat eniten apua. Konkreettisia toimenpiteitä esitetään muun muassa vanhuspalveluiden kehittämiseen. Jokainen ikäihminen ansaitsee laadukasta hoitoa ja hoitajat pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

remmat työolot. Siksi hallitus toteuttaa henkilöstömitoituksen iäkkäiden henkilöiden tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Tämän lisäksi perustetaan vanhusasiavaltuutetun tehtävä, joka valvoo ikäihmisten etua ja sitä, että vanhustenhuolto toimii arvokkaasti ja laadukkaasti.

Mikään ei oikeuta laiminlyöntejä vanhustenhuollossa. Meidän on luotava yhteiskunta, jossa ikäihmiset voivat tuntea olonsa turvalliseksi riippumatta siitä, asuvatko kotona vai yksityisessä tai kunnallisessa palvelukodissa.

Ärade talman! I budgetpropositionen för nästa år finns det nu ett anslag för grundandet av tjänsten som äldreombudsman, något som SFP länge har jobbat för. I regeringens förslag garanteras också det oersättliga arbetet som våra organisationer gör genom att nu trygga deras finansiering då stödet från Veikkaus minskar drastiskt. Den tredje sektorn bidrar starkt till den förebyggande verksamheten som utförs i vårt land och som inbesparar stora summor för samhället.

Ett av de viktigaste preventiva programmen i vårt land är det nationella vaccinationsprogrammet. Som ordförande för riksdagens vaccingrupp är jag glad över att det nu utvidgas med pneumokockvaccin för olika riskgrupper. Nästa steg är förhoppningsvis att vaccinet kan ges till alla över 65-åringar. Jag ser också med stor förväntan mot att vi snart har tillgång till ett tryggt och effektivt vaccin mot coronaviruset.

Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarviossa esitetään 5 miljoonaa euroa lääkeasioiden tiekartan mukaiseen kehittämiseen. Kehittämisen tavoitteena on parantaa lääkehuollon kustannustehokkuutta ja varmistaa lääketurvallisuus ja -neuvonta sekä palveluiden sujuvuus, saatavuus ja saavutettavuus. Paremmalla ohjauksella ja tietopohjalla voidaan varmistaa myös uusien lääkkeiden hallittu käyttöönotto ja edistää lääkkeiden järkevää käyttöä.

Kun lääkeasioita uudistetaan, on tärkeää muistaa, että myös harvinaislääkkeiden määrä kasvaa. Kaikilla potilailla, myös harvinaisia sairauksia sairastavilla, on oltava yhdenvertainen oikeus saada parasta mahdollista lääkehoitoa. Uudistuksessa on siis tärkeää painottaa myös sitä, miten harvinaislääkkeiden saatavuus potilaille voidaan taata.

Värderade talman! Regeringen har idkat en ansvarsfull politik under denna kristid. Vi vill inte upprepa de felsteg som gjorts under tidigare kriser. Vi förbinder oss att garantera finländarnas välmående och företagarnas överlevnad med så små mänskliga och finansiella skador som möjligt. Ett stimulerande budgetförslag för år 2021 hjälper oss ur coronakrisen och fortsätter att bygga upp vårt välfärdssamhälle på ett hållbart sätt.

17.46 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tänä poikkeuksellisena vuonna Suomi on muun maailman mukana joutunut vastaamaan koronapandemian mukanaan tuomiin ongelmiin: isoon terveysuhkaan ja siitä seuranneeseen talouden notkahdukseen. Pandemian aikana olemme konkreettisesti saaneet huomata, kuinka valtio on kansalaisia varten emmekä me kansalaiset valtiota varten. Valmiudet vastata tuntemattomaan uhkaan olivat yhteiskunnassamme hyvät, ja kun siihen lisätään vielä kevään päätöksenteon notkeus, eduskunnan yksimielisyys ja kansalaisten vastuullisuus, niin lähtökohdat taudin torjuntaan ovat olleet hyvät. Mutta kriisi ei ole ohi, ja se tarkoittaa edelleen sitä, että valtio ottaa isoimmat kolhut vastaan suojatakseen suomalaisia yrityksiä, kuntia, kansalaistoiminnan edellytyksiä ja yksityisiä kansalaisia. Useamman asiantuntijan mukaan parasta talouden hallintaa on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

pitää tämä edelleen jylläävä tauti hallinnassa. Meillä on erilaisia kansainvälisiä esimerkkejä siitä, miten pandemiaan vastaaminen on näkynyt valtioiden talouksissa. Suomi on toistaiseksi selviytynyt taudista verrattain hyvin sekä terveyden että talouden kantilta katsottuna.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetti on voimakkaasti elvyttävä, sillä linjalla tuetaan talouden kasvua ja työllisyyttä. Useiden talousasiantuntijoiden mukaan nyt ei tule tehdä talouden pyöriä jarruttavaa leikkauspolitiikkaa. Koronan aiheuttaman työttömyyden kasvu vaatii nyt talouskasvua vauhdittavia investointeja, jotka tukevat elinkeinoelämää mutta myös tavoitteita ilmastonmuutoksen torjunnassa. Kuntien tukemisen ja sitä kautta palvelujen turvaamisen niin koulutus-, varhaiskasvatus- kuin sote-sektorillakin on ensi vuonnakin oltava keskiössä. Monien kuntien ja kaupunkien tilanne oli jo ennen koronaa haastava. Tämä huomioiden hallitus on ohjelmassaan linjannut, että uudet velvoitteet, kuten muun muassa hoitajamitoituksen nostaminen, varhaiskasvatismaksujen alennus, sote-asiakasmaksujen alennus ja oppivelvollisuuden laajennus, kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

Arvoisa puhemies! Uskon vahvasti, että koronan kaskeama Suomi ja Eurooppa nousevat tästä kriisistä. Nousemme entistä vihreämpänä: vihreään talouskasvuun on meilläkin vastattava etukenossa. Euroopan elpymisrahaston resurssit on käytettävä tehokkaasti. Tarvitsemme uuden Nokian, mutta tavoitellaan useampaa sellaista. Ilman korkeita tavoitteita ei saavuteta mitään. Nyt on oltava tuntosarvet herkkänä megatrendeille, signaaleille, joista voidaan löytää oikeat polut menestykseen. Esimerkiksi nostan kiertotalouden alan, johon hallitusohjelman kirjauksetkin edellyttävät keskittymään. Meillä on Pirkanmaalla Nokialla Eco3, kiertotalouden yrityspuisto, 120 hehtaarin kokoinen alue, johon on sijoitettu jo 70 miljoonaa euroa. 28 yritystä toimii siellä, ja se kehittyy ja laajenee. Tämä on konsepti- ja kiertotalouden alusta, joka kehittyy koko ajan ja on systeeminä myös vietävissä maailmalle. Se on laajennettavissa helposti esimerkiksi Pohjoismaihin.

Kiertotalouteen ja jätehuoltoon liittyvä osaamisemme pitäisi valjastaa joka puolelle, ja kun uutisista seuraamme alan tilannetta globaalisti, niin näemme, että maailma tarvitsee sitä. Luonto suorastaan huutaa apua. Sillä sektorilla tarvitaan iso loikka parempaan, ja meillä on siihen vastauksia. Meillä kiertotalous ja jätehuolto toimivat. Kun EU:n elpymisrahaa tai muita innovaatiotukia aletaan eri aloille kohdentamaan, niin huomioidaan nyt siinä muun muassa Eco3:n kaltaisen kiertotalouskonseptin rahoitus ja tuki. Tukea kiertotalouteen ja uusiin innovaatioihin sillä saralla tarvitaan, alalla on iso potentiaali.

Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta siitä, että Veikkauksen huono tuloutus järjestöille kompensoidaan. Ensi vuodelle myönnettävä 347 miljoonan euron kompensointi pelastaa ensi vuoden. Haasteet jatkuvat kuitenkin siitä eteenpäin, ja sitä ongelmaa olisi syytä istua ratkomaan ihan parlamentaarisella ryhmällä. Muun muassa liikunnan rahoitus on lähes täysin riippuvainen Veikkauksen tuloista. Jos urheilee ja liikkuu, pitää toivoa, että ihmiset pelaavat. Toisaalta myöskin pelihaittoja pitää pystyä vähentämään. Liikunnan ja urheilun rahoitusta ei saa pienentää, sitä pitää lisätä. Nyt jo liikkumattomuudesta koituu miljardien kustannukset yhteiskunnalle.

Kiitos hallitukselle myös yritysten tukemisesta tämän kriisin keskellä. Tukia on myönnetty paljon ja eri suunnista erilaisilla kriteereillä. Haluan kuitenkin nostaa esille sen, että on monia pieniä yrittäjiä, jotka jäivät joidenkin hyvin pienten seikkojen takia ilman tukea, vaikka olisivat sitä tarvinneet. Kriteerit olivat tiukat, ja niissä ei osattu joustaa yrittäjien tarpeiden mukaan riittävästi. Sen takia tukia jäi myös paljon antamatta. Toivottavasti tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

uusi kustannustuki, mikä on tulossa, ottaa joustavammin huomioon niitäkin yrityksiä, jotka aikaisemmin ovat jääneet väliinputoajan rooliin. Yritysten elinvoima luo ja säilyttää työpaikkoja.

17.51 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten hyvin monessa puheen-
vuorossa tämän keskustelun aikana on käynyt ilmi, elämme erittäin poikkeuksellista aikaa. Korona on meihin iskenyt, sille me emme mahda mitään missään päin maailmaa, se on tosiasia. Kysymys on viime kädessä vain siitä, että meidän on sopeuduttava. Viime keväänä koettuun yhteiskunnan pysäyttämiseen ei kerta kaikkiaan ole enää varaa. On opittava elämään, ja sitä kurssia parhaillaan käymme.

Valtiontalouden alijäämä, lähes 11 miljardia ensi vuodelle, näyttää toki murheelliselta, mutta sen takana on myös viisautta. Valtio ottaa vastaan sen taloudellisen iskun, jonka korona tuo tullessaan. Jos me näitä laman iskuja emme lieventäisi, yhteiskunnalliset seuraukset olisivat arvaamattoman suuret. Joka tätä menettelyä arvostele, joutuu sitten esittämään sen paremman vaihtoehdon, ja pahoin pelkään, että sitä parempaa vaihtoehtoa ei tämän budjettikeskustelun aikana tulla esittämään tässä talossa.

Terveystalouden toimivuuden turvaaminen on ollut meille aivan ensiarvoisen tärkeää. Ja tässä yhteydessä haluan kiittää kaikkia terveydenhuollon piirissä työtään tekeviä ihmisiä. Olette tehneet suurenmoista työtä asettaen jopa henkenne alttiiksi suurelle vaaralle. Se on todella kunnioitettavaa työtä.

Kunnat ovat tässä asiassa eturivissä. Tänä aamuna soittelin muutamalle kunnanjohtajalle kysyen budjetin linjauksista ja niistä määrärahoista, mitä kunnat ovat saamassa muun muassa valtionosuuksien kautta koronasta johtuen. Viesti oli kohtalaisen rohkaiseva. Totta kai se on selvää, että siellä on myös ongelmia, ei tällaiseen iskuun kukaan voi hetkessä sopeutua, mutta ihailtavaa on kuntien virkamiesjohdon ja luottamusmiesten yhteistyö siinä, että on päätetty lyödä ihan oikeasti viisaat päät yhteen ja selvittää tästä tilanteesta. Sitä työtä tehdään tänäkin päivänä, ja pitkiä kokouksia istutaan.

Tärkeää on ollut myös, että hallitus on lähtenyt auttamaan yrityksiä. Yritysten selviytyminen laman yli tavalla tai toisella on äärimmäisen tärkeää. Tässäkin yhteydessä saimme kuulla monia arvosteluja siitä, että on autettu väärin. Siis eihän ole tietenkään korvattu liikevaihdon laskua, vaan on yritetty pitää niiden kiinteitten kustannusten korvauksia sen veran voimassa, että yritykset pääsevät sen lamanotkon yli. Liikevaihdon laskemista ei kukaan pysty korvaamaan, jokainen sen tietää, ja siitä puhuminen on aivan turhaa. Liikevaihto on monella... Eräskin yksityisyrittäjä soitti minulle tämän koronan alettua, että hänellä meni kolmessa viikossa 84 prosenttia yrityksen liikevaihdosta — 84 prosenttia, eli jokainen ymmärtää sen, että se ei ole millään korvattavissa. Kysymys oli sen yrityksen osalta henkiinjäämistäistelusta. Ja tietävästi kyseinen taistelu on voitettu, ei hävitty.

Hallituksen talousarvioesityksen liikennepolitiikka näkyy hyvin. Väyliä korjataan todella paljon. Viime kesänä Suomessa liikkuessani — en minnekään tilaisuuksiin tietenkään ajanut vaan kävin muutamia sukulaisia morjestamassa — huomasin, että lähes maksimaalinen määrä on korjauskalustoa liikenteessä. Aika monella puomilla joutui seisomaan, kun asfaltointityöt olivat menossa, mutta se on hyvin miellyttävää odottamista.

On esitetty liikennepolitiikan puolella asiantuntijoiden suusta, että pitäisi polttoaineiden veroa rajusti korottaa muun muassa ilmastopolitiikan takia. Moneen kertaan on tullut sekin selväksi, että keskusta ei sellaisia esityksiä hyväksy. Tulkoon se vielä kerran sanotuksi. Tämän saman on tehnyt myös liikenneministeri Harakka. Toivon, että tällaiset, sanoisin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

ko, ajattelemattomat purskaukset jäisivät vähemmälle, koska pitäisi tietää, missä menemme.

Ilmastopolitiikka on tämän hallituksen yksi eniten käytettyjä sanoja, suorastaan puhki kulunut jo. Tärkeää olisi huomata Suomessa vihdoinkin ja viimein, että metsät ovat meidän ainoa todellinen hiilinielu, ja maanviljelys tulee siinä mukana, koska siellä, missä on vihreää, missä yhteytetään, missä luonnonkasvit yhteyttävät, tekevät uutta kasvua, siellä hiiltä sidotaan. Se, että metsien kimppuun hyökätään mitä moninaisimmilla keinoilla, on minusta tuomittavaa.

Metsäteollisuus tarvitsee tässä maassa nyt selkeän viestin, että me haluamme kehittää metsätaloutta ja metsäteollisuutta. Turpeesta tehty päätös oli Suomen poliittisen historian yksi tyhmimpiä päätöksiä, mitä koskaan on tehty. Aiheutimme sillä sen, että metsäteollisuuden toimintaympäristö vaarantuu, ja toivon, arvoisa puhemies, että tämä väärin tehty päätös jollakin lailla purettaisiin niin, että syntyisi kansallinen sopu siitä, miten me energiapolitiikan ja metsäteollisuuden raaka-ainehuollon yhteensovitamme. Olen siihen työhön valmis lähtemään mukaan, jos kutsu käy, koska tällaisia päätöksiä ei pidä mennä tekemään, että Suomen kansallisen talouden selkäranka murretaan, ja nyt sitä ollaan tekemässä. Metsäteollisuudelta on tullut monta kertaa viesti, että tämä on väärä päätös. Toivon, että siihen puututaan tässä talossa kovalla kädellä. Mielestäni Antti Asikaisen tutkimus siitä, kuinka paljon [Puhemies koputtaa] joka ainoa jalostettu motti [Puhemies: Aika!] tuo tähän kansakuntaan lisäarvoa — se on 242 euroa jokainen motti, mikä jalostetaan, siis ei polteta suoraan energiaksi vaan jalostetaan tuotteeksi — pitäisi meidän kaikkien muistaa.

17.57 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvioesitys sisältää sotilasmenojen 54 prosentin korotuksen. Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahat kasvavat noin 3,2 miljardista lähes 4,9 miljardiin euroon. Armeijalle annetaan kuluvaan vuoteen verrattuna 1,7 miljardia euroa lisää — tästä 1,5 miljardia Hornetit korvaavien hävittäjien HX-hankkeeseen.

Mikään muu hallinnonala ei ehkä koskaan ole saanut tai tule saamaan tällaista määrärahojen prosenttikorotusta. Hävittäjähankkeeseen osoitetulla 1 500 miljoonalla eurolla voitaisiin vaikkapa jo ensi vuonna maksaa hoitajille koronalisää, rahoittaa hoitajamitoitusta, toteuttaa huoletta oppivelvollisuuden laajentaminen palauttamalla myös koulutusleikkausten sadat miljoonat eurot, voitaisiin auttaa kuntia, säilyttää leskeneläke ja eläkeputki, korottaa perusturvaa ja toimeentulotukea, tehdä eläkeläisille luvatussa vappusatasesta kertaheitolla totta. Näillä toimilla lisättäisiin suoraa kulutuskysyntää ja parannettaisiin työllisyyttä. Se olisi sitä paljon puhuttua elvyttävää talouspolitiikkaa, jonka toteuttamisesta maksetaan EU:lle nyt kaksin- ellei kolminkertaisesti se, mikä takaisin saadaan.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarviolla ei lisätä vain ensi vuoden varustelumenoja vaan hyväksytään mahdollisesti syksyllä 2021 tehtävää hävittäjien hankintapäätöstä varten koko monitoimihävittäjien lähes 10 miljardin tilausvaltuus. Eduskunta siis käytännössä hyväksyy tällä budjetilla uusien hävittäjien hankinnan. Itse hankintapäätös jää tämän jälkeen hallituksen toimivaltaan.

Vuosi sitten lokakuussa puolustusministeri Kaikkonen ilmoitti julkisuudessa, että hallitus oli tehnyt päätöksen HX-hankkeen 10 miljardin hinnasta. Myöhemmin kerrottiin, että oli päätetty myös vuotuisiin elinkaarikustannuksiin käytettävästä, 10 prosentin puolustusmenoja vastaavasta summasta. Elinkaarikuluja maksetaan käytännössä uusien hävittäjien 2060-luvulle ulottuvana yli 30 vuoden käyttöaikana joka vuosi. 10 prosenttia tarkoittaa yli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

300:aa miljoonaa euroa vuodessa, mutta kansainvälisten esimerkkien valossa tämä arvio elinkaarikuluista on auttamatta alakanttiin. Todelliset kulut ovat moninkertaiset.

Samoin alakanttiin on asetettu itse 10 miljardin hankintahinta. Se ei riitä 64 hävittäjän hankintaan. Hankinnasta vastaava Puolustusvoimien strategisten hankkeiden ohjelmajohtaja Lauri Puranen on julkisuudessa kertonut hävittäjien valmistajilta saatujen tietojen nojalla, että — suora sitaatti: ”Kaikkien tarjoukset 64:stä menivät pitkälti yli 10 miljardin.”

Arvoisa puhemies! Tyytyykö Ilmavoimat, tyytyvätkö kenraalit vähempään hävittäjien määrään? Mitä ilmeisimmin eivät tyydy. Poliitikot tuntuvat olevan kovin kuuliaisia sotilaille. Kovin kuuliainen kenraaleille on maan hallitus. Syntyy vakava epäily, että hävittäjähankinnassa on tosiasiaa piikki auki. Talousarvion puolustusministeriön pääluokkaan sivulle 259 kirjattu tilausvaltuus paljastaa, että näin todella uhkaa käydä. Vuosina 2021—2031 valtiolle hävittäjähankinnasta aiheutuvat menot saavat olla enintään tuon noin 10 miljardin tilausvaltuuden suuruisia lisättynä ”kustannustasomuutoksilla, jotka aiheutuvat hankintasopimuksen mukaisista sidonnaisuuksista”. Tämä tilausvaltuus siis jättää piikin auki kustannustasomuutoksille. Lisäksi koneisiin hankitaan aseistusta ”vain operatiivisen valmiuden aloittamiseen tarvittava määrä”. Pääesikunnan entinen suunnittelupäällikkö, eversti evp. Pertti Tervonen toteaa Turun Sanomissa 19.9. julkaistussa mielipidekirjoituksessaan, että ”tilausvaltuudella saadaan vain lentävät lavetit ja muutama talli niitä varten”.

Arvoisa puhemies! Piikki hävittäjähankinnassa on siis auki, jos eduskunta tämän budjetin muutoksitta hyväksyy. Kaiken tämän yllä leijuu yhä vahvempana kysymys siitä, millaisiin uukiin uusilla hävittäjillä varaudutaan. Miksi Hornetien uusiminen pitää tehdä paljon ennen niiden todellisen käyttöiän päättymistä? — Kiitos.

18.02 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Elämme nyt keskellä sekä talous- että terveyskriisiä, ja koronakriisin seurauksena 80 000 suomalaista on menettänyt työnsä.

Varenda en förlorad arbetsplats är en arbetsplats för mycket, och vi måste göra allt i vår makt för att se till att återfå dessa arbetsplatser.

Toisaalta Pohjoismaat ovat selviytyneet viruksesta johtuneista taloudellisista vaikeuksista paremmin kuin useimmat muut maat, ja Danske Bankin tekemän tutkimuksen mukaan Suomi oli pärjännyt jopa kaikista parhaiten. Toki paljon riippuu nyt siitä, miten erityisesti vientiteollisuutemme tilauskirjat täyttyvät.

Budjettikirja, jota nyt käsittelemme, sisältää monia panostuksia ja toimenpidekokonaisuuksia, jotka antavat toivoa ja uskoa niin lapsille kuin nuorille, perheille, tavallisille palkansaajille, vanhemmille ihmisille, naisille ja miehille.

Arvoisa puhemies! Samalla on totta, että Suomi nyt velkaantuu aika reippaasti, ei siksi, että haluaisimme, vaan koska meidän on kerta kaikkiaan pakko. Meidän tehtävämme on pitää epidemia kurissa samalla kun huolehdimme siitä, että mahdollisimman monella suomalaisella on myös huomenna töitä.

Ärade talman! För det första sköter vi nu hälsokrisen och försöker hålla maskineriet i gång, sedan stimulerar vi ekonomin och för det tredje återuppbygger vi balansen i den offentliga ekonomin. Man kan säga att vi i dag är med en fot i steg ett och en fot i steg två.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Nästa års budget innehåller en bred arsenal akuta krisåtgärder och många satsningar på framtiden. Energiskattereformen börjar genomföras 2021, och här sänks elskatten för industrin till EU:s miniminivå. Regeringen fortsätter halvera farledsavgifterna för att stärka exportindustrins konkurrenskraft och mycket annat. Vi vill också att Finland ska bli världens barnvänligaste land och därför sänker vi dagisavgifterna, vilket också på sitt sätt bidrar till att skapa förutsättningar för ännu fler arbetsplatser. Vi stöder också kommunerna med stora summor, och vi måste se till att vi har en fungerande teststrategi på olika håll i landet. Vi ska också se till att vi har ett coronavaccin åt precis alla när det väl finns tillgängligt.

Värderade talman! Vi vet att coronan drabbat sysselsättningen speciellt för unga kvinnor i många branscher, och därför välkomnar vi att regeringen nu förbundit sig till att granska sysselsättningsåtgärderna även med tanke på jämställdheten mellan könen. SFP vill se ett jämställt Finland, och även den nu kommande vårdreformen måste kunna speglas ur detta perspektiv.

Elikkä myös nyt työn alla oleva sote-uudistus on voitava analysoida tasa-arvonäkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Budjettiriihessä tehtiin päätöksiä, joiden työllisyysvaikutukset ovat 31 000 uutta työpaikkaa, mutta tietenkin tarvitaan enemmän, ja siksi hallitus on sitoutunut tekemään päätöksiä, joiden työllisyysvaikutukset ovat vielä 50 000 uutta työpaikkaa tämän lisäksi.

Vaikeasta tilanteesta huolimatta maailma on myös täynnä mahdollisuuksia, ja itse toivoisin, että tässäkin salissa puhuttaisiin niistä enemmän. Globaalisti tullaan panostamaan tulevana vuosina satoja ja satoja miljardeja muun muassa energia- ja ympäristöteknologiaratkaisuihin, jotta päästään Pariisin ilmastopimuksen tavoitteisiin. Muun muassa talous- ja tulevaisuusvaliokunnat ovat monesti huomauttaneet, että Suomen tulisi panostaa erityisesti energia- ja ympäristöteknologian systeemitason tutkimus-, kehitys- ja innovaatio- sekä liiketoimintaosaamiseen, koska ne ovat ne alat, joille myös tällä hetkellä Suomessa investoidaan. Muun muassa Vaasan seudulla toista miljardia investoidaan nyt energiateknologiayritysten puolesta.

Tämä vaatii myös seuduilla uudentyyppistä public—private-otetta elikkä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta. Muun muassa hiljattain, pari viikkoa sitten kävin Raumalla laittamassa uutta laivaa mereen, Vaasan ja Uumajan kelluvaa laboratoriota Aurora Botniaa. Pelkästään sen rakentaminen työllisti lähes tuhat ihmistä, ja alus itsessään on täynnä suomalaista teknologiaa, näyteikkuna globaalisti energia-, ympäristö- ja meriteknologiaosaamisesta. Eilen tuolla Vaasan seudulla laitettiin käyntiin uutta sähköisen lentämisen hanketta, jossa on pitkälle toistasataa partneria ihan globaalisti. Nämä nyt vain siis esimerkkeinä.

Sist men inte minst en liten käpphäst som jag kommer att påminna om tills det är åtgärdat. Det gäller betalningsanmärkningarna, någonting som rör cirka 400 000 finländare. Bland annat ekonomiutskottet har krävt att man under vårsessionen kommer med ett förslag så att tiden för hur länge betalningsanmärkningarna är i kraft då man har skött skulden dramatiskt förkortas.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Elikkä muistutan vielä siitä, että viimeistään ensi keväänä on saatava kuntoon maksuhäiriömerkintäjärjestelmä niin, että merkintä poistuu kohtuullisessa ajassa, kun itse velka on suoritettu. — 10 sekuntia yliajalla. — Kiitos.

18.07 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Tähän alkuun lyhyt tilannekatsaus: Julkinen talous on romuna. Se oli sitä jo ennen koronaa, ja se on entistä romumpi tämän hallituksen jäljiltä.

Sitten syvemmin itse talousarvioesityksestä.

On ymmärrettävää, että valtion talousarvioesityksen kirjoittaminen kestää eikä se siten välttämättä ole julkaisupäivänä tilanteen tasalla. Pandemia tekee tulopuolen arvioinnista erityisen vaikeaa, mutta realismin ja varovaisuusperiaatteen sijaan hallitus on kuitenkin valinnut ihmeitä odottavan toiveajattelun. Siihen tosin on jo saatu tottua. Paitsi tuolla ulkona tosimaailmassa kehittyvän pandemiatilanteen myös tämän talousarvioesityksen omien lukujen valossa on vaikea hahmottaa, mihin hallituksen toiveajattelu bkt:n ja etenkin palkkatulojen kasvusta perustuu. Vienti sakkaa, koska kysyntä on heikentynyt oleellisesti. Palvelu- ja matkailuala törmää koronan toiseen aaltoon. Kotimaisilla korteilla Suomessa tehdyt maksut ovat kääntyneet uudelleen laskuun. Ne ovat nyt 5 prosenttia vuotta aiempaa alemmalla tasolla. Sen päälle ulkomaisilla korteilla Suomessa tehdyt maksut ovat romahtaneet matkailijoiden puutteessa.

Talousarvioesityksen suhdannenäkymiä koskevasta osiosta ei saa apua lukujen tulkinnaan. Sen mukaan työllisyysaste jatkaa ensi vuonna supistumistaan ja työttömyys kasvuaan. Tästä hallitus vetää hokkuspokkusjohtopäätöksen, että palkkaliukummat nostavat ensi vuonna palkkatulot yli vuoden 2019 tason. Palkkaliukumillako hallitus kuvittelee kattavan kasvavan työttömyyden aiheuttamat tulomenetykset? Metsäteollisuudenko hallitus kuvittelee ne liukummat maksavan, vai julkisen hallinnon omilleen? Näinkö Suomea aiotaan elvyttää? Vaikka kaikki tämä harmittaa, niin se ei kuitenkaan yllätä, kun huomioi, millaiseen miljardisokeuteen hallituspuolueissa keskustaa myöden on sairastuttu. Kuka niitä tuloja viitsii syynätä, kun velka on paljon helpompaa rahaa. Miljardi kun puuttuu, lisäksi me paikkaamme sen — tulee mieleen, kuulkaa, pikku-Matin auto, jonka puhjennut kumi paikattiin purkalla.

Arvoisa puhemies! Koko menneen vuosikymmenen jatkunut menolisäyksiin perustuva finanssipoliittinen elvytys on pahoin epäonnistunut. Sen seurauksena kestäättömäksi kasvanut verokiila ja talouselämän perustellut pelot verokiilan jatkuvasta kasvusta tukahduttavat tehokkaasti talouden elpymisen, talouskasvusta puhumattakaan. Hallituksen talousarvioesitys ja olemattomat työllisyystoimet tuomitsevat Suomen toiseen menetettyyn vuosikymmeneen. Jotta kansantaloudesta ja kansanterveydestä kyettäisiin huolehtimaan, on ainoa kestävä reitti eteenpäin verokiilan pienentäminen. Se edellyttää julkisen sektorin merkittävää trimmausta. Tästä alkaa aina hallituspuolueiden huuto siitä, että oppositio haluaa leikata köyhiltä, työttömiltä, lapsilta, vanhoilta ja sairailta, mutta kuten jo aikaisemmin tänään täällä salissa totesin, julkisen sektorin trimmaaminen on juuri sitä heikompien tulevaisuuden turvaamista, heidän palveluidensa pelastamista. Ja tällainen huuto, joka aina hallituspuolueista lähtee, kertoo vain hallituspuolueiden talousosaamisen ja vastuullisuuden puutteista. Jos nykyinen jatkuu, heikoimmat kärsivät lopulta eniten, ja he kyllä alkavat ymmärtämään tämän.

Nykyinen hallitusohjelma ja talousarvioprosessi eivät tarjoa poliittisille päättäjille työkaluja julkisen sektorin rakenteiden ja prosessien uudistamiseksi. Hallinnonalat eivät tee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

sitä itse. Ilman ulkoista muutosvoimaa määrärahhaleikkaukset johtavat vain palveluiden heikentämiseen, eivät tarvittavaan paradigmanmuutokseen. Tämä hallitus on toivoton. Tarvitsemme julkisen sektorin uskottavan trimmaus- ja tasapainottamisohjelman — ja uuden hallituksen toteuttamaan sen. Vain siten voimme palauttaa kilpailukyvn, kattaa kestävyysvajeen, taittaa velkaantumiskehityksen ja turvata hyvinvointipalvelut.

18.12 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Suomi on koronaepidemian vuoksi vakavassa talous- ja terveyskriisissä. Kymmenettuhannet ovat menettäneet työnsä, ja työttömien työnhakijoiden määrä on noussut jo yli 300 000 hengen. Monessa kodissa on tällä hetkellä kova hätä. Suomen julkinen talous on kriisissä heikentynyt merkittävästi, ja pelkästään seuraavina vuosina valtio ottaa uutta velkaa yli 30 miljardia euroa.

Tämän kriisin keskellä maan vasemmistohallitukselta on odotettu jämeriä toimia, joilla raskasta velanottoa hillitään, tehdään selkeä suunnitelma velanoton lopettamisesta sekä tehdään päätöksiä työllisyydestä, jotta nyt työttömäksi jääneet pääsevät töihin ja jotta hyvinvointiyhteiskunnan palveluista ja kestävästä rahoituspohjasta voidaan huolehtia. Tässä mielessä hallituksen budjettiriihi oli suuri pettymys. Vasemmistohallitus sai raavittua kasaan työllisyystoimia, joiden vaikutus nousee vain noin 15 000 työlliseen. Kun huomioon otetaan kaikki ne päätökset, joita tämä hallitus on jo ennättänyt tehdä ja jotka vähentävät vastaavasti työllisyyttä, kuten vaikka kotitalousvähennyksen leikkaus, hallitus on työllisyyspäätöksissään pakkasella — siis pakkasella.

Vasemmistohallitus on siirtänyt eteenpäin työllisyyspäätöksiään ja kertonut meille eduskunnassa, että kyllä näitä päätöksiä sitten tehdään. Nyt hallitus tavoittelee 80 000:ta uutta työllistä vuoteen 2030 mennessä, siis ei seuraavan, ei sitä seuraavan vaan vasta tätä seuraavan hallituksen aikana. Mitä vastuunkantoa päätösten lykkääminen vuosikymmenellä eteenpäin oikein on?

Olemme esittäneet kokoomuksessa toimia, joilla lähes 120 000 ihmistä saisi mahdollisuuden tehdä työtä ja työllistyä. Olemme laatineet myös lakialoitteen, jossa esitämme paikallisen sopimisen laajentamista koskemaan myös järjestäytymättömiä yrityksiä. Tämä on tehokas toimi, joka ensinnäkin turvaa tässä tilanteessa ihmisten työpaikkoja ja samalla kannustaa yrittäjiä tulevaisuudessa palkkaamaan lisää väkeä töihin. Keskusta on puhunut kauniisti paikallisesta sopimisesta, mutta miksi tämäkään asia ei näytä liikahtavan eteenpäin hallituksessa?

Arvoisa puhemies! Maan vasemmistohallitus tekee politiikkaa, josta voin sanoa olevani täysin eri mieltä monessa mielessä. En vain näe mitenkään, miten päätösten lykkääminen hamaan tulevaisuuteen, raju velkaantuminen ilman tietoa siitä, miten velka tullaan hoitamaan, Suomen teollisuuden rapautuva kilpailukyky ja vastaavasti vielä sen päälle kiristynvä verotus, joka lyö sormille ahkeraa työssäkäyvää ihmistä, voivat mitenkään olla kestävästi Suomen tulevaisuuden tie.

Herra puhemies! Sitä hämmästelen suuresti, miten keskusta, joka teki kanssamme edellisessä, pääministeri Sipilän hallituksessa vastuullista keskustaoikeistolaista talouspolitiikkaa, jonka myötä maan talous saatiin parempaan kuntoon, talous kasvoi hyvin, verotulot kasvoivat ja Suomessa yli 140 000 ihmistä sai työtä, voi ylipäänsä tukea tätä vasemmistohallituksen politiikkaa. Keskusta näyttää olevan tämän hallituksen politiikan äänetön yhtiömies, joka kuittaa ilman mutinaa tämän vasemmistolaisen talous- ja työllisyyspolitiikan.

Voin sanoa näin tähän loppuun, että saamani kenttäpalaute Satakunnassa kertoi kyllä karua kieltä siitä, mitä ihmiset vaikka omassa maakunnassani ajattelevat tästä keskustan ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kinkäännöstä. Toivottavasti hallitus tulee vielä järkiinsä näiden toimien osalta ja tulemme näkemään sen, että te tartutte nyt näihin toimiin ja teette vastuullisesti ja pikaisesti päätöksiä, jotka turvaavat sen, että seuraavien vuosien aikana saamme sen korkean pohjoismaisen työllisyysasteen ja maan talouden kuntoon. Mutta, arvoisat hallituksen edustajat tässä salissa, näillä toimilla ja näillä linjauksilla, joita te nyt olette tehneet, emme pääse lähellekään tuota tavoitetta.

18.17 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvio tulevalle vuodelle on raakaa luettavaa. Rahaa ei tule oikein mistään, työpaikkoja tuottavaan työhön ei luoda millään tavoin ja julkista sektoria sen sijaan paisutetaan, minkä ehditään. Vastuu siirretään tuleville hallituksille, ja kurja taloustilanne lähinnä vain todetaan budjettikirjassa, ratkaisuja ei ehdoteta. Rahan jakaminen kivoihin kohteisiin ei lopu. Ilmeisesti sillä keinolla hallituspuolueet yrittävät pitää äänestäjänsä tyytyväisinä. Lienee melko epätavallista, että oppositio joutuu vaatimaan talouskuria.

Hyvät keskustan kannattajat, teidän puolueenne ajaa täällä eduskunnassa turvetuotannon alas vieden työpaikkoja maaseudulta. Liikenteen ja asumisen kustannukset ovat puolestaan jo nousseet, ja vihreällä kehityksellä lähinnä kuritetaan kaikkia tavan suomalaisia jatkossakin. Teidän puolueenne tekee, mitä vihreät haluavat, eikä sitä kyllä millään isänmaan edulla voi perustella mitenkään, että keskusta edelleen pysyy vihervasemmistohallituksen pystyssä pitävänä liimana.

Arvoisat sosiaalidemokraattien äänestäjät, teillä istuu täällä eduskunnassa pääministeri, jonka vahtivuorolla on käynnissä ennätysmäärä yt-neuvotteluja ja tehtaita suljetaan harvase päivä. Keinoja työpaikkojen säilyttämiseksi ja teollisuuden pitämiseksi Suomessa ei ole näkyvissä niin kauan kuin istuva hallitus jatkaa työtään. Pääministeri Marinin keinona tuntuu olevan vain ylimalkaisesti huudella yritysten yhteiskuntavastuun perään. Hallitus itse ei yhteiskuntavastuuta kanna millään tavalla.

Samaan aikaan, hyvät vasemmistoliiton äänestäjät, teidän ministerinne yrittää pitää teidät tyytyväisinä oppivelvollisuuden pidentämisellä ja luomalla maksuttoman toisen asteen nimissä lisää työpaikkoja kuntasektorille. Mutta arvatkaapas mitä? Maksumiehinä ovat kunnat. Kompensaatiot eivät ole riittäviä, eivätkä kunnat tarvitse nyt muutenkaan yhtäkään uutta tehtävää.

Arvon vihreät äänestäjät, teidän ministerinne puuhastelee härskejä poliittisia virkanimityksiä, vaikka ainakin itse luulin teidän vastustavan moisia temppuja. Te olette tietysti tyytyväisiä, kunhan ilmastotavoitteet ovat mahdollisimman tiukkoja ja epärealistisia ja kunhan ihmisiä kuritetaan mahdollisimman paljon ympäristön ja ilmaston nimissä. Siinä vihreät ovat hallituksessa onnistuneet. Valitettavaa kuitenkin on, että vaikka kuinka näitä kiristetään, Suomi ei ilmastoa pelasta suomalaisia kurittamalla, ei, vaikka te kuinka kiihotatte nuoret Eduskuntatalon portaille tai Elokapina-terroristit tukkimaan vilkkaasti liikennöityjä katuja. Me emme ole maailmalla kokoamme suurempi.

Suomalaisia on työttöminä ja lomautettuina, ja elämme kaikin tavoin hyvin poikkeuksellista aikaa. Hallituksessa haaveillaan edelleen ulkomaisen työvoiman kasvattamisesta, vaikka koronakin juuri osoitti, miten tärkeää olisi keskittyä toimiin, joilla suomalaisille saadaan työtä ja jotta avoimet työpaikat ja suomalaisten osaaminen kohtaisivat. Hallitus pitää maahanmuuttoa voimavarana, mutta tilastoissa se ei sitä ole. Teidän tänne hankkimanne maahanmuutto rasittaa huoltosuhdetta entisestään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikka on oman sädekehän kiillottamista, EU:n jatkuva nuoleskelua ja suomalaisten kyykyttämistä. Se näkyy myös talousarviossa. Valtaa luovutetaan entistä enemmän EU:lle, työpaikat Suomesta ajetaan alas ja äänestäjiin vedotaan maksuttomilla palveluilla, jotka suomalaiset kuitenkin itse maksavat veroillaan. Kunnat laitetaan ahtaalle lisätehtävillä ja -kuluilla, ja maahanmuuttajia huudellaan tekemään töitä matalapalkka-aloille. Työllisyystoimia ei näy, eikä yritysten toimintaedellytyksiä paranneta mitenkään. Koronan, jos minkä, olisi kuvitellut herättävän hallituksen, mutta niin ei valitettavasti ole käynyt.

18.22 Ari Koponen ps: Puhemies! Vuoden 2021 hallituksen talousarvio pohjautuu talousennusteeseen, jossa koronan toinen aalto pysyy maltillisena, erityistoimia ei tarvita ja ihmiset voivat jatkaa elämäänsä, matkustelua ja kuluttamista kuten ennenkin. Jo nyt näyttää todennäköiseltä, että niin ei tule käymään. Ainakaan hallituksella ei ole tarjota matkailu- ja ravintola-alalle muuta kuin eristysselliä.

Salissa on puhuttu paljon oppivelvollisuuden pidentämisestä. Oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen ja samalla toteutetaan maksuton toisen asteen koulutus. Valtiovarainministeriön sivuilla on laskelmia tämän uudistuksen työllisyysvaikutuksista, ja siellä todetaan, että vuoteen 2029 mennessä, jos nämä työpaikat todella muuttuvat työksi, tämä tulee maksamaan lähes 2 miljardia euroa, mikä tarkoittaa sitä, että yksi työllinen maksaa yli miljoona euroa per vuosi. Nämäkin rahat tulisi ohjata ennaltaehkäiseviin toimiin ja lasten varhaisiin vuosiin. Mitä pakko auttaa, jos esimerkiksi ensimmäisen asteen läpikäyneistä pojista 10 prosenttia ei omaa riittävää lukutaitoa tai heillä on mielen ongelmia, mihin emme ole voineet puuttua ennaltaehkäisevästi?

Salin vasemmalta laidalta on kuulunut viime aikoina, miten velkoja ei tarvitse maksaa takaisin, eikä se niin haittaa, vaikka sitä olisi paljon enemmänkin. Swedbankin pääekonomisti Heidi Schauman nosti asiaan mielestäni hyvän näkökulman: ”Suuri ero Suomen ja Ruotsin välillä on julkinen velka. Ruotsilla on nyt enemmän tilaa keventää verotusta ilman, että julkinen velka väliaikaisesti nousisi hirveän korkealle. Uskon, että se on todella vahva tekijä Suomessa siinä, että ajatellaan, että ei pienennetä nyt niitä tulovirtoja.” Liikkumavaraa elvyttämiseen on siis naapurissa paljon enemmän. Jos jatkamme samalla linjalla, meidän liikkumatilamme loppuu kokonaan.

”Hallitus vähentää tehokkaasti ylivelkaantumista ja siihen liittyviä ongelmia.” Missä viipyvät kaikki konkreettiset lakiesitykset? ”Talous- ja velkaneuvonnan saatavuuden parantamiseksi ja palveluihin ohjaamisen tehostamiseksi budjetissa ehdotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapiireille 0,6 miljoonan euron lisäystä. Velallisten neuvonnan tehostamiseen ehdotetaan 0,5 miljoonan euron lisäystä ulosottolaitokselle.” Tämä yksi miljoona on täysin mitätön summa siihen nähden, miten mittavasta ongelmasta on kyse.

”Sähköisiä palveluita kehitetään, mikä helpottaa kansalaisten asiointia ulosotossa ja parantaa asianomaisten mahdollisuuksia seurata asioidensa etenemistä.” Tämä on erittäin hyvä asia. Kaikkia valtion sähköisiä palveluita tulisi kehittää ja automatisoida. Esimerkiksi tilitiedot tulisi saattaa automaattisesti myös Kelalle. Tämä nopeuttaisi ihmisten avunsaantia sekä toisi valtiolle säästöjä.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja vahvistetaan 10 miljoonalla eurolla perusopetuksessa ja toisella asteella. Tämä on aivan liian pieni summa. Mielenterveyden ongelmat ja syrjäytyminen tuovat kansantaloudelle aivan valtavan taakan. Ennaltaehkäiseviä toimia pitäisi valtiomme päättäjien miettiä jokaisessa asiassa. Jo tällä hetkellä nuorten yleisin lähet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

teen syy erikoissairaanhoidon on ahdistuneisuus, johon on mahdollista saada apua varhaisen puuttumisen avulla. Rahaa tulisi laittaa huomattavasti nykyistä enemmän ennaltaehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön, jolloin satsattu raha tulisi moninkertaisena takaisin tulevaisuudessa. Nyt vielä sote-uudistuksessa matalan kynnyksen apua ollaan viemässä pois kouluilta.

Tähän loppuun vielä yhden ammattilaisen palaute kentältä: ”Ihan jäätävää touhua tuo mielenterveyspuolella olo. Täällä meidän kaupungissa on muutama, ketkä tekee. Potilaita tulee ovista ja ikkunoista, ja ei ole ihmisiä auttamaan. Keväällä palkattu muutamia lisää, mutta tänään ilmoitettiin, että työsuhteita ei jatketa, säästetään. Jengi sekoaa tähän maailman tilanteeseen eivätkä saa apua. On taksikuski, kuka haluaa ajaa itsarin rekkaa päin, on nuori, kuka miettii ampumista julkisella paikalla, on yh-äiti, kenen molemmat vanhemmat kuolleet koronaan. Hoitajat yrittävät auttaa ja ohjata hoitoon eteenpäin. Ei ole resursseja.”

Mielen ongelmiin kun lisätään meidän jatkuvasti huonontuva huoltosuhde, EU:lle pumpattavat miljardit sekä joka vuosi korotettava kehitysapu, niin toivon, että jokainen ymmärtää, mihin tämä johtaa. Olen aikaisemmin sanonut tämän ja sanon sen nyt uudestaan: Hallitus ei pysty priorisoimaan, vaan jakaa rahaa sinne tänne. Tämä tulee aiheuttamaan meille valtavia ongelmia tulevaisuudessa.

Täällä salissa maalataan kovin pinkin pumpulisia kuvia siitä, miten kaikki pidetään mukana. Olen ihan samaa mieltä asiasta, kaikki pitää pitää mukana, mutta ilman tuottavaa työtä ja yrityksiä se ei onnistu. Edustaja Strand puhui täällä salissa hienosti mahdollisuuksista, ja juuri se on se, mitä me tarvitsemme tämän tavoitteen saavuttamiseen.

18.28 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! En aio haukkua tässä puheenvuorossani ketään, en oppositiota, vaikka olen ollut aika kauhistunut eräistä kuulemistani puheenvuoroista, enkä liioin käy nyt vastapolemiikkiin esitettyjä, mielikuvituksellisiakin, väitteitä kohtaan. Haluan luonnehtia tätä budjettia, niin kuin itse ajattelen, isolla kuvalla. En puhu jostain yhdestä pienestä määrärahasta, en jostakin sillasta tai sinänsä tärkeästä tiestä, vaan kokonaisuudesta.

Tämä on koronakriisin, elpymisen budjetti. Sen takia tämä on täysin poikkeuksellinen budjetti, ja sen takia, kun tätä arvioidaan ja esitetään tästä näkemyksiä, pitää osata suhteuttaa ne tähän kokonaisuuteen.

Joitakin vuosia sitten, kun olin vielä eduskunnan ulkopuolella siviilityössäni, osallistuin erääseen seminaariin, jossa arvostamani ekonomisti Sixten Korkman piti hyvän esityksen. Hän puhui silloisesta arviosta kestävyysvajesta. Kun hän sitten palasi sinne salin puolelle ja istuimme siinä aika lähekkäin, niin kysyin häneltä, kun hän oli arvioinut kestävyysvajeen suuruudeksi silloin kuusi miljardia — kysymykseni oli toki poleeminen, mutta kysyin näin — että eikö tuo nyt ole aika helppo kuroa umpeen, että korotetaan veroja kolmella miljardilla ja leikataan julkisia menoja kolmella miljardilla, niin siinähan se kuuden miljardin kestävyysvaje on kurottu umpeen. No, hän hymyili ja totesi, että niin varmasti laskennallisesti, mutta poliittisesti se ei aina ole niin helppoa.

Nyt olemme aivan uudenlaisen tilanteen edessä, ja sen nimi on tietenkin, niin kuin kaikki tiedämme, covid-19, tämä koronakriisi. Se on pudottanut niin verotuloja kunnissa kuin valtion verotuloja, ja ennen kaikkea menopuolella on ollut pakko panostaa niin sosiaaliturvaan, jotta ihmiset pystyisivät elämään päivästä toiseen, kuin sitten niihin erityisvaatimuksiin, joita tämän epidemian hoito edellyttää. Tämmöisessä tilanteessa ei voida ajatella, että tämä näin syntyvä aukko, tämä alijäämä, katettaisiin tuosta vain veroja korotta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

malla tai julkisia menoja leikkaamalla, koska sieltä verojen korotuksesta ei ole tietenkään saatavilla juuri niin paljon kuin tarvittaisiin ja menoja leikkaamalla me tekisimme entistä enemmän vaikeaksi tämän tilanteen: ihmisten ostovoima heikkenisi, ja kriisi syvenisi. Näin ollen tässä on ainoa käytännön vaihtoehto tämä erittäin raju velanotto. [Arto Satonen: Onko joku tätä vastustanut?] — Ja nyt tässä välihuutona todettiin, että onko joku tätä vastustanut. Olen kuullut täällä monta puheenvuoroa, joissa kuitenkin kyseenalaistetaan tämä ajatustapa, että tämä hoidetaan tällä tavalla.

Minä vertaisin tätä — tiedän, että kansantaloutta ei pidä koskaan verrata perheen talouteen, saati sitten yksilön talouteen, mutta aikaisemmasta elämästäni kuitenkin olen löytänyt vertauksia, jotka mielestäni sopivat tähän. Jos meillä on ihminen, joka on äkillisessä tapaturmassa — ja tässä tämä tapaturma symboloi tietenkin covid-19-pandemiaa — loukkaantunut, niin ensimmäinen asia on, lääketieteen termein, että stabiloidaan elintoiminnot. Vasta sen jälkeen ryhdytään miettimään, mitä jatkossa tehdään, mitä seuraavaksi tehdään. En kiistä ollenkaan, etteikö Suomen taloudessa, Suomen yhteiskunnassa ole todella suuria rakenteellisia ongelmia, jotka kaipaavat ratkaisuja. Niistä keskusteltiin täällä runsas viikko sitten aika paljonkin, mutta tällä hetkellä voimavarat on laitettava nimenomaan tähän koronakriisistä selviytymiseen, ja aina kun ryhdytään puhumaan niistä sen jälkeisistä tapahtumista, ei se sinänsä ole väärin, mutta jollakin tavalla siihen liittyy semmoinen ajatus, että kyllä tämäkin kriisi tästä itsestään selviää. Minun mielestäni esimerkiksi viime viikon välikysymyksessä edustaja Orpon puheenvuorossa, tai siinä itse välikysymystekstissä, oli kahdessakin kohdassa hyvin yliolkaisesti todettu, että ”tämähän tulee menemään ohi”, ”tästä kyllä selvitään, mutta”, ja niin edelleen, ja sitten puhuttiin taas niistä pidemmän tähtäimen asioista. En siis kiistä pidemmän tähtäimen isojen rakenteellisten uudistusten välttämättömyyttä, mutta nyt täytyy laittaa fokus tähän covid-19-kriisiin ja siitä selviämiseen, ja niin kuin kaikki tiedämme, niin aivan näinä päivinä olemme nähneet, että alamme olla hyvin pian samanlaisessa tilanteessa kuin olimme keväällä, ja vaatii todella suurta taitoa päästä tästä eteenpäin. Sen takia täällä esimerkiksi on, jos ainoan määrärahan mainitsen, tämä pääluokassa 33, sen 50 luvussa, oleva 39, [Puhemies koputtaa] jossa on 1,66 miljardia euroa tähän testaukseen ja covid-asioiden hoitoon.

18.33 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Isänmaa on vakavassa paikassa. Meillä kaikilla on huoli huomisesta. Meillä kaikilla on varmasti mielessämme kysymys, miten me selviämme.

Ensi vuoden budjetti on tehty aivan poikkeuksellisessa ajassa. Meille on tullut kylään odottamaton ja viheliäinen kulkutauti, jota kukaan ei ole vieraakseen halunnut. Siksi myös ensi vuoden budjetti on poikkeuksellinen. On täysin selvää, että sen perimmäinen tarkoitus on rakentaa siltaa yli kriisin. Sen tarkoitus on pelastaa kaikki se, mitä pelastettavissa on. Siksi se on elvytysbudjetti, toimeliaisuuden, työn, terveyden ja turvan budjetti. Korona on tuonut mukanaan haavoja, joita paikataan. Murentunutta kivijalkaa siis kasataan uudelleen.

Yli kymmenen miljardin alijäämä on poikkeuksellisen paljon, eikä siihen voi suhtautua kuin suurella vakavuudella. On kuitenkin tietoinen ratkaisu, että kriisin keskellä ei lähdetä leikkaamaan palveluista vaan niitä vahvistetaan kaikin keinoin. Hallitus on luonut toimilaan ennennäkemättömät tukipaketit kunnille, joissa näiden peruspalveluiden syvä ydin on — niin varhaiskasvatukseen, opetuksen kuin hoito- ja hoivapalveluiden. On tietoinen ratkaisu, että luomme toivoa, emme toivottomuutta. On tietoinen ratkaisu, että nämä ajat vaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

tivat ihmisten suojelemista, joukkojen johtamista niin, että eturintama pitää. Tätä budjettia voi perustellusti sanoa inhimillisten perusasioiden budjetiksi. Valtio ottaa ensi vuonna velkaa, jotta kodeissa voidaan katsoa luottavasti tulevaisuuteen. Kuten valtiovarainministeri Matti Vanhanen on moneen otteeseen sanonut, koronakriisin hoito on nyt tehokkainta talouspolitiikkaa.

Puhemies! On kiistaton tosiasia, että työllisyys on saatava nousuun. Siksi yritysten toimintaedellytyksiä sekä investointiluottamusta parannetaan. Keskusta katsoo myös, että paikallista sopimista on edistettävä. Se on keskeinen toimi sille, että ketteryys ja joustavuus lisätyön palkkaamiseen työpaikoilla vahvistuvat. Ja totta kai on löydettävä uusia työllisyystoimia ja työllisyysasteelle on asetettava yhä kunnianhimoisempi tavoite. Työpaikat ovat kovin ase uutta velkaa vastaan.

Emme voi koronan takia siis pysähtyä paikallemme. Meidän on muistettava myös ne haasteet, joita meillä oli jo ennen koronaepidemiaa. Ne eivät ole hävinneet minnekään. Meillä on jono uudistuksia, jotka on yksiselitteisesti tehtävä.

Puhemies! Luotan siihen, että korona ja kestävyysvaje eivät ole meille ylitsepääsemättömiä ongelmia. Suomi on edelleenkin hieno yhteiskunta, jolla on hyvät edellytykset selviytyä kriisistä. Tämä talousarvio antaa siihen oikean suunnan.

18.38 Joonas Könttä kesk: Arvoisa puhemies! Keskellä pahintakin kriisiä, keskellä synkintäkin yötä me suomalaiset olemme aina uskoneet tulevaan. Olemme korvanneet työnteolla sen, missä ei ole taitoa riittänyt, ja uskolla toisiimme sen, missä vastus on ollut kovin.

Kansainvälinen koronavirus on yhteiskuntaamme eniten horjuttanut voima sitten toisen maailmansodan. Olemme sulkenneet yhteiskuntaamme, asettaneet rajoja, tehneet virheitä, oppineet ja tukeneet toinen toisiamme. Olemme auttaneet maatamme, kansalaisiamme, yrityksiämme ja toisiamme.

Ensi vuoden talousarvio on aikansa kuva. Huolehdimme koronaviruksen vastaisesta taistelusta, tuomme ihmisten peruspalveluita aina maakuntakeskuksista pihtiputaanmummon luo. Hankimme isänmaamme puolustamiseksi uudet hävittäjät, rakennamme uusia teitä ja koulutamme enemmän nuoria, tulevaisuutemme arkkitehtejä.

Arvoisa herra puhemies! Suomi on hyvä maa, maa, jossa jokaisella on ollut mahdollisuus tavoitella työtä ja omaa kotia, jossa autolla pääsee ja iltaisin kaupungilla voi liikkua vailla pelkoa, jossa poliisiin luotetaan ja oikeusvaltio toimii. Viime aikoina keskusteluilmapiiri on muuttunut kuitenkin jyrkemmäksi ja äärimmäisyyksiä korostavaksi. Yhä edelleen löytyy voimia, jotka pyrkivät horjuttamaan yhteiskuntarauhaamme, liian usein myös oman maamme kansalaisia. Erityisesti ääriliikehdintä niin vasemmalta kuin oikealta on viime vuosina vakiintunut yhteiskuntaamme. Tämänkaltaisen kehitys on vaarallista.

Julkisen vallan tehtävänä on turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen maassamme. Tämä taataan perustuslaissa. Äärijärjestöjä tai ääriliikkeitä ei isänmaamme kaipaa. Ne ovat suora uhka demokratialle ja sananvapaudelle. Äärijärjestöjen kaltaisille vapauden vastavoimille on oltava nollatoleranssi.

Arvoisa puhemies! Minulle on tullut paljon yhteydenottoja huolestuneilta kansalaisilta turvallisuuden ja poliisipalveluiden nykytilasta. Pohjoisesta Keski-Suomesta sain viestin Pertiltä. Hän mietti, onko pienestä asiasta edes syytä soittaa hätäkeskukseen, kun poliisin tulo paikalle kestää tunnista kahteen, joskus pidempäänkin. Ammattikorkeakoulussa opiskelevan Liisan polkupyörä oli ryöstetty, eikä hänellä ollut kovinkaan optimistinen kuva sen suhteen, että poliisilla olisi aikaa pyörärikosta ratkoa. Simo ja Anna-Liisa perheineen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

eivät halua Jyväskylän keskustassa ilta-aikaan etenkään viikonloppuisin liikkua. Päihteen väärinkäyttö näkyy ja kuuluu.

Arvoisa puhemies! Talousarvioesitys panostaa isänmaan ja suomalaisten turvallisuuden rajoilla ja rajojemme sisällä. Poliisien määrä nousee ja poliisin näkyvyyttä vahvistetaan koko maassa. Tämä näkyy erityisesti maakuntien Suomessa poliisin vasteaikojen ja poliisipalvelujen paranemisena. Tuomioistuimien resursseja vahvistetaan ja pitkiä käsittelyaikoja lyhennetään. Myös syyttäjiä palkataan lisää. Seksuaalirikosten rangaistuksia kovennetaan, minkä johdosta vankiloiden rahoitusta parannetaan. Rajavartiolaitoksen vanhat ulkovartiolaivat korvataan kahdella uudella, ja tähän on annettu alustavaan selvitykseen jo rahoitusta. Merivoimien Laivue 2020 toteutetaan täysimääräisesti. Ilmavoimien nykyiset Hornetit korvataan uusilla monitoimihävittäjillä, ja Puolustusvoimien materiaaliin valmiuteen osoitetaan miljardi euroa. Uusia sotilaita palkataan jälleen lisää sekä pysyviin tehtäviin että sopimussotilaksi. Uudet tehtävät hyödyttävät koko Suomea samoin kuin ennätyksellisen 20 000 reserviläisen kertausharjoitukset ensi vuonna. Maanpuolustukseen panostetaan nyt ennätyksellisen paljon.

Arvoisa puhemies! Kriisiaikojen keskellä oikeusvaltion ja kansalaisyhteiskunnan toimivuus punnitaan. Ensi vuoden talousarvioesitys on Suomen turvallisuutta, yhteiskunnan toimivuutta, yhteiskuntarauhaa ja oikeusvaltiota korostava lain ja järjestyksen budjetti.

18.43 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Vuosi sitten keskustellessamme tämän vuoden budjetista emme olisi voineet kukaan uskoa, millainen aika meille koittaisi. Niin ennakoinen maailma voi olla. Koronaepidemia asetti kaiken uusiin uomiin luoden epävarmuutta ympärilleen. Tässä epävarmassa tilanteessa käymme nyt ensi vuoden talousarvion keskustelua.

Taloustilanteemme on edelleen hyvin epävarma ja tulevaisuus sumuinen. Suomi on tähän asti onnistunut itse koronaviruksen hallinnassa ja haittojen minimoinnissa kansainvälisestikin vertailtuna hyvin. Tuo sama hyvä tilanne tulee varmistaa myös tulevaisuudessa, kun tautitilanne näyttää nyt syksyn edetessä kiihtyvän. Keskeisin talouskehitystä määrittävä tekijä onkin se, miten tautitilanne maassamme kehittyy. Siksi meidän on onnistuttava edelleen viruksen leviämisen estämisessä. Siten turvaamme myös taloutemme.

Hallitus tekee elvyttävää suhdannepolitiikkaa, kuten tässä taloudellisessa tilanteessa on oikein. Joudumme ottamaan mittavasti velkaa elvytystoimiin, joilla kuitenkin tuemme talouden kasvua ja työllisyyttä. Talousarvion merkittävä alijäämä ei kuitenkaan sekään ole eurooppalaisittain vertailtuna erityisen korkea — ennemminkin yleistä eurooppalaista linjaa. Elvyttävää politiikkaa on myös EU:n elvytyspaketti, ja se on tärkeä, sillä koko Euroopan elpyminen on myös meidän Suomen etu. Tässä tilanteessa julkisen talouden kestävyyttä ei tule hoitaa leikkauksin ja veronkorotuksin, koska niiden haitat ovat nykytilanteessa merkittävästi suurempia kuin hyödyt.

Arvoisa puhemies! Valtion taloudellinen tilanne on toki haastava, mutta vähintään yhtä haastava tilanne on kunnissa. Se oli sitä jo ennen koronaa, mutta epidemia vaikeutti tilannetta entisestään. On välttämätöntä, että kuntia ja sairaanhoitopiirejä tuetaan kriisistä selviytymiseksi. Tuki koronaan liittyviin menoihin, yhteisöveron jako-osuuden korotus ja hoito- ja palveluvelan purkuun lisättävä rahoitus ansaitsevat suuren kiitoksen. Kunnille näillä toimilla luodaan mahdollisuus selviytyä lakisääteisistä velvoitteistaan, turvata näin kuntalaisten peruspalvelut ja ennakoida tulevaisuuttaan paremmin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Suomella on vahva kolmas sektori. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla, kulttuurialalla, nuorisotoiminnassa ja liikunnassa järjestöjen rooli hyvinvoinnin toteuttajana on merkittävä. Koronatilanne ja Veikkauksen tuloutuksen lasku aiheuttivat monissa järjestötoimijoissa hätää tulevaisuuden rahoituksen suhteen. Siksi valtion talousarvioesityksessä esitetty tuloutuksen laskun täysimääräinen kompensointi on tärkeä toimi. Suomi tarvitsee kolmatta sektoria.

On tärkeää, että Suomi pysyy vakaana ja ennustettavana investointiympäristönä yrityksille. Olemme riippuvaisia teollisuudesta, ja siksi teollisuuden sähköveron alentaminen EU:n minimitasolle, väylämaksujen puolittamisen jatkaminen ja energiantensiivisten yritysten määräraikainen sähköistämistuki ovat tärkeitä keinoja teollisuuden kilpailukyvyllä mutta samalla myös mittava ilmastotoimi.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Lindtman täällä tänään ryhmäpuheenvuorossaan totesi: ”Maailmalla pääomat hakeutuvat kiihtyvällä vauhdilla kohti hiilivapaita ratkaisuja. On valittava, pidämme kiinni vanhasta fossiilitaloudesta vai uudistummeko kohti päästöttömyyttä ja tartumme uusiin mahdollisuuksiin.” Suomi ei voi jäädä tässä kehityksessä takapajulaksi. Meidän on pysyttävä muun maailman kehityksen mukana. Tässä yhteydessä en puhuisi kiilusilmäisestä ilmastopolitiikasta vaan mahdollisuuksista, jotka luovat meille uutta: uusia mahdollisuuksia ja työtä. Monet yritykset ovat investoineet valtavia summia uusiin innovatiivisiin ratkaisuihin luottaen siihen, että maailma kulkee kohti päästöttömyyttä.

Arvoisa puhemies! Meidän on huolehdittava ihmisten hyvinvoinnista. Parasta hyvinvointia on työ. Työllisyystoimia pitää tehdä, ja niitä kovasta kritiikistä huolimatta hallitus on tehnyt. Työhaun palveluihin panostaminen on ensisijaisen tärkeää. Yksilöllisellä työhaun tukemisella on vaikuttavuutta. Ihmisillä on erilaisia elämäntilanteita ja haasteita työllistymisen esteenä. Yksilöllisesti työnhakua ja urapolkua suunnittelemalla ja tukemalla voimme tarttua näihin haasteisiin. Irvailu siitä, että hallitus palkkaa vain lisää virkailijoita TE-toimistoihin, on irvailua niitä ihmisiä kohtaan, joilla on vaikeuksia työllistyä. Onneksi hallitus on ryhtynyt toimiin ja pyrkii myös löytämään keinoja osatyökykyisten työllistymisen tukemiseksi.

Nyt on luotava toivoa ja varmuutta tulevaisuuteen. Kuten valtiovarainministeri Vanhanen tänään aiemmin sanoi, on valtion tehtävä toimia kriisissä kilpenä ja ottaa kovimmat iskut vastaan. Tästäkin selvittää.

18.48 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hallitus on valmistellut ensi vuoden budjettia. Mihin rahaa laitetaan, se on tietysti arvokysymys.

Työkone- ja lämmityspolttoaineiden verotusta kiristetään ja osana yritystukien karsimista parafiinisen dieselin verotuki poistetaan. Suomessa keskimääräinen auton hinta on alle 4 000 euroa. Ymmärtääkö hallitus, ettei ole mitenkään realistista ajatella, että sähköautot halpenisivat niin paljon, että niistä tulisi oikeasti valtavirtaa vuoteen 2030 mennessä? Öljylämmitteisessä omakotitalossa todennäköisimmin asuu eläkeläinen. Suomessa keskimääräinen eläke vuonna 2019 oli 1 716 euroa. Miten näillä tuloilla tehdään kallis remontti ja vaihdetaan öljylämmitys vaikkapa maalämpöön? Haja-asutusalueilla talojen arvokaan ei välttämättä ole koko remontin arvoinen. Missä on kohtuullisuus?

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan selvitysosassa on kirjaus: ”Työmarkkinoilla työvoiman siirtyminen taantuvilta toimialoilta ja toimialueilta sinne, missä työtilaisuuksia on tarjolla, on oleellista talouden sopeutumiskyvyn lisäämiseksi.” Ensimmäinen osa siinä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

on ihan hyvä, mutta tuo toinen osa hiukan kummastuttaa. On siis oleellista, että taantuvilta alueilta siirrytään sinne, missä on työtilaisuuksia tarjolla. Tarkoittaako tämä sitä, että hallitus haluaa siirtää koko haja-asutusalueilla asuvan väestön kaupunkeihin? Eikö ennemmin pitäisi miettiä, millä saadaan elinvoimaa, miten saadaan tuettua yrittäjiä ja miten saadaan yrityksiä maaseudulle? Ei se leipä Mannerheimintien varrella kasva nyt eikä varmasti tulevaisuudessakaan, ja se ei ole pelkkä aluepoliittinen kysymys vaan myös huoltovarmuuskysymys. Onko tämä todella hallituksen linja?

Eräitä luonnonsuojelun ja ympäristön menoja on lähes 56 miljoonaa euroa sisältäen yhteensä 300:aa henkilötyövuotta vastaavan määrän henkilöstön palkkaamiseen. Olisiko nykyisessä tilanteessa tuo määrä voitu palkata vaikkapa kotihoitoon, terveydenhuoltoon tai vaikkapa lisää opettajia antamalla kunnille ihan korvamerkittyä rahaa?

Pakolaiskiintiötä nostetaan 1 050 henkilöön. Maahanmuuton ja maahanmuuton edistämisen kuluja on melko paljon. Miten tämä kaikki maksetaan? Tämä kaikki voi olla jostain muusta pois. Onko niin, että mummo maksaa maahanmuuttajien täysihoidon? 12 prosenttia yli 65-vuotiaista naisista ja 9 prosenttia miehistä on tinkinyt rahanpuutteensa vuoksi ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä. Valtio korvaa kunnille laittomasti maassa olijoiden kiireellisiä sosiaalihuollon kustannuksia eli tilapäistä majoitusta, ruokaa ja välttämättömiä lääkkeitä. Kysyisinkin: Miten tämä kannustaa laittomasti maassa olevaa poistumaan maasta? Miksi meillä on velvoite maksaa laittomasti maassa olevien kuluja? Eikö tämä ole enemmänkin vetovoimatekijä, vai onko sen tarkoituskin olla sellainen?

Lisää lainaa tulee lähes 11 miljardia euroa. Tämän budjetin lopussa olevassa valtiovarainministeriön katsauksessa todetaan: ”Huolestuttavaa kuitenkin on, että julkinen talous pysyy syvästi alijäämäisenä ja velkaantuminen jatkuu senkin jälkeen, kun epidemiasta on päästy eroon.” Samassa katsauksessa sanotaan: ”Metsäteollisuudessa pehmopapereiden ja pakkausmateriaalina käytettävien kartonkien kysyntä lisääntynee pandemian seurauksena. Paperintuotanto kuitenkin vähenee Suomessa, koska paperikoneita on suljettu yksi viime vuoden lopulla ja kaksi on tarkoitus sulkea vielä tämän vuoden lopulla. Lisäksi viimeisimpien tietojen mukaan paperikoneita suunnitellaan suljettavan lisää loppuvuoteen mennessä.” On siis oikeasti aika miettiä, että tähänkö on tultu. Minkä ihmeen takia teollisuuden annetaan mennä ulkomaille?

18.53 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Vuoden 2021 budjetin laadinta tapahtui aikamoisen sumuverhon läpi. Koronakriisin seurauksena tullut taloudellinen taantuma ja epävarmuus sekä epidemiahaittojen minimalisointi eivät voi olla näkymättä budjetissa ja sen alijäämässä. Meidän on kaikesta huolimatta pystyttävä luomaan kumminkin positiivista näkymää, elvytystä ja kasvua, joita mielestäni budjettiesitys luo opposition kritiikistä huolimatta.

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta on tärkeää, että tuemme kuntataloutta ja terveydenhuoltoa kriisistä selviytymisessä. Kuntatalouden merkittävä, yhteensä noin 3 miljardin tukipaketti tälle vuodelle ja ensi vuoden budjetissa helpottaa merkittävästi budjettien laadintaa kiristyneessä kuntataloudessa. Näkymä vuodesta 2021 eteenpäin on siten vielä aika samea ja murheellinen, mutta yritetään ensin tämä korona nujertaa.

Tämän lisäksi kuntataloutta tuetaan budjetissa 440 miljoonan euron edestä tulevaisuusinvestointien jalkauttamisessa vuonna 21: hoitajamitoitus, oppivelvollisuusiän nosto, maksuton toinen aste, lukiokoulutuksen laatuohjelma, erityisopetuksen kehittämisraha, varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön budje-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

tissa hallituksen keskeinen tavoite on tulevaisuusinvestoinnin kautta nostaa koulutus- ja osaamistasoa. Toimenpiteet näkyvät esimerkiksi yliopistojen ja ammattikorkean aloituspaikkojen lisäyksenä. Lisäksi ammatillisen koulutuksen opetukseen panostetaan opettajien palkkauksen lisärahoituksella epäonnistuneen ammatillisen koulutuksen reformin jäljiltä. Kritisoinkin opposition kovaakin arvostelua hallituksen koulutuspolitiikasta, kun muistellaan, että edellisellä kaudella edellinen hallitus leikkasi 690 miljoonaa euroa koulutuksesta. [Timo Heinonen: Niitä ei muuten palauteta nyt!] Nyttien hallitus sitten reivaa suomalaista koulutuspolitiikkaa toiseen, parempaan suuntaan.

Aiemmin päivällä oppositiosta on esitetty kritiikkiä, ettei tehdä rakenteellisia uudistuksia. Mikä on sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus? Kaksikymmentä vuotta sitä on yritetty, ja nyt ollaan jo aika loppumetreillä saamassa sitä maaliin. Työllistämisen uudet toimintamallit ovat myös suuri rakenteellinen uudistus, sekä oppivelvollisuusiän nosto. Se niistä rakenteellisista uudistuksista.

Itseäni erityisesti lämmittää liikennepolitiikan ja saavutettavuuden merkityksen nosto maakuntien ja aluepolitiikan näkökulmasta. Itä-Suomelle tärkeät Saimaan kanava, itärata ja monet muut aiemmin päätetyt mutta nyt rahoituksen piirissä olevat tiehankkeet lämmitävät sydäntä. Perusväylänpidon tason nostolla pysyvästi ja massiivisella liikenneinfran rahoituspaketilla on todella suurta merkitystä myös työllisyyden näkökulmasta ja tulevaisuudenuskon luomisessa maakuntiin.

Perussuomalaiset arvostelivat kovastikin salissa tänään liikennepolitiikkaa ja panostuksia tieverkkoon. Tämä hallitus on tekemässä ja tehnyt suurimmat panostukset kymmeneen vuosiin — perusväylänpidon rahoitukseen 350 miljoonaa koko hallituskaudelle, ja liikennejärjestelmäsuunnitelmassa ollaan sitä linjaa jatkamassa pidemmällekin. Tänä vuonna on vedetty uutta asfalttipintaa yli 5 000 kilometriä Suomen 78 000 kilometrin tieverkkoon — edellisen hallituksen aikaan 1 700 kilometriä. Meillä on 1,8 miljardin raidepäätökset, 1,3 miljardin päätökset tieinfraan ja yli 100 miljoonaa euroa vesiliikenteeseen, jotka nyt sitten tällä hallituskaudella ja pidemmälläkin aikavälillä pistetään toimeen ja ovat rahoituksessa osittain jo tuossa talousarviossa. [Jukka Kopra: Helppoahan se on, kun ei tarvitse miettiä, mistä rahat tulevat!] Budjetin kirjauslinjaus tulevaisuusinvestointia seuraavasta vaiheesta, jossa EU:n elpymisväline yhdistetään rakenne- ja suhdannepoliittisesti, vaikuttaa hyvältä ajatukselta.

Arvoisa puhemies! Valtion talousarvio 2021 tukee haasteellisesta toimintaympäristöstä huolimatta talouden ja työllisyyden elpymistä tässä vaikeassa tilanteessa.

18.58 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Keskityn tässä puheenvuorossa kolmeen yksittäiseen asiaan.

Aluksi toki totean, että on itsestään selvää, että tässä tilanteessa valtio joutuu velkaantumaan ja elvytystä täytyy tehdä ja yrityksiä tukea, mutta olennaista on tietenkin se, miten luodaan sellainen toimintaympäristö, että pidetään tämä velka pitkällä aikavälillä kurissa.

Ensimmäinen pointtini on se, että pelkään, että Suomesta tulee Euroopan uusi Italia. Ja tällä tarkoitan sitä, että jos meidän velkamme nousee tällä vuosikymmenellä, tai itse asiassa aika pian tämän nykyisen hallituksen toimintakauden jälkeen, jos oletetaan, että se on koko tämän vaalikauden, niin meidän velkamme suuruus on aika lähellä 150:tä miljardia euroa. No, se ei hätkähdytä silloin, kun velkaa saa nollakorolla tai jopa miinuskorolla, mutta jos ajatellaan, että tämä velan korko on vaikka vain 2 prosenttia, se tarkoittaa, että 3 miljardia eli 5 prosenttia koko budjetista menee velanhoitokuluihin, ja jos sitä verrataan vaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

ka siihen, paljonko me käytämme esimerkiksi liikenteeseen, niin paljon enemmän me tulemmme maksamaan valtionvelasta korkoa siinä tilanteessa kuin mitä me käytämme esimerkiksi liikenteeseen vuosittain.

Nämä ovat todella isoja summia, ja pelkään siis sitä tilannetta, joka Italiassa oli ennen tätä koronaa. Italian valtion tulot olivat itse asiassa suuremmat kuin menot, mutta korkokulut olivat niin mittavat, että se johti siihen, että koko ajan oli velkataso korkealla, velanhoidomenot korkealla, ja silloin joudutaan palveluista tinkimään, koska rahat eivät yksinkertaisesti riitä niitten palveluiden tuottamiseen. Ja meillä on tässä vaarana, että me jätämme semmoisen perinnön seuraaville sukupolville, että he joutuvat vielä vuosia ja vuosikymmeniä tämän jälkeen toimimaan ahtaassa raossa, koska tätä velkaa on kertynyt valtava määrä pohjille. Se oli ensimmäinen näkökulmani.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökulma liittyy työmarkkinoihin: Nyt on varmaan jokaiselle jo selvää, että nämä hallituksen nimeämät seitsemän työmarkkinatyöryhmää eivät saa yhtään mitään aikaan. Jos ne saisivat aikaan, ne olisivat jo jotain saaneet. No, nyt sinne on siirretty eläkeputki tällä hetkellä, mutta ennen kaikkea olen huolissani siitä, että paikallisessa sopimisessa ei tapahdu yhtään mitään. Ja koska siinä ei tapahdu yhtään mitään, niin me olemme nyt jo nähneet sellaisen reaktion, että Metsäteollisuus irtisanoutui kokonaan TES-järjestelmästä. Voi olla, että uusia samanlaisia toimijoita tulee, ja tämä kuvaa vain sitä, että siellä yksinkertaisesti ollaan turhauduttu siihen tilanteeseen, että paikallista sopimista ei saada toimimaan. Sitä ei saada järjestäytymättömiin yrityksiin, mutta ei sitä saada toimimaan kunnolla myöskään niissä yrityksissä, joissa sekä työnantajat että työntekijät ovat järjestäytyneet. Nämä seikat ovat siellä takana, minkä takia tällaiseen tilanteeseen ollaan ajautettu. Nyt sitä tarvittaisiin enemmän kuin koskaan, kun monet yritykset taistelevat olemassaolostaan, työntekijät työpaikoistaan, ja sitten kun käännytään nousuun, niin pitäisi olla kilpailukykyinen suhteessa muiden maiden yrityksiä kohtaan. Tämä on kyllä sellainen yhtälö, että jos me emme nyt saa mitään aikaan työmarkkinoilla tässä tilanteessa, niin tästä tulee kyllä kallis lasku, ja se saattaa näkyä myös pitkäaikaistyöttömyyden merkittävänä kasvuna ja tietenkin myöskin konkurssina ja menetettyinä yritysmahdollisuuksina, ja olen todella huolissani tästä tilanteesta.

Arvoisa puhemies! Vielä kolmas näkökohta, mitä on täysin mahdoton ymmärtää: Silloin kun tämä hallitus tai itse asiassa Rinteen hallitus aloitti, hallitus sopi tietyistä menonlisäyksistä, jotka toteutetaan. No, se on ymmärrettävää, että niin toimitaan, kun uutta hallitusta perustetaan, mutta sen jälkeen taloudellinen pohja on täysin romahtanut. Siitä huolimatta hallitus ajaa edelleen eteenpäin niitä samoja pysyviä menonlisäyksiä, joista tämä oppivelvollisuusiän nosto on yksi konkreettinen esimerkki. Minä ymmärrän, että siinä on varmaan semmoinen toimintalogiikka, että tämä hallitus ei pysy muuten kasassa, mutta ei-hän tässä oikeasti ole mitään järkeä. Jokainen tietää omasta elämästään, että jos tulotaso pienenee, niin ei menoja voi silloin lisätä. Se yhtälö ei ole millään lailla realistinen, ja olisi ollut täysin mahdollista ja välttämätöntä hallitusohjelma kirjoittaa uusiksi tässä tilanteessa, kun taloudellinen pohja on täysin romahtanut. Toivon, että tämä hallitus tulee sen vielä tekemään.

19.03 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin tulen puheenvuorossani keskittymään tässä budjetissa oikeastaan yhteen isoon teemaan, mutta sitä ennen halusin kuitenkin kommentoida lyhyesti edustaja Jenna Simulan käyttämää puheenvuoroa, kun hän tässä hetki sitten kyseli ja vetosi sosiaalidemokraattien äänestäjiin ja sanoi, että ettekö te äänes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

täjät näe, että teillä on nyt pääministeri, jonka aikana Suomessa irtisanotaan enemmän ihmisiä kuin koskaan, yritykset menevät konkurssiin, lomautetaan ja niin edelleen. Halusin todeta, että kyllä sosiaalidemokraattiset äänestäjät näkevät tämän tilanteen mutta he näkevät sen hyvin selkeästi niin, että kyse ei ole pääministeristä, ei edes ole kyse tästä eduskunnastakaan vaan kyse on tietenkin tästä vihulaisesta, joka on meidän joukossamme, eli koronaviruksesta, joka aiheuttaa meille nyt tämän katastrofaalisen tilanteen. Ihan aidosti tämän päivän keskusteluissa jos tätä budjettia joksikin nimittää, niin epäilemättä tätä voi nimittää koronabudjetiksi. Sitä tässä nyt otetaan vastaan ja pyritään eliminoimaan ja torjumaan kaikilla mahdollisilla keinoilla tämän vihollisen vaikutukset suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tässä keskustelussa on tullut toinenkin teema vahvasti esille. Tätä budjettia voisi nimittää myöskin oppivelvollisuusbudjetiksi, niin paljon tästä aiheesta keskusteltiin, mutta meillä on kolmas asia tässä budjetissa, ja se on se aihe, mistä minä halusin täällä puhua tänään.

Se on se, että tällä budjetilla me annamme valtuudet korvata, niin kuin hallitusohjelmassa todetaan, täysimääräisesti nämä Hornet-hävittäjät, ja kuten edustaja Könttä täällä sanoi, niin me kaikki varmasti yhdyimme siihen, että kyse on tietysti viime kädessä isänmaan turvallisuuden varmistamisesta. Mittakaavahan on todella merkittävä. Kehysvuosina, viisi vuotta eteenpäin, tämä HX-hanke, hävittäjähanke, tulee syömään 0,7 prosenttia bruttokansantuotteestamme budjettisiirtona. Se on laskettu näin, ja kun nähdään sen hankkeen kokonaisvaikutus, joka osataan jo arvioidakin puolustusministeriön tekemissä laskelmissa selkeästi, niin tämä 10 miljardin euron toimintavaltuus, joka tässä nyt annetaan hävittäjähankinnoille, on kansainvälisissä vertailuissa ja näissä tulevista laskelmissa ja niissä laskemisissa, joita nytkin tehdään, kokonaiskustannusvaikutuksiltaan noin 35 prosenttia. 10 prosenttia menee sitten aikanaan asejärjestelmien kehitykseen, ja 55 prosenttia menee sitten ylläpitoon, huoltoon, varaosiin, kaikkeen muuhun mahdolliseen. Eli tämän koko hankkeen kokonaisvaikutus on 30 miljardia, joka on se iso mittakaava siellä taustalla.

Hallitusohjelmassa lukee, että kysymyksessä on sen suorituskyvyn täysimääräinen korvaaminen, mikä Horneteilla on, mutta tosiasiasahan tässä ei tällä päätöksellä sitä suorituskykyä korvata, koska me emme tiedä sitä. Tämähän tehdään tämmöisellä kiinteähintaisella kilpailutuksella, mikä on hyvin poikkeava tapa toimia, ja siinä tilanne on itse asiassa niinpäin, että me olemme antamassa 10 miljardia ja me emme tiedä, korvaako se suorituskyvyn kokonaan vai ei, mutta se suorituskyky on tässä se keskeinen kilpailutuksen kriteeri.

Mutta — ja tämä on se tärkeä asia, minkä halusin tässä puheenvuorossani tuoda esille — kyllä tämä sotilaallinen suorituskyky on yksi seikka Suomen turvallisuuden kannalta, mutta tällä hävittäjähankkeella on myöskin muita turvallisuustilanteeseen olennaisesti vaikuttavia tekijöitä, ja siinä ennen kaikkea on kysymys strategisesta riippuvuudesta. Me olemme vielä siinä kilpailutilanteessa, että meillä on viisi erilaista vaihtoehtoa, itse asiassa neljä vaihtoehtoa näin laajassa mitassa, jos puhumme tästä strategisesta riippuvuudesta. Meillä on eurooppalaiset kaupalliset sopimukset tehtävissä, laitevalmistajien kanssa käytävät neuvottelut, ja Yhdysvaltain puolustushallinnon kanssa käydään nämä neuvottelut, jotka koskevat Yhdysvalloista tulevia hävittäjiä. Sopimuskin tehdään valtioiden välisenä sopimuksena, ja viime kädessä tämän asian myöskin vahvistaa kongressi. Tämä yhdysvaltalaisien koneiden tänne hankinta on puolustusyhteistyön kannalta erilainen kuin eurooppalaisten, jolloin toimitaan enemmän kaupallisilla ehdoilla, joissa on sitten kyllä valtioneuvokset ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

kana. Eli tämä on se tilanne, että sillä, mikä tämä strateginen riippuvuus on, syntyy erilainen vaikutus myöskin Suomen turvallisuuteen.

Ja toinen iso asia, mikä myöskin tässä kilpailutuksessa tulee ja merkitsee myöskin meidän suomalaisten hyvinvoinnille ja myöskin laajemmalle turvallisuudelle jotakin, ovat taloudelliset, teknologiset, tutkimukselliset sidonnaisuudet ja panokset, mitä tällä hankkeella saadaan kotimaiselle tuotannolle, teollisuudelle, teolliselle yhteistyölle ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Jos Yhdysvaltain kongressissakin tätä asiaa tullaan käsittelemään, niin toivoisin, että myöskin Suomen eduskunta kävisi tätä asiaa nyt laveammin lävitse ennen kaikkea näistä muistakin tekijöistä liikkeelle lähtien. [Puhemies koputtaa] Nyt me vahvistamme tämän päätöksen ja siihen me sitoudumme, ja toivon, että näistä työllisyysvaikutuksista ja [Puhemies: Aika!] näistä strategisista sidonnaisuuksistakin käydään myöskin parlamentaarista keskustelua. — Kiitos.

19.09 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Vuoden 2021 talousarvioesitys on luokassaan historiallinen paketti. Ne haasteet, joiden kanssa olemme keväästä asti joutuneet kamppailemaan, ovat olleet ennennäkemättömiä. Koko maailmaa kohdannut koronaviruksen kriisi on ravistellut talouden perustuksia kaikkialla ja aiheuttanut mittavaa vahinkoa Suomessakin tuhansien ihmisten elinkeinolle. Vaikka emme vielä pystykään sanomaan, milloin tämä tilanne on ohitse, on päättäjien silti kyettävä katsomaan jo tulevaisuuteen. Kriisistä emme selviä, jos teemme vain lyhytnäköisiä ja pikaisia ratkaisuja. Nyt tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallituksen viesti kriisin keskellä on vastuullinen ja tulevaisuuteen katsova. Parasta mahdollista talouspolitiikkaa on tällä hetkellä koronavirusepidemian hoito. On selvää, että koronavirus on selätettävä ennen kuin voimme palata takaisin normaaliin.

Mittavilla tulevaisuusinvestoinneilla, kuten oppivelvollisuuden laajentamisella, vahvistamme nuorten työmarkkina-asemaa ja torjumme syrjäytymistä. Tällä varmistamme, että tulevaisuudessa yksikään nuori ei jää ilman opiskelupaikkaa taloudellisen tilanteensa takia. Koulutus on ihmisen parasta työllisyysturvaa.

Työttömyyspalveluihin suunnatuilla resursseilla otamme askelia kohti pohjoismaisen työnhaun mallia. Kun aiemmin voimassa ollut aktiivimalli rankaisi työttömiä leikkaamalla työttömyyspäivärahaa, nyt esitetty malli on paljon inhimillisempi. Näillä muutoksilla malli edistää työllisyyttä ja on reilu työttömän työnhakijan näkökulmasta, kun työttömän oikeudet ja velvoitteet ovat tasapainossa. Myös päivähoitomaksujen alentamisella on työllisyyttä edistävä vaikutus. Alennettu maksu tuo kauan kaivattua helpotusta monen lapsiperheen elämään.

Arvoisa puhemies! Vienti ja teollisuustuotanto ovat kärsineet pandemian vaikutuksista. Suomelle nämä ovat erittäin tuntevia iskuja, sillä vienti ja teollisuus ovat taloutemme kulmakiviä. Siksi hallitus on alentamassa nyt teollisuuden sähköveron EU:n minimitasolle, uudistamassa päästökauppakompensaatiota ja jatkamassa väylämaksujen puolittamista.

Lisäksi hallitus valmistelee uusiutuvan teollisuuden strategian, jonka tavoitteena on viennin kasvu, ja se luo tilaa kotimaisen kysynnän ja työllisyyden kestäväälle kasvulle. Tulevaisuudessa teollisuuden vahvuuksia ovat juuri ympäristö- ja ilmastoystävälliset tuotteet ja innovaatiot. Suomella on nyt mahdollisuus toimia edelläkävijänä siinä, että ilmastonmuutoksen torjunnan ja teollisuuden ei tarvitse olla toistensa vihollisia. Myös EU:n elpymispaketista saatava rahoitus tukee tätä tavoitetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kriisistä selviytyminen on maratonlaji, ei pikamatka. Elämme nyt kriisin syvintä vaihetta, eikä taloutta pidä ajaa alas mittavilla leikkauksilla. Kuten Sixten Korkman on todennut, on päällimmäinen opetus sekä 90-luvun lamasta että globaalista finanssikriisistä ollut se, että silloin kun talous on kriisissä, pitää talouspolitiikan olla elvyttävää. Juuri näin myös Marinin hallitus toimii, vastuullisesti ja tulevaisuuteen katsoen.

19.13 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Tähän asti talousarvioesityksiä on yleensä ollut helppo kuvata yhdellä luvulla, eli talousarvion loppusummalla. Se antoi kuvan, missä hintaluokassa valtion menojen osalta liikutaan, ja jos talousarvio oli yli- tai alijäämäinen, niin ero oli yleensä niin pieni, ettei se muuttanut kokonaiskuvaa. Nyt käsillä olevasta talousarviosta puhuttaessa ylimmällä tasolla on käytettävä vähintään kahta lukua, sillä tulojen ja menojen välinen ero on niin suuri, yli 10 miljardia.

Hallitus käyttää rahaa pääsääntöisesti moniin tärkeisiin asioihin. Kansalaisista on pidettävä huoli nyt pandemia-aikana. Vaikeuksista huolimatta pitäisi kuitenkin myös miettiä, mistä sitä rahaa tulee. Se on talousarvion laadintatyössä se taitoa ja osaamista vaativa osuus — menot hallitsee kyllä kuka tahansa. Tämän osuuden hallitus on jättänyt hyvin kevyelle. Ikävä kyllä kaikki hallituksen elvytystoimetkin ovat julkisten menojen lisäämistä. Onko kyse osaamattomuudesta vai mistä? Kaikki energia tulisi käyttää siihen, että maan talous saadaan tulevina vuosina tasapainoon. Keinoja siihen on olemassa hyvinkin paljon.

Mitä sitten pitäisi tehdä? Ei ole pakko olla näin saamaton. Kokoomus on esittänyt uudistuksia, joilla työtä tekevien määrä Suomessa kasvaisi yli 100 000:lla. Pohjoismaiden 80 prosentin työllisyysaste on realistinen ja riittävän kunnianhimoinen tavoite tässäkin vaiheessa. Valtiovarainministeriö teki elokuussa esityksen siitä, miten työpaikkoja luodaan lisää. Muun muassa ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastus on hyvä idea. Tämä ei hallitukselle kelpaa.

Edelleen on tehtävä erilaisia työtä ja yrittäjyyttä tukevia toimia. Perhevapaa-uudistus, varhaiskasvatusmaksujen alentaminen, terapiatakuu, jotta apua mielenterveyden ongelmiin saadaan ajoissa, yli 75-vuotiaille superkotitalousvähennys, kotitalousvähennyksen korottaminen ylipäättään — sitähan suurin osa kansanedustajistakin täällä Ylen tietojen mukaan kannattaa — ja niin edelleen.

Ja kyllä, sitä verotusta pitää keventää, jotta ponnistelusta saa ansaitsemansa palkkion. Suomalainen opettaja tai toimihenkilö maksaa palkastaan 4 prosenttiyksikköä enemmän veroa kuin naapurimaa Ruotsissa. Tämä sen takia, että meillä halutaan mennä sieltä, missä aita on matalin, ja valtio pakko-ottaa rahaa niiltä, jotka vielä tekevät ahkerasti töitä.

Suljettu työehtosopimusjärjestelmä pitää purkaa, ja työelämään on saatava sopimisen vapaus. Paikallista sopimista pitää viedä eteenpäin. Jos työmarkkina toimisi aidosti, työpaikkakin löytyisi useammalle. Kansainvälistä rekrytointia pitää kehittää, ja ammattitaitoa vaativiin töihin tai yrittäjäksi pitää voida tänne Suomeen tulla nykyistä helpommin.

Pienenä keinona tulee sallia pienpanimoiden verkkomyynti. On kumma juttu, että se ei etene, vaikka lainsäädäntökään ei asiaa estä.

Yksi hyvä keino olisi myös palvelualan alviveron laskeminen 10 prosentista 5 prosenttiin ensi vuodeksi. Samoin ravintola-alan 14 prosentin arvonlisävero voitaisiin hyvin alen-
taa 5 prosenttiin ensi vuodeksi. Tällä olisi aito elvyttävä ja ahkeruutta lisäävä vaikutus.

Hallitus ei tee riittävästi työllisyys- eikä muitakaan tuloja lisääviä toimia. Velanoton määrää voitaisiin vähentää ponnekkaammilla työllisyyspoliittisilla toimilla. Mietin, mik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

sei näissä toimita haluta edetä, vaan kehittämisen sijaan vasemmistohallitus taannuttaa tätä maata sumeilemattomalla lainanotolla.

19.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoamme seuraavat henkilöt! Aloitan oikeastaan vähän isolla kuvalla.

Meidän kritiikkimme ei kokoomuksesta kohdistu tässä vasemmistohallituksen talousarvioesityksessä siihen, että tänä vuonna ja myös ensi vuonna joudutaan ottamaan velkaa. Me olemme itse asiassa hyväksyneet sen sen takia, että näin joutuvat toimimaan kaikki maailman maat koronakriisin keskellä. Sitä iskuja on pakko ottaa vastaan, ja se tarkoittaa käytännössä kaikkien maiden kohdalla lisävelan ottamista. Meidän suurin kritiikkimme on kohdistunut koronakriisin aikana, jo viime vuonna, mutta myös tulevina vuosina, kun niitä katselemme ja sinne katsetta käännämme, siihen, että julkisen talouden tasapainoa ei näy eikä kuulu. Itse asiassa pääministeri Sanna Marinin hallitus rikkoo kaikki ennätykset velkaantumisessa, ja nyt ei ole kyse pelkästään tästä ja ensi vuodesta vaan myös siitä, että tämänkin jälkeen velkaantuminen jatkuu, eikä tuloja ja menoja olla saamassa tasapainoon.

Maamme valtionvelka tulee nousemaan tällä vaalikaudella noin 100 miljardista 150 miljardiin, ja siitä on helppo todeta, että yhdenkin prosenttiyksikön nousu valtionvelkojen koroissa tarkoittaa vuositasolla puoltatoista miljardia lisää yksin korkomenoja. Se on muuten iso meno, ja on täysin mahdollista, että se joskus realisoituu. Tämä meitä huolettuu tässä velkaviisikon elossa, että myöskään tulevina vuosina ei ole näköpiirissä talouden tasapainottamista.

No, mikä on sitten ero kokoomuksen veropolitiikassa verrattuna velkaviisikon veropolitiikkaan? Meidän veropolitiikassamme kokonaisveroaste ei nousisi. Sen tavoite olisi, että se laskisi. Me näemme työn verotuksen sellaisena, että sitä on syytä keventää ja tätä kautta pitää taloutta liikkeellä ja ruokkia talouskasvua. Me näemme sen, että kaikki veropäätökset pitää tehdä työn näkökulmasta, pohtia aina, lisääkö se veromuutos työtä ja työllisyyttä vai vähentääkö se tästä maasta sitä. Mutta tämä Sanna Marinin hallitus nostaa, kiristää kokonaisveroastetta, antaa työn verotuksen kiristyä, kiristää yrittäjyyteen liittyviä veroja, leikkaa kotitalousvähennystä, on kiristänyt polttoaineveroja koko 2000-luvun suurimmalla kertakorotuksella tämän vuoden elokuussa ja itse asiassa suunnittelee uusia polttoaineveron korotuksia ensi vuoteen. Ja nämä kaikki korotukset tehdään till, eli mitään veroa ei olla laskemassa, vaan itse asiassa ensi vuonna kokonaisveroaste nousee. Rakenteelliset uudistukset käytännössä kaikki on siirretty eteenpäin. Presidentti Niinistön viisaat sanat ”tekemättä ei voi jättää” ovat muuttuneet Marinin hallituksen jakarandatuoleilla muotoon ”tekemättä voi jättää niin kauan kuin velkaa saa”.

Mutta ei niin huono, ettei jotain hyvääkin. Puolustusbudjetti on tämän budjetin hyvä puoli. Meillä on ollut hyvä onni puolustusministerien kanssa, ja puolustusministeri Kaikonen jatkaa hyvää työtä edeltäjiensä viitoittamalla tiellä. HX-hanke etenee suunnitellusti, ja itse toivon, että katsetta käännetään sen jälkeen Maavoimiin.

Sitten haluan nostaa esille vielä raideyhteydet. Olen huolestuneena seurannut sitä kehitystä, mitä pääradan kohdalla tällä hetkellä käydään. Tuo itärataratkaisu voi enteillä sitä, että myös pääradalla ollaan tekemässä sellaista linjausta, joka ohittaisi Hämeenlinnan ja Riihimäen eli ei noudattaisikaan tätä vanhaa raidekäytävää. Se olisi kallis, järjetön ratkaisu, mutta voi olla, että politiikka, jossa Tampere ja Helsinki johtavat tätä, vie kehitystä tähän suuntaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Viimeisenä nostan valtion pienemmät tiet esille. Toivon, että näistä yhdessä päätetyistä elvytysrahoista ja korjausvelkarahoista rahaa löytyisi myös alemmalle tieverkolle asvaltointeja varten.

19.22 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Ajat ovat haasteelliset, sitä ei kukaan voi kieltää, mutta juuri vaikeat ajat erottavat voittajat häviäjistä, etenkin kun puhutaan maiden välisestä kilpailusta. Kun tämän asian sisäistää, niin ymmärtää kokoomuksen suunnattoman huolen siitä, että hallitus joko ei uskalla tai ei halua toimia Suomen tulevaisuuden eteen vastuullisesti.

Tämä haluttomuus nousee esille myös tämän päivän keskusteluissa. Hallituksen esityksessä on paljon niitä elementtejä, joita tarvitaan tähän haastavaan aikaan, ja myös velanotto on osin hyväksyttävä asia. Sen sijaan, että hallituspuolueiden edustajat kertoisivat onnistumisista ensi vuoden budjetissaan, he keskittyvät haukkumaan kokoomuksen linjauksia, ja he valitettavasti tekevät sen myös totuutta muuntelemalla. Arvoisa hallitus, teillä on valta ja ennen kaikkea teillä on vastuu toimia. Minä olen erittäin pettynyt.

Arvoisa puhemies! Kaiken hyvinvoinnin pohjana on työnteko, se, että jokainen kykenevä tekee töitä ja mahdollistaa tämän hienon maan toiminnan. Tutkin tänään vanhoja puheita ja löysin puheen yli vuoden takaa keväältä, ajalta ennen koronaa. Jo silloin oli selvää, että te, arvon hallitus, osaatte käyttää rahaa, mutta kestävää tulevaisuutta te ette ole rakentamassa. Jo silloin kysyin, onko teistä työllisyyspäätöksiä tekijöiksi vai ei, ja samaa ihmettelän tänään. Ajankuva on eri, mutta kun tavoite on reilu ja parempi tulevaisuus lapsillemme, on teidän aikaansaamattomuutenne anteeksiantamatonta.

Itse asiassa ”aikaansaamattomuus” on jopa kehu. Te, arvon hallitus, etenkin pääministeri Marinin suulla olette repäisseet henkisen kuilun yrittäjien ja työntekijöiden välille. Te olette tällä toiminnalla itse asiassa huonontaneet Suomen tulevaisuudennäkymiä. Yrittäjyys ei ole ahneen varma taloudellinen onnena vaan kasa riskejä, vastuuta ja toivottavasti lopulta myös voittoja. Voiton tekeminen taas tarkoittaa uusia työpaikkoja, investointeja ja elinvoimaa. Tämä on se viesti, mitä johtavilta poliitikoilta olisi nyt syytä kuulla. Pääministeri Marin on viimeisten kuukausien aikana ehtinyt väläyttää satojen miljoonien yritysveron kiristämistä ja lyhyempää työpäivää samalla palkalla ja antanut itsestään kuvan parempana yritysjohtajana kuin kansainvälisen yrityksen toimitusjohtaja, ja tänään pääministeri Marin kuin kirsikaksi kakun päälle vihjaisi yritysten irtisanovan työntekijöitään hivin vuoksi. Oi aikoja, oi tapoja. Jos tämä retoriikka on osa vasemmiston vaali- ja gallupsuunnittelua, niin te olette erittäin epäisänmaallisilla ja vaarallisilla vesillä. Jos nämä ovat olleet vahinkolipsauksia, niin nyt on viimeinen hetki pyytää anteeksi ja muuttaa suuntaa.

Arvoisa puhemies! Takaisin budjettiehdotukseen. Suomen kilpailukykyä on täällä moni hallituspuolueen edustaja käynyt kertomassa, miten hallitus on parantanut Suomen kilpailukykyä pitämällä väylämaksun entisellään. Tämä kuvaa huolestuttavalla tavalla hallituksen ajatusmaailmaa. Ylläpitämällä vanhaa koetaan parannettavan jotain — ei se niin mene. Jos haluaa parantaa Suomen kilpailukykyä, pitää väylämaksu poistaa. Siinä voitte käyttää keväällä tekemääni lakialoitetta. Voitte vaikka ottaa kunnian koko asiasta, kunhan vain toimitte.

Toisaalta tämä toimimisen toivekin on hieman huono, sillä kun te, arvon hallitus, toimitte — kuten oppivelvollisuuden laajentamisessa — te unohdatte yksilöt. Kuten kunnan vasemmistolaisuuteen kuuluu, koko kansa on samaa harmaata massaa. Te lävättätte 129 miljoonaa euroa koulupakkoon, joka ei korjaa ongelmia tai auta hädässä olevia nuoria. Mietin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

vain, miten paljon enemmän vaikutusta saataisiin sijoittamalla sama raha varhaisiin vuosiin ja nuorten tukemiseen räätälöidysti koko koulupolun ajan. Tällä uudistuksella hallitus vain peittää ongelman ja toivoo, että pakko korjaa hädän.

Arvoisa puhemies! Nopeasti loppuun: Minä en valitettavasti ole sitä mieltä, että hallituksen vuoden 2021 budjettiesitys [Puhemies koputtaa] on voittajamateriaalia. Se ei rakenna yhä vähenevien työikäisten Suomesta tulevaisuuden voittajaa. Panokset ovat kovat. [Puhemies: Aika!] Suomen hyvinvoinnin taloudellinen pohja on vaarassa, ja tämä ei ole pelottelua vaan realiteettien ymmärtämistä. Jotta me voimme varmistaa vanhustenhuollon, koulutuksen ja eläkkeet myös kauas tulevaisuuteen, huominen täytyy rakentaa tänään. [Puhemies: Aika!] Ei saa jähmettyä paikoilleen eikä juosta karkuun. — Kiitos.

19.28 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Mennyt budjettiriihi oli tärkeä. Hallitus sai sovittua paljon konkretiaa ilmastotoimiin, paikattua merkittävästi aiempien kausien koulutusleikkauksia ja etsittyä ratkaisuja, kuinka työllistymistilannetta edistetään samalla, kun koronakriisiä taklataan. Kannamme vastuuta taloudesta, ympäristöstä ja ihmisistä. Hyvä ratkaisu toteuttaa useampaa näistä tavoitteista yhtä aikaa. Esimerkiksi ympäristölle haitallisten tukien leikkaaminen vähentää menoja ja tukee ilmastopolitiikkaa.

Kaikkien toimien vaikutuksia tulee tarkastella myös pitkällä aikavälillä. OECD muistuttaa, että koulumme tänään ovat taloutemme huomenna. Hallitus luo edellytyksiä osaamistason ja työllisyyden kasvulle laajentamalla oppivelvollisuutta, osoittamalla rahoitusta jatkuvaan oppimiseen sekä alentamalla varhaiskasvatusmaksuja. Hallituksen päämääränä on taata koulutuksen korkea laatu, kaventaa oppimiseroja ja nostaa koko väestön koulutus- ja osaamistasoa.

Oppivelvollisuutta laajennetaan ulottumaan 18 ikävuoteen asti ja samalla toteutetaan maksuton toisen asteen koulutus. Vihreiden edellytys tälle uudistukselle on ollut taata varhaisemman koulutuspolun laatu niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessa ja saada sitovat mitoitukset oppilashuollon palveluihin. Tässä on juurikin sitä yksilöllistä palvelua, jota pitää olla, jotta tämä toisen asteen oppivelvollisuuden laajennus on mahdollista onnistuneesti toteuttaa. Parasta olisi, jos palvelut oikeasti säilyisivät myös osana kuntien palvelua ja työnkuvat tiiviisti osana koulun yhteisöllistä oppilashuoltotyötä. Nuorten mielenterveytyshöön tarvitaan lisäksi ehdottomasti lisäresursseja. Toiseen asteen oppivelvollisuuden kustannukset on luvattu korvata täysimääräisesti kunnille ja muille koulutuksen järjestäjille.

Yrittäjien suulla on puhunut tänään moni, ja minäkin voin yrittäjäperheessä kasvaneena sanoa, että osaavan työvoiman turvaaminen on kasvun edellytyksistä yksi tärkeimpiä, myös yritykselle. Uusien yritysten synnyn edellytyksiä turvaa myös kasvukeskusten elinvoiman varmistaminen, ja siitä hallituksen pitää sote-uudistuksessa pitää huolta.

Edellisiä vaaleja käytiin paljon ilmasto- ja koulutusteemoin, ja juuri näistä lupauksista hallitus pitää nyt kiinni. Lisäksi hallitus linjasi, että täydentävässä talousarvioesityksessä kohdennetaan rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tulevaisuusinvestointeihin, ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen 150 miljoonaa euroa vuoteen 22 mennessä, ja lisäksi lukiokoulutuksen laadun kehittämisestä käynnistetään laatuohjelma ja siihenkin saadaan rahoitusta. Jatkuvaan oppimiseen panostetaan 40 miljoonaa euroa, ja rahoitus kohdistetaan erityisesti työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen, heikkojen perustaitojen vahvistamiseen sekä ikääntyneiden työllistymisen helpottamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Tärkeä päätös oli myös varmistaa nuoriso- ja sote-järjestöjen sekä kulttuurin ja liikunnan toiminnan rahoitus kompensoimalla alentuneita rahapelituottoja. Suunta ei tässä tule helpottamaan, joten pitkäjänteisiä ratkaisuja tulee ryhtyä ajoissa valmistelemaan. Rahapelituottojen alentuessa edunsaajien rahoitus turvataan täysimääräisesti seuraavan vuoden osalta.

Pieni mutta tärkeä muutos on, että opiskelija-aterian enimmäishintaan elokuussa tehtyä korotusta kompensoidaan. On tärkeää, että aterian hinta ei tällaisena aikana nouse ja opiskelijoilla on siihen varaa.

Ihmisten peruspalvelut ovat kuntien vastuulla. Niiden tiukka taloustilanne ei saa johtaa palveluiden saannin ja laadun heikkenemiseen. Mittavalla 1,45 miljardin kuntapaketilla torjutaan tätä riskiä ja panostetaan muun muassa ihmisille välttämättömiin tärkeisiin palveluihin, terveydenhuoltoon, peruskouluun. Kuntasektorin toimintakyky auttaa myös ehkäisemään koronaviruksen leviämistä. Koronavirukseen liittyvät välittömät kustannukset, kuten testaus, jäljittäminen, potilaiden hoito, korvataan täysimääräisesti.

Eilen puhuimme paljon ilmastotoimista, joten nyt totean, että saavuttaaksemme asettamamme hiilineutraalisuustavoitteen matkaa on vielä tämänkin jälkeen jäljellä. On hienoa, että voimme seurata toimien etenemistä ja nähdä myös puuttuvat päästövähennykset [Puhemies koputtaa] ja nielut. Päätöksiä tarvitaan vielä miltei 15 megatonnin edestä lisää.

Ja vielä ihan lopuksi hallituksen hyvää arvomaailmaa tukevat muutamat esitykset: kehitysrahoituksen varmistaminen [Puhemies: Aika!] ja kiintiöpakolaismäärän nostaminen.

19.34 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Suomi on tähän mennessä pärjännyt sekä talouden että terveyden kannalta tarkasteltuna kohtalaisen hyvin koronapandemian hoidossa. Tämä ei ole vain subjektiivinen mielipiteeni, vaan Suomessa toteutetut toimenpiteet ovat saaneet kiitosta kansainvälisesti ja myös monilta tahoilta kotimaassa. Suomalainen yhteiskunta on toiminut samansuuntaisesti: niin hallituksen kuin laajemmin valtion ja kuntien toimet ja kansalaisten vastuuntuntoinen korona-ajan eläminen ovat lieventäneet koronan iskuja.

Valtiovarainministeri Matti Vanhanen totesi aiemmin tänään päivällä ensi vuoden talousarvioesityksen esittelypuheenvuorossaan, että Suomen kansantalouden menestyksen ratkaisee pitkälti se, miten Suomessa toimivat yritykset ja niiden verkostot saavat kiinni epidemian jälkeen viriävästä kansainvälisestä kysynnästä. Tätä näkemystä ei voi liikaa korostaa. On vastuullista, että valtaosa oppositiostakin myöntää, että hallituksen toimet yritysten korona-iskujen vaimentamisessa ovat olleet ja ovat edelleen tarpeen.

Arvoisa puhemies! Tässäkin salissa usein korostuvat suurten yritysten teot ja tarpeet. Kymmeniä tai satoja ihmisiä koskevat yt-neuvottelut, isot irtisanomiset tai tehtaiden sulkemiset ovat myös uutislähetysten pääaiheita, toki aiheesta. Ison työllistäjän vaikeudet koskettavat kerralla montaa perhettä ja ovat kova isku sijaintikunnalle ja sen taloudelle. Ne ovat merkityksellisiä myös valtionaloudelle.

Haluan kuitenkin korostaa yksinyrittäjien merkitystä yhteiskunnassamme. Nimittäin valtaosa Suomessa toimivista yrittäjistä on yksinyrittäjiä. Mittakaava avautuu tästä: Kun Tilastokeskuksen mukaan Suomessa on noin 286 000 yritystä, niin niistä noin kaksi kolmasosaa on yksinyrittäjien yrityksiä. Suomessa on siis noin 187 000 yksinyrittäjää, melkoinen joukko ihmisiä, jotka omalla yrittäjyydellään hankkivat itselleen ja perheelleen elannon. Näitä arvokkaita yrityksiä riittää runsaasti jokaiseen kuntaan ympäri Suomen. Suurten yritysten toimintaedellytyksistä ja kansainvälisestä kilpailukyvyystä huolehtimisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

rinnalla ei pidä unohtaa yksinyrittäjien merkitystä taloudenkaan näkökulmasta. Moni hie-roja, kauppias, parturi-kampaaja, kahvila-ravintolan pitäjä, rakennusalan ammattilainen, aurauskuljettaja tai taksinkuljettaja on osoittanut kiitoksensa hallitukselle keväästä syksyyn haettavana olleesta 2 000 euron niin sanotusta koronatuesta. Tuen sai oman kunnan kautta, ja sitä oli helppo hakea — hieno osoitus pian toimimaan saadusta lähipalvelusta. Hakemuskäsittely ei ruuhkautunut, kun toiminta oli hajautettu kaikkialle kuntakenttään — erinomainen esimerkki keskustalaisen ajattelutavan mukaisesta hajautetun yhteiskunnan toimintavalmiudesta ja -varmuudesta.

Arvoisa puhemies! On totta, että tässä ajassa hallituksen tärkeimpiä tehtäviä, ellei tärkein, on varmistaa, että koronan aiheuttamat vaikutukset eivät muodostu pysyviksi. Nyt koronakriisin hoito on tehokkainta ja vastuullisinta talouspolitiikkaa. Hallituksen on tehtävä päättäväisesti toimenpiteitä, joilla rakennetaan siltaa kriisin yli kaikille suomalaisille kaikkialla Suomessa. Ensi vuoden talousarvioesitystä on tarkasteltava nimenomaan tästä näkökulmasta nyt, ja niin sitä tullaan arvioimaan aikanaan, kun historiankirjoittajat tekevät omaa analyysiaan siitä, miten ja miksi Suomi selvisi koronakriisistä.

Arvoisa puhemies! Sotilaallisessa konfliktissa on tärkeää joukkojen taistelumoraalin ylläpito, uskon lujittaminen. Paljon samansuuntaista tarvitaan myös koronakriisissä. Jokainen meistä voi omalta kohdaltaan miettiä, toimiiko ja puhuuko niin, että se lujittaa kansakunnan yhteistä tahtoa selvitä koronan vastaisessa taistelussa.

19.38 Joonas Könttä kesk: Arvoisa puhemies! Tämä koronavirus, globaali pandemia, ei voi olla vaikuttamatta Suomeen, ja vaikka toisinaan meillä yhteiskunnallisessa keskustelussa unohtuvat viruksen läsnäolo ja sen vakavuus, niin tämä budjetti, ensi vuoden talousarvioesitys, ennen kaikkea kuvastaa sitä kriisiajan politiikkaa, mitä meidän on tehtävä. Isossa kuvassa Suomi on kansainvälisesti vertaillen menestynyt hyvin, ja talousarvioesitys luo ainakin ne puitteet, miten me voimme varautua myös tulevaan. On tietysti selvää, että kukaan ei voi ennustaa, miten koronavirus kehittyy ja milloin siihen mahdollisesti saadaan rokote.

Kuitenkin täällä käyty keskustelu siitä, mikä on yritysten rooli yhteiskunnassa, on omalla tavallaan ollut aika kärjistävää. Täytyy muistaa, että työ syntyy yrityksissä ja meidän tehtävämme täällä on luoda mahdollisimman hyvät olosuhteet sille, että työtä tässä maassa kannattaa tehdä ja sitä kannattaa myös teettää.

Arvoisa puhemies! Talousarvioesityksessä huomioidaan Keski-Suomi monin osin. Olen varsin tyytyväinen siitä, että surullisten uutisten saattelema Jämsä saa kuitenkin nyt tukipaketin ja että esimerkiksi Jyväskylä—Tampere-raideväliin panostetaan lähes 20 miljoonaa euroa, ja se summa tulee jo edellisten raidepäätösten päälle. Sen lisäksi olen varsin tyytyväinen siihen, että Viitasaari—Äänekoski-tieosuuteen laitetaan toiset 20 miljoonaa. Se parantaa paitsi Keski-Suomen tieliikenneturvallisuutta niin koko Suomen valtavyöhykkeen Neulostien turvallisuutta, ja sillä on merkittävä osuus myös keskisuomalaiselle ja suomalaiselle metsäteollisuudelle.

Isossa kuvassa olen kuitenkin huolissani siitä, mikä on Suomen tulevaisuus vuonna 2030 ja siitä edespäin. Meillä menee asumistukeen valtavat summat rahaa. Meillä menee Kelan sosiaalietuuksiin valtavat summat rahaa, ja meiltä loppuvat tekijät tätä menoa tästä maasta.

Suomalaisessa yhteiskunnassa oikeudet ovat lisääntyneet vuosikymmenten perässä. Oikeudet ovat lisääntyneet vuosi vuodelta, eduskunta eduskunnalta ja hallitus hallitukselta,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

mutta velvollisuuksia ei ole lisätty, niitä on pikemminkin vähennetty. On oikeastaan minun sukupolveni ja tulevien sukupolvien tehtävä huolehtia siitä, että Suomi säilyy hyvinvointiyhteiskuntana myös 2030-, 2040-luvuilla. Tämä tie, tämä kurssi meidän pitää tässä koronasumunkin keskellä huolellisesti ja tarkoin harkita, jotta tämänkaltaisen hyvinvointivaltio, hyvinvointiyhteiskunta, jossa me saamme elää, on turvattu myös tuleville sukupolville.

19.41 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Niin, arvoiset edustajat, olen tuolla kuunnellut tätä keskustelua, ja täällä on ollut hyvin monipuolisia aiheita ja, voi sanoa, hyviäkin puheenvuoroja. Otan muutaman esimerkin:

Otan esimerkiksi keskustan ryhmäpuheenvuoron. Toitte esille siellä, että tämä työ, terveys ja turvallisuus -teema on täällä nyt läsnä. Aivan niin, aivan samanlaisen puheen olen täällä noin kymmenen kertaa pitänyt. Jos katsotte noista pöytäkirjoista, niin olen sanonut, että tähän liittyvät työ, terveys, turvallisuus, eli kolme T:tä, mutta liittäisin tähän myöskin toivon. Eli toivoahan meidän pitää luoda, ja toivoa meidän pitää luoda nimenomaan siitä, että on myöskin sitä taloutta.

Taloushan ei ole itsetarkoitus, vaan talous on sitä varten, että me pystymme pitämään hyvinvointiyhteiskunnan ja me pystymme pitämään palvelut. Siitä syystä pitäisi aina miettiä, kun tekee näitä esityksiä, että miten sitä taloutta tuodaan lisää. No, tästä me voimme olla hyvin montaa mieltä, mutta kyllä minun täytyy sanoa, että minua hieman niin kuin halottaa tämä tilanne, missä me nyt olemme, missä Suomi on, eli minä olen itse ollut viisissä eri hallitusohjelmaneuvoittelussa, ja aina on kiristetty, aina on jouduttu kiristämään. Nyt siitä ei ole tietoaakaan. Mutta minä ymmärrän senkin, että meidän pitää tällä hetkellä, kun tämä korona kurittaa meidän maatamme, ehdottomasti nyt tehdä myös sellaisia tekoja, että otetaan sitä velkaa, mutta kun sekin pitäisi sitten jossain vaiheessa maksaa, niin siihenkin pitäisi suunnitelma olla. Ennen kaikkea meillä pitäisi olla työtä, että se pystytään maksamaan. Me emme voi ajatella sillä tavalla, että sitten joskus, koska sitä pitäisi nyt jo ruveta miettimään, miten saadaan sitä työtä, joka tuo sitä taloutta.

Samoin meidän pitäisi nyt jo pitää huolta siitä, että koko Suomi ei mene kiinni. On todella vaarallista ajatella näin, että koko Suomi laitettaisiin kiinni ja se olisi sillä tukahduttettu tämä virus. Se ei nimittäin sitä ole. Sen me olemme nähneet jo monta kertaa erilaisten virusten kohdalla, että se ei tukahdu sillä tavalla, että me vain laitamme kiinni ja vaikka pysytään kotona kaikki. Ei, se ei sillä tavalla tukahdu. Me emme pysty sitä tukahduttamaan ennen kuin me saamme rokotteen, ja siihen menee kauan aikaa, ja sekin vaatii sitten sen, että niitä rokotettuja henkilöitä on riittävästi ja se rokote on tehokas. Siitä syystä tähän menee vielä aikaa. Sen tähden meidän pitää oppia elämään tämän koronan kanssa, ja minä olen aina puhunut siitä räätälöinnistä, eli minä toivon todella, että hallitus rohkenee tällaiseen riittävien rajojen laittamiseen yhdessä näiden tartuntatautiasiantuntijoiden kanssa ja sitten tietysti myöskin juristien kanssa, että mitä voi tehdä ja mitä ei voi tehdä.

Se, minkä me opimme silloin sikainfluenssan aikana, oli se, että pitää olla tällainen viestintänyrkki eli semmoinen, jossa ovat sekä terveysalan ihmiset että viestintäihmiset ja juristit pohtimassa, miten se sanoma laitetaan liikkeelle, että se toivo säilyy siitä huolimatta, että meillä on vaikea tilanne, ja tietenkin huolehtia taloudesta.

Käytän myöhemmin sitten puheenvuoroja tarkemmin näistä, mutta tulisin tänne nyt kuitenkin sanomaan, että tässähän keskustellaan myöskin tästä oppivelvollisuuden pidentämisestä, ja täällä on käytetty mitä merkellisimpiä puheenvuoroja. Minua on vain huvittanut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

pikkuisen se, että kun ovat argumentit loppuneet, niin sitten täällä on kiihkoisesti sanottu, että kun kokoomus oli silloin aikoinaan peruskouluakin vastaan, niin nyt se on tätäkin vastaan, ja pitihän tämä nyt nähdä, suurin piirtein. Kyllä minun täytyy sanoa, että kyllä on historian tuntemus hirvittävän huono. Nimittäin ei kokoomus millään lailla ollut puolueena peruskoulua vastaan. Meillä oli varmasti yksittäisiä henkilöitä, mutta niin kuulkaa oli muissakin puolueissa peruskoulua vastaan. Mutta eihän tätä nyt voi edes verrata siihen peruskouluun, kun ajatellaan, miten peruskoulu tehtiin. Peruskoulu tehtiin askeltaen, ja se tehtiin pitkällä juoksulla kenttää kuunnellen. Mutta mitä tehdään nyt? Oppivelvollisuuden pidentäminen nostetaan ilman, että on millään lailla konsultoitu tai kuunneltu kasvatustieteen asiantuntijoita tai opettajia. En ole kuullut kenenkään opettajan sitä kannattavan. Mutta on kuunneltu taloustieteilijöitä. No, taloustieteilijät sanovat, että kyllä, vuonna 2065 voidaan saavuttaa sitten se maksimaalinen hyöty tästä. No kuulkaa, silloin meillä kasvaa horsmaa päällä tosi paljon aika monella, ja siinä mielessä minä vain haluaisin nähdä pikkusen nopeampia toimenpiteitä.

Palaan näihin asioihin. — Kiitos.

19.46 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Oppia ikä kaikki, sanoivat vanhukset, joiden viikkoa olemme tällä viikolla viettäneet. Opimme koko elämän ajan niin koulussa, kotona, harrastuksissa, vapaaehtoistyössä kuin luottamustehtävissä. Kaikessa oppii.

Elämme monella tavalla murroksessa, kun rakennamme ensi vuoden budjetissa siltaa yksilöille, yrityksille ja kunnille kriisin yli. Mielessä ovat työ, terveys ja turvallisuus. On osattava elää mahdollisimman normaalia elämää koronan kanssa. Samalla rakennamme polkua pitemmälle tulevaisuuteen ja luomme toivoa. Teemme tulevaisuuteen investointeja.

Koulumme tänään on taloutemme huomenna, sanoi edustaja Hopsu äskettäin. Uuden oppimisesta tulee työelämän alati muuttuessa myös osa työn tekemistä. Meillä kaikilla on oikeus oppia läpi elämän. Ensi vuoden budjetti satsaa lapsiin, nuoriin, koulutuksiin, harrastuksiin, perheisiin. Laajennamme oppioikeutta 18 vuoteen ja toteutamme jatkuvan oppimisen uudistuksen. Katsomme samalla koko koulupolkua kokonaisuutena.

Kuten ministeri Vanhanen sanoi tänään, kansainväliset yritykset hakevat Suomesta korkeaa osaamista. Kaikki yrityksemme, myös suomalaiset, tarvitsevat osaavaa väkeä voidakseen kasvaa ja työllistää toisia, työllistää ihmisiä. Muun muassa siksi kannattaa ottaa tavoitteeksi, että mahdollisimman moni suorittaa toisen asteen tutkinnon. Uusi työ syntyy aloille, joilla tarvitaan korkeakoulutusta. Siksi Suomen koulutustasoa on syytä nostaa. Koulutus on tärkeässä osassa, kun turvaamme hyvinvointiyhteiskuntaamme väen vähetessä.

Vuoden 1927 Hollolan yläkansakoulun oppilaan arvostelukirjeessä lukee näin: ”Koulun tarkoituksena on opettaa ja kasvattaa lasta jo pienestä pitäen tuntemaan järjestyneen yhteiskunnan perussääntöjä samalla, kun se jakaa niistä alkeistietoja, joita jokainen elämässään välttämättä tarvitsee.” Tuon ajan koululaiset eivät ole enää keskuudessamme. He ovat rakentaneet meille tämän maan. Suomi nousi nopeasti köyhästä kehitysmaasta maailman onnellisimpien maiden joukkoon, koska jokainen on voinut edetä taustastaan riippumatta koulupolulla niin pitkälle kuin rahkeet ja innostus ovat riittäneet. Toivottavasti näin saa olla myös jatkossa. Nykyisin puhumme perustaidoista ja -tiedoista ja niiden oppimisesta. Ne ovat kaiken oppimisen perusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Samassa arvostelukirjeessä sanotaan: ”Ja ettei kukaan jäisi näitä tietoja vaille, on melkein kaikissa sivistysmaissa säädetty oppivelvollisuuslaki.” Suomen koulutusjärjestelmä on nykyisin yksi maailman parhaita. Olemme yksi maailman onnellisimmista kansoista.

Tie siihen on ollut pitkä ja kivinen. Vuonna 1686 lukutaidon opettaminen oli kirkon tehtävä. Lukutaito oli edellytys avioliiton solmimiselle. Vuonna 1723 kodeille säädettiin opetusvelvollisuus, joka oli aivan kuin kouluton oppivelvollisuus. Vuonna 1921 säädettiin laki oppivelvollisuudesta kaikille 7—13-vuotiaalle toiseksi viimeisenä Euroopassa. Muutosta vastustettiin paljon. Pelättiin, että vanhempien kasvatusrooli heikentyy. Kasvatusta ei haluttu antaa yhteiskunnan tehtäväksi. Osalle oli oikeudentajun vastaista velvoittaa lasta koulunkäyntiin. Muutosta pidettiin myös kalliina. Toimeenpanoa viivyteltiin kustannusten vuoksi. Tunturi-Lapin viimeiset syrjäkylät tulivat kouluverkon piiriin vasta 1950-luvulla.

Merkittävä virstanpylväs oli peruskoulu-uudistus. Siihen alettiin siirtyä vuonna 1972. Sain itse aloittaa koulupolkuni tuoreessa peruskoulussa. [Puhemies koputtaa] Vuonna 1997 myös vaikeimmin vammaiset pääsivät oppivelvollisuuden piiriin. [Puhemies: Aika!] Ensi vuonna on tarkoitus laajentaa oppivelvollisuutta, kun oppivelvollisuus täyttää 100 vuotta, mutta siitä varmaan paljon vielä keskustelemme tällä viikolla.

19.52 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Tähän alkuun on pakko todeta, että edustaja Risikon äskenen puhe oppivelvollisuuden laajentamisen suhteen oli kyllä sen luokan kokemuksen rintaääntä, että ilo oli takapenkin taavina kuunnella upeaa faktankerrontaa.

Itse haluan palata vielä hallituksen kovasti hehkuttamiin Suomen teollisuuden kilpailukykyä parantaviin toimiin. Sähköveron laskeminen EU-minimiin on erinomainen asia ja hyvin kannatettava sellainen. On myös syytä ymmärtää, että se oli jo kirjattuna hallitusohjelmassa ja ei sinänsä ole minkäänlainen reagointi tähän koronakriisin aiheuttamaan talouskriisiin.

Toinen hyvin mystinen Suomen teollisuuden kilpailukykyä parantava uudistus onkin väylämaksun puolituksen jatkaminen [Tuomas Kettunen: Kiitoksia hallitukselle!] eli siis jo voimassa olevan asian jatko — ei parannus vaan jatko. Vanhan halaamista kehittämisen sijaan, tämä on selvästikin hallituksen teema. Tärkeää on ymmärtää, että väylämaksu puolitettiin jo aikoinaan Kataisen hallituksen aikana, ja nyt olisi ollut oiva hetki viedä tämä maaliin ja loppuun ja poistaa koko maksu. Tästä asiasta käytiin keväällä keskusteluja, ja ministerit pyörittivät asiaa eteen ja taakse, soutivat ja huopasivat, ja yli 20 asiantuntijalautsuntoa tuki tätä toimea.

Väylämaksun poisto on pieni mutta tärkeä muutos, ja se pitää tehdä nyt. Siitä on mallina minun keväällä tekemäni lakialoite, ja sitä saa käyttää aivan vapaasti. — Kiitos.

19.54 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tulin oikeastaan vihreiden puheenvuoron myötä vielä tänne puhujakorokkeelle. Vihreistä annetaan niin vahvasti ymmärtää, että nyt on koulutuksen kunnianpalautus tapahtunut ja viime kaudella tehdyt säästöt olisi muka peruttu. Näinhän ei ole tapahtunut. Ei tämä Sanna Marinin hallitus ole perunut niitä sinänsä ikäviä päätöksiä, joita viime vaalikaudella jouduttiin tekemään, kun taloutta silloin keskustan Juha Sipilän hallituksen toimesta laitettiin kuntoon. Nämä toimenpiteet, joita tässä hetki sitten vihreiden edustajat täällä todennäköisesti omille kannattajilleen yrittivät välittää, antoivat kuvan, että nyt ne on peruttu ja nyt panostetaan merkittävästi lisää. On totta, että tämä hallitus käyttää lastemme ja lastenlapsiemme velkarahaa merkittävän paljon koulutukseen, ja se on sinänsä ihan tervetullutta, mutta vähän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

huolestuttavaa on se, että esimerkiksi ammatillisen koulutuksen panostuksista tehdään valtaosa niin, että ne ovat määräaikaaisia toimenpiteitä, ja osa rahoitetaan jopa lastemme ja lastenlapsiemme omaisuutta myymällä, ja voi kysyä, onko se tässä vaiheessa järkevää.

Sitten tämä oppivelvollisuuden pidentäminen. Ennen kansanedustajan uraa sain itse toimia opettajana, ja tietysti jonkin verran tätä koulutuksen kenttää tunnen. Täällä on tänään annettu sellainen kuva, että kokoomus vastustaisi maksutonta toista astetta. Se ei pidä paikkaansa. Kyllä kokoomuksen tavoite on se, että kenenkään suomalaisen lapsen opinnot eivät jäisi toisella asteella kiinni materiaalien kustannuksista tai asumisen ja liikkumisen kustannuksista, ja tätä varten muuten viime kaudella Juha Sipilän hallitus otti käyttöön oppimateriaalilisän, jota olisi voinut ihan hyvin vielä korottaa ja vähän uudelleenkohdentaa niin, että ne tukikokonaisuudet olisivat enempi siellä syksyllä opintojen alussa. Se olisi ollut erinomaisen hyvä ja vastuullinen askel kohti maksuttomuutta. Itse tavoitteena voisinkin ajatella, että se maksuttomuus voisi koskea koko toista astetta, mutta sehän ei edellytä mitään opiskelupakkoa tai koulupakkoa, mitä tässä nyt esitetään, ja tämän mallin erikoisuus ja itse asiassa se ontuvinkin asia on se, minkä pääministerikin jättää koko ajan täällä salissa kertomatta, kun hän sanoo, että nyt oppivelvollisuus pidennetään toiselle asteelle ja se olisi jonkinlainen tae siihen, että nuorelle tulee toisen asteen tutkinto tai lukion päästötodistus — sehän ei pidä paikkaansa. Tämä vasemmistohallituksen mallihan loppuu sinä päivänä, kun nuori täyttää 18 vuotta, ja ei muuten yhdelläkään näistä nuorista ole vielä ylioppilastutkintoa, lukion päästötodistusta tai ammatillista tutkintoa valmiina sinä päivänä, kun hän 18 täyttää. Ehkä saattaa olla jollain hyvin harvalla, joka lukio-opinnot nopeasti käy.

Yksi iso ongelma on myös se, miten tämä sitten aiotaan kohdentaa, jos esimerkiksi sille omalle haavealalle ei mahdukaan silloin, kun on ammattikouluun lähdön aika. Määräämmekö me sen pojan, jonka haave on olla parturi-kampaaja, levyseppähitsaajaksi, kun paikka on vapaana levyseppähitsaajan puolella? Tai määräämmekö me sen nuoren naisen, tytön opiskelemaan levyseppähitsaajaksi, kun hänen haaveammattinsa on konditoria- ja ravintola-alalla? On aivan järjetöntä laittaa nuori tekemään sellaisia opintoja, vaikka itse opettajana ajattelen, etteivät mitkään opinnot hukkaan mene — mutta se, että joku parturi-kampaajaksi haaveileva on vuoden levyseppähitsaajaksi opiskelemissa vain sen takia, että pakko sanoo, että nyt sinun on opiskeltava, kun siellä omalla alalla ei ole vapaata paikkaa. [Tuomas Kettunen: Ei määrätä, annetaan mahdollisuus!]

No, sitten vielä, arvoisa puhemies, aivan loppuun: Meillä muuten Suomessa on myös kotiopetuksen mahdollisuus. Tulemme näkemään mielenkiintoisia tilanteita, kun perheet ilmoittavatkin, että menemme ammatillisen koulutuksen kotiopetuksena. [Puhemies ko-puttaa] Sekin meidän lainsäädännössä on mahdollista.

20.00 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan ensi vuoden budjettiesityksen voi tiivistää näin: vieläkin enemmän velkaa, vieläkin vähemmän työpaikkoja, vieläkin vähemmän vapautta. Hallitus perustelee elvytystä koronaviruksella, vaikka sen ohjelma oli samalla uralla jo ennen tätä kriisiä. Se, miten hallitus elvyttää, on ideologinen valinta: elvytetään vain julkista kulutusta lisäämällä ja ilman työpaikkoja lisääviä toimia. Julkisen sektorin paisutuksen sijaan pitäisi keventää verotusta sekä antaa ihmisille ja yrityksille tilaa työllistää ja luoda kannusteita työllistyä, nyt jos koskaan. Talouskriisissä työhön kohdistetut veronkevennykset lisääisivät kysyntää ja auttaisivat erityisesti koronan runtelemia palvelualoja. Ostovoimaa tarvittaisiin nyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Miten voi olla, että kun hallituksella velkamiljardit vilisivät silmissä budjettiriihessä, kenelläkään ei tullut mieleen, että ihmisten voisi antaa elvyttää ihan itse? Kyllä suomalaiset osaavat aina itse paremmin rahansa käyttää kuin hallitus. He myös pitävät verotusta liian kireänä. Hallituksen verolinjan järjettömyyttä paalutti taannoin SDP:n veroasiantuntija kertomalla, että verotus luo yhteiskuntaan vaurautta. Väittäminen on absurdi. Verotus ei luo vaurautta, vaurautta luovat ihmiset työllään ja yritykset riskinotolla. Korkea verotus heikentää kannusteita työhön, yrittämiseen ja sijoittamiseen. Himoverotus siis vähentää vaurautta, ei lisää sitä. Se köyhdyttää ja kurjistaa, se leikkaa pois ihmisten mahdollisuuksia. Kun me kokoomuksessa olemme ehdottaneet veronkevennyksiä, hallituspuolueet ovat vaatineet perusteluja, mutta eikö todistustaakan pitäisi olla teillä, himoverojen ylläpitäjillä ja verojen korottajilla, eikä meillä kohtuullistajilla? Kysehän on ihmisten rahoista, ei sosiaalisoiduista rahoista.

Myös tänään täällä salissa käyty keskustelu on osoittanut, että hallituspuolueet hyökkäävät kokoomuksen esittämiä työn veronkevennyksiä vastaan. Keskustelu on osoittanut sen, että keskustan ja RKP:n aisalla kannateltu punavihreä hallituskoalitio ei ole työn puolella. Kokoomus on työn puolella. [Tuomas Kettunen: Myös keskusta on!] Vaikka toisin on annettu ymmärtää, ankara verotuksen progressio ei ole vain hyvätuloisten taakka vaan korkea rajavero riivaa jo keskituloisia palkansaajia. Jos mediaanipalkan, 3 000 euroa kuukaudessa, tienaa suomalainen tekee 100 euron edestä lisätöitä, tästä 56 euroa menee veroihin ja sosiaalivakuutusmaksuihin Akavan mukaan. 100 eurosta siis jää käteen vain noin 46 euroa, yli puolet katoaa johonkin julkiseen kulutukseen.

Vasemmistohallituksen aikakaudella työn verotus on edelleen Suomessa kiristynyt. Kenen mielestä tämä on oikein? Meidän kokoomuslaisten mielestä tämä ei ole oikein. Työn verotusta pitää keventää kaikilla tulotasoilla.

Arvoisa puhemies! Jos hallituspuolueet eivät ymmärrä tai halua kuunnella kokoomusta, niin kuuntelisitte edes sisarpuolueitanne Ruotsissa. Ruotsissa keskustan ja liberaalipuolueen vaatimuksesta demarihallitus keventää työn verotusta jopa 3 miljardilla eurolla ja korottaa kotitalousvähennystä 7 000 euroon. Uudet veronkevennykset tarkoittavat, että vuonna 2023 ruotsalaiselle keskituloliselle jää jo lähes 2 500 euroa enemmän käteen palkastaan vuodessa kuin suomalaiselle keskituloliselle. Se on paljon rahaa. Jo aiemmin Ruotsin demarihallitus on poistanut sikäläisen ylempien tuloluokkien epäsolidarisuusveron, värns-kattin. Ruotsin talousennusteissa näkyy tämä järkielvytys. Syvemmästä koronaviruksesta huolimatta länsinaapurissa talouden ennustetaan elpyvän Suomea paremmin. Ruotsin keskustan ja liberaalipuolueen vaatimuksesta demarihallitus on myös tehnyt työmarkkinauudistuksia.

Hur många marknadsliberala beslut eller reformer har regeringen gjort? Inga.

Suomen keskusta ja RKP voisivat ottaa mallia Ruotsista, sisarpuolueistanne, mutta ettehänte ota. Näytätte olevan tyytyväisiä sosialismin sylissä. Kannattajanne eivät sitä ole.

20.05 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä tulin tuosta sanomaan, kun tuossa päivällä, kun kuuntelin näitä puheita, siellä tuotiin myöskin toinen valhe — jos täällä nyt sanon, että muunneltua totuutta, niin se on ehkä tähän saliin parempi sana. Joka tapauksessa täällä sanottiin, että kokoomus pitäisi oppivelvollisuuden pidentämistä liian kalliina. Ei se pidä paikkaansa. Ei se, että me vastustamme sitä, liity siihen. Meillä se tarkoittaa sitä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

että me haluaisimme satsata nimenomaan siihen, mihinkä nyt pitäisi satsata. Me käyttäisimme ne rahat muualle.

Ja mihin me sitä käyttäisimme? Me käyttäisimme sen nimenomaan lapseen ja nuoreen. Nyt ne rahat eivät mene lapseen ja nuoreen. Siellä menee suurin osa oppimateriaaliin ja myöskin matkoihin, ja sitten kun se jaetaan ihan kaikille. Itse lähtisin siitä, että nimenomaan vähävaraiset olisivat ansainneet sen tuen, aivan niin kuin viime kaudella aloitettiin oppimateriaalituella.

Ymmärrän tämän logiikan kyllä erittäin hyvin ja ymmärrän, että tätä jotkut haluavat kannattaa, mutta oma kantani on toinen, kun olen toistakymmentä vuotta ollut siellä toisella asteella ja opistoasteella ja ammattikorkeakoulussa opettajana ja kun tietää, mikä se ongelma siellä erityisesti on. Nythän toiselta asteelta joka viides keskeyttää, ja ne syyt eivät ole useinkaan siinä, että se taloudellinen tilanne tulisi vastaan. Kaiken lisäksi meillä on nyt vielä mahdollisuus tukea taloudellisesti näitä henkilöitä, jos halutaan.

Mikä aikaansaa sitten nämä keskeyttämiset, on hyvin monipiippuinen juttu. Ongelmat, joista toisen asteen koulutuksen keskeyttämiset johtuvat, ovat hyvin monisyisiä ja erilaisia. Niihin tarvitaan myös erilaisia ratkaisuja. Eihän taloonkaan rakenneta uutta kerrosta, jos sen kivijalassa on murtumia, ja itse lähtisin nimenomaan näiden murtumien paikkailusta ensin, ja siihen tarvitaan niitä resursseja.

Noin joka kahdeksas nuori päättää peruskoulun ilman riittäviä valmiuksia jatko-opintoihin, ja lasten ja nuorten erilaisia mielenterveysongelmia on noin 20 prosentilla. Samoin neuropsykiatriset ongelmat ovat lisääntyneet, esimerkiksi ADHD:n esiintyvyys on noin 5 prosenttia. Lisäksi esiintyy paljon muita ongelmia, kuten päihde- ja huumeongelmia. Koronakevään vaikutuksiakin oppimistuloksiin nyt juuri analysoidaan, ja on aivan selvää, että oppimisvaikeudet ovat osalla oppilaista kasvaneet ja oppimistulokset heikentyneet. Siksi olisi nyt hyvä hetki varmistaa, että kaikista lapsista ja nuorista pidetään hyvää huolta, sillä jos ei perusta ole kunnossa, ei sitä oppivelvollisuuden pidentämisellä korjata.

Hallitus kyllä aivan oikein kohdentaa lisää määrärahoja varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Lisäykset ovat kuitenkin määräaikaista. Niillä ei sitä kestävä perustaa tehdä, eikä tämä raha edes riitä, koska jo nythän kunnat ovat arvioineet, että mikäli tämä oppivelvollisuuden pidentäminen toteutuu tällä rahalla, niin totuus tulee olemaan, että se on leikkaus koulutukseen elikkä joudutaan jostain muusta säästämään, ja silloin nimenomaan nämä niin sanotut huolioppilaat jäävät hoitamatta.

Hallitushan vetoaa taloustieteilijöihin, ja taloustieteilijöiden lähtökohta on tietysti se, he laskevat niin, että kaikki, jotka ovat siellä toisella asteella, varmasti sitten myös suorittavat sen toisen asteen tutkinnon ja saavat sitten töitä, ja se työllisyys tulee siitä, mutta kun se ei ihan mene niin. Kun oppivelvollisuus loppuu 18 vuoden iässä ja kun sitä toista astetta vielä jatkuu sitten noin vuoden, niin miten varmistetaan oikeasti, että tämä henkilö suorittaa sen tutkinnon? Ja kun sillä tutkinnollakaan ei vielä tällä hetkellä valitettavasti sitä työtäkään sitten saa, jos sieltä oikein huonoilla papereilla ja huonolla osaamisella valmistuu.

Eli minä lähtisin sitä osaamista varmistamaan. Itse lähtisin auttamaan näitä niin sanottuja huolioppilaita, heidän ongelmiansa, ja lähtisin nimenomaan sitä kivijalkaa tukemaan, ja vasta sitten mietittäisiin tätä. Minä ymmärrän sen, että voisi olla jossain elämänvaiheessa tulevaisuudessa tällainenkin mahdollisuus, mitä tässä nyt ajetaan, mutta ensin pitäisi saada kivijalka kuntoon.

Sitten toivon erityisesti sitä, että kuunneltaisiin näin suuressa koulutuspoliittisessa uudistuksessa myöskin koulutuksen ja kasvatuksen asiantuntijoita, koska heidät on nyt sivuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

tettu täysin. Itse en ole kuullut yhdeltäkään opettajalta viestiä, jossa he kertoisivat kannattavansa tätä uudistusta tässä tilanteessa. Päinvastoin he ovat suuresti huolissaan, myöskin tästä aikataulusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja 260. puheenvuoro tähän keskusteluun.

20.10 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Vaikka tässä tämän päivän pitkässä, pitkässä keskustelussa on annettu ymmärtää muuta, niin kyllä olen sitä mieltä, että tällä budjettiesityksellä saadaan kestävää kasvua koko Suomeen.

Arvoisa puhemies! Teollisuuden sähkövero lasketaan Euroopan unionin minimiin kertarysäyksellä, siis alle kymmenesosaan nykyisestäään. Nyt kun se vero on 7 euroa megawattitunnilta, niin ensi vuodesta alkaen se on 0,5 euroa megawattitunnilta. Mitä tässä on jo aikaisemmissa puheenvuoroissa tuotu esille, niin tätä väylämaksujen puolitusta tosiaan jatketaan ja sitä kautta pidetään viennin logistiikkakulut kohtuullisina, koska viennistähän tämä maa elää.

Arvoisa puhemies! Hyvin tyytyväisenä olen myös maakuntien puolesta maakuntien miehenä ja edustajana ja totta kai myös kainuulaisena, koska maaseutua ja eritoten pohjoista Suomea ei ole unohdettu tässä valtion ensi vuoden budjetissa. Haja-asutusalueitten laajakaistarakentamiseen on varattu 5 miljoonaa euroa uutta rahaa. Tällä vahvistetaan mahdollisuuksia työskennellä missä päin Suomea tahansa. Myös muistutan siitä, että maaseudun kannalta on myös merkityksellistä se, että kyläkaupoille budjetissa varatulla 2 miljoonalla eurolla pidetään huolta siitä, että haja-asutusalueitten ihmiset saavat asianmukaisia lähikauppapalveluita.

Arvoisa puhemies! Myös vielä kainuulaisena täytyy muistaa se, että nyt kun tänä päivänä puhutaan aika pitkälti siitä saavutettavuudesta, nyt olemme saaneet vähän ikäviäkin uutisia. Totta kai hallitus tuli apuun siinä, että muun muassa Kajaanin lentokentälle lennetään, ja lentomotti saatiin purettua, mutta olen kyllä pettynyt siitä, että vastaus Finnairilta oli, että vain kahtena päivänä viikossa lennetään Kainuuseen, ainoastaan maanantaisin ja keskiviikkoisin, ja se on minun mielestäni kainuulaisille aika kohtuutonta. Olisi pitänyt vähintään neljänä päivänä saada lento Kajaaniin ja Kainuuseen.

Mutta täytyy myös kiitos antaa hallitukselle siitä, että nyt tehdään ihan oikeasti konkreettinen selvitys ja tietynlainen kokeilu siitä, että niin me kainuulaiset pääsemme vihdoinkin 14 vuoden tauon jälkeen yöjunalla Kainuusta tänne Helsinkiin, kuin myös helsinkiläiset pääsevät Helsingistä Kainuuseen.

Arvoisa puhemies! Olen hyvin kiitollinen. — Kiitos.

20.13 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Lähden vielä tästä isosta kuvasta. Olemme jälleen saaneet ruskan värit tuonne ulos ja samaan aikaan tämän keltaisen kirjan tänne saliin — mielestäni se on aina kovin kuvaava hetki eduskunnan arjessa. Tämä ei kerta kaikkiaan ole rutiinibudjetti. Asiat on laitettava tärkeysjärjestykseen työ, terveys ja talous edellä tässä kohtaa.

Huomaan tänään monta tuntia keskustelua täällä salissa kuunnelleena, että helposti nostamme pieniä yksityiskohtia esiin, niin kuin ne olisivat jo lukkoon lyöty ja päätetty, vaikka moni näistä kokonaisuuksista ei ole itse asiassa vielä ollut edes valiokunnassa. Yksi tällainen esimerkki on oppivelvollisuuskokonaisuus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Mielestäni oli kuvaavaa tarkastella, minkälaisia näkymiä oli finanssikriisin aikaan kymmenen vuotta sitten, jotta voi hahmottaa tämän hetken todellisuuden. Silloin elvytettiin ja tehtiin päätös saman mittaluokan elvytyksestä kuin nyt. Talouspolitiikka toistaa itseään isojen kriisien kohdalla, ja tässä välissä on tietenkin ollut tiukan talouden vuosia, ja tiedämme jo nyt, että niitä on myös jatkossa tulossa, tällaisen alijäämän jälkeen.

Oppositio kritisoi hallitusta siitä, että lasku siirretään seuraavalle vuosikymmenelle. [Timo Heinonen: Kyllä!] Samalla Sarkomaa kysyi: ”Miksi jätätte tekemättä?”, ja taisi listata useampiakin asioita samaan virkkeeseen. Viesti on mielestäni hiukan epäselvä. Ison kuvan on oltava ilman muuta kirkas suomalaisille, suomalaiset todella ansaitsevat semmoisen tämän epävarmuuden keskellä. Valtio ottaa vastaan koronakriisin iskuja kuntien, yritysten ja ihmisten puolesta. Tällä turvataan se, että massiivista massatyöttömyyttä ja konkurssiaaltoja ei syntyisi. Budjettiriihen päätökset tuovat 30 000 uutta työpaikkaa, ja keskustan tavoite on kasvattaa tätä tavoitetta kehysriihessä niin, että tällä hallituskaudella saamme vähintään 80 000 uutta työpaikkaa. Uudet työpaikat ovat ainoa keino saada hyvinvointivaltio turvattua, niin kuin tänään on moneen kertaan todettu.

Kestävyyssvajeen kurominen on yhteinen, pitkäjänteinen tavoite. Sen ensiaskel on rakennemuutoksiin reagoiminen nyt ja terveydestä huolehtiminen. Esimerkiksi Scania ilmoitti Lahdessa irtisanovansa 260 työntekijää ja lopettavansa toimintansa, ja ministeri Lintilä oli paikan päällä keskustelemassa asiasta muiden ministereiden kanssa ja teki esityksen tämmöisestä sähköisen liikenteen klusterista mahdollisesti Lahden seudulle. Juuri tällaisia rakennemuutoksen runteleimia tilanteita meidän pitää pystyä tällä hetkellä paikkaamaan ja reagoimaan niin, että ihmiset löytävät uutta työtä ja ihmiset löytävät uusia mahdollisuuksia. Tulee mieleeni vanha esimerkki Nokian ajalta, jolloin siltaprojektin avulla kasvatettiin uutta yrittäjyyttä ja saatiin muuntokoulutuksen avulla ihmisten osaaminen uudelleen käyttöön Nokian alamäen jälkeen.

Lukuisat yritykset ovat investoineet kasvuunsa luottaen, että sama suunta pysyy. Puuta arvostetaan, hiilineutraaliutta tavoitellaan, vienti vetää, ja kysyntää on. Kuulostaa siltä kuin nämä olisivat tämän hallituksen tavoitteita, mutta herrajesta, nämähän ovat pitkäjänteisiä Suomen politiikan tavoitteita, joita tämä hallitus tukee eteenpäin. Tuemme yritysten pärjäämistä, turvaamme etenkin vienti- ja teollisuustyöpaikkoja. Teollisuuden sähköveron lasku, väylämaksujen puolituksen jatkaminen, uusi lisävähennys yrityksille tutkimusyhteistyön tekemiseen korkeakoulujen kanssa ja sähköistämiseen tukea — nämä ovat vain esimerkkejä.

Ensiarvoisen tärkeää on viestiä positiivisesti tulevaisuudesta. Tänäinkin salissa on kuultu opposition suunnasta puheenvuoro, jossa on todettu — esimerkiksi edustaja Marttinen käytti puheenvuoron, jossa hän totesi näin — että ei ole tehty mitään. Mielestäni se on hiukan väärä viesti kohdassa, jossa on tehty kuitenkin jo kunnanhimoisia työllisyyden ja talouden viestejä. [Timo Heinonen: Niin paljon väärin on tehty!]

Ihmisten pitää saada tasa-arvoiset peruspalvelut koko Suomessa. Siksi puramme hoitajonoja ja autamme kuntia historiallisella tukipaketilla: kahden vuoden sisällä vähintään 2,7 miljardia euroa. Se on historiallinen kuntien tukipaketti.

Erityisen ylpeä olen siitä, että vuonna 2021 Veikkauksen tuoton alenema kompensoidaan täysimääräisesti. On selvää, että valtio ei voi kattaa Veikkauksen tuottoja täysimääräisesti budjetista, kun puhumme miljardiluokan potista. Pitkällä jännteellä kutsun parlamentaarista työtä ja toivon todella, [Puhemies koputtaa] että saamme pitkäjänteisiä ratkai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

suja Veikkauksen ja erityisesti järjestöjen, liikunnan, nuorisotyön [Puhemies: Aika!] ja niin edelleen, tukemiseksi.

20.19 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Te olette pitänyt kirjaa käytetyistä puheenvuoroista tämän budjettikeskustelun yhteydessä. Arvostan sitä, ja lisään siihen ainakin tässä vaiheessa yhden puheenvuoron lisää. Kuunneltuani huoneessani kokoomusedustajien painavia puheenvuoroja, tärkeitä puheenvuoroja jo kokeneilta valtiopäivämiehiltä ja -naisilta, halusin tulla tähän muutaman reagoinnin sanomaan.

Edustaja Heinonen aloitti oman, hetki sitten käyttämänsä puheenvuoronsa sillä, että hän moitti vihreitä, jotka ovat kiinnittäneet huomiota viime hallituskaudella tehtyihin koulutusleikkauksiin ja ovat sitten puhuneet tällä kaudella joistakin toisista asioista. Haluaisin edustaja Heinoselle sanoa saman tien, että voisitte yhtä hyvin kyllä moittaa myöskin sosiaalidemokraatteja tästä. Mekin moitimme viime hallituskaudella tehtyjä koulutusleikkauksia ja tunnistamme aidosti riippumatta teidän argumenteistanne, mitä äsken sanoitte, suunnanmuutoksen, joka on tapahtunut. [Timo Heinonen: Tehän esititte edellisellä kaudella vielä isompia!] Nyt koulutukseen panostetaan — nyt koulutukseen panostetaan — ja kaiken kruununa on tietysti tämä oppivelvollisuusiän nostaminen, jota te, edustaja Heinonen ja myöskin edustaja Risikko, tulette vielä jossain vaiheessa kiittämään. Tulette toteamaan sen, että se oli arvokas uudistus ja tehtiin silloin kriisioloissa mutta se tehtiin. [Timo Heinosen välihuuto] Tämä on ollut arvokas panostus sekä ennen kaikkea suomalaiseen koulutusjärjestelmään että myöskin työllisyydenkin kannalta, johon te viittasitte.

Edustaja Vestman käytti perusteellisen ja pitkän puheenvuoron verotuksesta. Jos puhemies sallii, kun on kuitenkin budjettikeskustelusta nyt kyse, niin hieman periaatteellisemmin huomioisin muutaman, mitä te sanoitte. Te käytitte termiä, että suomalaiset eivät pidä veroista. Nyt minä en tiedä, keistä suomalaisista te puhutte, mihin te viittaatte, mutta on tehty selkeästi myöskin mielipidetiedusteluja, kun on asetettu kysymys näin päin: haluatteko veroja leikattavan vai palveluja leikattavan, kumpi tehdään? Lähtökohtaisesti aina todetaan suoraan, että he haluavat turvata julkiset palvelut, ennen kaikkea terveydenhuollon ja koulutuksen, ja pahimmillaan joudutaan vaikka nostamaan veroja. Pahimmillaan voidaan vaikka nostaa veroja. Sitä sanovat suomalaiset.

Te kutsuite suomalaista yhteiskuntaa himoverotusyhteiskunnaksi. Jos te teette vertailuja suhteessa kansantuotteeseen, niin esimerkiksi bruttoveroasteessa, kyllä, Suomi kuuluu maailman maiden joukossa niiden joukkoon, joissa bruttoveroaste on yksi maailman korkeimpia, tällä hetkellä 45 prosenttia, missä se liikkuukaan. Sen sijaan, jos otamme sitten tähän rinnakkaiseksi toisen yhteiskunnan, jossa se on puolet pienempi, eli Yhdysvalloissa se bruttoveroaste on 22 prosenttia kansantuotteesta, niin silloin me havaitsemme aivan toisen tyyppisen asetelman tässä. Yhdysvalloissa bruttoveroaste on kieltämättä puolet pienempi, mutta kun te puhuitte verotuksesta suhteessa siihen, että kysehän on kansalaisten rahoista, niin kun kysymys on kansalaisten rahoista, niin heidän tarvitsevat rahojansa tarvittaessa koulutukseen ja terveydenhuoltoon. Pitämällä meillä korkeata verotusastetta me tarjoamme nämä käytännössä maksutta. [Heikki Vestmanin välihuuto] Yhdysvalloissa, missä niitä ei tarjota maksutta — suurimmalle osalle väestöstä ei tarjota maksutta tai niitä ei pysty käyttämään järkevällä tavalla — seurauksena on yksinkertaisesti se, että kun tehdään laskelmia, jotka OECD on tehnyt, vertaillut kummassa yhteiskunnassa käytetään enemmän rahoja per kansalainen kuluttajan käyttämiin koulutus- ja terveydenhuoltopalveluihin, niin Yhdysvalloissa käytetään enemmän. Miksi? Koska siellä terveyspalvelut ja koulutuspalve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

lut ovat huomattavasti kalliimpia ihmisten kannalta kuin pohjoismaisessa yhteiskunnassa, jossa tapahtuu samanaikaisesti myöskin tasaus. Koska kun nämä palvelut tarjotaan kaikille, niin jokaisen terveys on yhtä arvokas, ja kaikille lapsille tarjotaan laadukas koulutus. Eriarvoinen yhteiskunta, niin kuin Yhdysvallat, on tässä suhteessa toisenlaisen mallin tuottava. Bruttoveroaste on alempi, mutta kun kansalaisten rahoista on kysymys, he säästävät rahojansa tässä meidän niin sanotussa himoverotusyhteiskunnassa.

Saatan, arvoisa puhemies, yhtyä siihen näkemykseen, mitä kokoomusedustajat täällä ovat esittäneet, että pitkässä juoksussa meidän verojärjestelmä nojautuu liiaksi työn verottamiseen eri muodoissa. Siihen voin yhtyä. Jos me olemme samaa mieltä siitä, että me pidämme tämän korkean bruttoveroasteen, jolla me tasaamme yhteiskunnassa, niin onhan siinä mahdollisuuksia alentaa työn verotusta, jos me laajennamme veropohjaa. [Timo Heinosen välihuuto] Esimerkiksi listaamattomien yhtiöiden osinkotulojen verotus voidaan ottaa tähän aivan konkreettisenä. Esimerkiksi finanssisektorin verotus voidaan tähän ottaa suoraan esimerkiksi siinä suhteessa, että meillä voitaisiin ottaa käyttöön rahamarkkinaverro, jossa nimenomaan arvonlisäverotyyppinen vero tulisi myöskin finanssitransaktioihin, mikä on hyvä tyyppiesimerkki. Tai vaikkapa esimerkki siitä, että pääomatulot ja ansiotulot saatetaan samalle viivalle verotuksellisesti. Oletteko te valmiita tähän? [Puhemies koputtaa] Jos olette valmiita, niin silloinhan me voimme löytää yhteisen sävelen myöskin siitä, että työn verotusta voidaan ehkä vähän vähentää.

20.24 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun puhumme oppivelvollisuudesta, moni ilmaisee huolen koulutuksen määrärahoista, mikä on aivan ymmärrettävää. Tunnen opettajia, jotka ovat huolissaan uudistuksesta, ja opettajia, jotka näkevät sen merkityksen. On totta, että uudistus ei saa vaarantaa koulutuksen riittäviä määrärahoja. Tällöin se ei ole koulutusleikkaus, vaan rakenteellinen muutos pitää kaikki mukana.

Olen itsekin saanut vuosien varrella tarkentaa kantojani. Koska syrjäytyneiden nuorten määrä on pysynyt sitkeästi ennallaan lukuisista täsmätoimista huolimatta, tämäkin kivi on nyt syytä kääntää. Pitemmällä juoksulla on käynyt ja käy todella kalliiksi, kun nuoret syrjäytyvät pysyvästi. Arviot vaihtelevat riippuen siitä, mitä lasketaan mukaan, mutta arvioitu on, että jokainen kokonaan syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle jopa miljoona euroa. Kun osakin syrjäytyneistä poimitaan mukaan oppivelvollisuutta laajentamalla sitä täsmätoimilla vahvistaen, uudistus maksaa itsensä takaisin. Ja mikä tärkeintä, moni nuori onnistuu, löytää vahvuutensa ja paikkansa yhteiskunnassa.

Yhteiskunta asettuu oppivelvollisuuden pidentämisessä tukemaan nuoria tilanteissa, joissa he eivät ymmärrä vielä omaa etuaan, sanoi professori Roope Uusitalo hiljattain. Puhutaan mieluummin nuorten oppioikeuden laajentumisesta kuin velvollisuudesta. En miellä uudistusta koulupakoksi, vaan oppimisen oikeuden jatkumiseksi. Velvoitamme yhteiskuntaa huolehtimaan oppilaan oikeudesta oppia ja auttamaan heitä haastavimman ajan yli sillä ajatuksella, että kaikki pidetään mukana.

Ikärajan nostaminen ei tietenkään ratkaise kaikkea, kuten täällä on moneen kertaan sanottu. Nuorten auttamiseksi tarvitaan myös eri alojen työntekijöiden tiivistä yhteistyötä, opintojen ohjausta, joka ei ole pakottamista, vaan ohjaamista omalle alalle. Se on mahdollisuuksien luomista. Tarvitaan erityisopetusta, kolmiportaista tukea koko koulupolulle, mielenterveyden palveluja, elämänhallinnan tukea ja panostusta varhaisiin vuosiin. Näin rakennetaan eheää koulupolkua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Nuoret vaihdetaan uudistuksen siivittämänä saattaen koulusta toiseen. Peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheeseen kootaan tutkintoon valmentava koulutus, joka hyödyntää oppimisympäristönä myös nuorten työpajoja. Tarvitaan myös Ohjaamoita, joista nuoret saavat palvelut yhdeltä luukulta. Oppisopimus on edelleen mahdollista, samoin vuosi kansanopistossa. Siellä olen tehnyt rehtorina ja erityisopettajana pitkään työtä, yli 20 vuotta. Moni syrjäytymisvaarassa oleva nuori pääsi jaloilleen ja jatkoi koulupolulla eteenpäin. Kohtasin koulukiusaamisen rampauttavia nuoria, jotka saivat ilmaa siipiensä alle. Kohtasin nuoria, joilla ei ollut elämänhallintaa, jotka olivat jo keskeyttäneet monta koulua. He jatkoivat vahvistuneina, voimaantuneina ja innostuksen löytäjinä eteenpäin.

Iloitsen siitä, että toinen aste muuttuu maksuttomaksi. Se on monelle suurelle perheelle ja monelle köyhälle perheelle suuri apu. Uskon, että uudistus nostaa osaltaan pitkällä tähtäimellä kansamme osaamisen tasoa ja työllisyyttä. Tämä ei ole tietenkään pikatyöllistämiskeino. Tähtäin on siinä, että kaikki suorittavat toisen asteen tutkinnon ja voivat jatkaa korkeakoulussa. Tarvitaan myös jatkuvaa oppimista, johon panostetaan 40 miljoonalla eurolla.

Jos uudistus poimii edes osan syrjäytyneistä, se maksaa pitkällä juoksulla itsensä takaisin. Me tarvitsemme erilaisia koulupolkuja, joilla perustaidot ja tulevaisuudessa tarvittavat taidot opitaan hyvin. Ja moneen asiaan on myöskin hallituksen budjettiesityksessä satsattu. Sivistys ja uuden oppiminen jatkuvat elämän loppuun asti.

20.29 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Suomalainen hyvinvointi on rakennettu ahkeruuden hyveen varaan. Sen taustalla on kaunis ajatus siitä, että jokaisella on oikeus toteuttaa itseään oman työn kautta ja myöskin tuntea työn kautta olevansa merkityksellinen. Siihen sisältyy myös ajatus vastavuoroisuudesta, siis siitä, että jokainen täällä Suomessa tekee oman osansa, kaikki osallistuvat omien kykyjensä mukaan.

Tuhoisaa yhteiskunnan toiminta on silloin, kun tätä ahkeruuden hyvettä romutetaan. Silloin, kun työnteosta rangaistaan, lopulta kaikki häviävät, ja silloin kun työnteosta palkitaan, silloin, kun kannustetaan, kaikki voittavat. Me ymmärrämme kokoomuksessa tämän. Yhteiskunnan pitää joka tilanteessa kannustaa työntekoon ja ahkeruuteen. Ihmettelen, miksi hallitus ei näytä ymmärtävän tätä. [Kimmo Kiljunen: Me ymmärretään, erittäin hyvin!]

Kerron kaksi esimerkkiä:

Kela perii tosiaan vuosittain opintotukea takaisin kymmeniltätuhansilta opiskelijoilta, tänäkin vuonna 40 000 opiskelijalta, sen takia, että nämä ovat olleet yhteiskunnan mielestä liian ahkeria. He ovat tehneet liikaa töitä yhteiskunnan mielestä, opintotuen tuloajat ovat ylittyneet. Ja nämä matalat tuloajat siis käytännössä romuttavat ahkeruuden hyvettä, luovat epäoikeudenmukaisuuden tunteen siitä, että työnteosta rangaistaan. Ne aiheuttavat myös opiskelijoille keinotekoista niukkuutta, siis taloudellista niukkuutta ja köyhyyttä. Työtä jää tekemättä, verotuloja jää kertymättä — eihän tässä ole mitään järkeä. Ei mitään järkeä.

Palkansaajien tutkimuslaitos selvitti opintotuen tuloajojen korottamista taannoin ja totesi, että tuntuva korottaminen parantaisi julkisyhteisöjen nettotuloja noin 6 miljoonalla eurolla. Julkinen talous siis vahvistuisi, työnteke lisääntyisi, ja opiskelijoiden elintaso ja hyvinvointi paranisi. Me kokoomuksessa haluamme tämän takia korottaa opintotuen tuloajoja 50 prosentilla, mistä jätin lakialoitteen reilu vuosi sitten. No, se lakialoite on hautautunut tänne eduskunnan käsittelyyn, mutta kävi onneksi niin, että valtiovarainministeriön virkamiehet tarttuivat tähän esitykseen ja asettuivat elokuussa tukemaan opintotuen tulo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

rajojen korottamista 50 prosentilla osana virkamiesten työllisyysesityksiä. Kävi niin, että vasemmistohallituksen miljardirallissa nämä lisämiljoonat julkiselle taloudelle ja hyvinvointi opiskelijoiden omaan talouteen eivät kelvanneet. [Timo Heinonen: Nehän olisivat olleet tuloja!] Ne olisivat olleet lisätuloja. Keskityttiin vain menoihin ja unohdettiin, että tulojakin voi saada.

Eli ahkeruudesta rankaiseminen on ollut hallituksen ideologinen valinta tässä kysymyksessä. Kaikki tutkimusnäyttö puoltaa opintotuen tulojen korottamista, valtiovarainministeriön virkamiehet puoltavat sitä, mutta hallitus ei toteuttanut tätä. Miksi ihmeessä jätitte korottamatta näitä tuloja ja jatkatte ahkeran opiskelijan rankaisemista? Eikö tämä ole opiskelijoiden pettämistä?

Arvoisa puhemies! Toinen esimerkki: Hallituksen vaatimattomista työllisyyspyrkimyksistä ei ole kyllä sitäkään vähää hyötyä, jos samaan aikaan heikennetään työllisyyttä toisaalla, kuten valmistelemalla tietullilakia. Tietullihan olisi uusi työssäkäyntivero, joka leikkaisi ahkeruuden kannustimia ja heikentäisi työllisyyttä. Tästäkin on tutkimusnäyttöä olemassa. Helsingin seudun liikenteen selvityksen mukaan tietullit ovat rangaisseet niissä kaupungeissa, joissa ne ovat käytössä, eniten pienituloisia työssäkäyviä, eli ne ovat luonteeltaan regressiivisiä. Selvityksessä käy ilmi, että suurimmalle osalle kaupunkiseudun asukkaista tiemaksuista aiheutuu nettohaittoja, nettokuluja. Ne siis maksavat lähes kaikille. Kaiken lisäksi ruuhkamaksun on todettu heikentävän työvoiman liikkuvuutta eli sitä kautta heikentävän työllisyyttä.

Ruuhkamaksu tarkoittaisi jopa sadan euron kuukausimaksua siitä hyvästä, että uusmaalainen palkansaaja nousee joka aamu ja lähtee omalla autollaan töihin. Siis kiitokseksi siitä, että tekee töitä, rapsahtaa joka kuukausi jopa sadan euron maksulappu. Tämä on työn-teosta rankaisemista, tämä on ahkeruuden kannustimien romuttamista käytännössä. Luopukaa tästä hankkeesta nyt hyvän sään aikana. [Puhemies: Aika!] Aivan kuin te haluaisitte ehdoin tahdoin lisätä työttömyyttä työpaikkojen sijaan. Tästä on järjen käyttö kaukana.

20.35 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puheenjohtaja! Kiitän nöyrästi vielä tästä puheenvuorosta, koska en halua millään tavalla pitkittää tätä iltaa — kello on kuitenkin 20.35, ja pitkä päivä on takana — mutta haluan vielä tuoda esille sen, että kun tästä valtion talousarviosta käydään keskustelua, ja totta kai tulopuolen ja menopuolen pitäisi olla kohtuubalanssissa, ja kun siitä tulopuolesta puhutaan, niin kyllä tämän päivän aikana opposition suunnalta on tullut semmoista pelottelua, että nyt yritykset eivät uskalla investoida tähän maahan. Yritykset investoivat tällä hetkellä, ja on tulossa investointeja, jotka luovat sitä vaurautta ja sitä tulopuolta, millä saadaan näitä hyvinvointiyhteiskunnan palveluja sitten maksettua ja kustannettua. Elikkä kahdella tavalla me pystymme tämän tilanteen hoitamaan: joko luomme ihmisille koteihin toivoa ja varmuutta tai sitten käy toisinpäin, että tämänkin salikeskustelun myötä ihmiset kokevat, että tulee lisää huolta ja epävarmuutta.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan vielä sen sanoa, että kun edellisessä puheenvuorossani ehkä vähän liian vaatimattomasti esitin, että edes neljänä päivänä lennettäisiin Kainuuseen nyt lokakuusta eteenpäin aina sinne ensi vuoden maaliskuuhun ja siitä vuoden 2021 loppuun asti, niin haluan muistuttaa, kun tuli nyt viestejä tämän oman puheenvuoroni jälkeen, että kyllä jokaisena päivänä tulisi Finnairin sinivalkeisin siivin lentää Kainuuseen, koska meillä on Kainuussa ja pohjoisessa Suomessa paljon vientiyrityksiä, mutta eritoten täytyy muistaa se, että matkailun merkitys on meille koko Suomessa elinarvoisen tärkeä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

20.36 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuuntelin tänään tarkalla korvalla opposition heiluvaa vasaraa, joka huusi, että oppivelvollisuuden vuoksi hallitus ei panosta varhaiseen tukeen — kutakuinkin näin kuulin salissa toistettavan.

Olen onnellinen siitä, että lausuntokierroksen jälkeen oppivelvollisuusresursseja on kohdennettu enemmän ohjaukseen, laadun kehittämiseen ja vapaan sivistystyön tukemiseen. Tämä tulee varmasti selväksi siinä kohtaa, kun oppivelvollisuuslainsäädäntö saapuu vihdoin valiokuntaan ja pääsemme yhdessä käsittelemään sitä.

Keskitymme tässä helposti vain lukion ja ammatillisen koulutuksen keskusteluun. Mukana on kuitenkin, ja hyvä niin, erittäin vahvasti myös vapaa sivistystyö aivan uudella tavalla huomioituna sekä työssäoppiminen, jota en ole kuullut tänään korostettavan tässä salissa, eli monipuoliset mahdollisuudet oppimiseen.

Täällä mietitään myös, että tämä uudistus ei auta koulupudokkuuteen, mutta itse asiassa tutkimusten mukaan rahanpuute on yksi merkittävä syy siihen, että ihmiset keskeyttävät varsinkin ammatillisen puolen opinnot. Rahanpuute on merkittävä kouluttautumisen este: jopa neljännes toisen asteen tutkinnon keskeyttäneistä kertoo, että rahanpuute on ollut vaikuttamassa siihen, että opinnot ovat todella keskeytyneet. Ilman tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevista nuorista lähes puolet — lähes puolet — on joutunut keskeyttämään rahanpuutteen vuoksi. Tämä ei siis ole mikään pieni asia erityisesti ammatillisessa koulutuksessa, jonka opiskelijoista nyt puhun.

En aikanani kannattanut oppivelvollisuusiän pidentämistä. Istuin kuitenkin neljä vuotta valtion nuorisotakuun johtoryhmässä, jota veti kokoomuksen vanha kansanedustaja ja Kuntaliiton toimitusjohtaja Minna Karhunen, ja siellä kaikki meidän tutkijat ja asiantuntijat sekä itse asiassa koko ryhmä kutakuinkin oli yksimielinen siitä, että oppivelvollisuusiän pidentämisellä olisi nimenomaan vaikutus siihen koulupudokkuuteen ja sitä kautta nuorten syrjäytymisen estämiseen, ja tätä myöten itsekkin aloin tarkastelemaan ajatuksiani uudelleen ja kannattamaan oppivelvollisuuden pidentämistä.

Ministeri Vanhanen kysyi tänään osuvasti, saamatta vastausta, mikä on kokoomuksen tasa-arvoa ja työllisyyttä vahvistava perhevapaaudistus. Hallitukselle ja keskustalle se on uudistus, jossa lasten varhaista tukea parannetaan, jossa isien osaa kasvatetaan ja perheiden annetaan valita lapsen kannalta paras ratkaisu. Hallitus ei leikkaa perheiltä poistamalla kotihoidon tukea, eli mahdollisuus siihen, että toinen vanhemmista tai vaikkapa isovanhemmat ovat lapsen kanssa kotona, edelleen jää tähän perhevapaaudistukseen. Aiemmistä keskusteluista päätellen minä koen, että kokoomuksen malli on, että ”me leikkaamme kotihoidon tuen pois”, [Timo Heinonen: Älkää leikatko!] jolloin perheiden mahdollisuus valita itse asiassa heikkenee.

20.40 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Ilta on jo pitkällä, mutta ajattelen, että olemme niin tärkeän asian äärellä, että neljän lapsen isän on aivan välttämätöntä puhua ja saada pöytäkirjaan merkintä jälkipolville siitä, että kyllä täällä oikeasti nyt kannetaan huolta isänmaan tulevaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ensi vuoden talousarvioksi on monella tapaa aika historiallinen. Alijäämä on saatu paisutettua 11 miljardiin euroon, ja valtio velkaantuu hui-maa tahtia. Toki valtio velkaantuu nyt kuluvana vuonnakin vielä rajummin; 18 miljardin euron arvio lienee tällä hetkellä paras veikkaus siitä, miten tämä vuosi tulee lopulta mene-mään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Tällaisessa vaikeassa pandemiatilanteessa, jossa elämme, tietysti velkaantuminen on välttämätöntä ja perusteltuakin, mutta sen kanssa käsi kädessä tulisi kulkea jämäkkä suunnitelma siitä, miten tämä velkaantuminen saadaan aikanaan taittumaan, miten päästään maksamaan velkoja pois. Tässä mielessä, arvoisa puhemies, hallituksen esityksestä ensi vuoden talousarvioksi ja siihen liittyvien muiden lakien osalta ei valitettavasti löydy min-käänlaista pilkاهدusta siitä, miten tästä suosta aikanaan noustaan, ja tästä kokoomus kantaa suurta huolta.

Arvoisa puhemies! Suomi oli hyvin vaikeassa tilanteessa jo ennen tätä pandemiatilannetta. Oikeastaan voimme ajatella, että vuodesta 2010 lähtien olemme olleet sellaisessa kroonisessa laskusuhdanteessa, jossa tosiaan paitsi, että nämä talouden suhdanteista johtuvat kriisit meitä heiluttelevat, olemme tulleet pysyvästi tilanteeseen, jossa siis joka ikinen vuosi työelämästä on poistunut enemmän väkeä kuin uutta väkeä sinne on tullut tilalle. Tämä kehitys tulee jatkumaan niin pitkälle kuin tulevaisuutta voi ennustaa, ja itse asiassa yllättävän pitkälle voi, koska ne pienet suomalaisethan, jotka ovat tänä vuonna syntyneet, ovat 20 vuoden kuluttua 20-vuotiaita. Joka ikinen vuosi työelämästä tulee poistumaan enemmän työikäistä väkeä kuin uutta väkeä tulee tilalle, ja jos hallitus ei edes yritä nostaa työllisyysastetta, niin tähän tarkoittaa rajua tehdyn työn määrän laskua Suomessa.

Tämän, mitä voimme ymmärtää tällaisena aineellisena hyvinvointina, mitä pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunta jakaa niin palveluina kuin tulonsiirtoinakin ihmisille, jotta jokainen perhe ja jokainen suomalainen voisi sitä hyvää elämää ja onneaan tavoitella turvalisissa puitteissa, tällaisissa mahdollisuuksien ja tasa-arvon puitteissa, tämän hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja rapautuu tämän hallituksen esityksen toimesta, kun tämä yhtälö siis koostuu kahdesta puolesta, tehdyn työn määrästä ja työn tuottavuudesta. Tässä palveluyhteiskunnassa, hyvin jälkiteollisessa yhteiskunnassa, jossa käytännössä elämme, ei valitettavasti ole kyllä näkyvissä mitään sellaista työn tuottavuusloikkaa, joka jotenkin tämän yhtälön ratkaisisi.

Arvoisa puhemies! Siihen aikaan, kun Suomen metsäteollisuus, joka toki edelleen on tärkein vientialamme, koneellistui, silloin työn tuottavuus Suomessa kasvoi 50-kertaiseksi, siis työn tuottavuus kasvoi 5 000 prosenttia. Se oli sellainen kuin Kalevalan sampo, joka jauhoi kaikille kaikkea hyvää. Kunnissa ja kaupungeissa ympäri Suomen pystyttiin laajentamaan, olipa kysymys sitten kouluverkon tekemisestä tai uimahalleista, teatteritaloista, infrastruktuurin rakentamisesta, ihan mistä tahansa, niin tämä sampo jauhoi meille kaikkea hyvää. Tällä hetkellä meillä ei ole näköpiirissä tämänkaltaisia työn tuottavuusloikkia, vaan kovalla työllä on tulevaisuudenkin hyvinvointi rakennettava. Tässä mielessä olen erittäin huolissani siitä, että hallituksen esityksestä ei löydy toimenpiteitä, miten työpaikkoja Suomessa lisätään, miten tehdyn työn määrää lisätään.

Kokoomus on oppositiosta esittänyt omat keinonsa. On monien arvioitsijoiden toimesta arvioitu yli 100 000:een tällaisessa vaikeassakin suhdannetilanteessa se, miten paljon edellytyksiä uusille työpaikoille voitaisiin kokoomuksen toimin luoda, ja olisi mielestäni reilua, että jos nämä keinot eivät hallituksen mielestä ole hyviä, niin hallitus esittelisi vähintään [Puhemies koputtaa] vastaavalla tavalla vaikuttavat keinot sitten [Puhemies: Aika!] korvaavina keinoina. — Kiitos.

20.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Viitaten tähän edustaja Auton edelliseen puheenvuoroon haluaisin todeta, että minä neljän lapsen isänä ja viiden lapsenlapsen isoisänä en kuitenkaan puhu tätä puhetta pöytäkirjoihin vaan teille seitsemälle kollegalle täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

sä salissa — mutta vain teesimäisesti ja tunnistaen sen, että olemme jo aika suurilla tunteilla, niin ettemme päätyisi vain pikkutunneille tässä pitkässä keskustelussa, joka tänään on käyty.

Teesimäisesti kolme asiaa lyhyesti:

Edustaja Vestman nosti esille kysymyksen tästä opintorahaa leikkaavasta tuloajasta, sen, että sitä pitäisi nostaa. Jossain mielessä olen taipuvainen olemaan edustaja Vestmanin kanssa samaa mieltä, että siinä on pohdinnan arvoinen kysymys, mutta siinä on toisaalta vasta-argumenttina hyvä pitää mielessään se, että opintotuki annetaan nimenomaan opiskelua varten ja toivotaan, että opiskelut sujuisivat mahdollisimman jouhevasti ja sujuvasti ja että opiskelija keskittyy siihen opiskeluun eikä siinä sitten samalla työntekoon, vaikka tietysti työharjoitteluun kannustetaan myöskin opiskelijoita monissa tilanteissa. Tämä on varmaan se dilemma, joka tässä on vastassa.

Toiseksi Vestman nosti esille tietullit. Vantaalaisena kaupunginvaltuutettunakin ja kansanedustajana siltä alueelta kyllä tunnistan nämä ongelmat, mitä tietulleihin tulee. Ne ovat byrokratiaa lisäävä menettelytapa, lisäkuorma autoilun niskaan. Minusta on kyllä ihan järkevää se, että meillä on yksi keskeisin verotusmuoto, ja siihen kannattaa silloin panostaa. Jos panostamme siihen, että me rajoitamme tai pyrimme verotuksen kautta autoilun liikennemääriinkin vaikuttamaan, niin se on tietysti polttoainevero. Se on se suurin elementti siellä. En olisi lisäämässä tällaisia kuormia. Niitä ovat nämä pysäköintimaksut ja kaikki muut, mitkä nykyisin on jopa budjetoitu joissain tilanteissa. [Timo Heinosen välihuuto] Nämä valvontakameratkin ikään kuin tuottavat budjettiin jotain, vaikka niiden tehtävä on jotakin muuta kuin tuottaa tuloja.

Kolmantena seikkana täällä oli tämä kysymys Finnairista, ja haluaisin siitä sanoa sen seikan ainoastaan, että minäkin tunnistaisin näinpäin, että Finnair on ensinnäkin valtiomisteinen merkittävältä osin ja on nimenomaan kansallinen lentoyhtiö. Minä haluaisin kyllä tunnistaa sen, että tämäntapaiseen lentoyhtiöön, kun me myöskin subventoimme sitä nyt voimakkaasti muun muassa tämän koronan yhteydessä, liittyy kyllä vähän niin kuin Postillekin pienessä lohkossa tämä yleinen yleispalveluvelvoite. Suomi on poikkeuksellinen maa Euroopassa. Me olemme tietysti väkiluvultamme pieni, mutta pinta-alaltamme me olemme yksi Euroopan suurimmista maista. Täällä lentoliikenne on täysin välttämätöntä siinä suhteessa, kun me toimimme yhteiskunnassa, jossa on kuitenkin haja-asutusta. Kun me olemme sitä mieltä, että pidetään koko Suomi asuttuna, niin kuin on järkevääkin, niin kyllä minustakin siinä pitäisi olla tätä yleistä vastuuntuntoa, yhteiskuntavastuuta, mistä tässä on tänään puhuttu muissa yhteyksissä, mitä myöskin kansallisen lentoyhtiön pitäisi miettiä. Meillä on syytä pitää näitä maakuntien pienempiäkin lentokenttiä toiminnassa ja niihin tarjota myöskin lentoyhteydet.

20.48 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Kiljusta siitä, että tuette tätä meidän tietullityrmäystä, ja jäänkin odottamaan nyt, että vaikutatte sitten teidän hallituksenne keskeisiin ministereihin siinä, että tietullilain valmistelu hallituksessa pysäytetään. Tämä on mielenkiintoinen asia, että kun keskustele hallituspuolueiden edustajien kanssa, niin tuntuu siltä, että harvat tätä tietullia oikeastaan kannattavat. Silti on jännä juttu, että siellä hallitusohjelmassa se on hyvin selkeänä ja velvoittavana kirjauksena, että hallitus tällaisen tietullilain säätää ja mahdollistaa ahkerien uusmaalaisten kuppaaamisen tällaisella korkealla uudella työssäkäyntiverolla. Se on kirjaus, että te säädätte sen — niin siellä teidän ohjelmassanne lukee — mutta nyt teillä on mahdollisuus päivittää teidän hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

litusohjelmaanne tältä osin ja luopua tästä täysin järjettömästä hankkeesta, koska kaikki ymmärtävät, että tässä talouskriisissä ei voida yhtään lisätä työnteon verotaakkaa.

Arvoisa puhemies! Haluan palata myös edustaja Kiljusen aiempaan puheenvuoroon siitä, mihin perustan näkemykseni, että suomalaiset pitävät verotusta liian ankarana. Tässä on Evan tutkimustulos: Kysymys: ”Verotus Suomessa on kaiken kaikkiaan liian ankaraa” — 56 prosenttia vastaajista on pitänyt verotusta liian ankarana, [Kimmo Kiljunen: Suhteessa mihin?] ja tämä on vielä yleisellä tasolla, mutta kun mennään henkilökohtaiselle tasolle ja kysytään ihmiseltä, että ”maksaisin henkilökohtaisesti mielelläni nykyistä enemmän veroja”, niin vain 23 prosenttia vastaajista on henkilökohtaisesti mielellään maksamassa lisää veroja. Kyllä ihmiset osaavat laskea siinä tilanteessa, kun ne korkeat verot koskevat omaa itseä. Tästä on muitakin tutkimustuloksia: STTK:n taannoisessa kyselyssä noin kolmasosa vastaajista kertoi, että on jättänyt tekemättä lisätyötä sen takia, että verottaja leikkaa niistä lisäansioista liian korkean osan. Akavan taannoisessa kyselyssä 40 prosenttia vastaajista totesi, että on kieltäytynyt tai ei ole halukas ottamaan vastaan vaativampia työtehtäviä sen takia, että käteenjäävä osuus ei vastaavasti nouse verotuksen vuoksi. Ihmiset osaavat laskea, kannattaako työ.

Työn pitää kannattaa sen takia, että hyvinvointipalveluihin riittää rahoja, verotuloja, ja tämän takia kokoomus haluaa työn verotusta keventää — sen takia, että me haluamme ylläpitää ahkeruuden hyvettä ja toisaalta turvata tulevaisuudessakin verotuotot. Täällä on väitetty, että meidän ehdottamamme työn verotuksen kevennykset kohdistuisivat lähinnä vain ylimpään tulodesiiliin. Tämähän ei pidä paikkaansa, eli meillä on tietopalvelun laskelma, jonka mukaan 70 prosenttia meidän esittämistämme työn verotuksen kevennyksistä kohdistuu muihin kuin siihen ylimpään tulodesiiliin. Se on sitten eri asia, että tavoitteena pitää olla se, [Puhemies koputtaa] että kenenkään marginaalivero ei ole yli 50 prosenttia. [Puhemies: Aika!] Kuten aiemmin on tuotu esille, se on kokoomuksen pitkän aikajänteiden tavoite.

20.51 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Täältä oikealta arvostamani edustaja Autto totesi, että ei minkäänlaista pilkahdusta paremmasta. Sana ”paremmasta” on oma lainaukseni, mutta lainaus oli itsessään pitkä. Ja vasemmalta on tänään todettu, että tällä budjetilla ratkaistaan kaikki Suomen ongelmat. Kyllä minä sanon, että se on onni ja vääryys olla tässä keskellä. Asiat näyttävät aika paljon monimutkaisemmilta kuin kumpikaan äärilaitojen kommentti.

Olen iloinen siitä, että erityisesti lapsiperheet ovat nousseet tämän budjettikeskustelun keskiöön. Näin ei suinkaan aina ole, ja sitä ei pidä pitää itsestäänselvytenä. Olen tehnyt vuoden selvitystyötä lapsiperheköyhyyden syistä Eduskunnan köyhyysryhmän varapuheenjohtajana, ja on yllättävää, miten koronan aikaan erityisesti yllättävät perhetilanteet ovat johtaneet lapsiperheköyhyyteen. Tähän luokittelen yhden huoltajan varassa olevat perheet ja esimerkiksi yrittäjäperheet, joiden toimeentulo on voinut romahtaa kerralla. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että tässä budjetissa satsataan nimenomaan tähän varhaiseen tukeen ja varhaiseen puuttumiseen. Budjetissa varhaiskasvatustulosten alennus lisää perheiden kukkaroon jopa 2 000 euroa vuodessa, ja sillä on muuten positiivinen työllisyysvaikutus. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen tukea lisätään, kolmiportaista mallia laajennetaan varhaiskasvatuspuolelle, ja se on mielestäni selkeä parannus siihen, että meidän perheet voivat paremmin tulevaisuudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

Tulorajoista, jotka edustaja Vestman nosti ansiokkaasti esiin, tämä keskusteluhan nousee joka vuosi. Muistan käyneeni tämän saman keskustelun itse asiassa myöskin viime budjetin yhteydessä. Tulorajojen korottaminen ei ole ilmaista, mikä on syytä muistaa tässä kohtaa. Pyysin Kelalta laskelmia aiheesta, ja 50 euron korotus maksaa vuositasolla noin 5 miljoonaa euroa. Vertailun vuoksi, jos ajattelisimme, että korottaisimme kaikilta perheellisiltä opiskelijoilta huoltajakorotusta 30 eurolla kuukaudessa — 30 euroa lisää lapsiperheiden kukkaraan — niin sillä on sama budjettivaikutus. Tulorajojen 50 prosentin korotuksen hintalappu on Kelan mukaan 40—50 miljoonaa euroa vuositasolla. Ja kun mietin opintotuen roolia — se on tarkoitettu pienituloisten opiskelijoiden tueksi päätoimisiin opiskeluihin — niin kiinnitän huomiota siihen, että tulorajojen korottaminen ei auta sellaisia opiskelijoita, jotka tarvitsevat opintotukea eniten, eli esimerkiksi opiskelijoita, joilla on opinnoissa jaksamisen haasteita tai vaikkapa sairaanhoitaja- tai sote-alaa opiskelevia, jotka eivät pysty tekemään työtä samalla tavalla opintojen ohessa, [Puhemies koputtaa] eli opintotuen tulorajan korottaminen kohdistuu vain osaan opiskelijoista.

20.55 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kemppi oli Kelalta pyytänyt lukuja siitä, tuleeko tästä opintojen vapaan tulorajan korottamisesta joitakin tällöisiä taloudellisia vaikutuksia. Kela ehkä on tehnyt omasta näkökulmastaan työtä, mutta Palkan-saajien tutkimuslaitos, joka on arvioinut tätä asiaa ehkä hieman laajemmin kuin suoraan näitten etuuksien maksatuksen näkökulmasta, on arvioinut, että tämä 50 prosentin nosto toisi niin paljon dynaamisia vaikutuksia, että se olisi valtiolle tuloa, kun sitä opiskelijoiden vapaan tulon rajaa nostetaan. Opiskelijoiden työssäkäynti lisääntyisi, jolloin opiskelijat voittaisivat, heidän ansiotasonsa paranisi, mutta myöskin valtio voittaisi, ja silloin me kaikki yhdessä voittaisimme — myös ne, joista edustaja Kemppi kantoi huolta, jotka eivät vaikkapa pysty siihen työntekoon osallistumaan. Ja kun edustaja Kiljunen otti esille, että tämä viivästyttäisi opintojen etenemistä, niin ei tokikaan. Totta kai opiskelijoita velvoitetaan jatkossakin edistämään opintojaan suunnitellussa aikataulussa, elikkä tämä olisi vain kaikille lisää. Itse ainakin nyt omasta kokemuksestani uskallan sanoa, että se, että pääsee osallistumaan oikeaan työntekoon opintojen ohella, lisää kyllä sitä opiskelumotivaatiota ja auttaa ilman muuta myöskin siinä opintojen nopeassa edistämisessä. Elikkä tämä Palkan-saajien tutkimuslaitoksen tutkimus viime vaalikaudelta kannattaa edustaja Kempin ja kaikkien hallituksessa ehdottomasti kaivaa esiin — ja voi olla, että edustaja Vestmanilla se tuossa on ja hän pääsee käyttämään puheenvuoron siitä. Ehdottomasti hallituksen kannattaa tätä edistää.

Toinen asia, josta halusin sanoa, liittyy tähän investointien vauhdittamiseen. Edellisessä puheenvuorossa mainitsin, että hallitus ei anna edes minkäänlaista pientä pilkahdusta siitä, että tässä suunnattaisiin parempaan. Tosiaan Suomi tarvitsee investointeja, joilla tuotaisiin maahan uusia työtilaisuuksia ihmisille sen lisäksi, että pitäisi tehdä töitä hallituksen toimesta sen eteen, että nyt säilytetään olemassa olevat työpaikat. Mutta siis uusia investointeja tarvitaan, ja mitään toimia ei tällä budjetilla tule siihen, että saataisiin maahan investointeja. Tämähän, jota hallitus nyt tässä juhlii, elikkä väylämaksujen puolittaminen, on tehty edellisen hallituksen toimesta. Ei mikään Suomeen investointeja harkitseva toimija arvioi, että olipas hallitukselta nyt hieno investointeja vauhdittava toimi. Tai sitten tämä sähköveron alentaminenhan — joka on sinänsä oikea toimenpide ehdottomasti, kiitos siitä — on luvattu tehdä jo hallitusohjelmassa. Kaikki toimijat ovat jo arvioineet, että totta kai se sieltä tulee, kun se on hallitusohjelmaan kirjattu, eli tavallaan hallitukselta pitäisi tilanteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

vaikautuessa saada uusia toimia. Mitään uutta hallitus ei esitä, millä saataisiin niitä positiivisia pilkahduksia aikaan.

20.58 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kempin välihuutoon vastauksena, että minkä takia edellinen hallitus, siis Sipilän hallitus, ei korottanut näitä tulorajoja: Se saattaa johtua siitä, että tämä Palkansaajien tutkimuslaitoksen selvitys, johon edustaja Autto viittasi ja johon itsekin puheenvuorossani aiemmin viittasin, valmistui vasta vuoden 2019 alussa. Tämä on nyt siis OKM:lle tehty selvitys ministeri Terhon toimeksiannosta. Kiitos siitä, että ministeri Terho tämän selvityksen tilasi, koska se paljastaa todella, että on ollut aiemmin väärä käsitys siitä, miten tulorajojen korottaminen vaikuttaa julkiseen talouteen. Tämä virheellinen käsitys lienee perustunut juurikin Kelan laskelmiin, joissa näitä dynaamisia vaikutuksia ei ole otettu huomioon. Enemmän kuin Kelan laskelmaan minä luotan Palkansaajien tutkimuslaitoksen ekonomistien tekemään selvitykseen ja valtiovarainministeriön virkamiesten näkemykseen, jotka ovat elokuussa asettuneet puoltamaan tulorajojen korottamista 50 prosentilla. Eli edelleen kyllä kannustan hallitusta: Tässä ei kukaan menetä mitään. Sen sijaan kaikki voittavat.

Sitten lyhyesti haluan vielä palata noihin veronkevennyksiin: Eli jäin äskeisessä puheenvuorossani siihen, että toki kokoomuksen tavoitteena on se, että rajaveroaste ei olisi kenelläkään yli 50 prosenttia. Tämä korkea rajavero siellä ylemmissä tuloluokissa tutkimustiedon valossa jopa vähentää verotuottoja. Vuosi sitten kerroin täällä Lundin yliopiston tutkimuksesta, jossa oli todettu, että Suomen korkeimmat veroasteet todella vähentävät verotuottoa, koska niiden korkea taso on verotuoton maksimoivan niin sanotun Lafferin käyrän lakipisteen oikealla puolella. Tämä siis tarkoittaa sitä, että 10 miljoonan euron laskennallinen veronalennus nostaisi dynaamisesti verotuottoja 12,3 miljoonaa euroa eli toisi lisää verotuloja valtion kassaan. Näiden dynaamisten vaikutusten vuoksi Ruotsin hallitus arvioi poistaessaan sikäläisen epäsolidaarisuusveron, värnskattin, että sen poistaminen on neutraali julkisen talouden kannalta, eli se ei vähennä verotuottoja.

No sitten aivan oma kysymyksensä on se, pitäisikö verotuksen tavoitteen olla se, että maksimoidaan verotuotot. Mielestäni ei pitäisi olla. Se ei ole itsessään järkevä tavoite, että tavoitellaan jotain optimipistettä, jossa verotuotot pystytään maksimoimaan ja ihmisiltä saadaan nyhdettyä mahdollisimman paljon rahaa. Julkisen vallan tehtävähän pitäisi olla maksimoida kansalaisten hyvinvointi, ei verotuotot. Sehän on julkisen vallan ydintehtävä, ja tämä kansalaisten hyvinvoinnin maksimointi on todennäköisesti eri asia kuin verotuottojen maksimointi, [Puhemies koputtaa] ja tämäkin on todettu suomalaisessakin tutkimuksessa. Alentakaa työn verotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt on pidetty 272 puheenvuoroa.

21.01 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Ehkä kokoomuksen veroajattelu lähtee siitä, että ihminen voi sitä paremmin, mitä vähemmän veroja hän maksaa. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Tämä ainakin näytti edustaja Vestmanin pääasia olevan äskeisessä puheenvuorossa.

Mutta haluaisin sanoa edustaja Autolle, joka investointien perään huuteli, että investointeihin vaikuttaa tietysti kilpailukyky ja tätä kilpailukykyä hallitus koettaa parantaa eri tavoin, kuten esimerkiksi tällä teollisuuden sähköveron alennuksella. Energiantensiivisille yritysille luodaan oma sähköistymistuki, ja välämaksujen puolittamista jatketaan. Nämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

ovat tekoja, millä siihen kilpailukykyyn ja sitä kautta toivottavasti myös investointeihin vaikutetaan, kun luodaan ennakoiva ympäristö — ja kilpailukykyinen ympäristö — suhteessa muihin EU-maihin. Mutta investointeihin liittyy vahvasti myöskin se, millä houkutteellaan osaajia Suomeen, ja tähän on meillä tietysti tärkeää, että saataisiin luotua malleja, ja näin korona-aikaankin, kun ihmiset eivät ole enää niin tiukasti kiinni siinä, missä sen työn tekee, pystyisimmekö houkuttelemaan osaajia sitä kautta? Me olemme nyt tehneet tällaisen työperäisen maahanmuuton pikalinjan, sopineet siitä, että pystyttäisiin houkuttelemaan sitä kautta ja esimerkiksi vahvistamaan tutkimusympäristöjä ja sitä osaamisperusteista taloutta. Että kyllä tässä, edustaja Autto, on yritetty hakea keinoja. Eivät nämä ehkä täysin riittäviä ole, mutta nämä ovat iso askel siitä, mistä lähdettiin ennen budjettiriihiä.

21.03 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Lyhyesti tässä kohtaa, kun puheenvuoroja on tänään käytetty salissa valtavasti, mikä on tietenkin hyvä, kun keskustelemme valtion isoimmasta kysymyksestä aina vuosittain eli tästä budjetista, on välttämätöntä osaltani ottaa kantaa vielä tähän keskusteluun, jota edustaja Vestman ja edustaja Autto jatkoivat, eli keskusteluun tuloajoista:

Nämä dynaamiset vaikutukset tulee huomioida. Olen erittäin ilahtunut siitä, että kuulen kokoomukselta nimenomaan tämän viestin, että dynaamiset vaikutukset tulee huomioida. Samahan pätee muun muassa tähän oppivelvollisuuden pidentämiseen, siihen, miten me näemme sillä dynaamisia vaikutuksia ja tunnistamme ne muun muassa työpaikkoja laskettaessa.

Tässä tuloajakeskustelussa on selvästi myös arvokysymys takana. Se ei ole ihan niin yksinkertaista. Siellä on selvästi takana arvokysymys, jonka tunnistan. On valittava: kaikkien tulorajaa nostetaan 50 euroa kuukaudessa tai lapsiperheiden etuuteen lisätään 30 euroa kuukaudessa. Pohjimmiltaan kysymys on siitä, kuka opiskelijoista pystyy tekemään töitä sen työnsä eli sen opiskelun ohessa. Kun opintotuki on kuitenkin opintoraha, josta puhumme tässä yhteydessä, niin se on kuitenkin etuutta, jonka saa silloin, kun opiskelee täysipäiväisesti. Itse ajattelen sitä niin, että esimerkiksi tällainen perheellinen opiskelija, joita on esimerkiksi ammattikorkeakouluopiskelijoista joka neljännes käsitykseni mukaan eli valtava määrä, ei pysty... Tai ainakin toivon, että perhettä arvostetaan ja se opiskelu nähdään työnä, ja sen jälkeen aikaa työnteolle alkaa olemaan todella vähän vuorokaudessa. Sen takia itse kallistun siihen, että opintotuen osalta mietimme nimenomaan tarve edellä tätä tuloajakeskustelua.

Mutta olen valmis jatkamaan tätä keskustelua ja koen, että sen paikka ei ehkä ole nyt tässä budjetin yhteydessä tällä kertaa, kun sitä ei siellä esityksenä ole, mutta on erittäin tärkeä asia, että opiskelijat saadaan töihin ja sitä kautta karttuu työkokemusta. Ainakin omassa elämässäni se on ollut valtavan tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt vaikuttaisi, että edustaja Vestmanilla on viimeinen puheenvuoro.

21.05 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kempille totean, että eihän se ole siltä perheelliseltä opiskelijalta pois, jos joku perheetön tai toinen perheellinen opiskelija pystyy tekemään opintojen ohessa töitä. Tässä on sellainen kateusajatus sitten taustalla, jos me rupeamme ajattelemaan, että se on toisilta pois, jos joku pystyykin yhdistämään opiskelut ja työnteon. Meillä on joka tapauksessa opintotuessa opintopisterajat, jot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2020 vp

ka määrittävät sen, että opiskelija etenee aina opinnoissa. Jos joku pystyy tähän ja samaan aikaan tekemään töitä, niin sehän on vain plussaa. Ja se on plussaa kaikille, kuten Palkan-saajien tutkimuslaitoksen selvitys osoittaa. Julkisyhteisöjen verotuotot nousevat, ja silloin myös niitä perheellisiä opiskelijoita voidaan paremmin tukea niillä verorahoilla, jotka syntyvät siitä, että joku opiskelija pystyy ahkeroimaan samaan aikaan.

Edustaja Ovaska, keskitytte jälleen voimakkaasti tähän kokoomuksen verolinjaan, mutta haluan kysyä teiltä: Onko teidän mielestänne oikeudenmukaista, että kun suomalainen opettaja — sanotaan asunovelallinen opettaja täällä pääkaupunkiseudulla — haluaa saada lisätienestettä ja pyytää koululta lisätunteja, jotta pystyisi paremmin sitä asuntolainaa lyhentämään, niin hänelle jää tästä omasta työpanoksestaan käteen alle puolet? Onko se teidän mielestänne oikeudenmukaista? Tämäkö on hallituksen verolinja ja terveiset sille tärkeää työtä tekevälle opettajalle, joka niitä lisätienestettä tarvitsee? Ja kun te olette antaneet työn verotuksen nousta tällä kaudella, niin kysymyshän on ollut palkan leikkauksesta näille opettajille. Työn verotushan on palkan leikkaus, koska silloin jää vähemmän nettona käteen. Keskittykää tähän hallituksen verolinjaan nyt älkääkää kokoomuksen verolinjaan. Onko oikeudenmukaista, että alle puolet jää käteen?

21.07 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Ei ole oikeudenmukaista, mutta niin kuin tiedetään, olemme tämän koronan keskellä, ja valitettavasti koko vaalikaudella nyt verotus näyttää hieman kiristyvän, se on hieman, mutta täällä emme aja sellaisia veronalennuksia, niin mittaamattomia kuin kokoomus ajaa — valitettavasti teidän kannaltanne, mutta minun mielestäni se on erittäin tärkeää koko yhteiskunnan kannalta.

Ensi vuonna valtion verotuloja kuitenkin pienennetään hallituksen päätöksillä, ja toivottavasti myöskin saadaan sille jatkoa sitten myöhemmin. Mutta nyt, kuten sanoin, olemme tämän koronan keskellä, ja katson, että valtion, jolla isoimmat hartiat on, pitää myöskin tässä kriisissä se isoin vastuu kantaa, jotta suomalaiset yritykset ja kansalaiset pääsisivät tämän kriisin yli.

Mitä tulee opettajiin ja heidän työhönsä, jota arvostan erittäin suuresti — terveisiä vain kollegoille — niin yleensä se suurin toive siellä koulussa on se, että saisi niitä lisätunteja edes, mutta niistäkin kilpaillaan kovasti.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.